

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

БІЛЕНСЬКА ЯРИНА РОМАНІВНА

УДК 004.9:658.589+334.7

ДИСЕРТАЦІЯ

**ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ**

08.00.04 – Економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

08 – Економічні науки

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____Я.Р. Біленська

Науковий керівник Бондарчук Марія Костянтинівна, д.е.н., професор

Львів – 2017

АНОТАЦІЯ

Біленська Я.Р. Інформаційне забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)». – Національний університет «Львівська політехніка», Львів, 2017.

У дисертаційній роботі вирішено науково-прикладне завдання з розроблення теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій щодо інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань.

Розроблено інформаційно-структурну модель формалізації інноваційної стратегії виробничо-господарського об'єднання на основі оцінювання рівня інформаційного забезпечення діяльності ВГО в системі «інновації – маркетинг – фінанси – виробництво» та визначенні показників науково-інтелектуальної, маркетингової, фінансової та виробничої забезпеченості інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань. Сформовано класифікацію джерел формування інформаційного забезпечення ВГО та удосконалено процес корпоративного управління інформаційними потоками виробничо-господарського об'єднання. Запропоновано теоретико-методичний підхід до оцінювання рівня інформаційного забезпечення виробничо-господарського об'єднання в розрізі складових його інноваційного потенціалу. Удосконалено метод та модель оцінювання потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання, які ґрунтуються на використанні збалансованої системи показників.

У першому розділі «Теоретичні основи формування та використання інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань» розкрито сутність і значення поняття «інформаційне забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарського об'єднання»,

під яким слід розуміти систему інтеграції інформаційних ресурсів та сукупність способів їх організації щодо науково-інтелектуальних, фінансових, виробничих та маркетингових можливостей інноваційного розвитку діяльності ВГО, які необхідні для прийняття ефективних управлінських рішень у сфері інновацій. Відповідно до цього наукового погляду розвинено сутність потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання та визначено його складові. У дослідженні зазначається, що інформаційний потенціал виробничо-господарського об'єднання характеризує можливості інформаційної системи забезпечувати потреби у достовірній та достатній інформації всіх учасників ВГО для прийняття ефективних управлінських рішень.

Систематизовано, охарактеризовано і розвинено класифікацію джерел формування інформаційного забезпечення виробничо-господарських об'єднань з виділенням таких класифікаційних ознак внутрішнього середовища, як інформаційні ресурси науково-інтелектуальної, виробничої, фінансової та маркетингової складових потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарських об'єднань та етапів формування інформаційного забезпечення їх інноваційної діяльності. У дисертаційній роботі удосконалено процес корпоративного управління інформаційними потоками виробничо-господарського об'єднання, що передбачає створення інноваційно-інформаційного центру інтегрованої структури, діяльність якого повинна спрямовуватись на збір, обробку, аналіз і зберігання інформації, організацію маркетингових досліджень, постійне і систематичне відслідковування нормативної документації, розробку альтернативних варіантів прийняття рішень та передачею їх керівництву.

У другому розділі «Аналізування та оцінювання рівня інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань» проаналізовано чинники впливу на рівень інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань, сформовано критерії оцінки рівня інформаційного забезпечення інтегрованої структури і розроблено метод оцінки рівня інформаційного забезпечення виробничо-

господарського об'єднання в розрізі складових його інноваційного потенціалу. У дослідженні на основі застосування системи одночасних рівнянь сформовано симультативну модель оцінки рівня інформаційного забезпечення діяльності виробничо-господарських об'єднань в системі "інновації - маркетинг - фінанси - виробництво".

Для проведення дослідження факторів, що формують основу інформаційного забезпечення оцінки потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання та критеріїв, за якими запропоновано оцінювати рівень інформаційного забезпечення його інноваційної діяльності, здобувачем був використаний метод експертних оцінок. Для виявлення достовірних відмінностей у відповідях респондентів між оцінками, які склали керівники та фахівці виробничих підприємств, банків і страхових компаній був обраний дисперсійний аналіз (ANOVA) за Фрідманом для пов'язаних (залежних) вибірок. З метою оцінки щільності зв'язку між результуючим показником рівня інформаційного забезпечення та факторними ознаками обчислено значення коефіцієнтів множинної кореляції і детермінації по кожній моделі і виконана перевірка адекватності моделей за критерієм Фішера (F). Результати розрахунків показують, що всі запропоновані моделі є статистично значущі. Розроблений автором метод оцінювання рівня інформаційного забезпечення був застосований у практичній діяльності таких суб'єктів господарювання, як ПАТ «НВО «Термоприлад», ПАТ «Концерн Хлібпром», ТОВ «Львівський приладобудівний завод», ТзДВ «Гал-Кат» та ПП «Галенерго». Таким чином, розрахунки підтверджують можливість застосування шкали Харінгтона не тільки для окремих суб'єктів господарювання, а й для ВГО в цілому.

У третьому розділі «Удосконалення механізму інформаційного забезпечення оцінювання потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання» удосконалено порядок інформаційного забезпечення оцінювання потенціалу інноваційного розвитку інтегрованої структури і сформовано систему показників оцінки потенціалу її інноваційного

розвитку. Для оцінки стану потенціалу інноваційного розвитку виробничого господарського об'єднання пропонується застосовувати як відомі, так і нові показники, зокрема: показник науково-інтелектуальної забезпеченості інноваційної діяльності, показник забезпеченості інноваційної діяльності фінансовими ресурсами, показник забезпеченості інноваційної діяльності виробничими ресурсами і коефіцієнт маркетингової забезпеченості інноваційної діяльності. В дисертаційній роботі розроблено інформаційно-структурну модель формалізації інноваційної стратегії виробничого господарського об'єднання, яка ґрунтується на оцінюванні рівня інформаційного забезпечення діяльності виробничого господарського об'єднання в системі «інновації - маркетинг - фінанси - виробництво» і визначенні показників науково-інтелектуальної, маркетингової, фінансової та виробничої забезпеченості інноваційної діяльності інтегрованої структури, що дозволяє структурно оцінити рівень потенціалу інноваційного розвитку виробничого господарського об'єднання з урахуванням кожної з його складових.

Оскільки об'єктом нашого дослідження є процеси інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничого господарських об'єднань саме в системі «інновації – маркетинг – фінанси – виробництво», то оцінювання рівня потенціалу інноваційного розвитку виробничого господарського об'єднання пропонується з використанням структурно-інтегрального підходу, як елемента більш складної системи. Структурно-інтегральний підхід у дисертаційному дослідженні базується на оцінюванні окремих складових потенціалу інноваційного розвитку суб'єктів господарювання. У дисертаційній роботі автор розмежовує такі поняття, як потенціал інноваційного розвитку окремого суб'єкта господарювання і потенціал інноваційного розвитку суб'єкта-учасника ВГО, оскільки учасник інтегрованої структури має тісні взаємозв'язки з іншими учасниками, які впливають на його потенціал, зокрема інноваційний. З урахуванням теоретико-методичних підходів відомих дослідників, а також власних досліджень було виявлено, що від рівня

потенціалу інноваційного розвитку ВГО залежить вибір тієї чи іншої стратегії інноваційного розвитку.

Ключові слова: інформаційне забезпечення, виробничо-господарське об'єднання, потенціал інноваційного розвитку, інновації, маркетинг, фінанси, виробництво, система, чинники, метод, модель.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1.1. Монографії

1. Біленська, Я.Р., 2016. Методичні засади вибору інноваційної стратегії виробничо-господарським об'єднанням. *Теорія та практика регіонального розвитку: колективна монографія*. Ковальчук, К.Ф. та Савчук, Л.М., ред., с. 136 –144.

1.2. Праці у наукових фахових виданнях України

2. Біленська, Я.Р. та Бондарчук, М.К., 2010. Діяльність виробничо-господарських структур в системі «інновації – фінанси – виробництво». *Науковий вісник НЛТУ України: Збірник науково-технічних праць*. Вип. 20.8., с. 190-195. (Особистий внесок автора: розкрито сутність поняття системи «інновації – фінанси – виробництво» та визначено основні взаємозв'язки між процесом зародження інновацій, їх фінансовим забезпеченням та впровадженням у виробництво).

3. Біленська, Я.Р., 2011. Інформаційне забезпечення інноваційного розвитку діяльності промислового підприємства. *Управління розвитком: Збірник наукових робіт*, 4 (101), с. 243-245.

4. Біленська, Я.Р. та Бондарчук, М.К., 2012. Фактори інформаційного забезпечення оцінювання потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання. *Науковий журнал Галицький економічний вісник*, 6 (39), с. 29 – 35. (Особистий внесок автора: досліджено фактори, що формують основу інформаційного забезпечення оцінювання потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання).

5. Біленська, Я.Р. та Бондарчук, М.К., 2010. Проблеми формування та використання інформаційного забезпечення діяльності ВГС в системі «інновації – фінанси – виробництво». *Збірник наукових праць «Економічний простір»*, 42, с. 145-152. (Особистий внесок автора: розкрито сутність інформаційного забезпечення діяльності виробничо-господарських структур в системі «інновації – фінанси – виробництво»).

6. Біленська, Я.Р. та Бондарчук, М.К., 2011. Складові інноваційного потенціалу промислових підприємств господарських структур. *Науковий журнал «Бізнес Інформ»*, 8, с.42 - 45. (Особистий внесок автора: визначено складові інноваційного потенціалу промислового підприємства господарської структури).

7. Біленська, Я.Р. та Бондарчук, М.К., 2012. Етапи формування інформаційного забезпечення діяльності господарських структур в системі «інновації – фінанси – виробництво». *Науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету «Наука й економіка»*, 1 (25), с.7 – 10. (Особистий внесок автора: охарактеризовано сутність поняття «інформаційний потенціал господарської структури» та запропоновано етапи формування інформаційного забезпечення діяльності господарських структур в системі «інновації – фінанси – виробництво»).

1.3. Публікації у виданнях України, які віднесено до міжнародних наукометричних баз даних

8. ¹Біленська, Я.Р., 2013. Застосування системи одночасних рівнянь для оцінювання рівня інформаційного забезпечення виробничо-господарського об'єднання в розрізі складових його інноваційного потенціалу. *Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка»*, 8 (46), с. 353 – 356. (Міжнародна наукометрична база *Index Copernicus (Польща)*).

9. ¹Біленська, Я.Р., 2014. Використання збалансованої системи показників для оцінювання потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського

¹ Видання також відноситься до фахових видань України

об'єднання. *Бізнес Інформ*, 1, с. 216-221. (Міжнародні наукометричні бази: *Ulrichsweb Global Serials Directory (США)*, *Research Papers in Economics (США)*, *Російський індекс наукового цитування (Росія)*, *Index Copernicus (Польща)*, *Directory of Open Access Journals*, *CiteFactor (США)*, *Academic Journals Database (Швейцарія)*, *Research Bible (Японія)*, *Соціонет (Росія)*, *Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського (Україна)*).

2. Опубліковані праці апробаційного характеру

10. Біленська, Я.Р., 2010. Діяльність виробничо-господарських структур в системі «інновації – фінанси – виробництво». В.: *Ефективність бізнесу в умовах трансформаційної економіки: III Міжнародна науково-практична конференція*. Сімферополь, Україна, 4-6 червня 2010 р. Сімферополь: ВіТроПринт.

11. Біленська, Я.Р. та Бондарчук, М.К., 2010. Проблеми формування та використання інформаційного забезпечення діяльності виробничо-господарських структур в системі «інновації – фінанси – виробництво». В.: *Маркетинг та логістика в системі менеджменту: VIII Міжнародна науково-практична конференція*. Львів, Україна, 4-6 листопада 2010 р. Львів: Видавництво Львівської політехніки. (Особистий внесок автора: розроблено засади організаційної будови системи інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань).

12. Біленська, Я.Р. та Бондарчук, М.К., 2011. Характеристика складових інноваційного потенціалу господарських структур в системі «інновації – фінанси – виробництво». В.: *Сучасні проблеми економіки і менеджменту: Міжнародна науково-практична конференція*. Львів, Україна, 10-12 листопада 2011 р. Львів: Видавництво Львівської політехніки. (Особистий внесок автора: удосконалено складові потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарських об'єднань).

13. Біленська, Я.Р. та Бондарчук, М.К., 2011. Інформаційний потенціал діяльності господарських структур в системі «інновації – фінанси – виробництво». В.: *Розвиток економічних і політико-правових систем України*

та інших країн Європи на початку XXI століття: VIII Міжнародна науково-практична конференція. Львів, Україна, 27-28 жовтня 2011 р. Львів: ПВНЗ «Львівський університет бізнесу та права». (Особистий внесок автора: удосконалено зміст поняття «інформаційний потенціал виробничо-господарського об'єднання»).

14. Біленська, Я.Р. та Бондарчук, М.К., 2012. Етапи формування інформаційного забезпечення інноваційного розвитку діяльності господарської структури. В.: *Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід: V Ювілейна Міжнародна конференція молодих учених і студентів*. Тернопіль, Україна, 19-20 квітня 2012 р. Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ». (Особистий внесок автора: удосконалено етапи інформаційного забезпечення інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання).

15. Біленська, Я.Р. та Бондарчук, М.К., 2012. Алгоритм розроблення збалансованої системи показників для оцінки потенціалу інноваційного розвитку господарської структури. В.: *Методи та моделі фінансового забезпечення сталого економічного розвитку: Всеукраїнська науково-практична конференція*. Севастополь, Україна, 5-8 вересня 2012 р. Севастополь: СевНТУ. (Особистий внесок автора: удосконалено модель оцінювання потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання).

16. Біленська, Я.Р., 2013. Корпоративне управління комунікаційними процесами між учасниками виробничо-господарського об'єднання. В.: *Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід: VI Міжнародна наукова конференція молодих учених і студентів*. Тернопіль, Україна, 25-26 квітня 2013 р. Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ».

17. Біленська, Я.Р. та Бондарчук, М.К., 2016. Впровадження антикризових інновацій у виробничо-господарських структурах [online] Доступно: <http://econ.kdu.edu.ua/sites/default/files/files/tezi_int_conf.pdf> В.: *Стратегічно-інноваційний розвиток суб'єктів економічної системи в умовах*

глобалізації: I Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. Кременчук, Україна, 16-18 листопада 2016 р., Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського. (Особистий внесок автора: визначено основні етапи інформаційного забезпечення процесу впровадження інновацій у виробничо-господарських структурах).

ANNOTATION

Bilenska Ya.R. Information support of innovative activity of manufacturing and business associations. – Qualified scientific work on the rights of manuscript.

Dissertation in order to obtain a Degree of Candidate of Economic Sciences (Ph.D) in a specialization 08.00.04 “Economics and management of enterprises (by the types of economic activity)”. – Lviv Polytechnic National University, Lviv, 2017.

The dissertation provides a solution of scientific tasks that concern the development of theoretical and methodical propositions and practical recommendations for information support of innovative activity of manufacturing and business associations (MBA).

Informative-structure model for formalization of the innovation strategy of manufacturing and business associations basing on evaluation of their information support in the system of "innovation - marketing - finance - production" are developed and indicators of scientific and intellectual, marketing, financial and production support of innovative activity manufacturing and business associations are determined. In the dissertation, the classification of sources of information support of MBA is described and the corporate management of information flows for manufacturing and business associations is improved. In addition, the theoretical and methodological approach for the evaluation of information support for MBA in terms of the components of its innovative potential is proposed. The method and model of evaluation of innovative development potential for MBA based on the use of the balanced scorecard are improved.

In the first chapter "The theoretical foundations of the formation and use of information support for innovative activity of manufacturing and business associations", there are disclosed the essence and value of the notion of "information support of innovative activity for manufacturing and business associations", which is understood as the system of integration of information resources and a set of methods of their organization for scientific, intellectual, financial, manufacturing and marketing capabilities of innovation development of MBA activities, which are necessary for making effective management decisions in the innovative activity. According to this scientific point of view, the essence of the potential of innovative development of manufacturing and business associations is improved and its components are determined. The dissertation shows that the information potential of manufacturing and business associations characterizes the capabilities of information system to meet the needs of all members of MBA for reliable and sufficient information in order to make the effective management decisions.

The dissertation provides a systematization, characteristics and development of classification of forming sources of information support for manufacturing and business associations and it allocates the following classification features of internal environment: information resources of the scientific and intellectual constituent, production constituent, financial constituent and marketing constituent of innovative development potential for manufacturing and business associations and the phases of formation of the information support of innovative activities. The process of corporate management of information flows for manufacturing and business associations, which requires creation of innovative and integrated information center, is improved. The activities of this center should include the collecting information, its processing, analysis and storage, organization of marketing research, constant and systematic monitoring of regulatory documents, development of alternatives in decision-making process and transferring its results to the management of MBA.

In the second chapter "The analysis and evaluation of level of information support of innovation activity for manufacturing and business associations", the factors influencing the level of information support of innovation activity for

manufacturing and business associations are analyzed, the criteria for evaluation of level of information support of integrated structure are developed and the evaluation method for the level of information security of manufacturing and business associations in terms of its constituent innovation potential is proposed.

Based on application of the system of simultaneous equations, simulative model is created for evaluation of level of information support for the activities of manufacturing and business associations in the system of "innovation - marketing - finance - production".

In the dissertation, the method of expert evaluation is used for studying factors that form the basis of the information support for evaluation of the innovative development potential for the manufacturing and business associations and for detection of the criteria for evaluation of level of information support of its innovation activity. Fidman's dispersion analysis (ANOVA) for dependent samples is selected to identify the reliable differences in respondents' answers between the assessments made by executives and specialists of manufacturing enterprises, banks and insurance companies. In order to evaluate the connection density between the resulting level of information support and the factor characteristics, the values of multiplication correlation and determination coefficients for each model are calculated and the Fisher's criterion (F) for adequacy of models is checked. The results of the calculations show that the all proposed models are statistically significant. The different enterprises such as JSC "NPO "Termoprylad", JSC "Concern Khlibprom" and ALC "Gal-Kat" used in their activities the evaluation method of information support proposed by author. Thus, the calculations confirm the possibility of using the Harrington scale not only for individual economic entities, but also for the manufacturing and business associations.

In the third chapter "The improvement of mechanism of information support of evaluation of innovative development potential for manufacturing and business associations", there is developed the algorithm of information support of evaluation of innovative development potential and the scorecard for evaluation of innovative development potential of MBA is formed. For the evaluation of innovative

development potential for manufacturing and business associations the author propose to use the known and new performance indicators such as the indicator of scientific and intellectual support of innovative activity, indicator of sufficiency of financial resources for innovative activity, indicator of sufficiency of production resources for innovative activity and coefficient of marketing support of innovative activity.

The dissertation contains the developed information-structural model of formalization of innovation strategy for manufacturing and business associations, which is based on the evaluation of information support of MBA activity in the system of "innovation - marketing - finance - production". In addition, there are determined the indicators of scientific and intellectual, financial, production and marketing provision of innovation activity of the integrated structure that allows to structurally evaluate the level of innovation development potential of manufacturing and business associations, taking into account each of its components.

The processes of information support of innovative activity for manufacturing and business associations in the system "innovations - marketing - finance - production" is the object of the research. In this case, the evaluation of the level of innovative development potential of manufacturing and business associations necessary to realize using the structural and integrated approach. The structural and integrated approach in the dissertation is based on the assessment of individual components of the innovative development potential of business entities. In the dissertation, the author delineates such notions as the potential of innovative development of a separate business entity and the potential of innovative development of the participant of the manufacturing and business associations, because this participant of the integrated structure has the close interrelations with other participants that influence its innovative potential and other spheres. Taking into account the theoretical and methodological approaches of well-known researchers, as well as own researches, it is discovered that the process of selection of strategy for innovation development depends on the level of innovative development potential of manufacturing and business associations.

Key words: information support, manufacturing and business associations, potential of innovation development, innovation, marketing, finance, production, system, factors, methods, model.

LIST OF PUBLICATIONS BY THE SUBJECT OF DISSERTATION

1. Scientific papers, in which the main scientific results of the dissertation are published

1.1. Monographs

1. Bilenska, Ya.R., 2016. Methodical principles of the selection of innovation strategy for manufacturing and business associations. *Theory and practice of regional development: a collective monograph*. Kovalchuk, KF and Savchuk, LM, ed., pp. 136-144.

1.2. Publications in professional editions of Ukraine

2. Bilenska, Ya.R. and Bondarchuk, M.K., 2010. Activity of manufacturing and business structures in the system of "innovation - finance - production. *Scientific bulletin of UNFU of Ukraine: Collection of scientific and technical works*. Issue 20.8, pp. 190-195. (*Personal author's input: the essence of the concept of the system "innovations - finances - production" is disclosed and the main interrelations between the process of origin of innovations, their financial support and introduction into production are defined*).

3. Bilenska, Ya.R., 2011. Information support of innovative development of industrial enterprise activity. *Development Management: Collection of Scientific Papers*, 4 (101), pp. 243-245.

4. Bilenska, Ya.R. and Bondarchuk, M.K., 2012. Factors of information support for evaluation of innovative development potential of manufacturing and business associations. *Scientific journal Galician Economic Bulletin*, 6 (39), pp. 29-35. (*Personal author's input: the factors forming the basis of information support for assessing the innovation development potential of the manufacturing and business associations are investigated*).

5. Bilenska, Ya.R. and Bondarchuk, MK, 2010. Problems of formation and use of informational support of MBS activity in the system of "innovation - finance - production". *Collection of scientific works "Economic Space"*, 42, pp. 145-152. (Personal author's input: the essence of informational support of activity of manufacturing and business structures in the system "innovation - finance - production" is disclosed).

6. Bilenska, Ya.R. and Bondarchuk, M.K., 2011. The components of the innovative potential of industrial enterprises of economic structures. *Scientific journal "Business Inform"*, 8, pp.42 - 45. (Personal author's input: the components of the innovative potential of the industrial enterprise of the economic structure are determined).

7. Bilenska, Ya.R. and Bondarchuk, M.K., 2012. The stages of formation of informational support of business structures activity in the system of "innovation - finance - production". *Scientific and theoretical journal of the Khmelnytskyi Economic University "Science and Economics"*, 1 (25), p. 7-10. (Personal author's input: the essence of the concept "information potential of the economic structure" is described and the stages of formation of information support of the activity of economic structures in the system "innovations - finance - production" are defined).

1.3. Articles in scientific journals of Ukraine, that are cited in the list of international peer-reviewed databases

8. ²Bilenska, Ya.R., 2013. Application of a system of simultaneous equations for evaluation of level of information support for manufacturing and business associations in terms of its innovative potential. *Scientific and Production Journal "Innovative Economy"*, 8 (46), p. 353 - 356. (International online science database *Index Copernicus (Poland)*).

9. ²Bilenska, Ya.R., 2014. The use of a balanced scorecard for evaluation of innovation development potential of manufacturing and business associations. *Business Inform*, 1, p. 216-221. (International online science databases: *Ulrichsweb Global Serials Directory (USA)*, *Research Papers in Economics (USA)*, *Russian*

² The edition also refers to professional editions of Ukraine

Scientific Citation Index (Russia), Index Copernicus (Poland), Directory of Open Access Journals, CiteFactor (USA), Academic Journals Database (Switzerland), Research Bible (Japan), Socionet (Russia), National Library of Ukraine named after VI Vernadsky (Ukraine).

2. Published works that reflect approbations

10. Bilenska, Ya.R., 2010. Activities of production and economic structures in the system of "innovation - finance - production". In.: *Business Efficiency in terms of Transformational Economy: III International Scientific and Practical Conference*. Simferopol, Ukraine, June 4-6, 2010 Simferopol: VTroPrint.

11. Bilenska, Ya.R. and Bondarchuk, M.K., 2010. Problems of formation and use of information support of activity of manufacturing and business structures in the system of "innovation - finance - production". In.: *Marketing and Logistics in the Management System: VIII International Scientific and Practical Conference*. Lviv, Ukraine, November 4-6, 2010 Lviv: Publishing House of Lviv Polytechnic. *(Personal author's input: the principles of the organizational structure of the information support system of innovation activity of manufacturing and business structures have been developed)*.

12. Bilenska, Ya.R. and Bondarchuk, M.K., 2011. Characteristics of the components of the innovative potential of economic structures in the system of "innovation - finance - production". In.: *Modern Issues of Economics and Management: International Scientific and Practical Conference*. Lviv, Ukraine, November 10-12, 2011 Lviv: Publishing House of Lviv Polytechnic. *(Personal author's input: the components of the potential of innovative development of manufacturing and business structures have been improved)*.

13. Bilenska, Ya.R. and Bondarchuk, M.K., 2011. Information potential of activity of economic structures in the system of "innovation - finance - production". In.: *Development of economic, political and legal systems of Ukraine and other European countries at the beginning of the XXI century: VII International scientific and practical conference*. Lviv, Ukraine, October 27-28, 2011 Lviv: Lviv University of Business and Law. *(Personal author's input: the content of the concept*

"information potential of manufacturing and business structures " has been improved).

14. Bilenska, Ya.R. and Bondarchuk, M.K., 2012. Stages of formation of information support of innovative development of economic structure activity. In.: *Innovative processes of economic and socio-cultural development: domestic and foreign experience: V International Conference of Young Scientists and Students*. Ternopil, Ukraine, April 19-20, 2012 Ternopil: UPC "Economic Thought of TNEU". *(Personal author's input: stages of information support of innovative development of manufacturing and business structures have been improved).*

15. Bilenska, Ya.R. and Bondarchuk, M.K., 2012. Algorithm for developing a balanced system of indicators for evaluation of innovative development potential of economic structure. In.: *Methods and Models of Financial Support for Sustainable Economic Development: All-Ukrainian Scientific and Practical Conference*. Sevastopol, Ukraine, September 5-8, 2012 Sevastopol: SevNTU. *(Personal author's input: the model of estimation of potential of innovative development of manufacturing and business structures has been improved).*

16. Bilenska, Ya.R., 2013. Corporate management of communication processes between the members of the manufacturing and business association. In.: *Innovative processes of economic and socio-cultural development: domestic and foreign experience: VI International scientific conference of young scientists and students*. Ternopil, Ukraine, April 25-26, 2013 Ternopil: UPC "Economic Thought of TNEU".

17. Bilenska, Ya.R. and Bondarchuk, M.K., 2016. Implementation of anti-crisis innovations in production and economic structures. In.: *Strategically innovative development of subjects of the economic system in the conditions of globalization: I International scientific and practical Internet conference*, [online] Available at: http://econ.kdu.edu.ua/sites/default/files/files/tezi_int_conf.pdf. Kremenchuk, Ukraine, November 16-18, 2016, Kremenchuk National University named after Mikhail Ostrogradsky. *(Personal author's input: the main stages of informational support for the process of introducing innovations in manufacturing and business structures are determined).*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	21
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ	
1.1. Суть інформаційного забезпечення діяльності виробничого господарських об'єднань у системі «інновації – маркетинг – фінанси – виробництво»	28
1.2. Корпоративне управління інформаційними потоками виробничого господарського об'єднання.....	50
1.3. Проблеми формування інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничого господарських об'єднань	69
Висновки до розділу 1.....	85
РОЗДІЛ II. АНАЛІЗУВАННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ	
2.1. Аналізування чинників впливу на рівень інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничого господарських об'єднань.....	88
2.2. Формування критеріїв оцінки рівня інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничого господарських об'єднань	119
2.3. Застосування системи одночасних рівнянь для оцінювання рівня інформаційного забезпечення виробничого господарського об'єднання в розрізі складових його інноваційного потенціалу.....	129
Висновки до розділу 2.....	141

РОЗДІЛ III. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВГО

3.1. Модель розроблення збалансованої системи показників для оцінювання потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання.....	143
3.2. Розроблення системи показників оцінювання потенціалу інноваційного розвитку ВГО та інформаційне забезпечення.....	158
3.3. Методичні засади вибору інноваційної стратегії виробничо-господарського об'єднання.....	175
Висновки до розділу 3.....	185
ВИСНОВКИ.....	188
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	191
ДОДАТКИ.....	210

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ВГО – виробничо-господарське об'єднання

ВГС – виробничо-господарська структура

НДДКР – науково-дослідні та дослідно-конструкторські розробки

НТП – науково-технічний прогрес

ВСТУП

Актуальність теми. Головним чинником зростання та забезпечення конкурентоспроможності виробничо-господарських об'єднань (ВГО) є здійснення інноваційної діяльності, яка в свою чергу пов'язана з реалізацією їх інноваційного потенціалу. Слід зазначити, що передумовою ефективного впровадження інноваційного процесу є накопичення інформації про можливості інтегрованої структури щодо створення, впровадження та реалізації конкурентоспроможних інновацій. Від якості інформаційного забезпечення залежить правильність управлінських рішень щодо розроблення та впровадження інновацій, ефективність використання ресурсів та інноваційна активність виробничо-господарського об'єднання в цілому. Недостатній рівень інформації зовнішнього і внутрішнього характеру призводить до труднощів достовірної оцінки потенціалу інноваційного розвитку, що, в свою чергу, супроводжує прийняття необґрунтованих рішень у сфері інновацій.

Проблеми інформаційного забезпечення інноваційного розвитку постійно перебувають у полі зору науковців та керівного і технічного персоналу суб'єктів господарювання. Дослідженням проблем інформаційного забезпечення займалися такі вітчизняні вчені та науковці, як І. Ансофф, О. Балан, Б. Бекенферде, М. Бондарчук, В. Василенко, О. Другов, Н. Здравомислов, Л. Лігоненко, О. Раєвнева, О. Терещенко, В. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, М. Титов, О. Тридід, Н. Хрущ, А. Штангрет, А. Череп, І. Яремко та інші. Аналізуючи дослідження цих учених, можна зробити висновок, що інформаційне забезпечення, як надзвичайно важливий фактор інноваційного розвитку, передбачає використання перспективних інформаційних технологій та зв'язків між ними. Однак у цих працях недостатньо розкрито питання щодо проблем формування та використання інформаційного забезпечення діяльності ВГО. Вагомий внесок у дослідження сутності інноваційного потенціалу та визначення його складових зробили такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як І.В. Алексєєв, Г.Я. Гольдштейн, О.В. Гук, А.В. Дзюбіна, Г.М. Захарчин, С.М. Ілляшенко, О.Є. Кузьмін, Д.І. Кокурін, Л.А. Лисенко, О.Г. Мельник, Й.М.

Петрович, І.Б. Скворцов, І.Б. Хома, Н.І. Чухрай та інші. За результатами їх досліджень, можна зробити висновок, що немає єдності думок щодо визначення складових інноваційного потенціалу, недостатньо уваги приділено дослідженню факторів, що формують основу інформаційного забезпечення процесу оцінювання потенціалу інноваційного розвитку ВГО. Існує потреба у розробленні методу оцінювання рівня інформаційного забезпечення діяльності виробничо-господарських об'єднань. Подальшого розвитку потребує метод оцінювання потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання. Отже, вирішення зазначених вище завдань сприятиме не лише поліпшенню діяльності окремо взятого учасника виробничо-господарського об'єднання, але й ВГО та національної економіки в цілому.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана в межах науково-дослідних робіт кафедри фінансів Національного університету «Львівська політехніка» «Проблеми управління процесами капіталізації в умовах інноваційного розвитку підприємств» (номер державної реєстрації 0112U000799, акт від 5.05.2017 р.); «Проблеми моніторингу податкового навантаження і фінансового стану виробничо-господарських структур в машинобудуванні та приладобудуванні» (номер державної реєстрації 0108U010403, акт від 5.05.2017 р.).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є удосконалити існуючі і розробити нові теоретичні та методико-прикладні положення щодо інформаційного забезпечення інноваційної діяльності ВГО, спрямованих на підвищення ефективності прийняття управлінських рішень.

Для досягнення встановленої мети дисертаційну роботу зосереджено на вирішенні таких завдань:

- розкрити сутність понять «інформаційне забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарського об'єднання», «потенціал інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання», «інформаційний потенціал виробничо-господарського об'єднання», використовуваних у сфері інноваційної діяльності;

- удосконалити процес корпоративного управління інформаційними потоками ВГО через створення інноваційно-інформаційного центру ВГО;
- сформулювати адаптивну джерельну базу та визначити етапи формування інформаційного забезпечення інноваційної діяльності ВГО;
- розробити метод оцінювання рівня інформаційного забезпечення виробничо-господарського об'єднання в розрізі складових його інноваційного потенціалу;
- удосконалити метод оцінювання потенціалу інноваційного розвитку ВГО, який, на відміну від наявних, враховуватиме збалансовану систему показників та попереднє оцінювання рівня інформаційного забезпечення в системі «інновації - маркетинг – фінанси – виробництво»;
- розробити модель вибору інноваційної стратегії виробничо-господарського об'єднання в системі «інновації – маркетинг – фінанси – виробництво».

Об'єктом дослідження є процеси інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних основ та методичних засад у сфері обґрунтування та оцінювання рівня інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань.

Методи дослідження. У процесі наукового дослідження використано такі загальнонаукові методи: порівняльний аналіз, систематизація та узагальнення (для уточнення понять «інформаційне забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарського об'єднання» та «потенціал інноваційного розвитку ВГО» - розділ 1, підр. 1.1; уточнення поняття «система корпоративного управління інформаційними потоками ВГО» та визначення її цілей – розділ 1, підр. 1.2); аналогії, узагальнення та групування (під час побудови класифікації джерел формування інформаційного забезпечення ВГО та визначення етапів формування інформаційного забезпечення діяльності ВГО в системі «інновації – маркетинг – фінанси – виробництво» (розділ 1, підр. 1.3); порівняльна оцінка (для аналізування існуючих методичних рекомендацій щодо оцінювання рівня

інформаційного забезпечення – розділ 2, підр. 2.2; для аналізування методичних підходів щодо оцінки потенціалу інноваційного розвитку – розділ 3, підр. 3.2); системний аналіз, експертні оцінки (при аналізуванні факторів, що формують основу інформаційного забезпечення ВГО – розділ 2, підр. 2.1; при формуванні критеріїв оцінки рівня інформаційного забезпечення інноваційної діяльності ВГО – розділ 2, підр. 2.2.; при оцінюванні рівня інформаційного забезпечення діяльності ВГО в системі «інновації – маркетинг – фінанси – виробництво» - розділ 2, підр. 2.3.; при оцінюванні потенціалу інноваційного розвитку ВГО – розділ 3, підр. 3.2); фінансово-економічний та статистичний аналізи (для аналізування чинників, що формують основу інформаційного забезпечення інноваційної діяльності ВГО – розділ 2, підр. 2.1; при оцінюванні рівня інформаційного забезпечення діяльності ВГО в системі «інновації – маркетинг – фінанси – виробництво» - розділ 2, підр. 2.3); економіко-математичне моделювання (при оцінюванні рівня інформаційного забезпечення ВГО – розділ 2, підр. 2.3).

Наукова новизна отриманих результатів полягає в удосконаленні існуючих і розробленні нових теоретичних і методико-прикладних положень щодо інформаційного забезпечення інноваційної діяльності ВГО. Наукові результати, які характеризують новизну дослідження, полягають у такому:

вперше розроблено:

- інформаційно-структурну модель формалізації інноваційної стратегії виробничо-господарського об'єднання, яка ґрунтується на оцінюванні рівня інформаційного забезпечення діяльності ВГО в системі «інновації - маркетинг – фінанси – виробництво» та визначенні показників науково-інтелектуальної, маркетингової, фінансової та виробничої забезпеченості інноваційної діяльності ВГО, що дає змогу структурно оцінити рівень потенціалу інноваційного розвитку інтегрованої структури з урахуванням кожної із його складових;

удосконалено:

- метод оцінювання потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання, який, на відміну від наявних, ґрунтується на використанні збалансованої системи показників та попередньому оцінюванні рівня інформаційного забезпечення діяльності ВГО в системі «інновації - маркетинг – фінанси – виробництво»;

- процес корпоративного управління інформаційними потоками виробничо-господарського об'єднання, який, на відміну від наявних, передбачає створення інноваційно-інформаційного центру ВГО;

- метод оцінювання рівня інформаційного забезпечення виробничо-господарського об'єднання в розрізі складових його інноваційного потенціалу, який, на відміну від наявних, ґрунтується на засадах застосування системи одночасних рівнянь;

набули подальшого розвитку:

- зміст понять «інформаційне забезпечення інноваційної діяльності ВГО», яке, на відміну від наявних, запропоновано розглядати як систему інтеграції інформаційних ресурсів та сукупність способів їх організації щодо складових потенціалу інноваційного розвитку ВГО; «потенціал інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання» та «інформаційний потенціал виробничо-господарського об'єднання»;

- класифікація джерел формування інформаційного забезпечення ВГО з виділенням таких нових класифікаційних ознак внутрішнього середовища, як інформаційні ресурси науково-інтелектуальної, виробничої, фінансової та маркетингової складових потенціалу інноваційного розвитку ВГО і етапи формування інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що розроблені методичні положення та практичні рекомендації щодо інформаційного забезпечення діяльності ВГО в системі «інновації – маркетинг – фінанси – виробництво» сприятимуть зменшенню кількості неефективних інноваційних проектів та забезпечуватимуть вибір правильної інноваційної

стратегії. Прикладне значення результатів досліджень підтверджене їх практичним впровадженням у діяльність виробничих підприємств, банківських установ та страхових компаній. Результати виконаних автором досліджень впроваджено у практичну діяльність ТзДВ «Гал-Кат» (довідка № 365 від 04.11.2016 р.), ТОВ «Львівський приладобудівний завод» (довідка № 165 від 07.11.2016 р.), ПП «Галенерго» (довідка № 148 від 31.10.2016 р.).

Наукові результати дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Львівського університету бізнесу та права під час викладання дисципліни «Інформаційні системи та технології у фінансах» (довідка № 198 від 31.10.2013 р.).

Особистий внесок здобувача. Усі наукові результати, викладені в дисертації, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в роботі використані лише ті положення, що є результатом особистої роботи дисертанта і становлять індивідуальний внесок автора.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати досліджень, подані в дисертації, пройшли апробацію за допомогою обговорення та отримали позитивну оцінку на таких міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Ефективність бізнесу в умовах трансформаційної економіки» (м. Сімферополь, 2010 р.); «Маркетинг та логістика в системі менеджменту» (м. Львів, 2010 р.); «Сучасні проблеми економіки і менеджменту» (м. Львів, 2011 р.); «Розвиток економічних і політико-правових систем України та інших країн Європи на початку XXI століття» (м. Львів, 2011 р.); «Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід» (м. Тернопіль, 2012 р.); «Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід» (м. Тернопіль, 2013 р.); «Стратегічно-інноваційний розвиток суб'єктів економічної системи в умовах глобалізації» (м. Кременчук, 2016 р.); «Методи і моделі фінансового забезпечення сталого економічного розвитку» (м. Севастополь, 2012 р.).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 17 наукових праць, загальним обсягом 4,15 друк. арк. (з яких особисто дисертантові належить 3,95 друк. арк.), зокрема 1 монографія, 8 статей у наукових фахових виданнях України, з них 2 праці у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз даних, та 8 тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Обсяг і структура роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний обсяг дисертації становить 170 сторінок. Робота містить 17 рисунків, 8 таблиць, 13 додатків, 198 найменувань літературних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ

1.1. Суть інформаційного забезпечення діяльності виробничо-господарських об'єднань в системі «інновації – маркетинг - фінанси – виробництво»

Сьогодні, в умовах нестабільного ринкового середовища, головним чинником економічного зростання та забезпечення конкурентоспроможності господарюючих суб'єктів є здійснення останніми інноваційної діяльності. Розроблення та впровадження інновацій є вкрай важливим і актуальним завданням сьогодення, адже роль інновацій постійно зростає. Ефективність інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань залежить насамперед від раціональної організації системи управління інтелектуальними, фінансовими, матеріальними і трудовими ресурсами.

Опрацювання літературних джерел з інформаційного забезпечення інноваційної діяльності підприємств засвідчило, що для прийняття компетентних рішень в інноваційній діяльності сьогодні необхідно опрацювати значні масиви інформації, адже суспільство перебуває на тому етапі свого розвитку, коли інформація є найважливішим товаром [Гончаренко, 2009, Денисенко, Колос, 2006, Петрович, 2010, Тимошук, 2010, Харів, 2003].

Необхідною умовою досягнення встановлених підприємством цілей є максимально повне використання його існуючих потенційних можливостей [Григораш, 2012]. Якщо розглядати підприємство як об'єкт управління, необхідно, в першу чергу, знати, якими можливостями підприємство володіє зараз і які можливості воно буде мати в перспективі, щоб забезпечити свій статус на ринку [Григораш, 2012]. Ці можливості в економічній науці прийнято називати потенціалом [Сокиринська, Аберніхіна, Наумов, 2010]. Як зазначає Д.І. Кокурін, поняття «інноваційний потенціал», починаючи з 80-х років ХХ ст. стала «концептуальним відображенням феномена інноваційної діяльності»

[Кокурін, 2001, с. 48]. Отже, формування інноваційного потенціалу підприємств виступає важливим елементом у процесі управління їх інноваційною діяльністю [Петрович, 2010]. Дуже часто промислові підприємства володіючи необхідним інноваційним потенціалом, не в змозі реалізувати його, тобто перетворити у капітал, через недосконалість інформаційного забезпечення та його безсистемний характер.

Аналіз теоретичного матеріалу у сфері управління інноваційною діяльністю [Возняк, Кузнєцова, 2007, Коюда, Лисенко, 2010, Лисенко, 2010, Харів, 2003] показав, що одним із напрямків зростання потенціалу суб'єкта господарювання є розширення інтеграційних процесів і виникнення об'єднань підприємств. Однак, слід звернути увагу, що сутність інтеграції зводиться не лише до об'єднання окремих суб'єктів господарювання, а передусім до об'єднання їх потенціалів.

Ефективна інноваційна діяльність виробничо-господарських об'єднань, насамперед, пов'язана з реалізацією їх інноваційного потенціалу, що утворюється в процесі об'єднання фінансового, виробничого, маркетингового та інтелектуального капіталів. На сьогоднішньому етапі розвитку всіх інтегрованих об'єднань, в умовах фінансової кризи в Україні, першочерговими постають проблеми діяльності інтегрованих структур в системі „інновації - маркетинг – фінанси – виробництво”.

Інновації ВГС – це не тільки технічні та технологічні розробки, але й нові товари, нові послуги фінансово-кредитного, страхового, інвестиційного, довірчого, лізингового характеру, нові сприятливі умови для клієнтів, зокрема ціни тощо, які дають змогу покращити діяльність таких інтегрованих об'єднань [Колісник, 2009, с. 126].

У науковій літературі простежується відсутність системного підходу та єдності поглядів науковців щодо визначення суті інноваційного потенціалу.

Згідно з Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», 2011], інноваційний потенціал – це сукупність науково-

технологічних, фінансово-економічних, виробничих, соціальних та культурно-освітніх можливостей країни (галузі, регіону, підприємства тощо), необхідних для забезпечення інноваційного розвитку економіки.

На думку Й.М. Петровича, інноваційний потенціал – це сукупність фінансових, кадрових, організаційних, матеріально-технічних, інформаційних ресурсів та їх можливостей забезпечувати готовність і здатність підприємства здійснювати інноваційну діяльність, адаптацію до змін внутрішнього і зовнішнього середовища в умовах прискорених темпів НТП та жорсткої конкуренції [Петрович, 2010].

І.Т. Балабанов зазначає, що інноваційний потенціал – це сукупність окремих видів ресурсів, включаючи матеріальні, інтелектуальні, інформаційні та інші ресурси, необхідні для здійснення інноваційної діяльності [Балабанов, 2002].

І.В. Новікова під інноваційним потенціалом підприємства пропонує розуміти цілеспрямовану комбінацію інноваційних ресурсів та каталізаторів, які уможливають використання цих ресурсів для досягнення мети ІД, підвищення рівня конкурентоспроможності і стратегічного успіху підприємства [Новікова, 2003].

На думку іншого автора, інноваційний потенціал – це здатність до втілення досягнень науки і техніки у конкретні товари, спрямовані на задоволення запитів споживачів [Ілляшенко, 2003].

Д.І. Кокурін зазначає, що інноваційний потенціал містить невикористані, приховані можливості накопичених ресурсів, що можуть бути задіяні для досягнення цілей економічних суб'єктів [Кокурін, 2001].

У [Шипуліна, 2005] подається визначення потенціалу інноваційного розвитку, який автором розглядається як комплекс взаємопов'язаних ресурсів та здатності до їх реалізації, які визначають спроможність господарюючого суб'єкта приводити у відповідність до зовнішніх внутрішні можливості розвитку на основі постійного пошуку і використання нових сфер і способів реалізації наявних і перспективних ринкових можливостей.

Отже, аналіз літературних джерел [Балабанов, 2002, Ілляшенко, 2003, Кокурін, 2001, Петрович, 2010, Пиріг, 2010, Чухрай, 2002, Шипуліна, 2005] дає змогу згрупувати визначення інноваційного потенціалу за такими трьома ознаками:

1. Потенціал, як сукупність накопичених ресурсів суб'єкта господарювання, достатніх для досягнення мети інноваційної діяльності.
2. Потенціал як сукупність можливостей розвитку підприємства на засадах інновацій.
3. Потенціал як здатність підприємства реалізовувати свої можливості інноваційного розвитку.

На основі системного аналізу і узагальнення методологічних підходів вітчизняних і зарубіжних вчених щодо визначення сутності і змісту поняття “інноваційний потенціал”, нами запропоновано його визначення. Але, оскільки, ми досліджуємо виробничо-господарські об'єднання, учасниками яких виступають банки, страхові компанії та виробничі підприємства, то сутність поняття “інноваційний потенціал” будемо трактувати більш широко як “потенціал інноваційного розвитку”, який об'єднує інноваційні потенціали учасників виробничо-господарського об'єднання.

Отже, враховуючи результати наукових досліджень, потенціал інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання – це сукупність всіх видів ресурсів, які необхідні для здійснення інноваційної діяльності ВГО, та можливостей цих ресурсів забезпечувати розробку та впровадження інновацій на основі постійного дослідження і використання нових методів задоволення ринкових потреб.

Існують різні підходи щодо визначення складових інноваційного потенціалу.

В.М. Чубай виділяє такі складові інноваційного потенціалу машинобудівного підприємства: кадрова, науково-дослідницька, фінансово-економічна, матеріально-технічна та організаційно-управлінська [Чубай, 2010].

У свою чергу, А.В. Дзюбіна виділяє такі складові інноваційного потенціалу: кадрова, маркетингова, наукова, виробничо-технологічна, фінансова, інформаційна та матеріально-технічна [Дзюбіна, 2008].

С.М. Ілляшенко до складових інноваційного потенціалу відносить науково-технічну інформацію, управління і кадри [Ілляшенко, 2003].

Д.І. Кокурін у монографії «Інноваційна діяльність» виділяє три складові інноваційного потенціалу – ресурсну, внутрішню і результативну [Кокурін, 2001].

На думку Г.Я. Гольдштейна, основними складовими поняття «інноваційний потенціал» є НДДКР, маркетинг, виробництво, управління [Гольдштейн, 1998].

Інший автор виділяє кадрову, матеріально-технічну, інформаційно-методологічну та організаційно-управлінську складові інноваційного потенціалу [Гриньов, 2003].

З урахуванням сутності та виділених цілей інноваційної діяльності підприємства Л.А. Лисенко виокремлює такі її складові: науково-технологічну, виробничу, економічну, природоохоронну та соціально-психологічну [Лисенко, 2010].

Враховуючи результати наукових досліджень виділимо такі складові потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання: науково-інтелектуальну, фінансову, виробничу, маркетингову та інформаційно-інтерфейсну.

Науково-інтелектуальна складова потенціалу інноваційного розвитку характеризується кадровими та науково-технічними інформаційними ресурсами. Саме здатність працівників до інноваційної діяльності може розв'язати проблему економічних негараздів. Тому не викликає сумніву, що розвиток кадрової складової має стати одним з пріоритетних напрямів у процесі формування й розвитку потенціалу інноваційного розвитку ВГО [Мартюшева, 2002].

Найважливішим ресурсом науково-інтелектуальної складової потенціалу інноваційного розвитку виступає науково-технічна інформація. Науково-технічні інформаційні ресурси відіграють неабияку роль в процесі науково-інтелектуального розвитку ВГО: по-перше, вони являються вихідним матеріалом будь-якої науково-дослідної роботи, по-друге, вони виступають результатом НДДКР. Використання результатів науково-інтелектуального розвитку виробничо-господарського об'єднання в процесі впровадження інновацій у виробництво відбувається на основі передачі науково-технічної інформації.

Отже, за результатами огляду й аналізу літературних джерел [Гриньов, 2003, Дзюбіна, 2008, Кокурін, 2001, Мартюшева, 2002, Новікова, 2003, Петрович, 2010, Тимошенко, 2010], розкрито зміст науково-інтелектуальної складової потенціалу інноваційного розвитку ВГО, яка характеризує наявність започаткування результатів науково-дослідних робіт, достатніх для генерації нових знань та визначає можливості генерації й сприйняття ідей і задумів новацій і доведення їх до рівня нових технологій, конструкцій, організаційних і управлінських рішень.

Термін «інтелектуальний потенціал» часто вживається з терміном «інновації», оскільки інноваційний процес, створення і використання нових технологій є однією з форм реалізації інтелектуального потенціалу.

Науково-інтелектуальний потенціал ВГО здебільшого має нематеріальний характер, його складно виміряти, оскільки він не відображається у бухгалтерських чи статистичних даних. Проте визначення його величини є надзвичайно важливим для розробки і реалізації інноваційної стратегії розвитку виробничо-господарського об'єднання, посилення конкурентоспроможності його продукції [Тимошенко, 2010].

Інноваційні процеси сприяють активізації процесів накопичення й використання знань (зокрема, як зазначається у [Іванова, 2011], формування ідей інновації, наукові дослідження і розробки), впровадження результатів в економічні процеси. Відтак реалізація зазначеного неможлива без відповідних

інвестицій, що й зумовило виділення фінансової складової потенціалу інноваційного розвитку.

Фінансова складова потенціалу інноваційного розвитку характеризується фінансовими ресурсами, які необхідні виробничо-господарському об'єднанню для здійснення інноваційної діяльності.

Поняття «Фінансовий потенціал» не має чіткого визначення. На думку Д.В. Суходосєва, фінансовий потенціал – це сукупність фінансових ресурсів, що беруть участь у виробничо-господарській діяльності і який характеризується можливістю їх залучення для фінансування майбутньої діяльності та певних стратегічних напрямів розвитку підприємства [Суходосєв, 2005]. І.Г. Сокиринська та І.Г. Аберніхіна вважають, що вміння підприємства максимально використовувати власний фінансовий потенціал значною мірою зумовлює його конкурентоспроможність, оскільки, насамперед, фінансовий потенціал формує основу для виробництва певного обсягу і асортименту продукції [Сокиринська, Аберніхіна, Наумов, 2010].

Виробнича складова потенціалу інноваційного розвитку характеризується матеріально-технічними, організаційно-управлінськими та трудовими ресурсами, які необхідні виробничо-господарському об'єднанню для здійснення інноваційної діяльності.

Виробничий потенціал в широкому розумінні становить система відповідним чином організованих і спрямованих на досягнення поставлених цілей ресурсів ВГО (персонал, матеріально-технічна база та організаційно-управлінська система) [Алексєєв, Хома, 2011, с. 216].

Як зазначається у [Мартюшева, 2002] матеріально-технічні ресурси є речовинною основою потенціалу інноваційного розвитку, визначають його техніко-технологічну базу, впливають на масштаби й темпи інноваційної діяльності. Недостатній обсяг матеріально-технічних ресурсів сприяє зменшенню потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання. Тому дуже актуально, особливо в наших умовах, орієнтувати його на створення нематеріаломістких нововведень, що дасть змогу максимально

комплексно використовувати наявну сировинну базу, нові види матеріалів, утилізацію відходів відповідно до екологічних вимог, що висуває суспільство до виробників [Гайдук, 2006].

Як зазначається у [Дзюбіна, 2008], маркетингова складова потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання визначається силою впливу ВГО на ринок споживачів нового продукту. Основою маркетингової складової потенціалу інноваційного розвитку ВГО є сукупна спроможність маркетингової системи забезпечувати конкурентоспроможність інтегрованої структури під час впровадження на ринок інновацій. Тому, метою розвитку маркетингової складової є формування ринку потенційних споживачів інноваційного товару, що забезпечить відтворення попиту на товар [Дзюбіна, 2008].

Найважливішим ресурсом маркетингової складової потенціалу інноваційного розвитку ВГО виступає маркетингова інформація.

Створення нової наукомісткої продукції характеризується високим ступенем ризику, зниження якого можна забезпечити шляхом достатнього інформаційного забезпечення відповідно до вимог споживачів [Харів та Собко, 2003, с. 143]. Зрозуміло, що для своєчасного виявлення нових потреб необхідно здійснювати постійний обмін інформацією зі споживачами. Значна роль у забезпеченні такого обміну належить формуванню ефективної системи маркетингової інформації, яка має здійснювати своєчасне, різнобічне та достатнє інформаційне забезпечення потреб господарюючих суб'єктів [Харів та Собко, 2003, с. 143].

С.М. Ілляшенко визначає маркетинг інновацій як діяльність, спрямовану на пошук нових сфер і способів використання потенціалу підприємства, розроблення на цій основі нових товарів та технологій їх просування на ринку з метою задоволення потреб і запитів споживачів більш ефективним ніж у конкурентів, способом, отримання завдяки цьому прибутку та забезпечення умов тривалого виживання й розвитку на ринку [Ілляшенко, 2008].

Отже, за результатами дослідження літературних джерел, автор пропонує визначення системи «інновації – маркетинг – фінанси – виробництво», як інтегрованої сукупності науково-інтелектуальних, фінансових, виробничих та маркетингових можливостей учасників виробничо-господарського об'єднання, що включає в себе всі необхідні ресурси, які використовуються для розробки та впровадження інновацій.

Слід зазначити, що існує немало факторів інноваційного розвитку інтегрованих виробничих структур в Україні, серед яких: законодавчі, організаційно-управлінські, фінансово-економічні, техніко-технологічні, соціальні, екологічні, гуманітарні, інформаційні тощо [Дзюба, Гайдай, 2012, Кужда, 2007, Калініченко, 2011]. Чільне місце серед цих факторів посідають саме фінансові, оскільки вони є „провідним ланцюжком” від процесу зародження інновацій до виробництва інноваційних товарів та послуг. Оскільки, інновація являє собою результат діяльності як виробничих підприємств, так і дослідницьких центрів, які функціонують при наявності відповідної кількості фінансових ресурсів, то інноваційний процес у ВГО відбувається набагато швидше, ніж на окремому підприємстві. Більше того, варто зазначити, що головним фактором інноваційної діяльності підприємства є її кінцевий результат, тобто економічний ефект її продукту, тоді як головним фактором інноваційного розвитку ВГО є синергійний ефект від об'єднання фінансового, виробничого, маркетингового та науково-інтелектуального потенціалів. Саме тому ефективність інноваційного розвитку ВГО є набагато вищою, ніж виробничого підприємства зокрема.

Однак, поряд з численними перевагами інноваційного розвитку інтегрованих об'єднань порівняно з окремими учасниками об'єднання, існують проблеми, які потребують вирішення. Серед основних проблем діяльності ВГО в системі «інновації – маркетинг – фінанси – виробництво», що стримують їх інноваційний розвиток, виділимо такі:

- низький рівень державного фінансування та недосконалість податкового законодавства в частині стимулювання з боку держави інноваційного розвитку ВГО;

- відсутність сформованої інноваційної інфраструктури ВГО, яка б поєднувала науково-інтелектуальний, фінансовий, виробничий та маркетинговий потенціали в єдину систему „інновації - маркетинг – фінанси – виробництво”;

- високий інноваційний ризик у ВГО, причиною виникнення якого є чинник невизначеності, тобто неточність і неповнота інформації про умови реалізації проекту, що виникає внаслідок складних інформаційних взаємозв'язків між учасниками виробничо-господарського об'єднання, які зумовлені технологічною несумісністю систем інформаційного забезпечення або необхідністю значних фінансових коштів на інтеграцію інформаційних систем учасників об'єднання;

- недостатність коштів для передачі результатів завершених науково-технічних розробок до сфери виробництва;

- відсутність єдиної системи фінансування інновацій у ВГО.

Інноваційна діяльність – невід'ємна риса будь-якої цивілізованої держави. Ефективність інноваційної діяльності підприємств залежить насамперед від її стимулювання та підтримки на усіх рівнях [Овчар, 2012]. Враховуючи національні інтереси та економічні можливості, така діяльність підтримується як безпосередньо бюджетними вливаннями, так і наданням різноманітних преференцій (пільгове оподаткування, пільгові кредити тощо) [Радецька, 2007].

На нашу думку, активна роль держави у стимулюванні діяльності ВГО в системі „інновації - маркетинг – фінанси – виробництво” може здійснюватися за наступними напрямками:

- встановлення пільг науково-дослідним установам та виробничим підприємствам ВГО;

- зменшення розміру бази оподаткування за рахунок збільшення відрахувань в інноваційний фонд Інституту інновацій ВГО;

- встановлення пільгового податкового забезпечення учасників діяльності ВГО в системі „інновації – маркетинг – фінанси – виробництво”;
- вдосконалення амортизаційної політики як важливого інструменту накопичення фінансових ресурсів для технічного переозброєння підприємств ВГО.

Більшість вітчизняних дослідників при визначенні інтегрованих структур бізнесу акцентують увагу на виникненні системи зв'язків між учасниками інтегрованої структури, яка повинна призводити до виникнення синергетичного ефекту. Зосередимо увагу на дослідженні системи інформаційних зв'язків між учасниками виробничо-господарського об'єднання.

На наш погляд, між учасниками ВГО, зокрема банківською установою, страховою компанією та виробничим підприємством необхідним є постійний обмін інформацією. Інформація характеризує процес переносу нових знань у виробництво та створює можливість появи інновацій [Гайдук, 2008]. Саме тому, створення інноваційної інфраструктури ВГО, яка б поєднувала науково-інтелектуальний, фінансовий, виробничий та маркетинговий потенціали в єдину систему „інновації – маркетинг – фінанси – виробництво” є неможливим без створення інформаційних зв'язків між ними.

Наголосимо, що ефективне фінансування інноваційної діяльності є важливим і актуальним завданням сьогодення. Здавалося б, що проблема фінансового забезпечення інноваційного розвитку не торкнеться виробничо-господарських об'єднань, адже до їх складу входять фінансово-кредитні установи, роль яких у фінансовому забезпеченні інноваційного розвитку ВГО переоцінити неможливо. Та все ж таки складності виникають на етапі впровадження наукового досягнення у виробництво, яке вимагає вкладення значних фінансових ресурсів у переобладнання устаткування, виконання маркетингових досліджень тощо [Колісник, 2009, с. 141]. На нашу думку на цьому етапі доцільною була б підтримка держави у формі дотацій та фінансового лізингу, оскільки ці витрати відразу ж не окупуваються, а тільки в майбутньому.

Етап впровадження наукового досягнення у виробництво також характеризується високим інноваційним ризиком, який, як правило, пов'язаний із достовірністю та достатністю інформаційного забезпечення діяльності ВГО [Капітан, 2007]. Наявність об'єктивної, достовірної та повної інформації про діяльність ВГО в системі „інновації – маркетинг – фінанси – виробництво” сприятиме зменшенню інноваційного ризику, шляхом прийняття певних заходів щодо покращення системи управління інноваціями та механізму їх фінансування, формування інформаційної інфраструктури тощо.

У процесі реалізації інноваційної діяльності виробничо-господарські об'єднання можуть використовувати власні, залучені та запозичені джерела фінансування. Відомо, що найбільш привабливими є внутрішні джерела фінансування інновацій ВГО, оскільки фінансово-кредитна установа ВГО може здійснювати операції (факторингові, лізингові тощо), собівартість яких у межах ВГО нижча, а дохідність вища.

Свій погляд щодо фінансування інноваційної діяльності розкрила Г.В. Возняк [Возняк, 2007, с. 22]. Вона тлумачить фінансове забезпечення інноваційної діяльності як комплекс методів та важелів впливу на інноваційну діяльність, який реалізується в різних формах через відповідну систему фінансування. На її думку, одним із шляхів удосконалення фінансового забезпечення інноваційної діяльності є активізація використання всього спектра джерел фінансування з урахуванням переваг і недоліків кожного з них.

М.К. Колісник стверджує про доцільність створення Інституту інновацій та використання механізму спільного фінансування інновацій інтегрованим об'єднанням, що підвищуватиме економічну ефективність ВГО та сприятиме запобіганню кризовим ситуаціям [Колісник, 2009, с. 142]. Оскільки система фінансування інноваційної діяльності являє собою складне сплетіння форм та джерел фінансування, то необхідно визначити в яких формах доцільніше здійснювати фінансування інноваційної діяльності ВГО: акціонерній, проектній чи державній.

На нашу думку, доцільно поєднувати форми фінансування інновацій в залежності від джерел залучення фінансових ресурсів. Вважаємо, що найбільш прийнятною формою фінансового забезпечення діяльності ВГО в системі „інновації – маркетинг – фінанси – виробництво” є проектне фінансування. Оскільки учасниками інноваційного процесу ВГО є банківські установи, страхові компанії та науково-виробничі підприємства, то при проектному фінансуванні ризики розподіляються між ними. Проектне фінансування також характеризується цільовим використанням коштів та високим рівнем контролю.

При недостатності фінансових ресурсів для впровадження наукового досягнення у виробництво та високому інноваційному ризику на цьому етапі інноваційного розвитку ВГО доцільним є державне фінансування інновацій, тоді як при використанні залучених коштів – акціонерне фінансування.

У сучасних умовах, основою ефективного використання матеріально-технічних, організаційно-управлінських, фінансових, науково-технічних та кадрових ресурсів є інформаційне забезпечення. Важливість інформаційного забезпечення діяльності виробничо-господарських об'єднань в системі „інновації – маркетинг – фінанси – виробництво” переоцінити неможливо, адже інформація відіграє об'єднувальну функцію щодо всіх складових потенціалу інноваційного розвитку.

Як зазначає Н.Ю Тимошенко, інформаційні ресурси впливають на швидкість отримання та поширення знань як всередині підприємства, так і ззовні. Є думка, що в сучасній економіці четвертим фактором виробництва, поруч з працею, землею та капіталом, стає інформація. Доступ до неї безпосередньо впливає на розвиток підприємства [Тимошенко, 2010].

Отже, інформаційні ресурси забезпечують конкурентоспроможність підприємства та вирішують широке коло його стратегічних завдань. Слід зазначити, що до інформаційних ресурсів відноситься те, що забезпечує функціонування інформаційних потоків, а саме: інформаційні технології, програмне забезпечення, послуги з налагодження програм, мережеві й

консультативні послуги, послуги Інтернет-провайдерів, комп'ютери, ксерокси, сканери, принтери, засоби зв'язку [Куликова, 2002].

Інформаційне забезпечення відіграє важливу роль у будь-яких управлінських процесах підприємства. Відтак, проаналізувавши наукові праці [Верба, 2009, Денисенко, 2006, Івахненко, 2004, Кузіна, 2009, Куликова, 2002, Новаківський, 2002, Петренко, 2007], присвячені проблемам інформаційного забезпечення суб'єктів господарювання, можемо стверджувати, що діяльність виробничо-господарських об'єднань все більше залежить від інформаційного забезпечення всіх рівнів управління його учасників, адже в умовах глобалізації відбувається масове застосування інформаційних технологій. Однак, слід зазначити, що інформація не бере безпосередньої участі у процесі виробництва інновацій, вона сприяє генерації знань, які надалі матеріалізуються. Продуктивні знання є результатом використання не загального інформаційного потоку, а ефективної інформації (лише його частини).

Отже, до складу потенціалу інноваційного розвитку слід включати інформаційно-інтерфейсну складову з урахуванням її впливу на формування продуктивних знань. Як зазначається у [Іванова, 2008], продуктивними доцільно вважати ті знання, які використовуються людиною для подальшого створення певного продукту або надання послуги; прийняття управлінського рішення, що забезпечить певний ефект; отримання результату від досліджень і розробок.

Від обсягу знань значною мірою залежить результативність чинника інноваційності. Отже, основним чинником зростання інноваційності є надходження ефективної інформації, яка слугує основою для збільшення обсягу продуктивних знань [Іванова, 2008].

Деякі дослідники виділяють окремо інформаційну та інтерфейсну складові потенціалу інноваційного розвитку, або ж про інтерфейсну складову взагалі не згадують. Ми вважаємо, що для ВГО доцільно було б об'єднати їх в одну інформаційно-інтерфейсну складову потенціалу інноваційного розвитку,

оскільки для інноваційної діяльності ВГО надзвичайно важливу роль відіграє узгодженість дій учасників інтегрованої структури.

Інформаційна складова демонструє інформаційну забезпеченість ВГО, ступінь повноти, точності й суперечливості інформації, необхідної для прийняття ефективних інноваційних рішень [Шелест, 2012].

Інтерфейсна складова характеризує можливість приведення у відповідність і узгодження різноспрямованих інтересів суб'єктів інноваційного процесу: розробників інновацій, виробників нової продукції, інвесторів, постачальників, посередників, споживачів, суспільства тощо.

Отже, інформаційно-інтерфейсна складова інноваційного потенціалу ВГО повинна обслуговувати (забезпечувати інформацією) всі етапи інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання та бути специфічною формою взаємозв'язку та взаємодії всіх учасників ВГО.

Варто зазначити, що без наявності достовірної та своєчасної інформації неможливим є формування та реалізація інноваційної стратегії виробничо-господарського об'єднання. Основними шляхами підвищення якості інформаційного забезпечення інноваційної діяльності ВГО є подальша інтеграція внутрішньої інформації та інформації із зовнішніх джерел; підвищення оперативності внесення змін в інформаційні файли. Особливо актуальним і важливим завданням постає розробка системи інформаційного забезпечення, яка б забезпечувала інтеграцію інформації різних складових потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання для прийняття управлінських рішень.

Складові потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання зображені на рис. 1.1.

Зв'язками (1) та (2) відображено складові потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання.

Зв'язок (3) показує, що система інформаційного забезпечення повинна забезпечувати необхідною інформацією та задовольняти інтереси широкого кола зовнішніх користувачів.

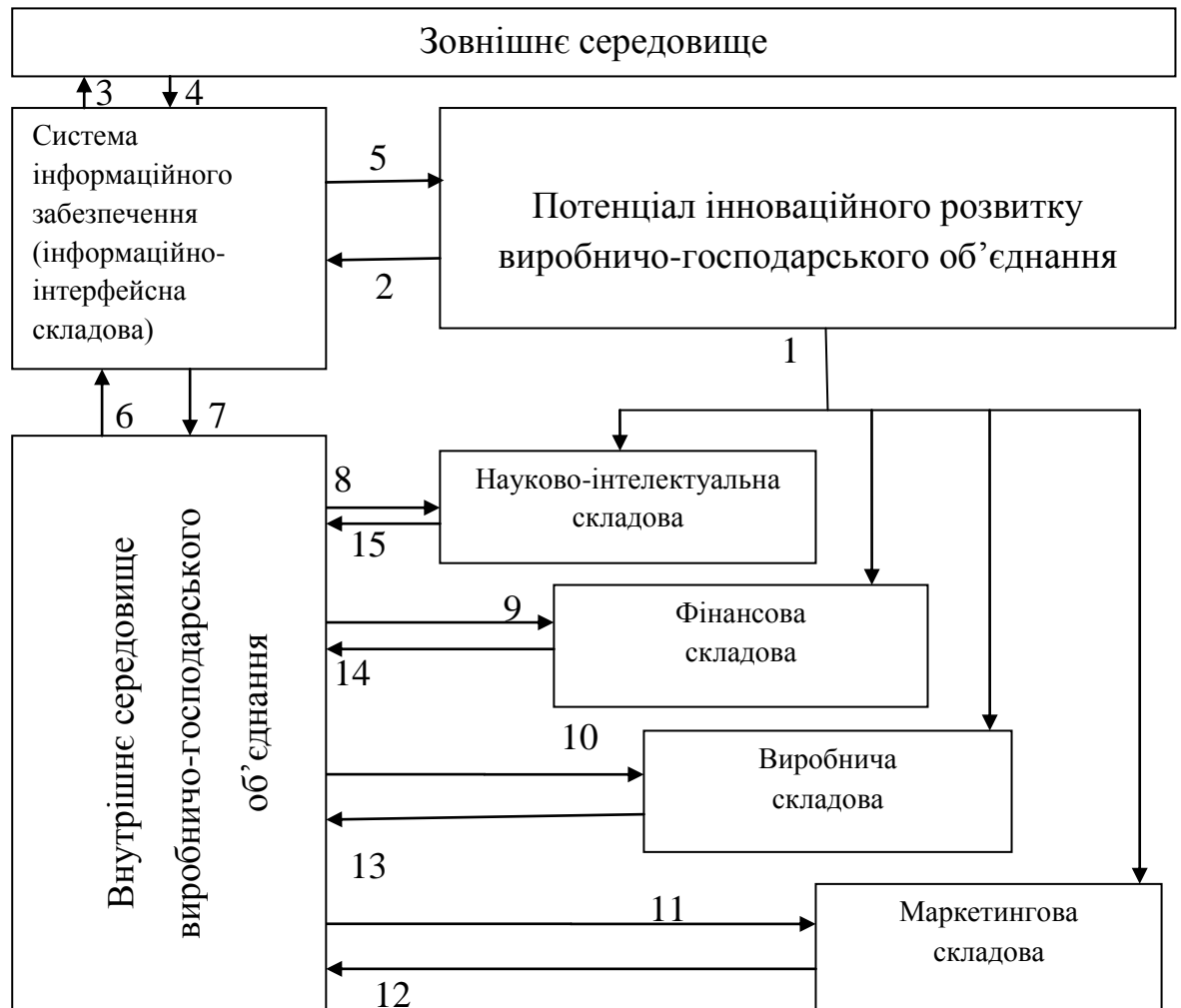

Рис. 1.1. Складові потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання (власна розробка).

Зв'язок (4) характеризується надходженням інформації із зовнішнього середовища про споживацькі запити та загальну ситуацію на ринку.

Зв'язок (5) характеризується забезпеченістю виробничо-господарського об'єднання інформаційними ресурсами про стан зовнішнього та внутрішнього середовищ його функціонування, інформаційними технологіями, технічними засобами та програмним забезпеченням для здійснення інноваційної діяльності.

Зв'язок (6) характеризується надходженням інформаційних ресурсів із внутрішнього середовища функціонування ВГО. У свою чергу, зв'язок (7) показує, що система інформаційного забезпечення повинна забезпечувати необхідною інформацією як керівництво інтегрованої структури, так і її окремих учасників

Зв'язки (8), (9), (10) і (11) показують, що інформаційне забезпечення формується шляхом подання інформаційних запитів щодо стану кожної із складових потенціалу інноваційного розвитку, для одержання дійсно релевантної інформації, яка необхідна для здійснення інноваційної діяльності.

Зв'язки (12), (13), (14) і (15) характеризуються надходженням науково-технічної, фінансової, виробничої та маркетингової інформації щодо поданих інформаційних запитів, яка необхідна для успішного здійснення інноваційної діяльності.

Інформаційно-інтерфейсна складова виступає тим каталізатором, як згадується у [Ведернікова, 2012], який прискорює трансформацію інноваційних ідей в інноваційні продукти (або процеси).

Аналіз літературних джерел [Гончаренко, 2009, Денисенко, Колос, 2006, Дорошкевич, 2010, Саєнко, Демидова, 2009, Новаківський, 2010, Пілецька, 2010, Тимощук, 2010, Титаренко, 2015], дає змогу визначити головну мету інформаційного забезпечення – створення системи взаємозалежних і взаємодоповнюючих показників, які дозволяють одержувати інформацію про досліджувані об'єкти.

У сучасних умовах господарювання інформація виступає стратегічним ресурсом. Вдосконалення інформаційного забезпечення повинно бути спрямованим на забезпечення ліквідації розривів у інноваційному циклі при переході від фундаментальних досліджень до комерціалізації технологій [Гончаренко, 2009, с. 1-11].

Варто відзначити, що основні інформаційні потреби діяльності виробничо-господарських об'єднань в системі „інновації – маркетинг – фінанси – виробництво” полягають в отриманні достовірної, своєчасної та повної інформації про науково-інтелектуальну, фінансову, виробничу та маркетингову складові потенціалу інноваційного розвитку, зв'язки між ними в середині ВГО та з зовнішнім середовищем.

Проблемі визначення сутності інформаційного забезпечення присвячена достатня кількість робіт [Босак, Палига, 2007, Бондаренко, 2005, Вінничук,

2011, Воройський, 2001, Грекул, Денищенко, Коровкіна, 2005, Єрмошенко, 1995, Іванова, 2008, Кузьмін, Георгіаді, 2006, Кірейцев, 2004, Мочерний, 2002, Новаківський, 2010, Саєнко, Демидова, 2009, Салига, Фатюха, 2007, Петренко, 2007, Твердохліб, 2002, Титаренко, 2015, Ткаченко, Лівощко, Шляга, 2009, Смірнова, Сорокін, Тельнов, 2001, Тимощук, 2010, Чумаченко, 2001]. Проте, це питання досі залишається актуальним, через зростання ролі інформації.

М.Г. Твердохліб дотримується визначення інформаційного забезпечення, яке подано у ГОСТ 34.003-90 «АС. Термины и определения», де під інформаційним забезпеченням розуміють сукупність форм документів різних видів призначення, нормативної бази та реалізованих рішень щодо обсягів, розміщення і форм існування інформації, яка використовується в інформаційній системі під час її функціонування на об'єкті управління [Твердохліб, 2002].

Є.Д. Бондаренко під інформаційним забезпеченням розуміють процес задоволення потреб в інформації, заснованої на застосуванні спеціальних засобів і методів її одержання, опрацювання, накопичення і видачі в зручному для використання виді [Бондаренко, 2005].

За твердженням М.Г. Чумаченка поняття «інформаційне забезпечення» виникло у зв'язку з розвитком автоматизованих систем управління, і є системою одержання, оцінки, зберігання та переробки даних з метою прийняття управлінських рішень [Чумаченко, 2001]. Інформаційне забезпечення трактується як процес забезпечення інформацією та сукупність документів за різними формами, за якими розкривається сутність кожного процесу діяльності [Чумаченко, 2001].

А.М. Поддєрьогін зазначає, що система інформаційного забезпечення фінансового менеджменту – це безперервний і цілеспрямований відбір відповідних інформаційних показників, які необхідні для здійснення аналізу, планування і підготовки ефективних управлінських рішень за всіма напрямками фінансової діяльності підприємства [Поддєрьогін, 2000].

Г.Г. Кірейцев наголошує на тому, що інформаційне забезпечення процесу управління фінансами – це сукупність інформаційних ресурсів і способів їх

організації, необхідних та придатних для реалізації аналітичних процедур, які забезпечують фінансовий бік діяльності підприємства [Кірейцев, 2004].

В. Іванова розглядає інформаційне забезпечення як процес створення та постачання інформації, доступу до неї та як інформаційне джерело, яке впливає на прийняття управлінських рішень [Іванова, 2008].

С.В. Мочерний зазначає, що інформаційне забезпечення - це інформація, необхідна для управління економічними процесами, що міститься в базах даних інформаційних систем [Мочерний, 2002].

С.Я. Салига та В.В. Фатюха стверджують, що інформаційне забезпечення управлінських рішень – це взаємозв'язок інформаційних ресурсів, інформаційної системи (програмного забезпечення та технічних засобів), де ці ресурси акумулюються та обробляються для подальших аналітичних процедур, завдяки яким вони перетворюються на необхідну для прийняття рішень інформацію, та використання інформаційно-аналітичною службою [Салига, Фатюха, 2007].

І.В. Титаренко наголошує на тому, що під поняттям інформаційного забезпечення управління підприємства слід розуміти дані, які отримуються, обробляються, аналізуються, зберігаються та накопичуються, а також надання результативної інформації для прийняття управлінських рішень [Волот, 2012, Титаренко, 2015].

Іншу точку зору мають І.П. Босак і Є.М.Палига, які наголошують, що інформаційне забезпечення – наявність інформації, необхідної для управління економічними процесами, що містяться в базах даних інформаційних систем [Босак, Палига, 2007].

За Ф.С. Воройським, інформаційне забезпечення є сукупністю процесів з підготовки і надання спеціально підготовленої інформації для розв'язання управлінських, наукових, технічних та інших завдань відповідно до етапів їхнього розв'язання [Воройський, 2001].

А.М. Ткаченко, Т.В. Лівощко та О.В. Шляга зазначають, що інформаційне забезпечення процесу управління підприємством – це досить складний

механізм узгодження інформаційних ресурсів і способів їх організації, необхідних та придатних для реалізації аналітичних процедур, які зможуть надати керівництву інформацію, необхідну для прийняття рішень відносно подальшої діяльності підприємства [Ткаченко, Лівоско, Шляга, 2009].

О.Є. Кузьмін під інформаційним забезпеченням управління економічним розвитком підприємства розуміє систему якісних і кількісних показників, що характеризують рівень задоволення суб'єктів управлінської діяльності управлінською інформацією та інформаційними технологіями з метою реалізації інформаційною системою управління економічним розвитком підприємства встановлених цілей і завдань [Кузьмін, Георгіаді, 2006].

У тлумачному словнику Н.Н. Єрмошенка інформаційне забезпечення розглядається як комплекс методів і засобів документаційного, фактографічного і концептографічного обслуговування, що використовується для задоволення інформаційних потреб у конкретній науково-технічній ситуації або у розв'язанні управлінських завдань [Єрмошенко, 1995, с. 15].

В.І Грекул, Г.Н. Денищенко та Н.Л. Коровкіна інформаційне забезпечення розглядають як сукупність схем інформаційних потоків, що циркулюють в організації, як методологія побудови баз даних, що вважається дуже важливим компонентом інформаційного забезпечення [Грекул, Денищенко, Коровкіна, 2005].

М.П. Денисенко та І.В. Колос виділяють три складові в системі інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень: інформаційні ресурси, інформаційні технології, технічні засоби та програмне забезпечення [Денисенко, Колос, 2006].

У свою чергу Г.Н. Смірнова, А.А Сорокін та Ю.Ф Тельнов під інформаційним забезпеченням пропонують розуміти сукупність форм документів, нормативної бази і реалізованих рішень в об'ємах розміщення і форм існування відомостей і матеріалів, які використовуються в інформаційних системах при їхньому функціонуванні [Смірнова, Сорокін, Тельнов, 2001].

С.М. Петренко характеризує інформаційне забезпечення управління як сукупність реалізованих рішень відносно обсягів інформації, її якісного і кількісного складу, розміщення і форм організації. При цьому метою інформаційного забезпечення управління, на думку науковця, є своєчасне надання необхідної, достатньої інформації, для прийняття управлінських рішень, що забезпечують ефективну діяльність як підприємства в цілому, так і його структурних підрозділів [Петренко, 2007].

М.П. Тимощук подає визначення інформаційного забезпечення інноваційної діяльності яке передбачає збір, розроблення, аналіз і передачу якісної та кількісної інформації за певний період [Тимощук, 2010].

І.І. Новаківський під інформаційним забезпеченням розуміє сукупність даних, поданих у певній формі для комп'ютерного оброблення [Новаківський, 2010].

В. Г. Саєнко та І.А. Демидова зазначають, що інформаційне забезпечення за своєю сутністю є інформаційною моделлю підприємства, а тому підприємству окрім функціональних цінностей важливо мати чітку і зрозумілу організаційну мету, висувати науково обґрунтовані завдання розвитку, організувати функціонування досконалої системи документообігу, забезпечувати кваліфікований супровід інформації від моменту виникнення і до моменту її використання фахівцями різних рівнів управління та інженерного використання. Крім того, сукупність відомостей і матеріалів має підтримуватися базою даних, заснованою на сучасних методологіях й технологіях [Балан, 2014, Саєнко, Демидова, 2009, с. 57].

О.В. Вінничук під інформаційним забезпеченням діяльності підприємства розуміє форми, методи та інструменти управління інформаційними ресурсами, які необхідні для стабільного функціонування й ефективної реалізації напрямів розвитку підприємства. Автор виділяє два значення поняття «інформаційне забезпечення»: як забезпечення системи управління сукупністю інформації; як діяльність, що пов'язана із засобами збирання, реєстрації, передачі, зберігання, опрацювання та представлення інформації. Ці значення поняття є

нерозривними і можна визнати, що інформаційне забезпечення системи управління – це поєднання всієї інформації, яка використовується в ній, специфічних методів і засобів її обробки, а також діяльності фахівців з її ефективного удосконалення та використання [Вінничук, 2011].

Отже, одні науковці розглядають інформаційне забезпечення як сукупність інформаційних ресурсів і способів їх організації; сукупність схем інформаційних потоків [Босак, Палига, 2007, Воройський, 2001, Грекул, Денищенко, Коровкіна, 2005, Єрмошенко, 1995, Іванова, 2008, Кірейцев, 2004, Мочерний, 2002, Салига, Фатюха, 2007, Твердохліб, 2002, Титаренко, 2015, Ткаченко, Лівощко, Шляга, 2009, Смірнова, Сорокін, Тельнов, 2001, Чумаченко, 2001]. Інші ж як систему якісних і кількісних інформаційних показників [Кузьмін, Георгіаді, 2006, Юзва, 2011].

Однак, бачимо, що більшість науковців досліджують інформаційне забезпечення загалом, в більш широкому його значенні, тоді як проблемі визначення інформаційного забезпечення в конкретній сфері діяльності підприємства, зокрема інноваційній, приділяється недостатньо уваги.

Вивчення літературних джерел та власні дослідження дають змогу сформулювати означення інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарського об'єднання, під яким слід розуміти систему інтеграції інформаційних ресурсів та сукупність способів їх організації щодо науково-інтелектуальних, фінансових, виробничих та маркетингових можливостей інноваційного розвитку діяльності ВГО, які необхідні для прийняття ефективних управлінських рішень у сфері інновацій.

Інформаційне забезпечення повинно виконувати безліч спеціалізованих функцій, які глибоко інтегровані у важливі функції виробничо-господарської діяльності суб'єктів господарювання та відповідати наступним важливим вимогам [Матвієнко-Біляєва, 2010]:

- 1) відповідність інформаційних потоків матеріальним (фінансовим, сервісним) потокам господарської діяльності;
- 2) адекватність процесам, які виникають у зовнішньому середовищі;

- 3) оперативність отримання, обробки, аналізу і видачі інформації;
- 4) раціональність інформаційних процесів;
- 5) неперервність інформаційного забезпечення і відповідного аналізу.

Створення єдиного інформаційного простору виробничо-господарського об'єднання дозволяє: мати єдину базу даних, на основі якої розвиваються і вдосконалюються такі інструменти управління і контролю, як управлінський облік, оптимізація грошових і фінансових потоків в режимі реального часу; зменшити видатки на впровадження та супровід нових технологій; усунути дублювання функцій структурних підрозділів; оперативно і швидко проводити обробку даних в цілому по суб'єкту господарювання, що доцільно з використанням стратегічної карти.

1.2. Корпоративне управління інформаційними потоками виробничо-господарського об'єднання

На сьогоднішній день однією з актуальних проблем діяльності виробничо-господарських об'єднань є створення ефективних систем управління, забезпечення ефективних фінансових та інформаційних комунікацій.

Дослідження поняття корпоративного управління та узагальнення існуючих трактувань науковців [Боднар, 2011, Лафта, 2005, Розкошна, 2012, Степаненко, 2012] щодо нього дозволяють визначити корпоративне управління як процес, відповідно до якого встановлюється баланс між економічними і соціальними цілями, між індивідуальними та суспільними інтересами. При цьому предметом корпоративного управління є контроль за здійсненням корпоративних дій [Степаненко, 2012].

Корпоративне управління інформаційними потоками виробничо-господарського об'єднання повинно базуватися на розробленій керівництвом інформаційній політиці, яка, на думку автора, повинна відповідати принципам повноти, точності, об'єктивності, достовірності, ясності, конфіденційності,

аналітичності, результативності, якості, своєчасності, відкритості і доступності інформації для всіх учасників інтегрованої структури. Формування та реалізація інформаційної політики виробничо-господарського об'єднання має на меті забезпечення ефективності управління інформаційними потоками, виявлення постійної уваги до процесів обміну інформацією, використання при передачі повідомлень паралельно декількох каналів зв'язку, організація ефективної системи зворотніх зв'язків, раціоналізація структури комунікаційного процесу, забезпечення підвищення кваліфікації працівників, використання сучасних інформаційних технологій. Тому першочерговою задачею для інтегрованих структур сьогодні є створення системи корпоративного управління інформаційними потоками, яка б забезпечувала планомірний, поступальний розвиток відносин між учасниками виробничо-господарського об'єднання, а також сувору послідовність дій в цих відносинах.

Аналіз літературних джерел та власні дослідження дають змогу автору виділити основні цілі корпоративного управління інформаційними потоками ВГО:

- забезпечення інтеграції корпоративної інформації, тобто інтеграції даних із численних систем в уніфіковане, узгоджене й точне надання, яке призначене для вивчення та обробки даних;
- забезпечення ефективного обміну інформацією між учасниками виробничо-господарського об'єднання, а також між ВГО та зовнішнім середовищем;
- покращення міжособистих відносин між учасниками ВГО в процесі обміну інформацією;
- створення інформаційних каналів для обміну інформацією між учасниками ВГО;
- регулювання і раціоналізація інформаційних потоків.

Під системою корпоративного управління інформаційними потоками ВГО будемо розуміти таку систему, яка визначає розподіл інформаційних потоків між учасниками корпоративної взаємодії, такими як виробниче

підприємство, банк, страхова компанія тощо. Ефективність функціонування системи корпоративного управління інформаційними потоками забезпечується саме вчасністю і достовірністю знаходження інформації для прийняття правильного рішення.

Винятково важливим елементом корпоративного управління інформаційними потоками ВГО є організація зворотнього інформаційного зв'язку. Саме останній забезпечуватиме одержання відправником комунікаційного повідомлення через відповідні канали, достовірної інформації від одержувача та з'ясування адекватності його реакції на дане повідомлення. Зворотній зв'язок, таким чином, дозволяє вищому керівництву учасників ВГО постійно перебувати в курсі прийнятих “у верхах” рішень. Відповідно організаційні одиниці зможуть своєчасно довідатися про реакцію вишого менеджменту ВГО на ті або інші їх дії [Розкошна, 2012].

Основою корпоративного управління інформаційними потоками ВГО є відповідність інформаційних запитів учасників об'єднання їх інформаційним потребам.

У [Матов, Храмова, 2009] зазначається, що технологія інтеграції корпоративної інформації використовує розподілений запит для збору та інтеграції інформації з різних джерел. Звичайно такий запит називають об'єднаним, або федеративним. У цьому випадку запити розподіляються за джерелами даних, а потім результати їхнього виконання приєднуються один до одного або об'єднуються. Основне призначення таких інструментів інтеграції – одержати доступ у реальному часі до інформації, що знаходиться в різних ІС. Кешування, індексація і оптимізація розподілених запитів є основними технологіями, за допомогою яких ці інструменти можуть забезпечити витяг інформації в реальному часі. Інтеграція корпоративної інформації є технологією витягу інформації, при якій об'єднаний запит знаходить дані, необхідні для користувацького застосування, і вставляє їх в надання з користувацьким контекстом.

З підвищенням рівня корпоративного управління інформаційними потоками керівництво ВГО зможе більш адекватно оцінити свої інноваційні можливості, зокрема здійснити оцінку організаційної структури управління та внутрішніх і зовнішніх комунікацій для забезпечення успішної інноваційної діяльності.

Зосередимо увагу на системі комунікаційних зв'язків між учасниками інтегрованої структури. Очевидною є вагомість ролі різноманітних каналів комунікацій у процесі інформаційного обміну. Крім широко розповсюджених каналів, таких як особисте спілкування, переписка, телефонні переговори в банківських установах, страхових компаніях, виробничих підприємствах, останнім часом поширення набули комп'ютерні засоби зв'язку.

В умовах існування сучасних інформаційних мереж вирішальна роль належить інформаційному забезпеченню всіх учасників інтегрованої структури та їх підрозділів. Основною метою процесу інформатизації виробничого господарського об'єднання є забезпечення своєчасним надходженням достовірної інформації, оскільки від об'єктивності, оперативності, актуальності даних, що надходять, залежить успіх прийнятого управлінського рішення [Макаренко, 2012].

Розвиток систем інформаційного забезпечення, ускладнення виробничого процесу, постійне оновлення технологій, що обумовлені зміною технологічних укладів, формують необхідні умови для подальших кількісних та якісних зрушень у сфері виробництва, наукових досліджень, технічних розробок та висувають нові вимоги до функціонування господарюючих суб'єктів.

На підставі огляду й аналізу літературних джерел [Артюшок, 2011, Книш, 2010, Матов, Храмова, 2009, Сабадирьова, 2010], зауважимо, що успішне функціонування підприємств в умовах сьогодення залежить, перш за все, не від вдосконалення внутрішньогосподарської діяльності взагалі, а головним чином від того, наскільки інформаційне забезпечення задовольняє вимоги системи управління.

На нашу думку, успішна діяльність ВГО визначається наявністю інформаційного потенціалу інтегрованої структури та ефективністю його використання.

Як вже зазначалося у попередньому підрозділі, важливість інформаційного забезпечення процесу управління ВГО переоцінити неможливо, адже інформація відіграє об'єднувальну функцію щодо інших елементів економічного потенціалу. Трансформаційні процеси у суспільстві і розвиток технологій підвищують вимоги до якості та достовірності інформації, що отримується підприємствами про мінливість середовищ як зовнішнього, так і внутрішнього, в яких вони функціонують. Ефективне використання інформаційного потенціалу сприяє підвищенню рівня організації управління і виробництва, прискоренню розробки та просування інноваційних товарів або послуг на ринок. Разом з тим наявний інформаційний потенціал відображає можливість підприємства до удосконалення і розширення інформаційних зв'язків, якісного і кількісного покращення процесів обробки інформаційних ресурсів [Великий, 2012]. Доцільно зауважує Ю.В. Великий, що реалізація можливостей накопиченого підприємством інформаційного потенціалу повинна бути спрямована на оптимізацію та раціоналізацію використання інформаційних ресурсів, а в інноваційній діяльності – на створення нових знань [Великий, 2012].

На основі проведених наукових досліджень, можемо стверджувати, що будь-яка незбалансованість у поєднанні ресурсів значно скорочує загальний потенціал ВГО. Тому правильно налагоджений процес планування інформаційної інфраструктури та розвитку інформаційного потенціалу забезпечує реальні вигоди, спираючись на які з'являється можливість більш раціонального використання інформаційних систем та технологій ВГО для досягнення визначених цілей його інноваційної діяльності [Терехов, 2012, с. 210].

Й.М. Петрович стверджує, що інформаційний потенціал відображає інформаційну оснащеність підприємства, можливість отримання достатньої,

повної, точної і несуперечливої інформації, необхідної для прийняття ефективних інноваційних рішень [Петрович, 2010, с. 22].

На думку Д.С. Терехова, інформаційний потенціал – це єдність організаційно-технічних та інформаційних можливостей, які забезпечують підготовку та прийняття управлінських рішень і впливають на виробничий процес через збір, зберігання, обробку та розповсюдження інформаційних ресурсів [Терехов, 2012]. Іншими словами це комплекс технічних, програмно-математичних, організаційно-економічних засобів, спеціалізований персонал та максимально допустима можливість забезпечення своєчасною, достовірною і комплексною інформацією, яка необхідна для прийняття ефективних управлінських рішень на оперативному та стратегічному рівнях [Терехов, 2012].

Л.А. Сабадирьова зазначає, що інформаційний потенціал промислового підприємства є сукупністю механізмів організаційної взаємодії, що дозволяють на основі систематичного аналізу зовнішнього і внутрішнього середовища одержувати необхідний обсяг інформації про поточний стан і передбачувані зміни й забезпечувати її цілеспрямований рух між структурними підрозділами організації [Сабадирьова, 2010].

На думку І.М. Мягких, інформаційний потенціал характеризує можливості інформаційної бази системи гарантувати забезпечення потреб у достовірній інформації для прийняття управлінських рішень, оволодіння працівниками сучасними методами обробки даних, прогресивними інформаційними технологіями [Мягких, 2009, с. 140].

Інформаційний потенціал – це багатоаспектне поняття, яке може розглядатись з різних площин. Інформаційний потенціал з точки зору якості забезпечення управлінських рішень визначає рівень та успішність стратегічного, тактичного та оперативного управління підприємством. Як сукупність інформаційних ресурсів, інформаційний потенціал має прямий вплив на розвиток автоматизації управлінських процесів, рівень взаємодії інформаційних потоків, можливість підприємства оперативно реагувати на

зміни у мікро- та макросередовищі, об'єктивності та достовірності економічної інформації тощо [Ілляшенко, 2004].

За Д. З. Пиріг, поняття «інформаційний потенціал» визначає особливі взаємовідносини, які пов'язані з організацією управління, використанням знарядь і предметів праці у процесах виробництва і надання послуг. Ефективне його використання сприяє підвищенню рівня організації управління і виробництва, прискоренню розробки та просування інноваційних товарів або послуг на ринок [Пиріг, 2010, с. 140].

О.С. Федонін зазначає, що інформаційний потенціал характеризується єдністю організаційно-технічних та інформаційних можливостей, які забезпечують підготовку й прийняття управлінських рішень та впливають на характер виробництва через збирання, зберігання, обробку та покращення інформаційних ресурсів [Федонін, Рєпіна, Олексюк, 2004, с. 19-20].

За результатами дослідження літературних джерел [Ілляшенко, 2004, Мягких, 2009, Петрович, Прокопишин-Рашкевич, 2010, Пиріг, 2010, Сабадирьова, 2010, Федонін, Рєпіна, Олексюк, 2004], інформаційний потенціал виробничо-господарського об'єднання характеризує можливості інформаційної системи забезпечувати потреби у достовірній та достатній інформації всіх учасників виробничо-господарського об'єднання.

Як зазначає Д.Є. Салавеліс, інформаційний потенціал організації у все більшій мірі залежить від здатності менеджерів контролювати інформацію, маніпулювати нею, націлювати персонал на найбільш ефективне використання інформаційних ресурсів [Салавеліс, 2012].

Варто відзначити, що інформаційний потенціал виробничо-господарських об'єднань є складовою їх інноваційного потенціалу. Інформація творить інновації, тому формування інформаційного потенціалу ВГО виступає важливим елементом в процесі управління їх інноваційною діяльністю. Інформаційний потенціал діяльності виробничо-господарських об'єднань відображає можливості інформаційної системи ВГО забезпечувати налагоджені

канали обміну інформацією як між її суб'єктами, так і з зовнішнім середовищем.

Як зазначає І.М. Мягких, нарощування потенціалу можливе як на етапі формування, так і в процесі його використання [Мягких, 2009]. Тому підтримання інформаційного потенціалу виробничо-господарського об'єднання на належному рівні та забезпечення його розвитку є неможливим без створення і функціонування ефективної системи інформаційного забезпечення.

Слід зазначити, що від якості інформаційного забезпечення залежить правильність управлінського рішення щодо розробки та впровадження інновацій, ефективність використання ресурсів та інноваційна активність виробничо-господарського об'єднання в цілому.

Кількісно ефективність використання інформаційного потенціалу можна виявити в покращанні показників інноваційної, виробничої, фінансової та маркетингової діяльності, зокрема у зменшенні часу на розробки, удосконаленні виробничих процесів, зростанні прибутковості, підвищенні гнучкості та результативності функціонування системи управління [Великий, 2012]. Відтак, інноваційний розвиток ВГО є неможливим без нарощування інформаційного потенціалу. В цілому, виробничо-господарські об'єднання, які здійснюють інноваційну діяльність та розвивають свій інформаційний потенціал, в майбутньому матимуть можливість стати конкурентоспроможними, своєчасно приймати і реалізовувати ефективні рішення з урахуванням динамічних змін чинників у внутрішньому та зовнішньому середовищі [Великий, 2012].

Традиційно формалізацію інформаційних потоків управління розвитком підприємства здійснюють за критерієм джерел утворення інформації. Відповідно до принципів та стандартів корпоративного управління прийнято до вхідних інформаційних потоків відносити інформацію про середовище, у якому функціонує та розвивається компанія. Для формування інформаційного простору компанії важливим моментом є визначення змісту вихідних інформаційних потоків, які мають забезпечити всіх стейкходерів необхідною

інформацією відносно компанії для прийняття відповідних рішень щодо співпраці [Верба, 2009].

Зауважимо, що врахування й узгодження інформаційних потоків усіх учасників ВГО зі складною мережею комунікацій та інформаційних потоків дозволяє значно збільшити як інформаційний потенціал ВГО, так і його інноваційний потенціал. Як зазначається у наукових працях [Босак, Палига, 2007, Денисенко, Колос, 2006, Титаренко, 2015], в процесі передачі, отримання інформації та управління нею постійно відбувається її обмін. Такий обмін може відбуватися як по-вертикалі, так і по-горизонталі, оскільки слід враховувати специфіку інформаційного забезпечення різних типів виробничо-господарських об'єднань. У процесі інформаційної взаємодії доцільно виділити три типи суб'єктів: науково-дослідні інститути, фінансово-кредитні установи та виробничі підприємства. Апарат управління потребує об'єктивної та оперативної інформації на певний момент часу, що залежить від побудови системи управління, яка буде її використовувати.

На підставі проаналізованих літературних джерел [Артюшок, 2011, Бойко, 2009, Матов, Храмова, 2009, Книш, 2010, Сабадирьова, 2010], а також власних досліджень було виокремлено такі інформаційні потоки в інноваційній діяльності виробничо-господарських об'єднань:

- інформаційні потоки із зовнішнього середовища в інформаційну систему представляють, з одного боку, потік нормативної інформації, який створюється державними установами в частині законодавства у сфері інноваційної діяльності і, з іншого боку, потік інформації про кон'юнктуру ринку, який створюється конкурентами, споживачами, постачальниками;
- інформаційні потоки із інформаційної системи у зовнішнє середовище – звітна інформація, фінансова інформація в державні органи, інвесторам, зовнішнім кредиторам, споживачам, маркетингова інформація потенційним споживачам;

- інформаційні потоки, які виникають між інформаційними системами учасників ВГО – звітна інформація, фінансова інформація внутрішнім кредиторам, страховикам тощо (горизонтальні інформаційні потоки);
- внутрішні інформаційні потоки із системи управління на об'єкт управління (вертикальні висхідні інформаційні потоки, прямий зв'язок);
- інформаційні потоки від об'єкта управління до системи управління (вертикальні низхідні інформаційні потоки, зворотній зв'язок).

Як зазначає А.Л. Сабадирьова, зовнішнє управління інформаційними потоками полягає в передачі підприємству інформаційних продуктів і контролі над зміною його поведінки. Зовнішня система направляє свої інформаційні потоки для того, щоб підприємство адекватно змінило свою поведінку, однак це можливо лише в тому випадку, якщо менеджер володіє професіональними здібностями сприйняття відповідного інформаційного продукту [Сабадирьова, 2010].

Внутрішнє управління інформаційними потоками базується на понятті документообігу. Успіх управлінської діяльності в значній мірі залежить від того, наскільки швидко і якісно відбувається обробка всієї необхідної документації, рух якої здійснюється за певними маршрутами від місця складання або надходження в організацію до відправлення зацікавленим організаціям або зберігання в архівах [Кирсанова, 2004]. З метою в організації документообігу необхідно розробляти маршрути проходження документів і встановлювати конкретні строки їхнього знаходження у кожного виконавця, здійснювати контроль за їхнім проходженням по всіх робочих місцях [Кирсанова, 2004].

Інформаційні потоки характеризуються: джерелом виникнення, напрямом, періодичністю, рівнем сталості, структурою, обсягом і щільністю, видом носія інформації, інформаційною ємністю окремих повідомлень, рівнем використання. Горизонтальні інформаційні потоки пов'язують органи управління, які перебувають на одному рівні. Вертикальні інформаційні потоки

пов'язують органи управління різних рівнів. Вони можуть бути висхідними і низхідними, тобто спрямованими від вищих органів управління до нижчих, і навпаки [Салига, Фатюха, 2007].

Слід зазначити, що одним із найважливіших завдань інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань є вибір і перетворення інформаційних потоків. Однак для цього одержувач інформації повинен мати певний запас знань. Сукупність цих знань, що дозволяють розпізнати певну кількість інформаційних продуктів визначають інформаційним потенціалом підприємства.

Отже, інформаційні потоки організуються таким чином, щоб не порушувалася тематична єдність інформації, що надається, зберігалася функціональне призначення блоку інформації, зміст матеріалів відповідав потребам певної категорії користувачів інформації, крім того, кожен інформаційний потік повинен відповідати певній меті [Артюшок, 2011].

Серед найбільш важливих видів, що характеризують інформаційний потенціал, Л. Сабадирьова виділяє наступні інформаційні джерела:

- внутрішні інформаційні джерела підприємства: звіти про діяльність відділів підприємства, періодична звітність підприємства, коло ділового спілкування підприємства.
- звіти урядових структур, комерційних організацій, публікації, періодичні видання по різних галузях народного господарства, збірники статистичної звітності;
- джерела підприємств-партнерів, постачальників ресурсів, покупців, підприємств-конкурентів, рекламних компаній, засобів масової інформації;
- джерела зовнішнього середовища, спеціалізованих підприємств, банків, транспортних організацій.

Серед основних якісних характеристик інформації варто виділити: зрозумілість, доцільність, своєчасність, достовірність та повноту. Якість інформаційного обміну між суб'єктами науково-технічної, фінансової,

виробничої та маркетингової діяльності ВГО визначає ринкові позиції товару-новинки [Мочерний, 2002, с. 20].

Таким чином, для виробничо-господарських об'єднань інформація являється невід'ємною частиною управлінської діяльності, а також виробничим ресурсом, здатним підвищити ефективність діяльності ВГО. Однак інформація не може бути розглянута окремо від комунікації. Більшість авторів виділяють комунікацію як явище або процес, в основі якого лежить передача інформації, в той же час розгляд її тільки як інформаційного процесу не відображає соціальну суть комунікації. Головною задачею комунікаційного процесу являється забезпечення розуміння і правильного сприйняття інформації, що передається.

Визначаючи відношення інформації і комунікації Дж. Лафта зазначає, що “інформація – це лише зовнішнє виявлення комунікації, її результат; інформація виникає, існує і передається завдяки комунікації; комунікація опосередковується інформацією, але не тотожна їй” [Лафта, 2005].

Аналіз літературних джерел дає змогу визначити основну ідею комунікаційного процесу, яка полягає в забезпеченні розуміння інформації, яка являється предметом обміну.

Суттєве поліпшення комунікаційних процесів можливо за умови ліквідації перешкод на шляху комунікацій, а саме:

1. Недостатньо зрозуміло сформульовані повідомлення.
2. Помилковий переклад інформації.
3. Втрати інформації в процесі передачі чи її зберігання.
4. Неуважність одержувачів інформації.
5. Нероз'яснені припущення в процесі повідомлення.
6. Недостатній період звикання до змісту повідомлення.
7. Недовіра до автора повідомлення.
8. Відсутність передачі та перекручування змісту повідомлень.
9. Інформаційні перевантаження.
10. Незадовільна організаційна структура ВГО [Розкошна, 2012].

Сучасний розвиток корпоративного управління комунікаційними процесами вимагає пошуку оптимальних шляхів організації інформаційного забезпечення взаємодії учасників виробничо-господарського об'єднання, зокрема виробничого підприємства, банку та страхової компанії.

Інформація пов'язує учасників комунікаційних процесів ВГО, в результаті чого утворюється синергійний ефект та підвищується ефективність функціонування ВГО в цілому. Таким чином, створюється інформаційна інфраструктура ВГО, яка поєднує науково-інтелектуальні, фінансові, виробничі та ринкові можливості виробничо-господарського об'єднання [Колісник, Біленська, 2010, с.192]. Взаємні інформаційні зв'язки, які виникають між учасниками ВГО і утворюють інформаційну інфраструктуру ВГО, зображені у вигляді відповідної схеми (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Інформаційні взаємозв'язки між учасниками ВГО

Примітка: побудовано дисертантом

Зв'язки (1) і (2) демонструють процеси обміну інформацією між банківськими та страховими установами ВГО. Вступаючи у фінансово-економічні відносини, кожен учасник ВГО прагне знати максимум інформації про свого контрагента, що створює умови впевненості у його надійності і спроможності повною мірою виконувати взяті на себе зобов'язання [Білощицький, 2009]. У той же час, діючи в умовах інформаційної

невизначеності, коли суб'єкти не володіють достатньою та актуальною інформацією один про одного, ціна помилки є досить великою, а можливість взяти на себе додатковий ризик не є обґрунтованою, рішення проблеми може бути знайдене в перекладанні ризику на іншого суб'єкта – страхову компанію [Білощицький, 2009].

Взаємодія банків і страхових компаній в складі виробничо-господарського об'єднання створює можливість значно розширити клієнтську базу обох суб'єктів. Перш за все це відбувається за рахунок обміну інформацією між банком та страховою компанією, особливо в умовах загострення конкуренції.

Однак, слід зазначити, що діюче законодавство дозволяє співпрацювати банківським та страховим установам тільки на підставі спільної агентської угоди [Кльба, 2007]. Так, ст. 48 Закону України «Про банки і банківську діяльність» забороняє банкам безпосередню діяльність у сфері страхування, але дозволяє виконувати їм функції страхового посередника [Закон України «Про банки і банківську діяльність», 2011].

Активна взаємодія між банками та страховими компаніями відбувається тому, що банки і страховики перестають задовольнятися своїми традиційними сферами діяльності, а тому виходять за їх межі і самостійно формують власний асортимент продуктів суміжної фінансової сфери [Кльоба, 2007]. Зокрема банки, поряд із виконанням своїх традиційних основних функцій, прагнуть надавати клієнтам також страховий захист, а з іншого боку, страхові компанії, не з меншим успіхом, приймають внески від клієнтів і за рахунок акумульованих коштів надають їм кредити [Кльоба, 2007].

Банківські установи повинні забезпечувати страхову компанію відомостями про фактичний фінансовий стан банку, інформацією про здійснення банківських операцій та умови надання позик. У свою чергу страхова компанія повинна надати банку повну інформацію про свою фінансову стійкість та платоспроможність, а також інформацію про рейтинг страховика. В основі рейтингу лежить загальна характеристика компаній за

певною системою показників, які відображають їхній фінансовий стан [Шірінян, 2007].

В Україні поки що не існує таких рейтингів, які б адекватно оцінювали діяльність страхових компаній України. Звітність про фінансові результати, що публікується страховиками України, не дає клієнтам і інвесторам достатньо повної інформації ані про фінансову стійкість, ані про платоспроможність страховика [Шірінян, 2007]. Ліга страхових організацій України публікує інформацію, яка ґрунтується на ранжуванні страхових компаній за абсолютними показниками. Загалом відсутність якісної і достовірної інформації на страховому ринку України спричиняє викривлення оцінки реального стану речей, не дає можливості відстежувати динаміку процесів, що відбуваються, приймати своєчасні, виважені і ефективні управлінські рішення. Показники оцінки фінансового стану страхової компанії мають бути такими, щоб можна було б одержати повну інформацію про надійність страховика, його сучасний стан та перспективи розвитку [Шірінян, 2007].

Слід зазначити, що страхова компанія повинна оперативно інформувати співробітників банку про зміну умов страхування або взаємодії з банками, із якими погоджено умови страхування.

Як зазначається у наукових працях [Білощицький, 2009, Єрмошенко, 2012, Кльоба, 2007, Шірінян, 2007] працівник страхової компанії, відповідальний за реалізацію страхових продуктів, повинен ознайомитись з пакетом документів, які регламентують співробітництво із банками; досконало знати умови страхування, погоджені з відповідним банком; мати на робочому місці повний пакет документів, необхідних для ознайомлення клієнта з умовами страхування і оформлення страхових договорів.

Працівник страхової компанії може надавати консультації клієнтам з інвестиційного кредитування, попередньо домовившись з банком, яку інформацію працівник страхової компанії може надавати клієнту самостійно. При цьому дана інформація повинна бути передана банком для працівника

страхової компанії у письмовому вигляді (для недопущення непорозумінь та викривлення інформації) [Кльоба, 2007].

Страхова компанія надає банку інформацію про клієнтів. Ця інформація є дуже важливою, оскільки використовується у маркетингових цілях та при формуванні агентських відносин з банками [Кльоба, 2007].

Варто зазначити, що у страховій діяльності інформація виконує роль четвертого виробничого чинника, поряд із традиційними: капіталом, працею та землею. Тому, за умови створення об'єднання, учасниками яких можуть бути як страхові компанії, так і банки – можливості для взаємного обміну та спільного використання інформації значно зростають [Кльоба, 2007].

Поєднання коштів банків та страховиків створить великі можливості для фінансування виробничих підприємств, що можливо лише за умови їх активної взаємодії, коли у них з'являться спільні стратегічні цілі.

Зв'язки (3) і (4) демонструють комунікаційні взаємозв'язки, які виникають між банківськими установами та виробничими підприємствами ВГО. Комерційні банки не цікавлять специфічні аспекти виробничо-технологічних процесів. Головним мотивом їх участі в інтеграційних об'єднаннях є отримання прибутку. Виробничі підприємства являють собою партнерів, здатних в майбутньому або зараз приносити достатньо високий прибуток. З іншого боку підприємство також зацікавлене в оновленні свого виробництва, зокрема фінансування інновацій. Безперечно, що в цій ситуації виграють як комерційні банки, так і виробничі підприємства. Останні отримують недостатні для комерціалізації НДДКР фінансові ресурси, а банк має потенційного прибуткового клієнта. Банківські установи інформують виробниче підприємство про свій фінансовий стан, умови надання позик та ін. У свою чергу виробниче підприємство ВГО забезпечує банківську установу відомостями про банківські і торговельні операції, про стан розрахунків з клієнтами, про рівень платоспроможності підприємства, фактичний стан ринків збуту, розмір обороту засобів, структуру капіталів, відомості про фінансовий стан постачальників, споживачів, посередників, конкурентів тощо.

Зв'язки (5) і (6) демонструють процеси обміну інформацією між виробничими підприємствами та страховими компаніями.

На сучасному етапі розвитку інтеграційних об'єднань все більшу роль відіграють страхові компанії. Страхова компанія у складі виробничо-господарського об'єднання крім обслуговування різних видів кредитно-фінансових операцій, має забезпечувати також страхове покриття різних видів діяльності окремих її учасників.

Під взаємодією виробничих підприємств та страхових компаній пропонуємо розуміти систему взаємообумовлених дій, які виникають у результаті здійснення інформаційного обміну між відповідними учасниками ВГО.

Виробниче підприємство забезпечує страхову компанію інформацією про обсяг випуску і плани реалізації продукції, рівень складських запасів, плани щодо реконструкції виробництва. Також підприємство надає відомості про методи і організацію управління, систему організації праці, прогнозований час виходу на ринок, характер і умови укладених контрактів, відомості про постачальників, споживачів, посередників, конкурентів [Кузьмін, Георгіаді, 2006, с. 65-66].

Слід зазначити, що будь-яка діяльність є основою формування інформаційних потреб, оскільки здійснення будь-якого виду діяльності веде до виникнення інформаційної потреби. Відмінності в інформаційних потребах учасників виробничо-господарського об'єднання, зокрема банку, виробничого підприємства та страхової компанії наведено в табл. 1.1.

Для удосконалення процесу корпоративного управління інформаційними потоками виробничо-господарського об'єднання необхідно створити інноваційно-інформаційний центр ВГО, діяльність якого повинна спрямовуватись на збір, обробку, аналіз і зберігання інформації, організацію маркетингових досліджень, постійне і систематичне відслідковування нормативної документації, розробку альтернативних варіантів прийняття рішень та передачею їх керівництву.

Таблиця 1.1

Інформаційні потреби учасників виробничо-господарського об'єднання

Учасники виробничо-господарського об'єднання	Банківські установи	Страхові компанії	Виробничі підприємства
Банківські установи	Відомості про фактичний фінансовий стан банку, його інноваційний потенціал.	Відомості про фактичний фінансовий стан банку, інформація про здійснення банківських операцій, умови надання позик та ін.	Відомості про фінансовий стан банківської установи, умови надання позик та ін.
Страхові компанії	Інформація про фінансову стійкість та платоспроможність СК, інформація про рейтинг страховика та ін.	Відомості про фактичний фінансовий стан інших страхових компаній та їх рейтинг, інформація про перестраховиків, актуальні страхові продукти, тарифну політику.	Інформація про фінансову стійкість, платоспроможність та рейтинг СК, інформація про актуальні страхові продукти та тарифну політику.
Виробничі підприємства	Відомості про банківські та торговельні операції, інформація про стан розрахунків з клієнтами, про рівень платоспроможності виробничого підприємства, фактичний стан ринків збуту, розмір обороту засобів, структура капіталу, відомості про фінансовий стан постачальників, споживачів, посередників, конкурентів тощо.	Інформація про обсяг випуску і плани реалізації продукції, рівень складських запасів, плани щодо реконструкції виробництва. Відомості про методи і організацію управління, систему організації праці, прогнозований час виходу на ринок, характер і умови укладених контрактів, відомості про постачальників, споживачів, посередників, конкурентів тощо	Фінансова звітність, інформація про обсяг випуску і плани реалізації продукції, відомості про методи і організацію управління, прогнозований час виходу на ринок інноваційної продукції, відомості про розрахунки з постачальниками, споживачами, посередниками, відомості про конкурентів, інформація про винаходи, патенти, авторські свідоцтва тощо.

Примітка: удосконалено автором

На думку автора, діяльність Інноваційно-інформаційного центру повинна здійснюватися за такими ключовими принципами:

1. Принцип ясності, для того, щоб повідомлення мало справжню цінність, необхідно забезпечити його ясність за допомогою викладу зрозумілою мовою, передачею повідомлення через надійні канали, таким чином, щоб інформація, яка передається, була абсолютно зрозумілою одержувачу.

2. Принцип збалансованості зовнішніх та внутрішніх джерел інформації, що сприятиме повноті та несуперечності інформаційного забезпечення діяльності виробничо-господарських об'єднань [Гребешков, 2012].

3. Принцип відкритості внутрішньої інформації учасників ВГО, що підвищує інформаційну прозорість та “якість” інформаційного середовища інтегрованих структур[Гребешков, 2012].

4. Принцип взаємозалежності цілей. Відомо, що управлінські повідомлення мають формуватися і передаватися таким чином, щоб сприяти досягненню цілі стосовно встановлення порозуміння між учасниками виробничо-господарського об'єднання в процесі їх взаємодії, тобто між виробничим підприємством, банком і страховою компанією, що, в свою чергу, призведе до досягнення загальної цілі розвитку ВГО.

5. Принцип взаємообумовленості джерел інформації, що забезпечує цілісність інформаційного масиву, що використовується в стратегічному процесі ВГО [Гребешков, 2012].

6. Принцип системності інформаційних джерел, що позначається у цілеспрямованій, упорядкованій та свідомій роботі з інформацією та забезпечує її релевантність у контексті підготовки та реалізації стратегічних рішень [Гребешков, 2012].

7. Принцип поєднання використання різних форм комунікацій. Для забезпечення стратегічного використання інформаційних потоків виробничо-господарського об'єднання доцільно зважати увагу на можливості використання як керівництвом ВГО в цілому, так і працівниками окремих учасників ВГО різних форм комунікацій, які можуть доповнювати одна одну

позитивними характеристиками і це забезпечить нарешті ефективність комунікаційного процесу.

Цей перелік принципів діяльності Інноваційно-інформаційного центру ВГО, на нашу думку, є об'єктивним та оптимальним, і базується на таких важливих аспектах комунікаційного процесу, як забезпечення якості інформаційного повідомлення, належні умови його прийому, підтримка цілісності організаційних комунікаційних зусиль щодо досягнення успіху.

Різноманіття форм комунікацій визначатиме і різні підходи щодо їх вдосконалення та використання. Так, міжособистісні комунікації потребують вдосконалення процесу спілкування, зокрема забезпечення ефективності останнього за допомогою вміння слухати. До того ж необхідно стежити за мовою жестів, позою та інтонацією, щоб не посилати оточенню суперечливих сигналів. Використання гармонійно поєднаних знаків, які не містять суперечливих повідомлень, забезпечує ясність і краще розуміння промовлених слів. Вдале застосування емпатії (уваги до почуттів інших людей) може помітно зменшити можливість невірної розуміння в разі декодування повідомлення приймаючою стороною. Покращення організаційних комунікацій має відбуватися за умови вдосконалення перебігу інформаційних потоків за такими напрямками: чіткість визначення потреби в інформації; обізнаність персоналу стосовно наявності організаційної інформації; забезпечення її доступу та якісної обробки [Розкошна, 2012].

1.3. Проблеми формування інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань

Логічним продовженням градації інформаційних потреб учасників виробничо-господарського об'єднання є дослідження джерел формування інформаційного забезпечення ВГО. Варто зазначити, що у рамках будь-якого суб'єкта господарювання інформація для управління використовується в двох аспектах: документованому (весь комплекс нормативно-правової,

фактографічної і організаційно-розпорядної інформації) і недокументованому (засоби масової інформації, неофіційне листування зі сторонніми підприємствами, відомості, отримані від особистого контакту з суб'єктом або в результаті особистого спостереження і попередніх знань про об'єкт).

Трансформаційні процеси у суспільстві і розвиток технологій підвищують вимоги до якості та достовірності інформації, що отримується суб'єктами господарювання про мінливість середовищ як зовнішнього, так і внутрішнього, в яких вони функціонують.

Сьогодні забезпечення високої ефективності інноваційної діяльності в нашому суспільстві – «суспільстві інформатики» - можливе лише на основі володіння достовірною інформацією як про стан внутрішнього середовища, так і про зовнішнє оточення. У практичному житті цього можна досягти шляхом збору та аналізу науково-технічної інформації [Харів, 2003].

Отже, як свідчать дослідження багатьох науковців, зокрема П.С. Харів [Харів, 2003], А.Г. Гончаренко [Гончаренко, 2009], без використання нової науково-технічної інформації неможлива якісна розробка інноваційної стратегії економічного та соціального розвитку будь-якого господарюючого суб'єкта: від окремого підприємства до регіону, держави в цілому. Однак, проведені дослідження дають змогу стверджувати, що для розробки інноваційної стратегії необхідна не тільки науково-технічна інформація, а також інформація фінансового, виробничого та маркетингового характеру.

На думку С.Я. Салиги та В.В. Фатюхи, формування інформаційного забезпечення прийняття рішень включає два взаємопов'язані етапи:

- обґрунтування сукупності даних, необхідних для прийняття ефективного управлінського рішення; визначення їх смислової і кількісної сторони, джерел отримання, методів вимірювання, періодичності;
- визначення порядку отримання, зберігання, руху і використання інформації, тобто спрямованості, інтенсивності і форм руху інформації в об'єкті управління і керованій системі.

Отже, основними проблемами формування інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень є: визначення потреби в інформації; встановлення джерел отримання даних; реалізація порядку перетворення даних на аналітичну інформацію, що відповідає потребам особи, яка приймає рішення [Салига, Фатюха, 2007].

Загальними для всіх суб'єктів господарювання, в тому числі, виробничо-господарських об'єднань є проблеми інформованості про стан правового законодавства в сфері інформатизації. В Україні інформаційні відносини регулюються Конституцією України, законами України «Про інформацію», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про інформаційні агентства», «Про зв'язок», «Про Концепцію Національної програми інформатизації», «Про авторське право і суміжні права», «Про обов'язковий примірник документів», «Про Національну систему конфіденційного зв'язку тощо.

М.М. Вуйців зазначає, що у процесі фіксації, обробки та передачі інформації особливу увагу необхідно звернути на контроль наступних етапів операційного циклу:

- збір інформації (облік результатів діяльності) – щодо достовірності та повноти;
- використання інформації фінансово-економічним відділом – щодо достовірності та коректності розрахунків;
- використання плановим відділом – щодо достовірності та обґрунтованості [Вуйців, 2012].

В.Б. Авер'янов виділяє такі підходи формування інформаційної системи:

- орієнтація на реалізацію інформаційних потоків;
- орієнтація на обґрунтування рішень і вдосконалення процесів їх прийняття, на побудову мережевих моделей;
- орієнтація на поділ інтегрованої інформаційної системи на локальні підсистеми, кожна з яких зорієнтована на прийняття одного чи групи управлінських рішень [Авер'янов, 2003].

До кожного з підходів автором запропоновано принципи побудови систем інформаційного забезпечення виробничо-господарських об'єднань:

- по-перше, система інформаційного забезпечення повинна враховувати специфіку (вид) діяльності виробничо-господарського об'єднання;
- по-друге, дану систему слід будувати після розробки стратегії;
- по-третє, для ефективного функціонування системи доцільним є залучення експертів, які здатні застосовувати свої знання й технології у спільній роботі зі співробітниками інформаційних підрозділів учасників ВГО та інноваційно-інформаційним центром;
- по-четверте, дана система має формуватися на базі двох основних сегментів: внутрішнього і зовнішнього (мережі інших суб'єктів господарювання).

Стимулом впровадження інноваційного процесу, або передумовою процесу є отримання (накопичення) відповідної інформації про наміри, досвід, здійснення, впровадження інновацій.

В.Ф. Оберемчук зазначає, що інформаційними джерелами при створенні нових продуктів, технологій, техніки можуть бути [Оберемчук, 2002]:

- інформація від клієнтів, у тому числі за допомогою вивчення їх думки і спеціальних опитувань;
- інформація отримана з періодичних видань, відвідувань ярмарок, виставок, конференцій;
- інформація отримана при здійсненні порівняльного аналізу продукції, технології і методів роботи конкурентів (з використанням прийомів бенчмаркетинга);
- надходження раціоналізаторських пропозицій, у тому числі шляхом організації "гуртків якості, груп "мозкової атаки";
- інформація отримана при вивченні причин браку та рекламацій;
- інформація, яка з'являється при "випадкових" ідеях тощо.

На сучасному етапі більшість підприємств України використовують інформацію переважно безсистемно, тоді як частка, яка припадає на функції

інформаційного забезпечення, є досить вагомою [Ткаченко, Лівощко, Шляга, 2009]. Успіх суб'єкта господарювання все більшою мірою залежить від того, наскільки є досконалою економічна інформація, основне призначення якої полягає у створенні загальних інформаційних, організаційних, нормативно-правових та фінансово-матеріальних умов для ефективного функціонування підприємства як дієвого способу підвищення ефективності його діяльності в цілому [Волот, 2012].

Відтак, проаналізувавши наукові праці вітчизняних та зарубіжних дослідників [Анастафєва, 1999, Івахненко, 2004, Миронов, 2004, Книш, 2010, Кулицький, 2002], зауважимо, що проблемою сучасної української управлінської дійсності є прийняття рішень в умовах невизначеності, відсутності працюючої законодавчої бази, мінімального фінансування управлінського потенціалу, а також мінімального фінансування взагалі всієї виробничої діяльності, яка дуже часто здійснюється в умовах економії фінансових ресурсів .

У таких умовах успіху можна досягти тільки тоді, якщо є змога оперативно зібрати, обробити і проаналізувати всю можливу інформацію як із зовнішнього, так і з внутрішнього середовища [Книш, 2010].

Варто відзначити, що під відповідним рівнем інформаційного забезпечення мається на увазі як зміст інформації, так і технології її отримання та обробки. Володіння достовірною й актуальною інформацією разом з умінням ефективно використовувати адекватні методи її збору, обробки і представлення сприяють успішній діяльності виробничо-господарського об'єднання [Петренко, 2007].

Важливим критерієм вдосконалення інформаційного забезпечення ВГО є його інформативність для цілей управління. Повнота, своєчасність, якість інформаційного забезпечення стали основними вимогами економіки як окремих суб'єктів господарювання, так і виробничо-господарських об'єднань в цілому. У зв'язку з цим вдосконалення інформаційного забезпечення слід розглядати у контексті інтеграції різних видів інформації і форм представлення, здатних

задовольнити запити всіх учасників ВГО за допомогою розроблених алгоритмів інтеграції (диференціації) інформаційних потоків [Петренко, 2007].

Найбільш загальне визначення інтеграції передбачає об'єднання і координацію різних частин цілісної системи [Даль, 1991]. Відтак, інтеграція інформаційних ресурсів ВГО є об'єднанням різних її видів за допомогою створення інноваційно-інформаційного центру ВГО.

Дослідивши праці вчених [Авер'янов, 2003, Вуйців, 2012, Книш, 2010, Малиновський, 2011, Миронов, 2004, Оберемчук, 2002, Салига, Фатюха, 2007] та враховуючи результати власних досліджень, зазначимо, що інформаційне забезпечення виробничо-господарського об'єднання формують інформаційні ресурси як з внутрішнього, так і з зовнішнього середовищ його функціонування (рис.1.3).

Стандарти інформативності достатньо чітко виражені міжнародними правилами обліку й аудиту та їх національна модифікація, з одного боку, не повинна порушувати цю філософію процесів, а з іншого – повинна враховувати особливості національного бізнесу [Петренко, 2007].

Основою інформаційного забезпечення інноваційної діяльності ВГО являються інформаційні ресурси науково-інтелектуальної, виробничої, фінансової та маркетингової складових потенціалу інноваційного розвитку ВГО.

Як зазначає Л.І. Кузіна, інноваційний процес здійснюється лише тоді, коли створений у науково-технічній сфері унікальний продукт передається у виробництво, стає необхідним споживачеві. Але інноваційність не зводиться лише до змін у техніці та технологіях – вона поширюється на всі фази виробництва: виготовлення продукції, збут, охоплює управління та маркетинг, усю інфраструктуру економіки. Це суттєво підвищує вимоги до розвитку системи накопичення, передачі та поширення знань [Кузіна, 2009].

На сьогоднішній день, інформація, як провідний фактор виробництва, перетворюється на надзвичайно важливий економічний ресурс, який стає основою використання всіх інших видів ресурсів. Саме тому, для здійснення

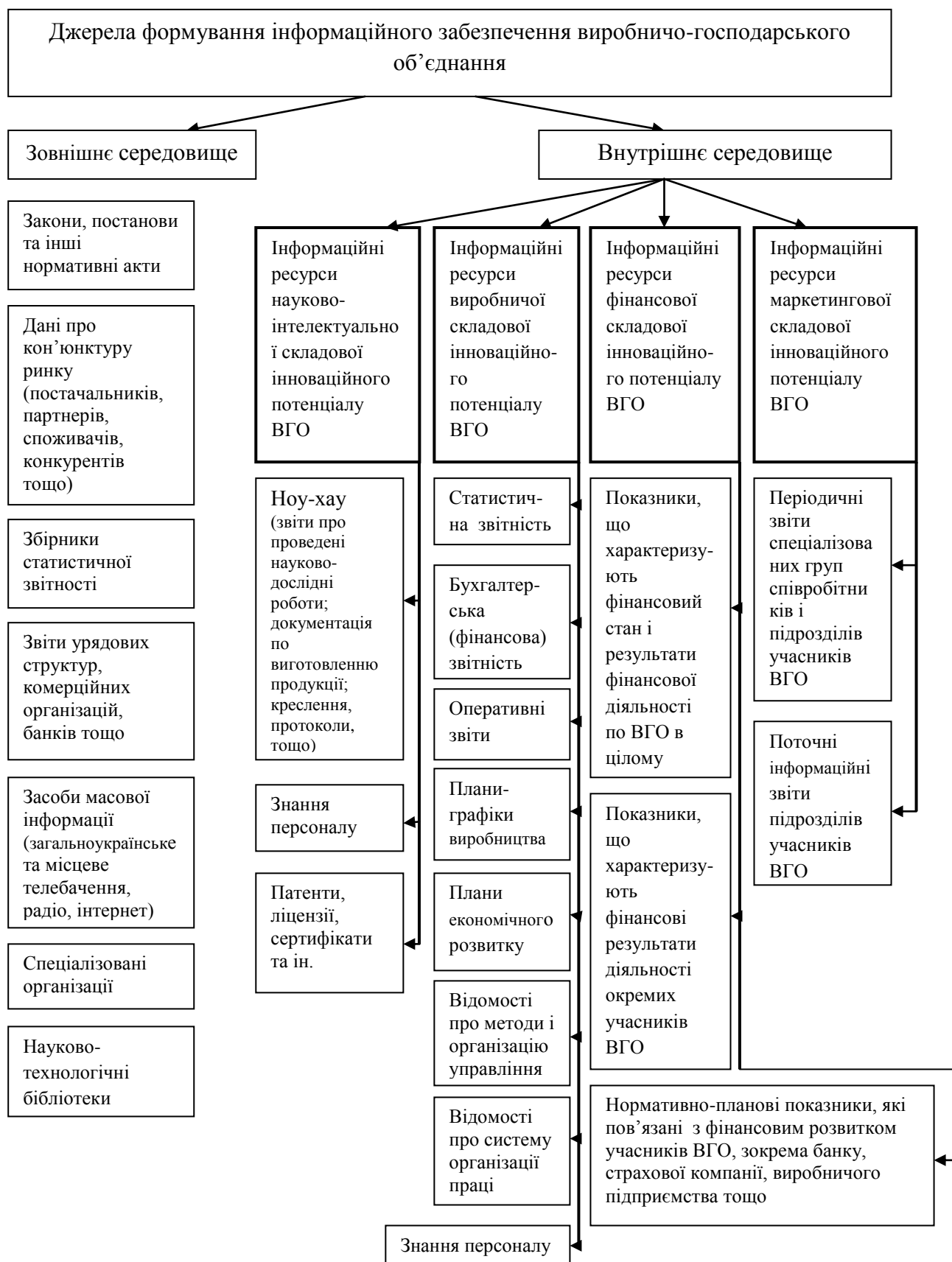

Рис 1.3. Джерела формування інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарського об'єднання

Примітка: побудовано дисертантом

інноваційної діяльності керівництво ВГО має бути обізнаним в тому, яку саме інформацію використовувати для прийняття правильних управлінських рішень.

Вихідна інформація для ВГО поділяється на інформацію про стан зовнішнього середовища та інформацію про стан ВГО. В свою чергу, інформація про стан зовнішнього середовища включає ринкову кон'юнктуру (інформацію про ціни, товари, послуги, загальну інформацію щодо стану економіки, спеціалізовану економічну інформацію та специфічну інформацію) та механізм регулювання діяльності ВГО владними структурами держави (закони, постанови тощо) [Ващенко, 2007, с. 32-33]. Для характеристики ринкової кон'юнктури найдоцільнішою та результативною є інформація у вигляді прямого опитування та анкетування, що широко використовуються у практиці маркетингових досліджень. Достатньо інформації для реалізації інноваційних стратегій розвитку ВГО дає банківський маркетинг, за допомогою якого кредитні установи досліджують підприємства, а підприємства мають можливість досліджувати банківські структури [Алексєєв, Хома, 2011, с. 19-20].

Варто зазначити, що зовнішніми джерелами формування інформаційного забезпечення діяльності ВГО також можуть бути збірники статистичної звітності, засоби масової інформації, науково-технологічні бібліотеки, спеціалізовані організації, звіти урядових структур, комерційних організацій, банків тощо.

С.М. Петренко зазначає, що внутрішня інформація призначена для ліквідації відхилень між реальною ситуацією і плановими показниками, а також для виявлення сильних і слабких сторін у діяльності підприємства, які при розгляді перспектив зміни навколишнього середовища набувають важливого значення при ухваленні рішень [Петренко, 2007].

З метою стратегічного управління інноваційним розвитком ВГО, пропонуємо поділяти внутрішні інформаційні ресурси на ряд видів, зокрема інформаційні ресурси науково-інтелектуальної, виробничої, фінансової та маркетингової складових потенціалу інноваційного розвитку ВГО. Необхідно відзначити, що йдеться не про класифікацію інформації, а про необхідність

умовного її розподілу для мети визначення інформаційних потреб її користувачів при здійсненні стратегічного управління інноваційним розвитком ВГО [Петренко, 2007].

Інформаційні ресурси науково-інтелектуальної складової потенціалу інноваційного розвитку ВГО надходять з відділу кадрів та патентно-ліцензійного відділу (відділу науково-технічної інформації). Джерелами їх формування є знання персоналу, патенти, ліцензії, сертифікати, звіти про проведені науково-дослідні роботи, документація по виготовленню продукції, креслення, протоколи тощо.

Інформаційні ресурси виробничої складової потенціалу інноваційного розвитку ВГО пов'язані з виробництвом продукції, потоками товарів або наданням послуг. Вони охоплюють такі напрями діяльності як виробниче планування і контроль, контроль і управління рухом матеріально-виробничими запасами, постачання, розподіл і транспортування [Петренко, 2007]. Диспетчерська служба аналізує інформацію, що поступає, обробляє її і передає у необхідні терміни у точки, де приймаються рішення [Петренко, 2007].

Враховуючи результати наукових досліджень, до джерел формування інформаційних ресурсів виробничої складової потенціалу інноваційного розвитку ВГО слід віднести: статистичну звітність, бухгалтерську звітність, оперативні звіти, плани-графіки виробництва, плани економічного розвитку, відомості про методи і організацію управління, відомості про систему організації праці, знання персоналу.

Отже, інформація про виробничу діяльність на всіх рівнях управління сприяє підвищенню ефективності виробництва, оскільки дає можливість оцінити ступінь використання трудових, фінансових і матеріальних ресурсів [Петренко, 2007].

Інформаційні ресурси фінансової складової потенціалу інноваційного розвитку ВГО включають дані про внутрішні джерела грошових надходжень і їх витрачання, визначені за часом та обсягом. До грошових надходжень належить чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг); надходження на

рахунки при продажу у кредит, інші джерела зовнішнього інвестування (кредити банків і фінансових установ, цінні папери, іпотечні кредити, іноземні інвестиції) [Петренко, 2007]. Витратна частина представляє собою відволікання фінансових коштів на покупку сировини, заробітну платню, оплату послуг, ремонт та утримання устаткування, орендну платню, страхові платежі, відсотки по кредитах тощо [Петренко, 2007].

Слід зазначити, що в умовах ринкової економіки попит на фінансову інформацію дуже високий [Петренко, 2007, с.146 – 148].

На основі фінансової інформації здійснюється оцінка діяльності як ВГО в цілому, так і його окремих учасників, виявляються перспективи підвищення ефективності техніки й нових форм і методів управління. Фінансова інформація дає можливість визначати потребу у капіталовкладеннях для усунення вузьких місць за рахунок, наприклад, перебудови цехів, установки нового устаткування, поліпшення системи внутрішньозаводського транспорту, будівництва складських приміщень і т. ін. [Петренко, 2007].

Основними джерелами формування інформаційних ресурсів фінансової складової потенціалу інноваційного розвитку ВГО виступають показники, що характеризують фінансовий стан і результати фінансової діяльності по ВГО в цілому; показники, що характеризують фінансові результати діяльності окремих учасників ВГО; нормативно-планові показники, які пов'язані з фінансовим розвитком учасників ВГО, зокрема, банку, страхової компанії, виробничого підприємства тощо.

Що ж стосується інформаційних ресурсів маркетингової складової потенціалу інноваційного розвитку ВГО, то внутрішніми джерелами їх формування є періодичні звіти спеціалізованих груп співробітників і підрозділів учасників ВГО, а також поточні інформаційні звіти підрозділів учасників ВГО.

Варто відзначити, що О.П. Коробейников, А.А. Трофілова і І.А. Коршунов в своїй роботі «Роль інновацій в процесі формування стратегії підприємства» виділили три основні невдачі при виведенні нових виробів на

ринок:

- недостатній аналіз зовнішніх чинників середовища функціонування підприємства, перспектив розвитку ринку і поведінки конкурентів;
- недостатній аналіз внутрішніх інноваційних, виробничих, фінансових і інших можливостей;
- неефективний маркетинг і недостатня (або непрофесійна) підтримка нового товару при виведенні його на ринок.

Саме тому для здійснення ефективної інноваційної діяльності ВГО, керівництву виробничо-господарського об'єднання необхідно мати інформацію про власний потенціал, про конкурентів та власну конкурентоспроможність, про цільовий ринок, про макросередовище та наявний ризик.

Проблемам формування інформаційного забезпечення виробничо-господарських об'єднань присвячена достатня кількість робіт (табл. 1.2). Проте, ці питання залишаються актуальними до теперішнього часу.

Таблиця 1.2

Вчені, що займаються проблемами формування інформаційного забезпечення

Автор	Напрямок дослідження проблем
1. О.Є. Кузьмін та ін.[Кузьмін, 2003]	Формування і використання інформаційної системи управління економічним розвитком підприємства
2. Н. Е. Анастафьева та ін.[Анастафьева, 1999]	Управління процесами інформатизації
3. С.П. Кулицький [Кулицький, 2002]	Розглядає організаційні аспекти інформаційної діяльності у сфері управління на макрорівні
4. С.В. Івахненко [Івахненко, 2004]	Дослідження інформаційних технологій в організації бухгалтерського обліку й аудиту
5. В.І. Подольський [Подольський, 1998]	Дослідження інформаційних систем бухгалтерського обліку
6. В.А. Миронов [Миронов, 2004]	Вивчення проблем інформаційного управління фінансово-господарською діяльністю підприємств
7. В.В. Годин [Годин, 2000]	Дослідження інформаційного забезпечення управлінської діяльності
8. Я.В. Мех [Мех, 2003]	Дослідження проблем інформаційного забезпечення управління внутрішніми резервами підприємства

Продовження табл. 1.2

9. О.В. Матвієнко [Матвиєнко, 2004]	Вивчення нового напрямку інформаційно-управлінської діяльності – інформаційного менеджменту
10. О.В. Оліфіров [Оліфіров, 2003]	Вивчення основ реалізації контролінгу інформаційної системи управління
11. С.М. Петренко [Петренко, 2007]	Дослідження інформаційного забезпечення внутрішнього контролю господарських систем
12. Л.О. Ващенко [Ващенко, 2007]	Інформаційне та методичне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства
13. Л.І. Кузіна [Кузіна, 2009]	Дослідження інформації як складової інноваційного розвитку
14. А.П. Гончаренко [Гончаренко, 2009]	Інформаційне забезпечення інноваційного розвитку економіки на базі системи науково-технічної інформації
15. О.М. Сегедій [Сегедій, 2006]	Інформаційне забезпечення оцінювання та регулювання інвестиційної привабливості виробничо-господарських структур

Примітка: побудовано дисертантом

Варто відзначити, що існує ряд проблем щодо формування та використання інформаційного забезпечення діяльності ВГО, зокрема:

- низький рівень інформаційної освіти та непрофесійність аналітиків;
- відсутність працюючої законодавчої бази;
- незадовільний стан інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики: невідповідність методів статистичного спостереження у сфері інноваційної та науково-технічної діяльності світовим стандартам; низький рівень залучення громадськості до обговорення питань, що пов'язані з формуванням та реалізацією державної інноваційної політики; недостатній рівень підготовки державних службовців з питань формування та реалізації державної інноваційної політики;
- неузгодженість суб'єктів ВГО щодо формування інформаційного забезпечення;
- необхідність зміни інформаційних технологій [Кужда, 2007, с. 12];

- відсутність ефективних каналів обміну інформацією між суб'єктами інноваційної діяльності виробничо-господарського об'єднання, через низький рівень розвитку інформаційної інфраструктури;
- відсутність необхідного захисту всіх видів власності на інформаційні ресурси;
- наявність недостовірної та застарілої маркетингової інформації;
- замкнутість та обмеженість міжгалузевих зв'язків;
- переважання вертикальних потоків інформації;
- наявність дублювання та надмірності інформації через відсутність єдиної автоматизованої системи обробки даних або ж навпаки відсутність чи недостатність інформації для проведення НДДКР.

У комплексі ці проблеми унеможливають ефективне інформаційне забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань.

Виконані дослідження показали, що можливими способами розв'язання вищевказаних проблем формування та використання інформаційного забезпечення діяльності ВГО є:

- створення державної програми розвитку інформаційного забезпечення виробничо-господарських об'єднань;
- удосконалення системи автоматизації документообігу;
- посилення комунікаційних взаємозв'язків між секторами ВГО;
- постійне здійснення підготовки та перепідготовки кадрів, підвищення професійного рівня фінансових аналітиків [Сегедій, 2006, с. 7-8];
- створення Інноваційно-інформаційного центру ВГО.

В науково-економічній літературі [Кальченко, 1999, Крушельницька, 2003, Сергєєв, 2008] виділяють наступні стадії інформаційного забезпечення:

- визначення інформаційних потреб: яка інформація потрібна, якому одержувачу, з якою точністю, з якою актуальністю і з якими часовими інтервалами;
- збір і обробка логістичної інформації; відбір і визначення внутрішніх і зовнішніх інформаційних джерел передачі інформації та її

інтерпретація: вибір шляхів подачі інформації (таблиці, графіки, формули), інтерпретація чисел і показників.

- зберігання інформації та її обробка; вибір технічного обладнання для зберігання інформації.

У сучасних умовах інноваційна, фінансова, виробнича та маркетингова діяльність виробничо-господарських об'єднань пов'язана з використанням та переробкою значних обсягів різноманітної інформації. Однак серед великої кількості інформаційних потоків дуже важко виділити ту інформацію, яка потрібна для прийняття рішення. Саме тому виникає потреба у дослідженні етапів формування інформаційного забезпечення діяльності виробничо-господарських об'єднань в системі «інновації – маркетинг – фінанси – виробництво».

Виробничо-господарські об'єднання унаслідок специфіки своєї діяльності мають великі можливості по накопиченню значних об'ємів інформації, що стосується діяльності не тільки виробничих підприємств, але й фінансово-кредитних установ, науково-дослідних інститутів, державних органів тощо. Узагальнення огляду літературних джерел [Авер'янов, 2003, Вуйців, 2012, Малиновський, 2011, Салига, Фатюха, 2007] та результати власних досліджень, дають змогу виокремити етапи формування інформаційного забезпечення діяльності виробничо-господарських об'єднань (рис. 1.4).

Як видно з рис. 1.4, процес формування інформаційного забезпечення розпочинається із визначення цілей інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарського об'єднання та розроблення його інформаційної політики. Інформаційне забезпечення повинно задовольняти потреби керівництва в необхідній інформації для прийняття ефективних управлінських рішень у сфері інновацій.

Інформаційні можливості виробничо-господарських об'єднань далеко не однакові, що зумовлено впливом сукупності низки факторів зовнішнього і

внутрішнього середовища, тому наступним етапом формування інформаційного забезпечення діяльності виробничо-господарських об'єднань

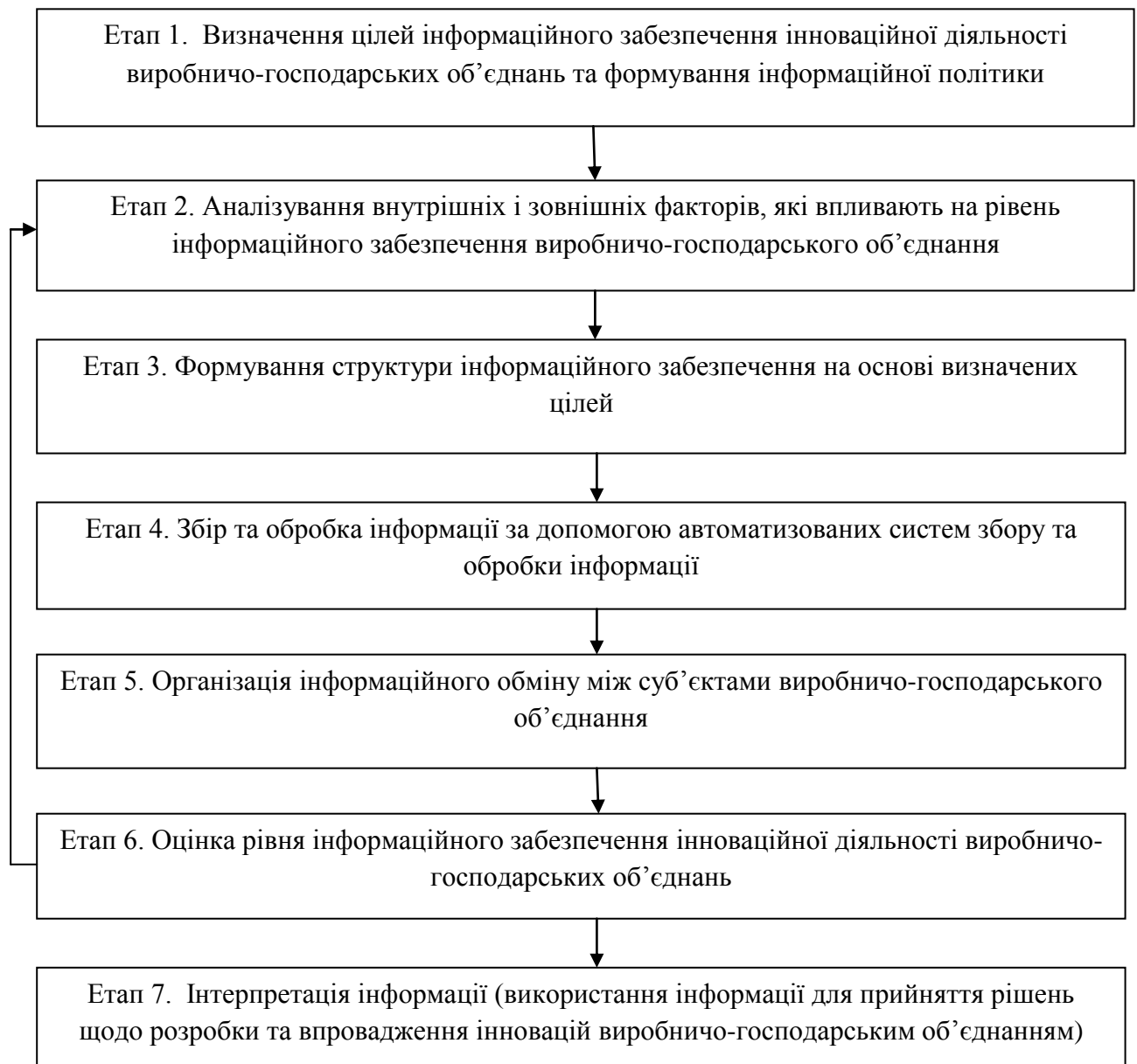

Рис. 1.4. Етапи формування інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань (власна розробка)

виділено аналіз внутрішніх і зовнішніх факторів, які впливають на рівень інформаційного забезпечення ВГО.

Варто відзначити, що багато факторів, які формують основу інформаційного забезпечення виробничо-господарського об'єднання, можуть

бути зовнішніми для окремого учасника, що входить до її складу, однак в умовах інтеграції є одночасно внутрішніми для ВГО в цілому.

Як зазначає М.П. Тимошук, інформаційне забезпечення інноваційної діяльності охоплює інформатизацію процесу формування інноваційної стратегії підприємств, фінансовий облік і аналіз та управління процесом впровадження нововведень [Тимошук, 2010]. Однак, аналіз літературних джерел, дає змогу стверджувати, що формувати структуру інформаційного забезпечення виробничо-господарського об'єднання слід на основі визначення його цілей.

Етапом формування інформаційного забезпечення ВГО є також збір та обробка інформації, яка здійснюється за допомогою автоматизованих систем збору та обробки інформації.

Наступним етапом формування інформаційного забезпечення виділено організацію інформаційного обміну між суб'єктами виробничо-господарського об'єднання. Інформаційне забезпечення в будь-якій системі є процесом обміну інформацією і становить сутність комунікаційної діяльності [Сабадирьова, 2010].

Якість інформаційного обміну між суб'єктами виробничо-господарського об'єднання та його взаємодія із зовнішнім середовищем повинні підтримувати інформаційний потенціал ВГО на такому рівні, який необхідний для досягнення цілей його інноваційної діяльності.

На наступному етапі формування інформаційного забезпечення здійснюється оцінка рівня інформаційного забезпечення інноваційної діяльності ВГО. Зауважимо, що рівень інформаційного забезпечення безпосередньо впливає на процес прийняття управлінських рішень щодо розроблення та впровадження інновацій виробничо-господарських об'єднань. Відтак, невміння правильно оцінити рівень інформаційного забезпечення інтегрованої структури призводить до прийняття неефективних управлінських рішень. Недостатній рівень інформаційного забезпечення інноваційної діяльності суб'єкта господарювання, свідчить про те, що керівництвом не були враховані всі можливі внутрішні і зовнішні фактори, які формують основу

інформаційного забезпечення оцінювання потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання; невірно сформована структура інформаційного забезпечення, що, в свою чергу, призводить до отримання надмірного обсягу непотрібної інформації, яка не використовується в процесі прийняття інноваційних рішень. Відтак, при недостатньому рівні інформаційного забезпечення, необхідно знову повернутися до етапу аналізування внутрішніх і зовнішніх факторів, які впливають на рівень інформаційного забезпечення виробничо-господарського об'єднання.

Завершальним етапом формування інформаційного забезпечення ВГО є інтерпретація інформації, тобто використання інформації для прийняття рішень щодо розробки та впровадження інновацій.

Висновки до розділу 1

Ефективна інноваційна діяльність виробничо-господарських об'єднань має велике значення для розвитку, стабілізації та економічного зростання економіки. Однак, володіючи необхідним інноваційним потенціалом виробничо-господарські об'єднання не в змозі його реалізувати, тобто перетворити у капітал, через недосконалість інформаційного забезпечення та його безсистемний характер.

Вивчення літературних джерел та власні дослідження дають змогу виділити наступні складові потенціалу інноваційного розвитку ВГО: науково-інтелектуальну, фінансову, виробничу, маркетингову та інформаційно-інтерфейсну. Варто відзначити, що інформаційно-інтерфейсна складова відіграє об'єднуювальну функцію щодо всіх складових інноваційного потенціалу виробничо-господарського об'єднання та являє собою певну систему інформаційного забезпечення. Інформаційне забезпечення відіграє важливу роль у будь-яких управлінських процесах ВГО. Інформаційні ресурси

забезпечують конкурентоспроможність суб'єкта господарювання та вирішують широке коло його стратегічних завдань.

На наш погляд, під інформаційним забезпеченням інноваційної діяльності виробничо-господарського об'єднання слід розуміти систему інтеграції інформаційних ресурсів та сукупність способів їх організації щодо науково-інтелектуальних, фінансових, виробничих та маркетингових можливостей інноваційного розвитку діяльності ВГО, які необхідні для прийняття ефективних управлінських рішень у сфері інновацій.

Для вирішення існуючих проблем формування та використання інформаційного забезпечення діяльності ВГО необхідно вжити наступних заходів: створення державної програми розвитку інформаційного забезпечення ВГО; удосконалення системи автоматизації документообігу; посилення комунікаційних взаємозв'язків між секторами ВГО; постійне здійснення підготовки та перепідготовки кадрів, підвищення професійного рівня фінансових аналітиків; створення інноваційно-інформаційного центру ВГО, діяльність якого повинна спрямовуватися на організацію маркетингових досліджень та постійне і систематичне відсліджування нормативної документації.

На сьогоднішній день однією з актуальних проблем діяльності виробничо-господарських об'єднань є створення ефективних систем управління, забезпечення ефективних фінансових та інформаційних комунікацій.

Дослідження поняття корпоративного управління та узагальнення існуючих трактувань науковців щодо нього дозволяють визначити корпоративне управління як систему, яка визначає розподіл інформаційних потоків між учасниками корпоративної взаємодії, такими як виробниче підприємство, банк, страхова компанія тощо.

З підвищенням рівня корпоративного управління інформаційними потоками керівництво виробничо-господарського об'єднання зможе більш адекватно оцінити свої інноваційні можливості, зокрема здійснити оцінку

організаційної структури управління та внутрішніх і зовнішніх комунікацій для забезпечення успішної інноваційної діяльності.

Узагальнення літературних джерел та власні дослідження дають змогу виокремити такі етапи формування інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань: визначення цілей інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань; аналізування внутрішніх і зовнішніх факторів, які впливають на рівень інформаційного забезпечення ВГО; формування структури інформаційного забезпечення на основі визначених цілей; збір та обробка інформації за допомогою автоматизованих систем збору та обробки інформації; організація інформаційного обміну між суб'єктами виробничо-господарського об'єднання; оцінка рівня інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарського об'єднання; інтерпретація інформації. Інформаційне забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань дає змогу підвищити якість прийнятих управлінських рішень щодо розробки та впровадження інновацій.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗУВАННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИРОБНИЧО- ГОСПОДАРСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ

2.1. Аналізування чинників впливу на рівень інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань

Керівництву виробничо-господарського об'єднання, в процесі прийняття управлінських рішень, поряд з врахуванням факторів внутрішнього середовища, необхідними є збір, накопичення, обробка й аналіз інформації, що відображає вплив зовнішніх факторів. Щоб забезпечити досягнення цілей діяльності виробничо-господарського об'єднання потрібна точна реакція керівництва на зміну внутрішніх і зовнішніх факторів. У зв'язку з цим управлінський апарат виробничо-господарського об'єднання має обов'язково враховувати необхідність створення інформаційної системи управління.

Інформаційні можливості виробничо-господарських об'єднань далеко не однакові, що зумовлено впливом сукупності низки факторів зовнішнього і внутрішнього середовища.

Огляд літературних джерел [Гавловська, Козік, 2010, Гук, 2015, Дзюба, Гайдай, 2012, Коюда, Лисенко, 2010, Любченко, 2010, Маслак, Жежуха, 2008, Саєнко, Демидова, 2009, Sosnowska, Poznanska, Łobejko, Brdulak, Chinowska, 2003] дає змогу поділити усі чинники впливу на інноваційну діяльність виробничо-господарських об'єднань за ознакою середовища впливу на такі групи:

- чинники, які діють в межах структурних одиниць виробничо-господарського об'єднання;
- чинники, які діють в межах ВГО;
- чинники, які діють поза виробничо-господарським об'єднанням (зовнішні чинники).

Вплив інформаційних чинників на діяльність ВГО в системі “інновації – фінанси – виробництво - маркетинг” проявляється для усіх напрямків її здійснення: наукових досліджень, розробки та залучення інновацій, їх впровадження та комерціалізацію тощо. У процесі наукових досліджень та розробки інновацій важлива наявність достовірної та повної інформації для проведення НДДКР. Як зазначає О.Г. Мельник, наукові працівники є споживачем інформації як сконцентрованого, систематизованого, скорегованого продукту діяльності організації та водночас продуцентом інформації нової якості як скорегованого, систематизованого продукту [Мельник, 2008].

У дисертації В.В. Смирнової обґрунтовано, що передумови інформаційного забезпечення діяльності підприємства формуються під безпосереднім впливом різних чинників і в умовах тісної взаємодії інформаційної і виробничої сфери, що свідчить про посилення інформаційного аспекту процесу виробництва в сучасних умовах [Смирнова, 2006].

Як зазначає І.В. Титаренко, на отримання ефективного результату від прийнятого рішення, тобто на рівень інформаційного забезпечення, на основі якого приймалося рішення, впливають такі фактори [Титаренко, 2015]:

- якість, достовірність та оперативність отримання направленої інформації;
- процеси передачі інформації (комп’ютерне та програмне забезпечення, наявність мережі інтернет, правильна та ефективна схема документообігу тощо).
- посередники інформації, які знаходяться між постачальником та одержувачем;
- знання, досвід та кваліфікація працівників апарату управління;
- зовнішні ринкові фактори тощо.

Основними функціями інформаційного забезпечення виступають моніторинг стану зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства, реєстрація відхилень основних параметрів підприємства від встановлених

еталонів і норм, регулярна обробка сформованих первинних документів, автоматизована обробка відомостей і матеріалів, постачання обробленої інформації в керуючу систему в установленому порядку, забезпечення прямого і зворотного зв'язку між керуючою і керованою підсистемами підприємства [Саєнко, Демидова, 2009].

Отже, основною функцією інформаційного забезпечення інноваційної діяльності ВГО є моніторинг стану зовнішнього і внутрішнього середовища виробничо-господарського об'єднання, тобто визначення внутрішніх і зовнішніх факторів, що формують основу інформаційного забезпечення оцінки потенціалу інноваційного розвитку інтегрованої структури, що в свою чергу, сприяє обґрунтованому прийняттю ефективних управлінських рішень щодо розробки та впровадження інновацій.

Принцип швидкого реагування на зміну внутрішніх і зовнішніх факторів лежить в основі досягнення внутрішньої стабільності учасників виробничо-господарського об'єднання. Середовище функціонування інтегрованих структур ніколи не буває стабільним. Тому кожне підприємство повинно не лише знати оточуюче конкурентне середовище та природу його змін, але і вміти реагувати на ці зміни. При зростанні рівня невизначеності зовнішнього середовища, збільшується і невизначеність стану підприємства та, відповідно, ускладнюються процеси управління та зростають витрати [Любченко, 2010].

Зовнішнє середовище визначає фактори, які впливають на стабільність роботи підприємства. Під зовнішніми факторами економічної стабільності слід розуміти ті умови, які підприємство не може змінити, але обов'язково повинно враховувати у своїй діяльності [Любченко, 2010]. Зовнішні фактори переважно пов'язані між собою: зміна одного може призвести до зміни інших і, відповідно, взаємопов'язаний їх вплив на рівень економічної стабільності [Любченко, 2010].

Оскільки, найчастіше суб'єктами виробничо-господарського об'єднання виступають виробничі підприємства, то доцільно дослідити фактори їх інноваційного розвитку. Погляди науковців [Коюда, Лисенко, 2010, Саєнко,

Демидова, 2009, Гавловська, Козік, 2010, Дзюба, Гайдай, 2012] щодо визначення факторів впливу на інноваційну діяльність підприємств суттєво відрізняються.

Л.А. Лисенко виділяє групу інформаційних чинників, що сприяють інноваційній діяльності [Коюда, Лисенко, 2010]:

- створення потужної інформаційної бази для проведення НДДКР;
- забезпечення високої якості та достовірності маркетингової інформації;
- налагодження каналів обміну інформацією між суб'єктами інноваційної діяльності;
- визнання цінних інноваційних ідей персоналу;
- переважання горизонтальних потоків інформації.

Оскільки, на сьогоднішній день, інформація являється джерелом майбутнього успіху підприємств на ринку, то діяльність суб'єктів господарювання в умовах трансформації економіки не можлива без постійного контролю, аналізу і оцінки їх зовнішнього та внутрішнього середовища.

В. Г Саєнко та І. А. Демидова виділяють такі внутрішні фактори стійкого економічного розвитку машинобудівного підприємства: кадровий (рівень мотивації персоналу, рівень кваліфікації персоналу, система забезпечення доступу до інформації, система підвищення кваліфікації персоналу, система забезпечення соціальних потреб), фінансово-ресурсний (управління фінансовими ресурсами підприємства, система фінансового планування і аналізу, сировинні і технічні виробничі ресурси, енергетичні і транспортні ресурси підприємства, екологічні ресурси підприємства), технологічний (система управління технологічним процесом, система управління технічним процесом, розробка нової інноваційної продукції, розробка і впровадження матеріало- і енергозберігаючих технологій, розробка і впровадження еколого-безпечних технологій) і маркетинговий (управління стратегічним плануванням клієнтської бази, управління конкурентоспроможністю продукції, управління ціновою політикою, управління збутовою політикою, управління комунікаційною політикою) [Саєнко, Демидова, 2009, с. 55].

До зовнішніх факторів стійкого економічного розвитку машинобудівного підприємства В.Г. Саєнко та І.А. Демидова. відносять соціально-політичні (політичні, законодавство, соціальні), природно-екологічні (природно-кліматичні умови, стан екології), науково-технічний прогрес (нові технології, інновації, наукові відкриття), фактори впливу ринку (вплив світового ринку, постачальники, споживачі, конкуренти), економічні фактори (інвестиції, безробіття, інфляція, стан економіки держави).

Н.І. Гавловська та О.М. Козік виділяють такі чинники, що впливають на якість та достовірність інформаційних потоків: розвиток техніки і технологій; асиметричність інформації; рівень складності організаційної структури підприємства; прагнення захисту власних інформаційних систем; складність інформаційної програми управління процесами функціонування підприємства в просторі та часі; рівень гомеостазу підприємства [Гавловська, Козік, 2010].

Створення раціональних джерел інформації у виробничо-господарських структурах повинно ґрунтуватися на таких принципах: виявлення інформаційних потреб і визначення способів ефективного їхнього задоволення, об'єктивність відображення процесів виробництва, обігу, розподілу та споживання, використання природних, трудових, матеріальних і фінансових ресурсів, єдність інформації різних звітних джерел (бухгалтерської, фінансової, податкової, статистичної та оперативної звітності), а також планових даних, уникнення дублювання у первинній інформації, швидкість отримання інформації, що забезпечується використанням нових засобів зв'язку [Колісник, 2009].

Варто також зазначити, що взаємозв'язок інформації та економічного аналізу в особі органів, що його виконують, є двостороннім: по-перше, органи, які здійснюють аналіз відіграють роль контролера економічної інформації; по-друге, органи економічного аналізу є основними споживачами інформаційних даних.

Аналіз літературних джерел та власні дослідження дають змогу стверджувати, що брак інформації зовнішнього характеру і труднощі її отримання призводять до прийняття необґрунтованих рішень у сфері інновацій.

Залежно від ступеня впливу (прямий і непрямий вплив) на функціонування підприємства в економічній літературі зовнішнє середовище прийнято розподіляти на мікро- і макросередовище, зокрема, О.Є. Кузьмін усі чинники зовнішнього середовища підрозділяє на дві групи: прямої дії (які безпосередньо впливають на діяльність організації та залежать від цієї діяльності) та непрямой дії (які впливають не безпосередньо, а через певні механізми та взаємовідносини) [Кузьмін, Мельник, 2003].

Сучасними вітчизняними науковцями [Калініченко, 2011, Коюда, Лисенко, 2010, Дзюба, Гайдай, 2012, Іванов, 2006] розглядаються окремі складові елементи мікросередовища – споживачі, клієнти, посередники, підрядники, розкриваються основні аспекти взаємодії підприємств із названими суб'єктами ринкових відносин.

Чинники, які є для одного підприємства економічною загрозою, для іншого можуть стати можливостями для зростання.

С.Г. Дзюба та І.Ю. Гайдай виділяють такі складові елементи мікросередовища функціонування підприємства: конкуренти, клієнти, постачальники, посередники, контактні аудиторії.

Що ж стосується чинників, неконтрольованих підприємством, тобто чинників макросередовища, то С.Г. Дзюба та І.Ю. Гайдай виділяють економічні, соціально-культурні, демографічні, природно-географічні, екологічні, науково-технологічні, політико-правові та міжнародні [Дзюба, Гайдай, 2012].

Підприємство спроможне знайти важелі впливу на внутрішні і зовнішні чинники, що впливають на його діяльність (якщо такий вплив з боку підприємства можливий) тільки за умови володіння необхідною інформацією.

Більшість авторів досліджують чинники впливу на інноваційну діяльність підприємств, і серед них виділяють інформаційно-комунікативні. Але ж самі по собі інформаційно-комунікативні чинники є об'єднуючими щодо всіх інших.

Наявність у підприємства інформації про внутрішнє і зовнішнє середовище функціонування (однак інформація повинна бути якісною, достовірною, повною і т. д.) дає можливість підприємству адекватно оцінити свої можливості щодо створення, впровадження та реалізації конкурентоспроможних інновацій. Разом з тим підприємство в тій чи іншій мірі здатне впливати на чинники, які входять до інших груп, і саме за допомогою інформаційно-комунікативних чинників підприємство здатне впливати на інші групи чинників.

Як зазначають В.О. Коюда та Л. А. Лисенко техніко-економічні та інформаційні чинники є менш керованими з боку підприємства, оскільки лише частина з них знаходиться в межах впливу керівництва підприємства [Коюда, Лисенко, 2010].

У зв'язку з неповною інформацією про нововведення в процесі розробки виявляються побічні ефекти, які призводять до додаткових витрат або до змін технології.

Внутрішня інформація пов'язана з оцінкою власних інноваційних можливостей інтегрованих структур та їх учасників також має велике значення.

При здійсненні виробничо-господарським об'єднанням інноваційної діяльності інформацією повинні забезпечуватися, насамперед, особи, що приймають ключові рішення в ході реалізації інноваційного процесу, зокрема: науковий керівник інноваційного проекту, інноваційний менеджер, дослідник, конструктор, технолог, проектувальник, маркетолог, рекламіст, правознавець, метролог, фінансист, економіст, логістик, керівники інноваційного підприємства та підприємства - кінцевого споживача інноваційної продукції (послуг).

Одним з важливих етапів організації аналітичної роботи у ВГО є перевірка вихідних даних. Вивчення інформації, її аналіз використовуються у

трьох напрямках: синтаксичному, семантичному, прагматичному. Синтаксична оцінка економічної інформації пов'язана зі знаковою системою, із символічною інформаційною мовою, яка може видозмінюватися з удосконаленням електронно-обчислювальної техніки. Семантичний аналіз економічної інформації передбачає вивчення та оцінювання змісту її інформаційних програм і підпрограм. Прагматична оцінка економічної інформації визначає її доцільність для тих чи інших практичних цілей, для виконання управлінських завдань ВГО.

Нині дослідження корисності та раціональності економічної інформації в умовах її систематичного нагромадження - процес складний, адже докорінно змінюються взаємозв'язки економічних явищ та процесів. Тому в системі ВГО не завжди можна використати вже наявні показники для формування джерел інформації. Ці показники повинні відповідати критерію корисності (доцільності).

У межах ВГО управлінська інформація неоднорідна, схема взаємозв'язків окремих її видів складна. Систематично зростає обсяг інформації, що супроводжується, однак недостатністю даних для прийняття управлінських рішень. Формування джерел економічної інформації ускладнюється з переходом від суб'єктів ВГО до головного підприємства ВГО, від ВГО загалом до макроекономічного середовища. Водночас ускладнюється її кількісний та якісний аналіз.

Економічний аналіз діяльності ВГО використовує інформаційні дані під час ретроспективного, оперативного та перспективного аналізу, зважаючи на недоліки та переваги чинної системи економічної інформації.

Особливості семантичного аналізу економічних процесів діяльності ВГО та його суб'єктів у тому, що вони розглядаються як порівняно відокремлені системи. Цей аналіз здійснюється кількома етапами.

На першому етапі виробничо-господарське об'єднання розглядають як систему, для якої на основі аналізу економіко-правових регуляторів ринкових відносин, стратегічних та індикативних планів, порівняльного аналізу концепції

і прогнозу розвитку визначають мету, завдання та умови його функціонування. Діяльність ВГО розглядають у виробничому та фінансовому аспектах.

Виробничу діяльність ВГО можна оцінювати як систему, що відображає основні завдання планування та регулювання і складається з трьох взаємозв'язаних елементів: ресурсів (матеріальних, фінансових, трудових), виробничого процесу та кінцевої продукції. Метою роботи ВГО є забезпечення або максимального випуску кінцевої продукції за заданих витрат ресурсів, чи заданого випуску продукції за умов мінімальних витрат ресурсів. Фінансова діяльність ВГО складається з таких елементів, як: авансування капіталу, обіг виробничого та інвестиційного капіталу, дивіденди. Діяльність ВГО можна розглядати як систему, що охоплює основні елементи кругообігу виробничих фондів. Входом такої системи є розмір основних і обігових фондів, а виходом – розмір оптимального прибутку.

На другому етапі системного аналізу визначається система показників (синтетичних, аналітичних, абсолютних і відносних, кількісних і якісних), які достатньою мірою характеризують діяльність ВГО та її суб'єктів.

На третьому етапі створюється загальна схема системи аналітичних досліджень, визначаються головні її складові, функції, взаємозв'язки. На основі інформаційної системи діяльності ВГО, тобто сформованої системи економічних факторів, розробляють модель комплексного аналізу і класифікацію факторів.

На четвертому етапі визначаються всі основні фактори, що дають кількісну характеристику системи, формалізуючи зв'язки між ними. Знання факторів виробництва, їхній взаємозв'язок, вміння визначати вплив факторів на показники діяльності ВГО – чинники, які дають змогу впливати на рівень показників за допомогою управлінського апарату. На цьому етапі розробляється система методів факторного аналізу.

На п'ятому етапі на основі інформації з попередніх етапів будують модель системи, до якої входять конкретні дані про роботу ВГО, і отримують параметри моделі в числових значеннях.

Основною метою інтеграційних процесів у промисловості є об'єднання всіх ресурсів (фінансових, виробничих, інтелектуальних тощо) підприємств для підвищення ефективності підприємницької діяльності, забезпечення гарантованих умов поставок сировини і збуту продукції, збільшення прибутку і віддачі від інвестицій, зниження витрат, зростання завантаження обладнання, компенсації бізнес-ризиків, підвищення технологічного рівня і, як наслідок, посилення своїх конкурентних позицій на ринку [Калініченко, 2011].

Інтегрована структура, як і будь-який господарюючий суб'єкт, знаходиться і функціонує у зовнішньому макроекономічному середовищі. При цьому така структура відрізняється тим, що безліч вхідних в неї елементів є окремими суб'єктами господарювання, у яких існує власне безпосереднє оточення. У той же час бізнес-одиниці інтегрованої структури можуть замінити один одному окремі елементи безпосереднього оточення.

Доцільно відносити до внутрішніх чинників ті, які обумовлюють ефективність інноваційної діяльності виробничо-господарського об'єднання, виходячи з власного потенціалу його окремих учасників. А до зовнішніх слід відносити фактори макроекономічного та мезоекономічного середовища інтегрованої структури.

Отже, зовнішніми факторами ефективності інтегрованої структури є такі:

- 1) макроекономічні (рівень загальноєкономічної стабільності; інфляційні процеси; рівень зайнятості тощо);
- 2) ринкові (коливання попиту на продукцію; доступність ресурсів; рівень конкуренції; життєвий цикл галузі та продукту тощо);
- 3) інституційні (розвиненість інститутів державного регулювання; ефективність інститутів ринку праці; стабільність і зрозумілість податкової системи; розвиненість фондового ринку тощо);
- 4) політичні (лояльність держави до бізнесу та можливості державної підтримки; зовнішньоекономічне співробітництво держави; податкова політика тощо);

5) технологічні (державне регулювання та стимулювання у сфері НДДКР та інновацій; розвиненість і доступність сучасних технологій тощо).

До внутрішніх факторів, які впливають на ефективність функціонування інтегрованої структури, належать:

- управлінські (якість корпоративного управління; кваліфікація управлінського персоналу тощо);
- виробничі (ефект масштабу; ритмічність поставок сировини і матеріалів; структура та специфіка витрат виробництва; розвиненість логістичної мережі тощо);
- техніко-економічні (технологічні умови виробництва; специфічність активів; ритмічність відтворювальних процесів тощо);
- фінансово-інвестиційні (доступність і вартість фінансових ресурсів; можливості податкової оптимізації; можливість реструктуризації фінансових потоків; можливість залучення відносно дешевих фінансових ресурсів тощо);
- економіко-географічні (масштаби і ступінь концентрації і локалізації виробництва; доступність транспортних мереж тощо) [Калініченко, 2011].

Ю.Б. Іванов фактори, які впливають на управління корпораціями умовно поділяє на дві групи, які знаходяться у постійній взаємодії та взаємозв'язку [Іванов, 2006]. До першої відносять чинники зовнішнього середовища, серед яких у свою чергу можна виділити фактори безпосереднього впливу та фактори макрорівня. До другої групи належать фактори внутрішнього середовища.

В.І. Лаптев зазначає, що діяльність акціонерного товариства залежить від наступних факторів макрорівня: політичні, правові, організаційні, соціокультурні, техніко-технологічні, економічні. Серед факторів безпосереднього впливу автор виділяє: покупців, постачальників, конкурентів, кредиторів, ринок праці, акціонерів-аутсайдерів, репутацію, незалежних менеджерів та директорів, місцеві виконавчі та контролюючі органи влади. Всі ці фактори діють одночасно й різноспрямовано, підсилюючи або послаблюючи сукупний результуючий вплив. Кожен з них є вагомим, своєрідно впливаючи на

управління акціонерним товариством. У той же час всі ці чинники взаємопов'язані та взаємозалежні між собою, поява одних спричиняє появу та розвиток інших. Тому важливим є комплексний, всебічний підхід до їхнього урахування, аналізу, оцінки та контролю [Лаптев, 2007].

Процес управління виробничо-господарським об'єднанням підвищує вимоги до якості інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень. При цьому і внутрішнє середовище і зовнішнє оточення досліджуються для того, щоб розкрити ті загрози і можливості, які підприємство повинно враховувати при визначенні цілей і шляхом їх реалізації.

Р.П. Юзва узагальнює такі основні вимоги до управлінської інформації: доступність, адресність, оперативність, аналітичність, достовірність, корисність, порівнянність, можливість перевірки, рентабельність, об'єктивність, повнота, конфіденційність, послідовність, суттєвість [Юзва, 2011].

О.О. Маслак та В.Й. Жежуха до внутрішніх чинників впливу на інноваційну активність підприємств відносять усі ті внутрішні змінні, які мотивують працівників підприємств до створення інновацій. Такі чинники насамперед залежать від особливостей підприємств, працівників, індивідуальних умов праці (суспільні та матеріальні), а також від стратегії та структури підприємства (правові, організаційні та стратегічні). Такі чинники можуть бути як індивідуальними, так і груповими. Перші стосуються окремих працівників, а другі – колективу працівників на різних щаблях організаційної структури підприємства.

Що ж стосується зовнішніх чинників впливу на інноваційну активність підприємств, то О.О. Маслак та В.Й. Жежуха запропонували виділяти три групи факторів зовнішнього середовища, які визначають інноваційну активність підприємств: суспільство (суспільні та культурні чинники), економічна політика (економічні, політичні, правові, екологічні чинники) та ринок (інфраструктура ринку).

Суспільство, як чинник впливу на інноваційну активність підприємств, відіграє дуже важливу роль, яка проявляється в рівні економічного розвитку держави, відкритості на зміни, ефективному організуванні та заохоченні суспільства до інноваційних змін, які є визначальною умовою розвитку підприємств [Sosnowska, Poznanska, Łobejko, Brdulak, Chinowska, 2003].

Зовнішнє середовище є джерелом ресурсів, необхідних для підтримки внутрішнього потенціалу суб'єкта господарювання на належному рівні. Підприємство знаходиться в стані постійного обміну із зовнішнім середовищем. Але ресурси зовнішнього середовища безмежні. Ними користуються багато інших підприємств, що знаходяться в цьому ж середовищі. Тому завжди існує можливість того, що підприємство не зможе отримати необхідні ресурси із зовнішнього середовища. Це може ослабити його потенціал і привести до багатьох негативних для підприємства наслідків [Рижкова, 2011]. Необхідно забезпечити таку взаємодію підприємства з середовищем, яка дозволяла б підтримувати його потенціал на рівні, необхідному для досягнення цілей.

Зовнішнє управління інформаційними потоками полягає в передачі суб'єкту господарювання інформаційних продуктів і контролі над зміною його поведінки. Однак, специфіка такого управління полягає в тому, що системи управління направляють інформаційні потоки не безпосередньо суб'єкту господарювання, а в інформаційне поле [Кирсанова, 2004]. Відтак, підприємство зобов'язано самостійно знайти й придбати всі необхідні інформаційні потоки, що регламентують його поведінку в тих ситуаціях, у яких воно може діяти [Кирсанова, 2004]. Відсутність необхідних інформаційних потоків або їхнє неправильне тлумачення не приймається до уваги [Сабадирьова, 2010]. Проте процедури збору, аналізу і передачі інформації про зовнішнє середовище здійснюються у більшості випадків не цілеспрямовано, спонтанно і випадково, тому наявна інформація не дає цілісного уявлення про зовнішнє середовище і його вплив на результати діяльності підприємства [Рижкова, 2011]. Конкуренти підприємства перебувають з ним в одному

інформаційному полі, тому, чим вище його організаційний ресурс системи пошуку й придбання інформаційних потоків, тим вище конкурентоспроможність [Кирсанова, 2004]. Зовнішня система направляє свої інформаційні потоки для того, щоб суб'єкт господарювання адекватно змінив свою поведінку, однак це можливо лише в тому випадку, якщо менеджер володіє професіональними здібностями сприйняття відповідного інформаційного продукту [Кирсанова, 2004].

Внутрішнє середовище підприємства є джерелом його ефективного функціонування, оскільки включає потенціал розвитку на певному проміжку часу. Але внутрішнє середовище може також бути і джерелом проблем і навіть банкрутства підприємства у тому випадку, якщо потенціал не забезпечує ефективного функціонування підприємства [Рижкова, 2011].

Г.А. Рижкова виділяє наступні фактори внутрішнього середовища функціонування підприємства: кадровий потенціал, управління, виробництво, маркетинг, фінанси. До факторів зовнішнього мікросередовища функціонування підприємства автор відносить: клієнтів, постачальників, посередників, конкурентів, банківські установи, державні установи. Виділення факторів зовнішнього мікросередовища пов'язано з специфікою діяльності підприємств. Факторами зовнішнього макросередовища автор виділяє: економічну ситуацію, державне регулювання, демографічну ситуацію, політичну систему, податки, корупцію [Рижкова, 2011].

Інноваційна спрямованість економічного розвитку змінює його основу, що потребує високої концентрації матеріальних і фінансових ресурсів, а також підвищеної уваги до використання інтелектуальних ресурсів [Гриньова, Козирєва, 2006, с. 23].

Ю.В. Малиновський виділяє фактори, які впливають на результативність стратегічного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств, зокрема: 1) обсяг і структуру кадрового потенціалу підприємств; 2) обсяг фінансових ресурсів, які можуть бути використані для фінансування інноваційної діяльності; 3) діюче законодавство, зокрема податкове; 4) рівень

розвитку ринкової інфраструктури; 5) рівень економіко-правової і соціально-політичної стабільності в країні, регіоні [Малиновський, 2011].

С.Ю. Гвоздю серед основних факторів, що стримують інноваційну діяльність підприємства виділяє: недосконалість зв'язків між покупцем і продавцем інноваційних товарів, тобто між розробниками й споживачами нововведень, а також низька мотивація для розроблення і впровадження інновацій; низька фінансова спроможність; форма власності підприємства, специфіка виробленої продукції, галузева приналежність; територіальний чинник; високі кредитні ставки; недосконалість системи управління; відставання організації виробництва від розвитку умов та потреб ринкового середовища [Гвоздю, 2009].

Оскільки суб'єктами виробничо-господарського об'єднання виступають як виробничі підприємства, так і фінансово-кредитні установи, то доцільно дослідити фактори, що впливають на діяльність банків та страхових компаній. А.М. Єрмошенко стверджує, що незалежно від ступеня інтеграції страхової організації і банківської установи, стратегія їхніх подальших взаємовідносин має враховувати не тільки умови внутрішнього середовища, а й основні тенденції і зміни зовнішнього оточення [Єрмошенко, 2012]. Автор підкреслює, що розвиток системи корпоративної соціальної відповідальності в контексті інтеграції страхових компаній і банківських установ повинен бути спрямований за такими напрямками:

1. Дотримання принципів прозорості діяльності і дієвого ризик-менеджменту. Високі стандарти розкриття інформації і прозорості діяльності позитивно впливають на процес управління взаємодією страховика і банку в цілому. Розкриття інформації допомагає у формулюванні суспільного бачення діяльності зазначених фінансових інститутів, їхньої стратегії і фінансового стану [Єрмошенко, 2012].

Основними каналами розкриття інформації щодо функціонування фінансових установ можуть бути: річні звіти; проміжні фінансові звіти; спеціальні періодичні звіти (наприклад, у галузі корпоративної соціальної

відповідальності, результатів взаємодії страховика і банку, асортименту фінансових послуг, що надаються останніми тощо); веб-сайт; спеціальні заяви і прес-релізи [Єрмошенко, 2012].

2. Зосередження на політиці управління трудовими ресурсами [Єрмошенко, 2012].

3. Виконання поставлених соціальних зобов'язань перед суспільством [Колісник, 2009].

У дослідженнях С.М. Ільєсова виділено фактори, що впливають на стійкість банківської системи. До зовнішніх факторів автор відносить: загальноекономічні умови (інвестиційні ресурси; притік (відтік) капіталу; конкурентоспроможність вітчизняних товарів; промисловий потенціал; вибуття і оновлення основних фондів; структура експорту, імпорту; темпи інфляції); стан внутрішнього грошового та фінансового ринків (маржа за кредитами; дохідність операцій, що здійснюються у фінансовому секторі національного ринку; політика ЦБ; спеціалізація у сфері банківських послуг); соціально-політичну ситуацію (політична стабільність, політика уряду; залежність від регіональних умов; сприятливі (несприятливі) зовнішньоекономічні умови) [Ільєсов, 2001, с. 11].

До внутрішніх факторів С.М. Ільєсов відносить такі: організаційно-структурний; види банків; комерційний (ринкові відносини); капітальний; фінансово-економічний, що характеризується обсягом та якістю власних і залучених засобів банку та ефективністю їх використання; інформаційний [Ільєсов, 2001, с.17].

С. Аржевітін виділяє негативні фактори впливу на розвиток банківської системи, зокрема:

- макроекономічні (кількарічна тенденція до зниження ВВП; доларизація економіки; низька купівельна спроможність фізичних осіб; бартеризація взаєморозрахунків між суб'єктами підприємницької діяльності);

- економічні (інфляція; спад виробництва та спричинене ними «звуження» кола клієнтів; повільний розвиток приватного сектора економіки, а

отже, й невелика частка приватного капіталу в банках; податковий прес, який із часом не тільки не слабшає, а посилюється внаслідок розширення бази оподаткування);

- законодавчі та нормативні (законодавча нерегульованість багатьох напрямів роботи; відсутність чітких правил роботи, викликаних частими змінами законодавчих і нормативних документів та суперечностями в них; не передбачена нормативами прозорість балансів банків, простір для перегрупувань, маніпуляцій, зловживань, захаращеність банківських рахунків обліку дебіторської та кредиторської заборгованості, що призводить до появи штучних балансів);

- внутрібанківські (суб'єктивні) (невиправдані кредитні, інвестиційні та валютні ризики; запаморочення від «шалених» грошей, отриманих у період гіперінфляції, а відтак – надмірні витрати на рекламу, спонсорство, підтримку невиробничих програм, що дало підставу навісити на банки ярлики «жирних котів» і «дійних корів»; гостре прагнення «універсалізації» банку, не супроводжене побудовою відповідної його інфраструктури; відсутність збалансованої політики управління філіями; примітивна кадрова політика; пріоритетна орієнтація на обслуговування російського капіталу, в тому числі й сумнівних програм) [Аржевітін, 2000].

Л.П. Белих доповнює класифікацію факторів С.Аржевітіна соціально-політичними факторами (довіра до президента країни та уряду, вплив опозиції, корегування політики уряду, стабільність у регіонах, соціальна напруга в регіонах, міжетнічні національні відносини, політична дестабілізація) [Белих, 1996, с. 22].

Е.С. Бернштам та А.Н. Лузанов запропонували наступну класифікацію факторів впливу на розвиток банківської системи: наявність та характер клієнтури; політичні умови; економіко-географічне положення регіону; розвиток засобів зв'язку та комунікацій; наявність висококваліфікованих кадрів [Бернштам, Лузанов, 2001].

Найбільш вагомими макроекономічними чинниками, котрі перешкоджають діяльності комерційних банків, знижують ефективність їх функціонування у механізмі кредитного забезпечення підприємницької діяльності, нині залишається економічна нестабільність в країні, недосконалість податкового законодавства і нормативно-правового регулювання банківської діяльності, а також високий ступінь ризику кредитного забезпечення реального сектора економіки [Дзюбалуок, Малахова, 2008].

Сукупність об'єктів і факторів внутрішнього і зовнішнього середовища є досить складною системою. Чим ширші комунікаційні зв'язки підприємства, тим більше ресурсів потрібно для аналізу цієї системи, але ефект буде одержано, якщо враховувати найбільш значущі фактори [Рижкова, 2011].

Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності банку – це система зовнішньої і внутрішньої інформації, зведеної та обробленої з метою ефективної підтримки управлінських рішень. Успішне управління комерційним банком потребує якомога ширшої інформаційної бази, в якій сконцентровано значні обсяги різноманітної ділової інформації.

Система зовнішньої інформації призначена для забезпечення керівництва необхідними відомостями про стан середовища, в якому діють банки, оскільки їх діяльність нерозривно пов'язана з процесами і явищами зовнішнього середовища [Краснова, 2009].

Чинники, що впливають на діяльність банку поділяють на мікроекономічні (банк може впливати на них, обійти їх, змінити) та макроекономічні (банк не може вплинути на них і повинен пристосовуватися). Мікроекономічні чинники – це чинники індивідуального (суб'єктивного) характеру, що безпосередньо залежать від діяльності банку, є мінливими й динамічними і піддаються регулюванню. До мікроекономічних чинників І. Краснова відносить: фінансово-економічні показники, організаційні умови, технологічні параметри [Краснова, 2009].

До основних макроекономічних чинників, котрі визначають діяльність комерційних банків щодо формування ресурсів, належать такі:

- економічні умови, в яких здійснюють свою діяльність банки;
- рівень життя населення і стан соціального середовища;
- грошово-кредитна політика центрального банку;
- рівень розвитку банківської системи і банківської конкуренції в країні;
- розвиток фінансових ринків, насамперед ринку цінних паперів і міжбанківських кредитів;
- світова фінансова криза та внутрішня криза ліквідності.

Як зазначає Н.В. Тарельник, інформаційне забезпечення є важливою складовою проведення страхування. Існує потреба постійно аналізувати зміни зовнішніх і внутрішніх чинників, що можуть вплинути на ефективність діяльності компанії. Страховик повинен мати бази даних щодо поточної та стратегічної діяльності, зміни макро- і мікроекономічної ситуації на страховому ринку, тенденції розвитку страхування [Тарельник, 2011].

Н.А. Дубровіна і Н.Л. Пирогова виділяють п'ять груп основних факторів, що впливають на діяльність страхових компаній:

- 1) політичні фактори: зміни в складі та політичних поглядах вищого керівництва нашої країни;
- 2) фінансово-економічні фактори: наявність у населення та підприємств вільних грошових коштів для інвестування та страхування. Бажання закордонних клієнтів вкладати та співпрацювати з українськими страховими компаніями;
- 3) виробничо-технологічні фактори: розвиток промисловості та стабільна робота підприємств цієї галузі;
- 4) соціальні фактори: підвищення добробуту населення, покращення довіри населення до страхових компаній;
- 5) екологічні фактори: стан навколишнього середовища [Дубровіна, Пирогова, 2009].

Стан надійності страхової компанії формується під впливом чинників різних по характеру і за ступенем впливу. До основних керованих відносяться:

страховий продукт, система організації продажів страхових послуг і формування попиту, гнучка система тарифів і власна інфраструктура страховика. До інших керованих чинників відносяться матеріальні, фінансові і трудові ресурси страхової компанії. У сукупності всі ці чинники взаємопов'язані між собою і зміни одного з них відбиваються на всіх інших. До частково керованих ринкових чинників відносяться ринковий попит, конкуренція, інфраструктура страхової компанії тощо. До некерованих ринкових чинників відносять державний устрій та політичну систему, соціально-етичне оточення, кон'юнктуру світового страхового ринку.

Згідно Головного управління статистики у Львівській області у 2015 році інноваційні заходи здійснювало 64 промислових підприємства Львівщини, що вдвічі менше, ніж попереднього року. Їх частка у загальній кількості промислових підприємств області склала 19,3 %.

У 2015 році було впроваджено 49 нових технологічних процесів, з них найбільше – у харчовій промисловості та целюлозно-паперовому виробництві. Серед інноваційно активних підприємств 225 впроваджували нові для підприємства інновації, тоді як маркетингові інновації застосовували 26 підприємств області. Торік у промисловості освоєно 251 інноваційний вид продукції, з них 22 – нові види техніки. Найбільше нових видів продукції впровадили підприємства виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів – 113, металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів – 55, виробництва меблів, іншої продукції, ремонту і монтажу машин і устаткування – 38, машинобудування – 23. Для модернізації виробничих процесів підприємства області придбали 81 нову технологію.

Варто також зазначити, що у 2015 році на здійснення інновацій у промисловості було витрачено 277,8 млн. грн., що на 58 млн. грн. більше, ніж попереднього року. Основним джерелом фінансування витрат на здійснення інновацій залишаються власні кошти підприємств. Динаміку основних показників інноваційної діяльності промислових підприємств Львівської області подано в Додатку М.

Розглядаючи діяльність господарських структур Львівщини, було встановлено, що упродовж 2011-2015рр. найбільш рентабельними слід вважати структури харчової, машинобудівної та приладобудівної промисловостей. Серед структур машинобудівної та приладобудівної промисловостей доцільно зосередити увагу на аналізі діяльності таких суб'єктів господарювання, як: ПАТ «Львівський інструментальний завод», ЗАТ Науково-виробниче об'єднання «Термоприлад», ПАТ «Концерн – Електрон», ВАТ «Пасавтопром», ПАТ «Іскра», ТзДВ «Гал – Кат», ТОВ «Львівський приладобудівний завод» тощо.

Для емпіричного дослідження факторів, які слід враховувати для оцінки потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарських об'єднань було розроблено спеціальний інструментарій – анкету стандартизованого інтерв'ю. Зміст анкети формувався на основі проведеного теоретичного аналізу досліджень, що проводилися в даній сфері та з урахуванням власного бачення цієї проблематики (див. Додаток Н).

Для проведення дослідження факторів, що формують основу інформаційного забезпечення оцінки потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання було обрано метод експертних оцінок. Експертами виступили управлінці всіх рівнів – від спеціалістів центрального офісу до керівників компаній та їхніх структурних підрозділів. Дослідницьку вибірку склали респонденти, які усі мають вищу економічну освіту і всі працюють в економічній сфері. Досліджувані респонденти були розподілені по трьох групах: перша – спеціалісти та керівники виробничих підприємств; друга – спеціалісти та керівники банків; третя – спеціалісти та керівники страхових компаній. Всього у дослідженні прийняло участь 45 досліджуваних.

Респондентам пропонувалось дати експертну оцінку стосовно рівня важливості тих чи інших чинників, які слід враховувати при оцінюванні потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання, тобто за допомогою експертного опитування ми з'ясували яку саме інформацію

необхідно для оцінки потенціалу інноваційного розвитку інтегрованої структури.

Перед респондентами ставилось завдання про те, які фактори формують основу інформаційного забезпечення оцінки потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання. Відповіді необхідно було занести до таблиці (Додаток Н). Важливість врахування факторів для оцінки потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання оцінювалася в балах: якщо фактор респонденти вважають не важливим, то ставиться 1 бал; помірно важливий – 2 бали; важливий – 3 бали; дуже важливий – 4 бали.

Для виявлення достовірних відмінностей у відповідях респондентів між оцінками, які склали керівники та спеціалісти виробничих підприємств, банків та страхових компаній ми використали дисперсійний аналіз (ANOVA) за Фрідманом для зв'язаних (залежних) вибірок. Його використання в даній роботі дозволило з'ясувати, наскільки достовірно відрізняються оцінки респондентів щодо тих чи інших аспектів проблеми, що нас цікавить.

Для аналізу було використано розрахунок критерію χ^2 – Фрідмана. Критерій Фрідмана засновано на ранжуванні ряду повторних вимірів для кожного об'єкту вибірки. Далі розраховується сума рангів для кожної з умов. Якщо виконується статистична гіпотеза про відсутність розходжень між повторними вимірами, слід очікувати приблизну рівність сум рангів для цих умов [Соловйова, 2009]. Чим більше розрізняються залежні вибірки за досліджуваною ознакою, тим є більшим значення χ^2 – Фрідмана, емпіричне значення якого розраховується після ранжування ряду повторних вимірів для кожного об'єкту за формулою:

$$\chi^2 = \left[\frac{12}{n \times c(c+1)} \times \sum_{j=1}^c T_j^2 \right] - 3n(c+1), \quad (2.1)$$

де c – кількість умов; n – кількість випробовуваних осіб; T_j – ранг j -го критерію.

Критерій Фрідмана застосовується для зіставлення показників, виміряних у трьох або більше умовах на одній і тій же вибірці і будується на рангових послідовностях. Критерій дозволяє встановити факт того, що значення

показників від умови до умови змінюються, проте не вказує на напрям цих змін. Результати експертного опитування керівників та спеціалістів банків, страхових компаній, виробничих підприємств та розрахунків їх середніх значень подані у Додатку А. За результатами розрахунку середніх значень оцінок важливості було побудовано діаграми (див. рис. 2.1, 2.2, 2.3).

Рис. 2.1. Порівняння оцінок важливості чинників впливу, що формують основу інформаційного забезпечення оцінки потенціалу інноваційного розвитку банку виробничо-господарського об'єднання.

Отже, найбільш важливими респонденти банку виявили фактори внутрішнього середовища, зокрема фінансово-інвестиційні та управлінські. А найменш важливими екологічні фактори.

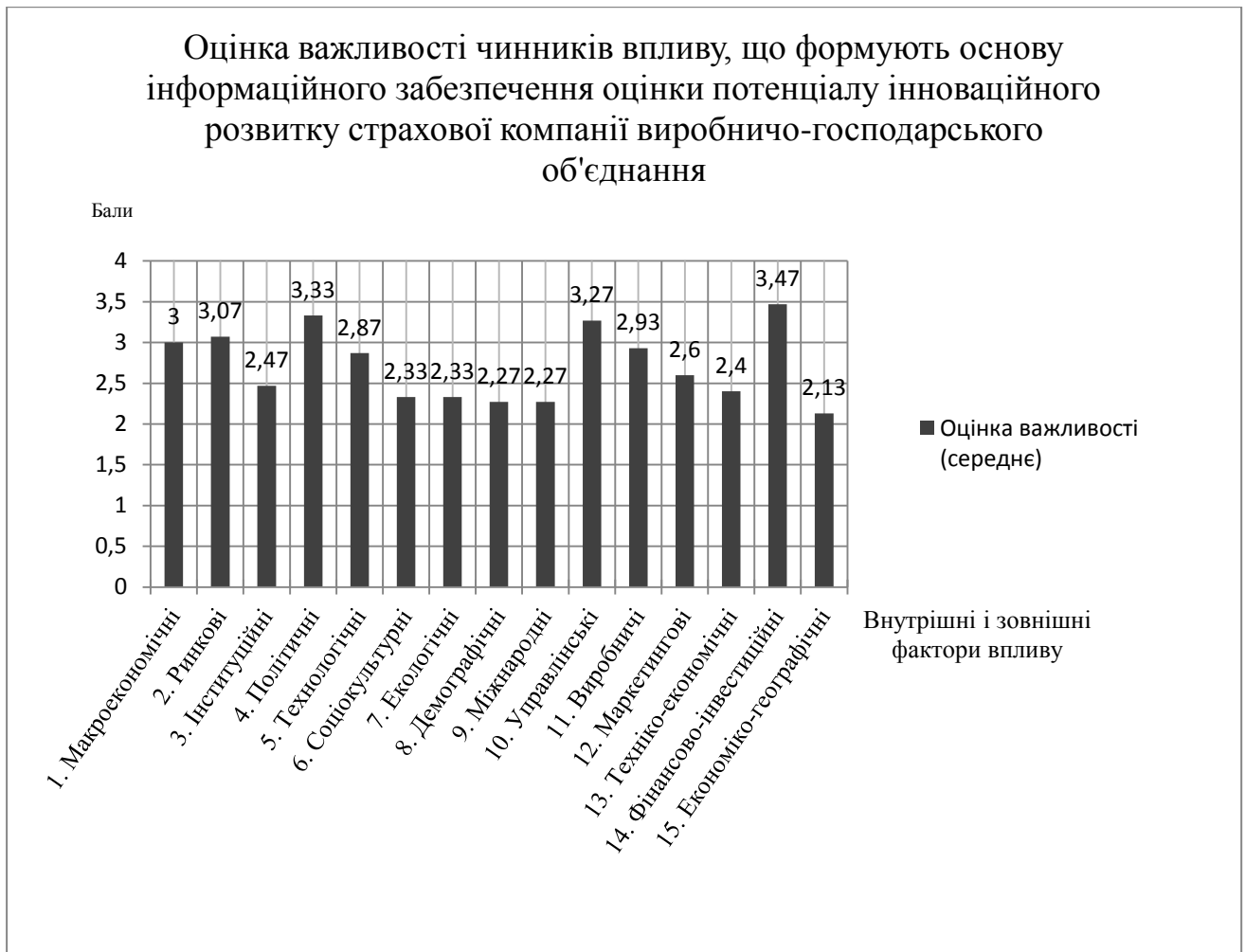

Рис. 2.2. Порівняння оцінок важливості чинників впливу, що формують основу інформаційного забезпечення оцінки потенціалу інноваційного розвитку страхової компанії виробничо-господарського об'єднання.

Що ж стосується таких суб'єктів ВГО як страхові компанії, то їх респонденти найбільш важливими чинниками, які необхідно враховувати при оцінюванні потенціалу інноваційного розвитку виявили також фінансово-інвестиційні та управлінські, тоді як найменш важливими факторами виступили економіко-географічні.

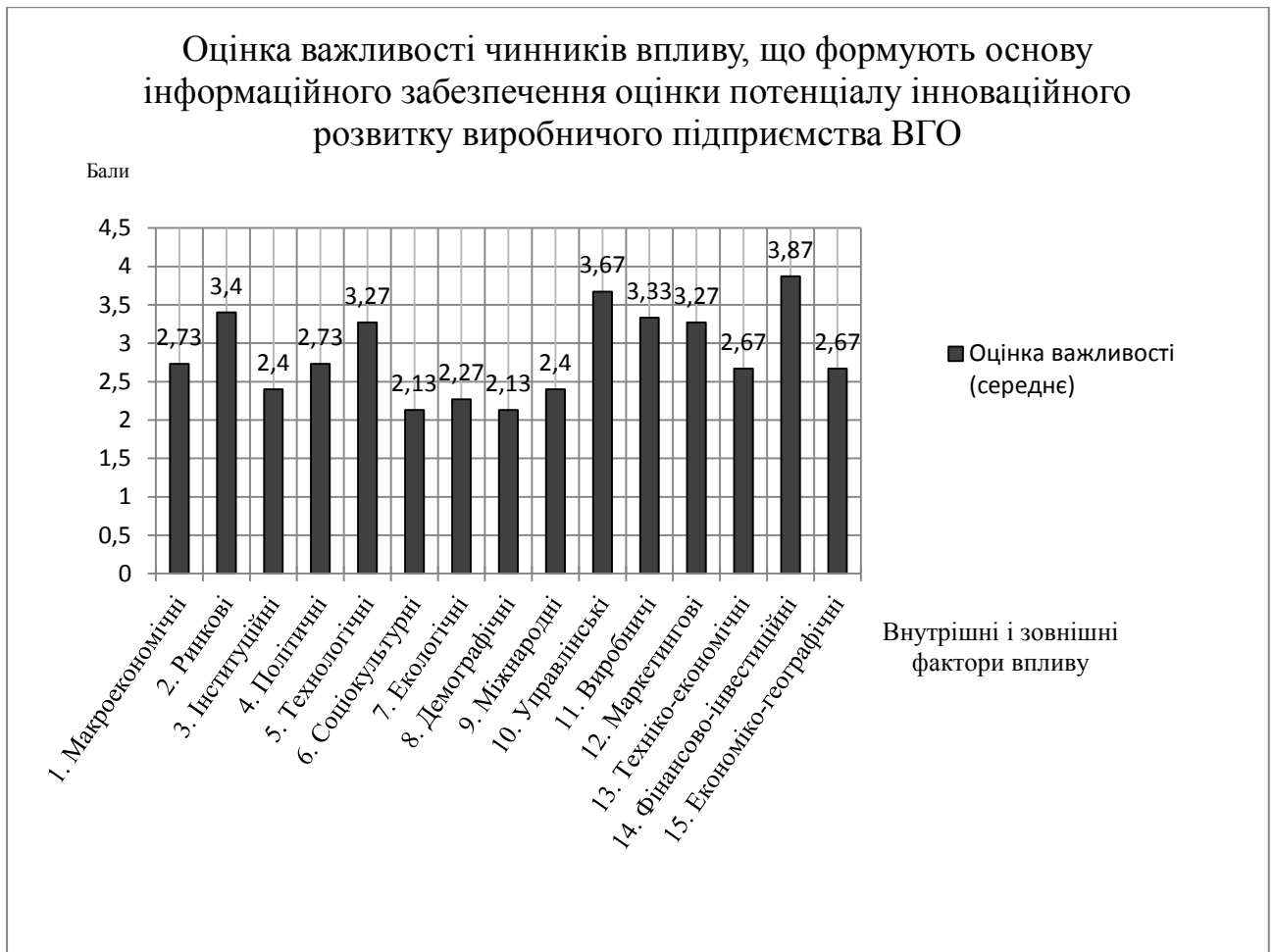

Рис. 2.3. Порівняння оцінок важливості чинників впливу, що формують основу інформаційного забезпечення оцінки потенціалу інноваційного розвитку виробничого підприємства інтегрованої структури.

За результатами експертного опитування респондентів виробничих підприємств найбільш важливими виступили фінансово-інвестиційні та управлінські, а найменш важливими соціокультурні та демографічні фактори.

Із побудованих діаграм бачимо, що є певні відмінності щодо визначення важливості чинників впливу, що формують основу інформаційного забезпечення оцінки потенціалу інноваційного розвитку суб'єктів виробничого господарського об'єднання. Однак, стверджувати про те, якими є ці відмінності (випадковими чи не випадковими, статистично достовірними чи

недостовірними) ми можемо лише попередньо визначивши значення критерію Фрідмана.

Результати розрахунку критерію Фрідмана подані у Додатку Б.

Отже, критерій Фрідмана показує, що відмінності в поглядах респондентів щодо факторів впливу на потенціал інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання є не випадковими і статистично достовірними, імовірність помилки $p=0,0000$. Розрахункове значення критерію Фрідмана становить 11,23, тоді як табличні значення при ймовірності помилки 0,05 і 0,01 становлять відповідно 5,99 і 9,21. Оскільки розрахункове значення критерію Фрідмана перевищує відповідне табличне для вибраного рівня значимості і відповідного числа ступенів свободи, то нульова гіпотеза відхиляється, а існування відмінностей в уподобаннях підтверджується. Результати дослідження виявились значущими, тобто існування відмінностей щодо виділених факторів є статистично значущими. Між поглядами керівників та спеціалістів банків, страхових компаній, виробничих підприємств щодо чинників, які слід враховувати для оцінки їх потенціалу інноваційного розвитку існують не випадкові розходження на рівні значущості 0,05 і 0,01. Розходження інтересів суб'єктів виробничо-господарського об'єднання часто призводить до деструктивних процесів у системі прийняття управлінських рішень, тому виявлення та врахування думок всіх учасників інтегрованої структури є першим кроком на шляху створення системи інформаційного забезпечення діяльності виробничо-господарських об'єднань в системі «інновації – фінанси – виробництво - маркетинг».

Розрахуємо середні значення оцінок важливості факторів, що формують основу інформаційного забезпечення оцінки потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання в цілому (Додаток В). За результатами розрахунку було побудовано діаграму (див. рис. 2.4).

Рис. 2.4. Порівняння оцінок важливості чинників впливу, що формують основу інформаційного забезпечення оцінки потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання.

За результатами розрахунків середніх значень оцінок важливості респондентів банків, страхових компаній, виробничих підприємств та виробничо-господарського об'єднання в цілому побудуємо зведену діаграму (див. рис. 2.5).

Отже, розрахувавши середні значення оцінок важливості чинників, що формують основу інформаційного забезпечення оцінки потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання бачимо, що

найбільш важливими залишаються фінансово-інвестиційні та управлінські, а найменш важливими соціокультурні.

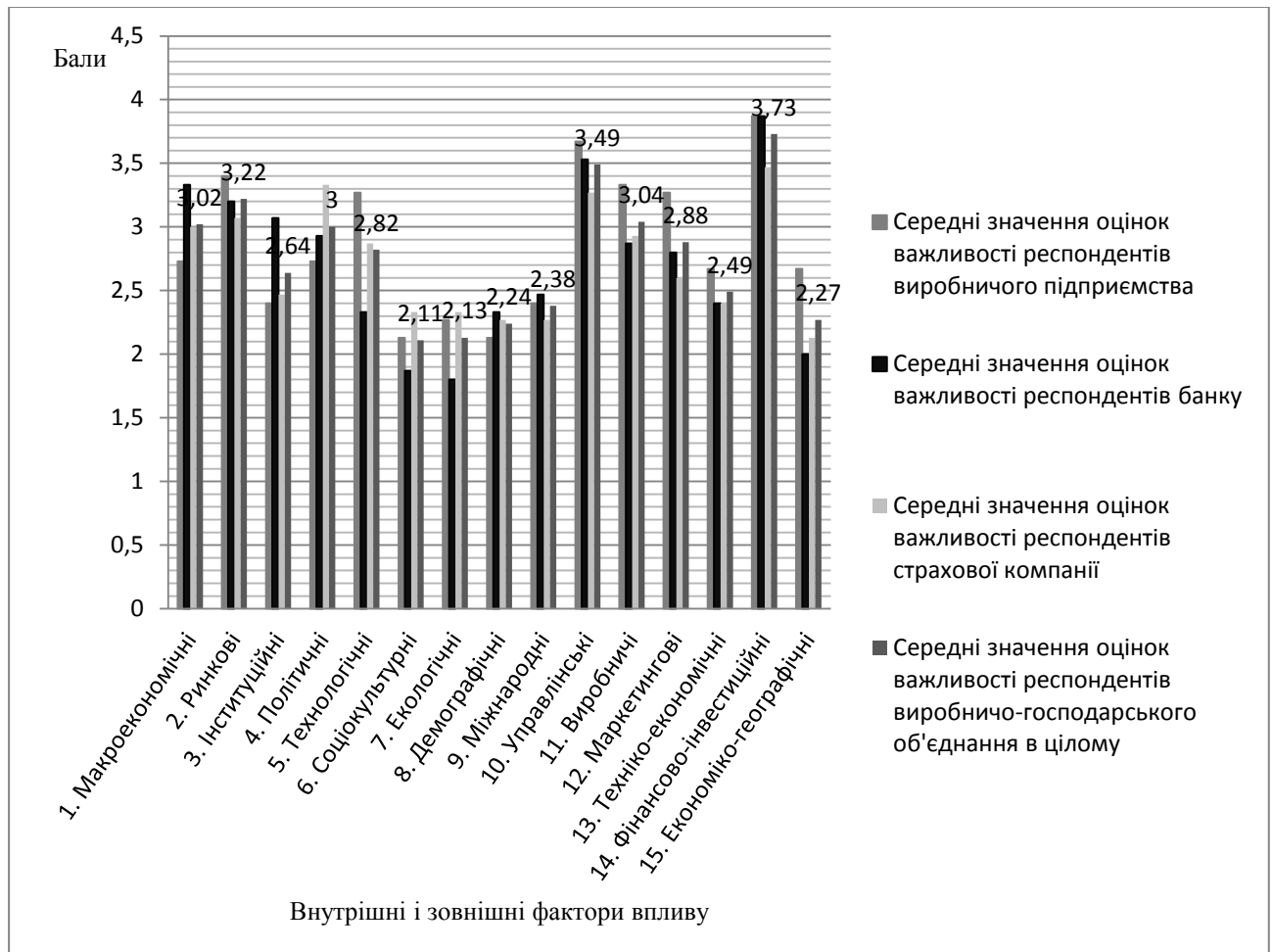

Рис. 2.5. Зведена діаграма порівняння оцінок важливості чинників, що формують основу інформаційного забезпечення оцінки потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання

Діаграма дозволяє нам виявити так званих «лідерів» і «аутсайдерів» за оцінкою важливості. Для унаочнення та деталізації отриманих результатів побудуємо дві гістограми: розподіл оцінок важливості респондентів за чинником – лідером та чинником аутсайдером [Соловйова, 2009].

Вихідні і розрахункові дані для обчислення коефіцієнтів асиметрії і ексцесу подані у Додатку Г.

Критерії асиметрії та ексцесу застосовують для приблизної перевірки гіпотези про нормальність емпіричного розподілу.

Асиметрія характеризує ступінь несиметричності, ексцес – ступінь загостреності (згладженості) кривої диференціальної функції емпіричного

розподілу в порівнянні з функцією щільності нормального розподілу [Наследов, 2006].

Асиметрія – це міра «зкошеності» розподілу. Розподіли, відмінні однаковими середніми і відхиленнями, можуть бути, проте різними, оскільки ні модуль, ні квадрат різниці не показує, з якої сторони від середнього знаходилося окреме значення випадкової величини. У тих випадках, коли кількість значень, що є більшими, ніж середнє, перевищує кількість значень менших, ніж середнє, говорять про позитивну асиметрію, інакше – про негативну. Асиметрія обчислюється за наступною формулою [Соловйова, 2009]:

$$As = \frac{\sum(x_i - x_{\text{сеп}})^3}{n \sigma^3} \times n_i, \quad (2.2)$$

де σ – середнє квадратичне відхилення; n – число елементів ряду; x_i – значення окремої варіанти; $x_{\text{сеп}}$ – середня арифметична; n_i – значення числа елементів ряду.

У симетричному (нормальному) розподілі асиметрія точно рівна нулю, але залежно від того, як змінюються різниці значень із середнім, знак асиметрії міняється на позитивний або негативний [Соловйова, 2009].

Ексцес – це міра «випуклості» розподілу. При всіх однакових інших параметрах два розподіли можуть розрізнятися тим, що полігон частот буде гостро вершинним або плоским, тобто мода може виявитися рівною, але зустрічатися з різною частотою [Соловйова, 2009]. Ексцес служить для того, щоб визначити крутизну кривої, що описує розподіл, у межах єдиної моди, оскільки є призначеним тільки для унімодальних розподілів. Ексцес розраховується за формулою:

$$Ex = \frac{\sum(x_i - x_{\text{сеп}})^4}{n \sigma^4} \times n_i - 3, \quad (2.3)$$

де σ – середнє квадратичне відхилення; n – число елементів ряду; x_i – значення окремої варіанти; $x_{\text{сеп}}$ – середня арифметична; n_i – значення числа елементів ряду.

З рис. 2.6 бачимо, що фінансово-інвестиційні фактори є «лідерами» важливості при інформаційному забезпеченні оцінки потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання. Дана категорія факторів найбільш часто представлена у відповідях «дуже важливий», а відповіді «не важливий» і «помірно важливий» у даній категорії відсутні. Для даного чинника характерна лівостороння асиметрія, оскільки $A_s < 0$. Отже, наші респонденти тяжіють у сторону найбільшої важливості цього чинника.

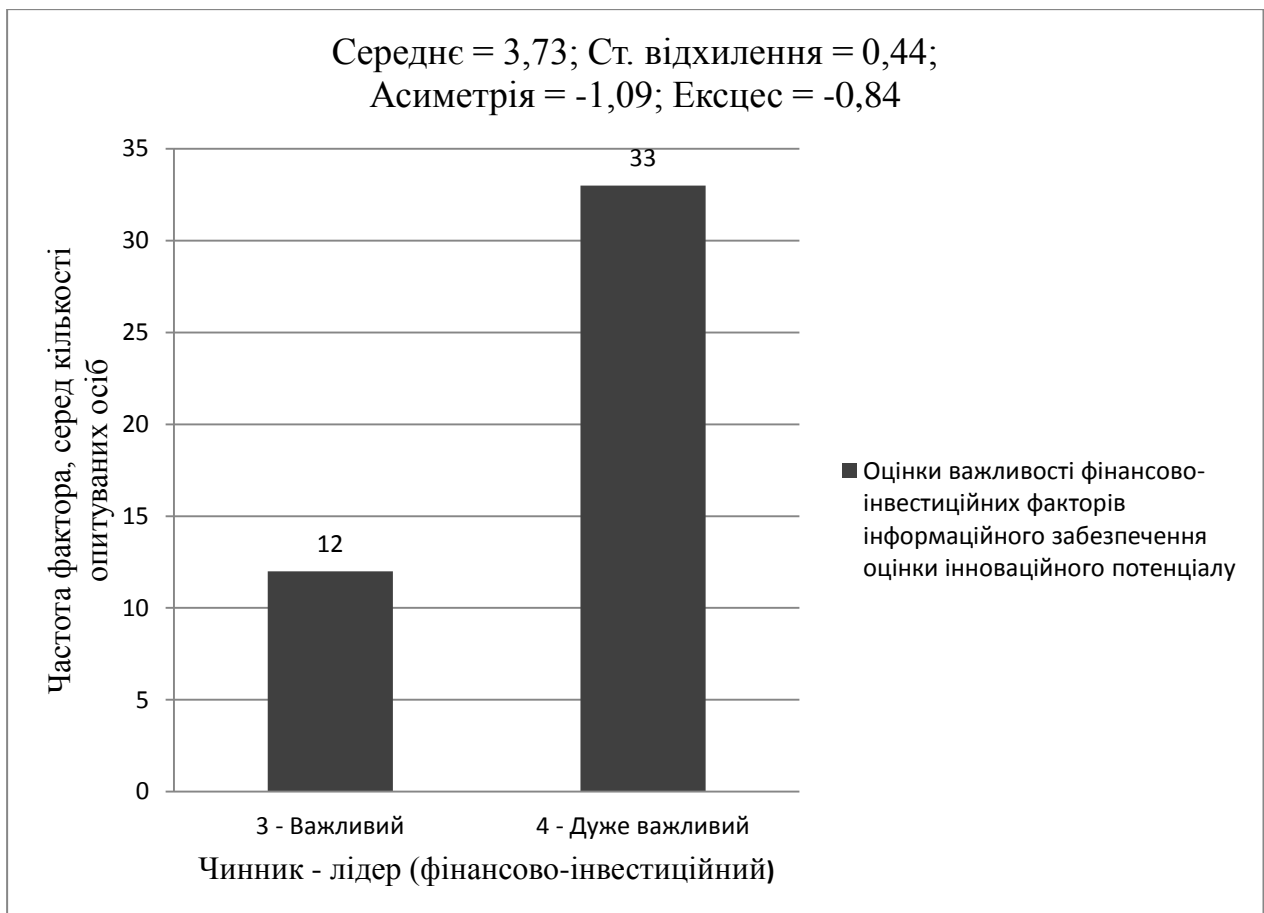

Рис. 2.6. Розподіл оцінок важливості фінансово-інвестиційних факторів, як основних, які необхідно враховувати при інформаційному забезпеченні оцінки потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання.

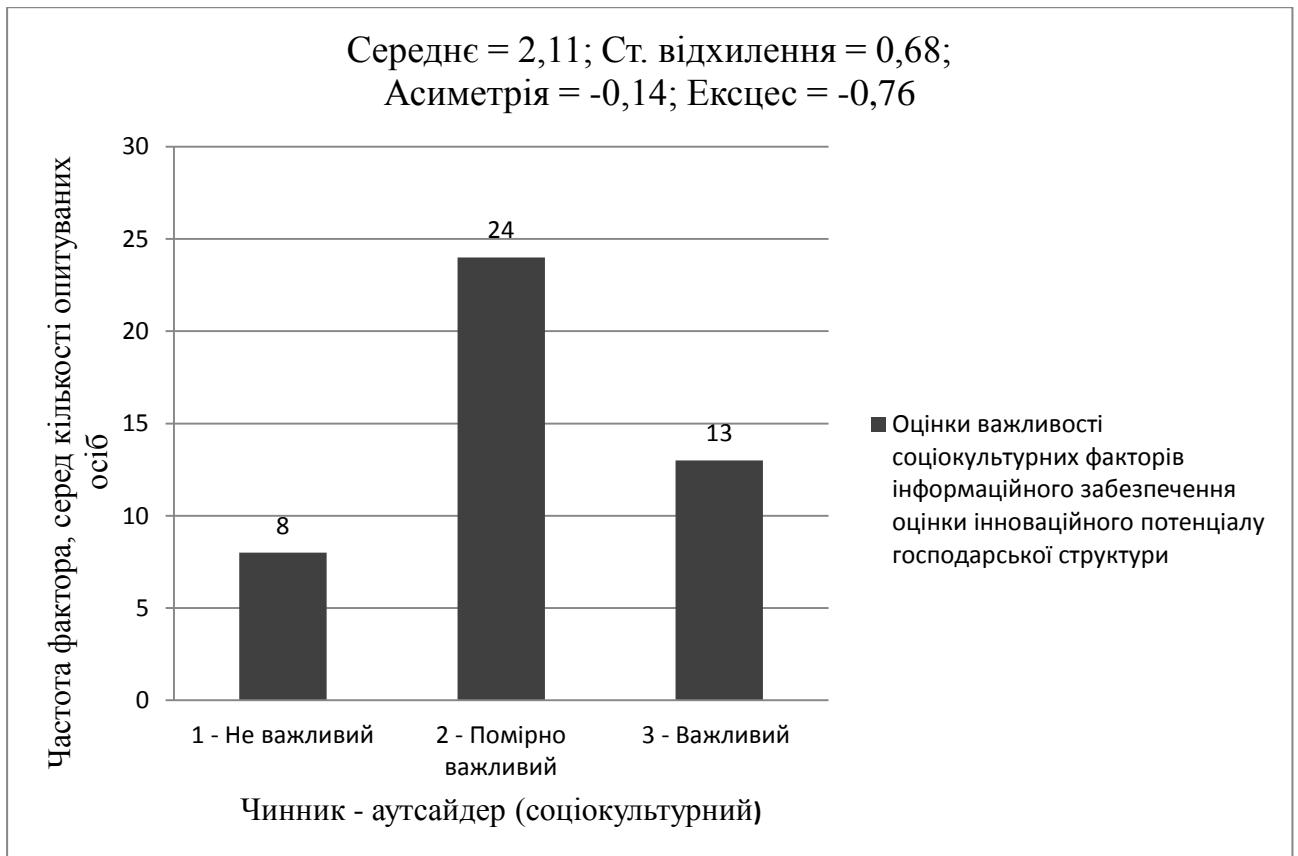

Рис. 2.7. Розподіл оцінок важливості соціокультурних факторів, як основних, які необхідно враховувати при інформаційному забезпеченні оцінки потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання.

З рис. 2.7 бачимо, що даний чинник є «аутсайдером» важливості. Оскільки $As < 0$, то для даного чиннику характерна лівостороння асиметрія. Отже, оцінки респондентів тяжіють у сторону помірної важливості цього чинника.

Отже, результати дослідження виявилися значущими, оскільки підтвердилися не випадкові відмінності в оцінках респондентів щодо факторів інформаційного забезпечення оцінки потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання. За результатами розрахунку середніх значень оцінок важливості виділених факторів найважливішими виявилися фінансово-інвестиційні та управлінські, а найменш важливими соціокультурні.

2.2. Формування критеріїв оцінки рівня інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань

На основі аналізу літературних джерел та практичної діяльності суб'єктів господарювання, які здійснюють інноваційну діяльність можна стверджувати, що процес ухвалення рішення передбачає аналіз невизначеності, збір і здобуття інформації для реальнішої оцінки наявних можливостей і ухвалення рішення в тому випадку, якщо отриманої інформації вистачає для оцінки альтернатив. Саме тому, перед вітчизняними виробничо-господарськими об'єднаннями гостро постає питання оцінки рівня їх інформаційного забезпечення.

Погляди науковців щодо визначення рівня інформаційного забезпечення підприємств суттєво відрізняються.

О.Є. Кузьмін стверджує, що узагальнюючий показник оцінки рівня інформаційного забезпечення враховує такі чинники, як показники реалізації встановлених цілей і завдань, показники документального забезпечення, показники технологічного забезпечення управлінської діяльності, показники забезпечення підприємства управлінською інформацією, показники кадрового забезпечення управління [Кузьмін, Георгіаді, 2006].

Інший автор С.І. Качмар досліджувала інформаційне забезпечення у сфері інвестиційного банкінгу і виділила такі чинники впливу на інтегральний показник рівня інформаційного забезпечення: показник частки внутрішньої інформації в загальному обсязі використаної інформації, показник частки зовнішньої інформації в загальному обсязі використаної інформації, показник частки використання джерел отримання інформації, показник частки використання методів отримання інформації, показник частки достовірної отриманої інформації, показник частки повної інформації, показник частки своєчасно отриманої і використаної інформації [Качмар, 2011].

К.О. Дорошкевич [Дорошкевич, 2010] та С.Т. Пілецька [Пілецька, 2010] стверджують, що на рівень інформаційного забезпечення впливають рівень збирання інформації, рівень організування комунікаційного процесу, рівень

інформаційного обміну підприємства та рівень надання інформації на підприємстві.

За дослідженнями Ю.В. Малиновського на узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення впливають показник частки внутрішньої інформації в загальному обсязі використаної інформації, показник частки зовнішньої інформації в загальному обсязі використаної інформації, показник частки використання джерел отримання інформації, показник частки використання методів отримання інформації та показник документального підтвердження використовуваної інформації [Малиновський, 2011].

Що ж стосується діяльності виробничо-господарських об'єднань, то варто зазначити, що при оцінюванні рівня їх інформаційного забезпечення необхідно врахувати специфіку діяльності інтеграційних об'єднань.

Інтегральну економічну оцінку рівня інформаційного забезпечення інноваційної діяльності ВГО будемо здійснювати по чотирьох групах підсумкових показників: узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення інноваційної сфери; узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення фінансової сфери; узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення виробничої сфери; узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення маркетингової сфери.

Для проведення дослідження критеріїв, за якими будемо оцінювати рівень інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань ми обрали метод експертних оцінок. Дослідницьку вибірку склали респонденти, які усі мають вищу економічну освіту і всі працюють в економічній сфері. Як і в попередньому підрозділі, досліджувані були розподілені по трьох групах: перша – спеціалісти та керівники виробничих підприємств; друга – спеціалісти та керівники банків; третя – спеціалісти та керівники страхових компаній. Всього у дослідженні прийняло участь 45 досліджуваних. Опитування було проведено анонімно, оскільки в умовах сьогодення, суб'єкти господарювання намагаються не тільки “приховувати” інформацію, але й штучно її погіршувати, бо остерігаються

рейдерства, яке стає все більш зухвалим, а захищатися від нього підприємства мають самі.

За результатами дослідження наукової літератури автором узагальнено критерії, за якими можна оцінити рівень інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань та розроблено анкету, зміст якої поданий у Додатку Л.

Сутність пропонованого підходу щодо формування критеріїв оцінки рівня інформаційного забезпечення діяльності виробничо-господарських об'єднань полягає в наступному. За кожним параметром, який характеризує рівень інформаційного забезпечення окремої складової потенціалу інноваційного розвитку ВГО, експертами вибираються критерії оцінки цих параметрів і ранжируються залежно від ступеня їхнього впливу на даний параметр. У кожному конкретному випадку ранг визначеного критерію буде різним. На це можуть впливати такі фактори, як характер інформації, джерела інформації, методи збору даних тощо.

Перед респондентами ставилось завдання про те, за якими критеріями доцільно здійснювати оцінку рівня інформаційного забезпечення виробничо-господарського об'єднання в розрізі складових його інноваційного потенціалу. Відповіді необхідно було занести до таблиці. Важливість кожного критерію оцінювалася в балах: якщо критерій респонденти вважають не важливим, то ставиться 1 бал; помірно важливий – 2 бали; важливий – 3 бали; дуже важливий – 4 бали.

Крім вказаних автором критеріїв, респондентам надавалась можливість вказати свій інший варіант або ж декілька варіантів, які на їхню думку є важливими при оцінюванні рівня інформаційного забезпечення інноваційної діяльності ВГО. Зауважимо, що інший варіант може залежати як від рівня тезаурусу керівництва ВГО, так і безпосередньо від потреб учасників ВГО (керівників банків, виробничих підприємств, страхових компаній).

Як вже зазначалося в підрозділі 2.1 даної дисертаційної роботи, для виявлення достовірних відмінностей у відповідях респондентів між оцінками,

які склали керівники та спеціалісти виробничих підприємств, банків та страхових компаній ми використали дисперсійний аналіз (ANOVA) за Фрідманом для зв'язаних (залежних) вибірок. Зазначимо також, що оцінювати рівень інформаційного забезпечення виробничо-господарських об'єднань будемо за тими критеріями, середні значення оцінок важливості яких, за результатами експертного опитування, становлять «2» і більше балів.

Результати експертного опитування керівників та спеціалістів банків, страхових компаній, виробничих підприємств та розрахунків середніх значень оцінок важливості по кожному з критеріїв подані у Додатку Д.

Отже, за оцінками респондентів банку, оцінювати рівень інформаційного забезпечення доцільно було б за наступними критеріями: науковість інформації, наявність висококваліфікованих працівників, універсальність кадрів, генерування інноваційної ідеї, компетентність працівників, винахідницька активність працівників (критерії, які характеризують узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення інноваційної сфери ВГО); оперативність комплектування інформаційного масиву, час пошуку інформації в масиві, надійність програмного забезпечення, рівень комп'ютеризації комунікаційного процесу, повнота інформаційного масиву, точність інформації, актуальність інформації (критерії, які характеризують узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення фінансової сфери ВГО); забезпеченість інформаційними ресурсами, рівень компетентності працівників, обізнаність працівників у сфері інформаційних технологій, захищеність інформації, достовірність інформації, документальне підтвердження інформації (критерії, які характеризують узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення виробничої сфери ВГО); джерела отримання інформації, методи отримання інформації, задоволення інформаційних потреб, своєчасність комплектування інформаційного масиву, доступність інформації (критерії, які характеризують узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення маркетингової сфери ВГО).

Що ж стосується таких учасників ВГО, як страхові компанії, то за результатами експертного опитування респонденти визначили наступні критерії оцінки рівня інформаційного забезпечення діяльності ВГО в системі “інновації – фінанси – виробництво – маркетинг”: науковість інформації, наявність висококваліфікованих працівників, генерування інноваційної ідеї, винахідницька активність працівників (критерії, які характеризують узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення інноваційної сфери ВГО); оперативність комплектування інформаційного масиву, час пошуку інформації в масиві, надійність програмного забезпечення, повнота інформаційного масиву, точність інформації (критерії, які характеризують узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення фінансової сфери ВГО); забезпеченість інформаційними ресурсами, рівень компетентності працівників, обізнаність працівників у сфері інформаційних технологій, захищеність інформації, документальне підтвердження інформації (критерії, які характеризують узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення виробничої сфери ВГО); джерела отримання інформації, методи отримання інформації, задоволення інформаційних потреб, своєчасність комплектування інформаційного масиву (критерії, які характеризують узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення маркетингової сфери ВГО).

За результатами експертного опитування керівників та спеціалістів виробничих підприємств, респонденти виділили наступні критерії оцінки рівня інформаційного забезпечення діяльності ВГО: науковість інформації, наявність висококваліфікованих працівників, генерування інноваційної ідеї, винахідницька активність працівників (критерії, які характеризують узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення інноваційної сфери ВГО); оперативність комплектування інформаційного масиву, час пошуку інформації в масиві, надійність програмного забезпечення, рівень комп’ютеризації комунікаційного процесу, повнота інформаційного масиву, точність інформації, актуальність інформації (критерії, які характеризують узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення фінансової сфери

ВГО); забезпеченість інформаційними ресурсами, науковість виробництва, рівень компетентності працівників, обізнаність працівників у сфері інформаційних технологій, захищеність інформації, документальне підтвердження інформації (критерії, які характеризують узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення виробничої сфери ВГО); джерела отримання інформації, методи отримання інформації, задоволення інформаційних потреб, своєчасність комплектування інформаційного масиву (критерії, які характеризують узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення маркетингової сфери ВГО).

Нагадаємо, що вищезазначені критерії – це ті критерії, середнє значення оцінок важливості яких перевищує значення “2”.

Аналізуючи результати експертного опитування керівників та спеціалістів банків, страхових компаній, виробничих підприємств, бачимо, що є певні відмінності щодо вибору критеріїв оцінки рівня інформаційного забезпечення ВГО. Однак, стверджувати про те, якими є ці відмінності (випадковими чи не випадковими, статистично достовірними чи недостовірними) можемо лише попередньо визначивши значення критерію Фрідмана.

Результати розрахунку критерію Фрідмана подані у Додатку Е.

Отже, розходження між повторними вимірами є випадковими, оскільки значення критерію Фрідмана становить 0,23, тоді як табличні значення при ймовірності помилки 0,05 і 0,01 становлять відповідно 5,99 і 9,21. Враховуючи те, що розрахункове значення критерію Фрідмана є значно меншим за відповідні табличні для вибраного рівня значимості і відповідного числа ступенів свободи, то нульова гіпотеза підтверджується, а існування відмінностей в уподобаннях щодо вибору критеріїв оцінки рівня інформаційного забезпечення різних учасників ВГО відхиляється.

Отже, за результатами дослідження ми з'ясували, що в поглядах респондентів банків, страхових компаній та виробничих підприємств щодо

визначення критеріїв оцінки рівня інформаційного забезпечення ВГО існують лише випадкові розходження.

Розрахуємо середні значення оцінок важливості критеріїв рівня інформаційного забезпечення діяльності ВГО в цілому (Додаток Є).

За результатами розрахунку середніх значень оцінок важливості критеріїв, які характеризують рівень інформаційного забезпечення ВГО було побудовано діаграми (див. рис. 2.8, 2.9, 2.10, 2.11).

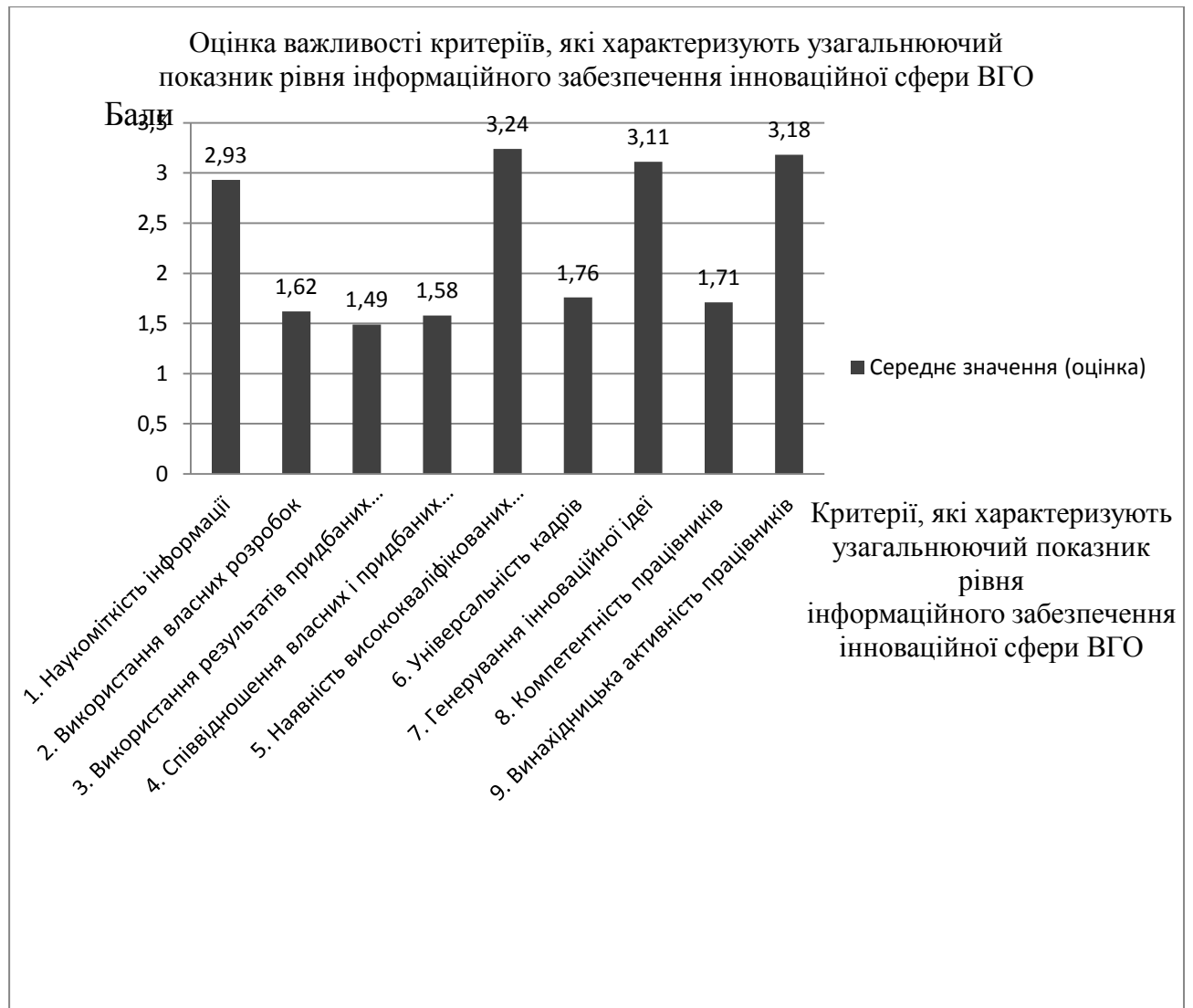

Рис. 2.8. Порівняння середніх оцінок важливості критеріїв, які характеризують узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення інноваційної сфери ВГО.

Отже, до критеріїв, які характеризують узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення інноваційної сфери ВГО, середні значення оцінок яких перевищують 2 бали респонденти віднесли науковість інформації, наявність висококваліфікованих працівників, генерування інноваційної ідеї та винахідницьку активність працівників.

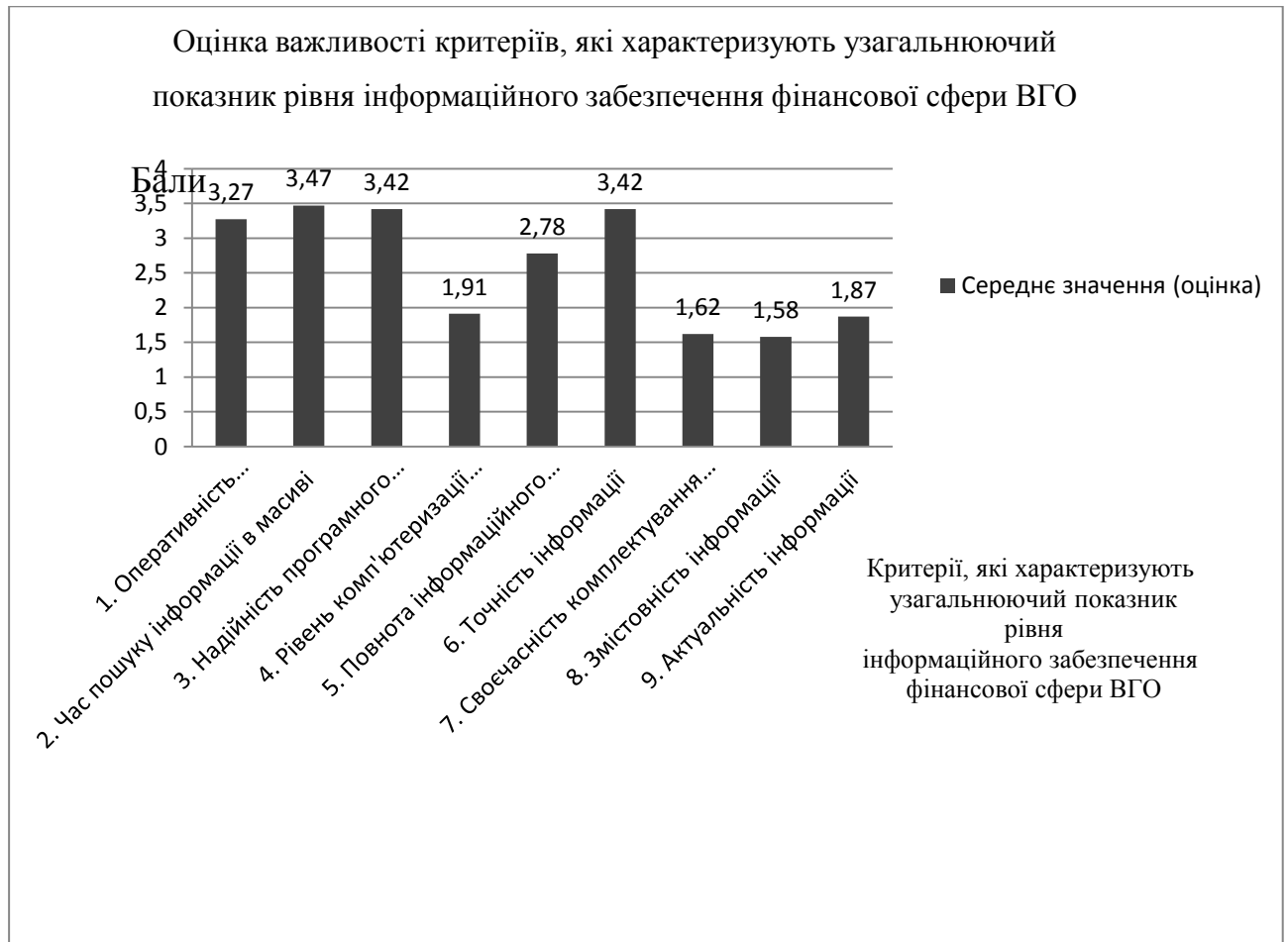

Рис. 2.9. Порівняння середніх оцінок важливості критеріїв, які характеризують узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення фінансової сфери ВГО.

Що ж стосується критеріїв, які характеризують узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення фінансової сфери ВГО, то за оцінками респондентів доцільно враховувати оперативність комплектування інформаційного масиву, час пошуку інформації в масиві, надійність

програмного забезпечення, повнота інформаційного масиву та точність інформації.

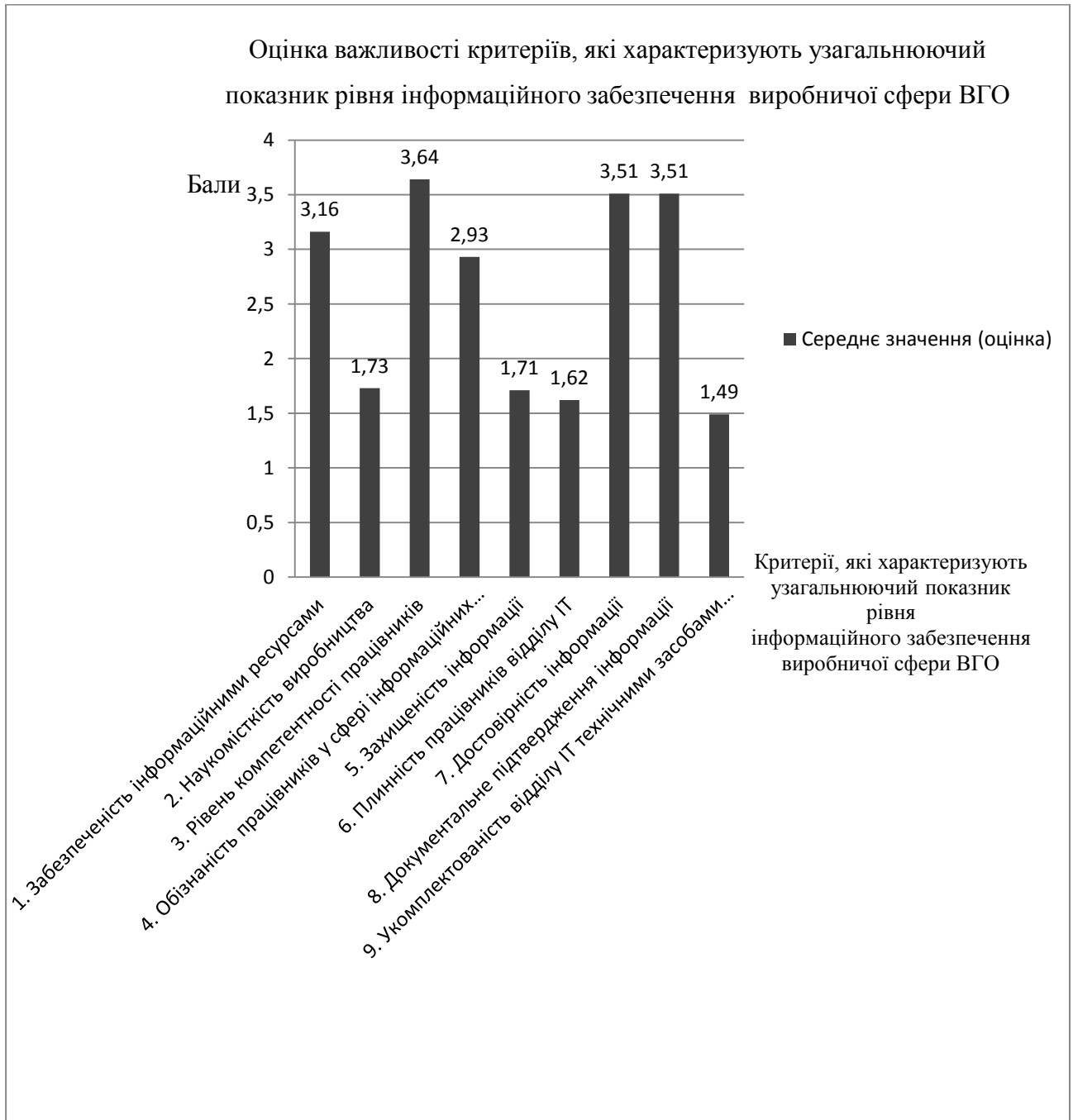

Рис. 2.10. Порівняння середніх оцінок важливості критеріїв, які характеризують узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення виробничої сфери ВГО.

Щодо критеріїв, які характеризують узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення виробничої сфери ВГО, то за оцінками респондентів доцільно враховувати забезпеченість інформаційними ресурсами, рівень компетентності працівників, обізнаність працівників у сфері інформаційних технологій, достовірність інформації та документальне підтвердження інформації.

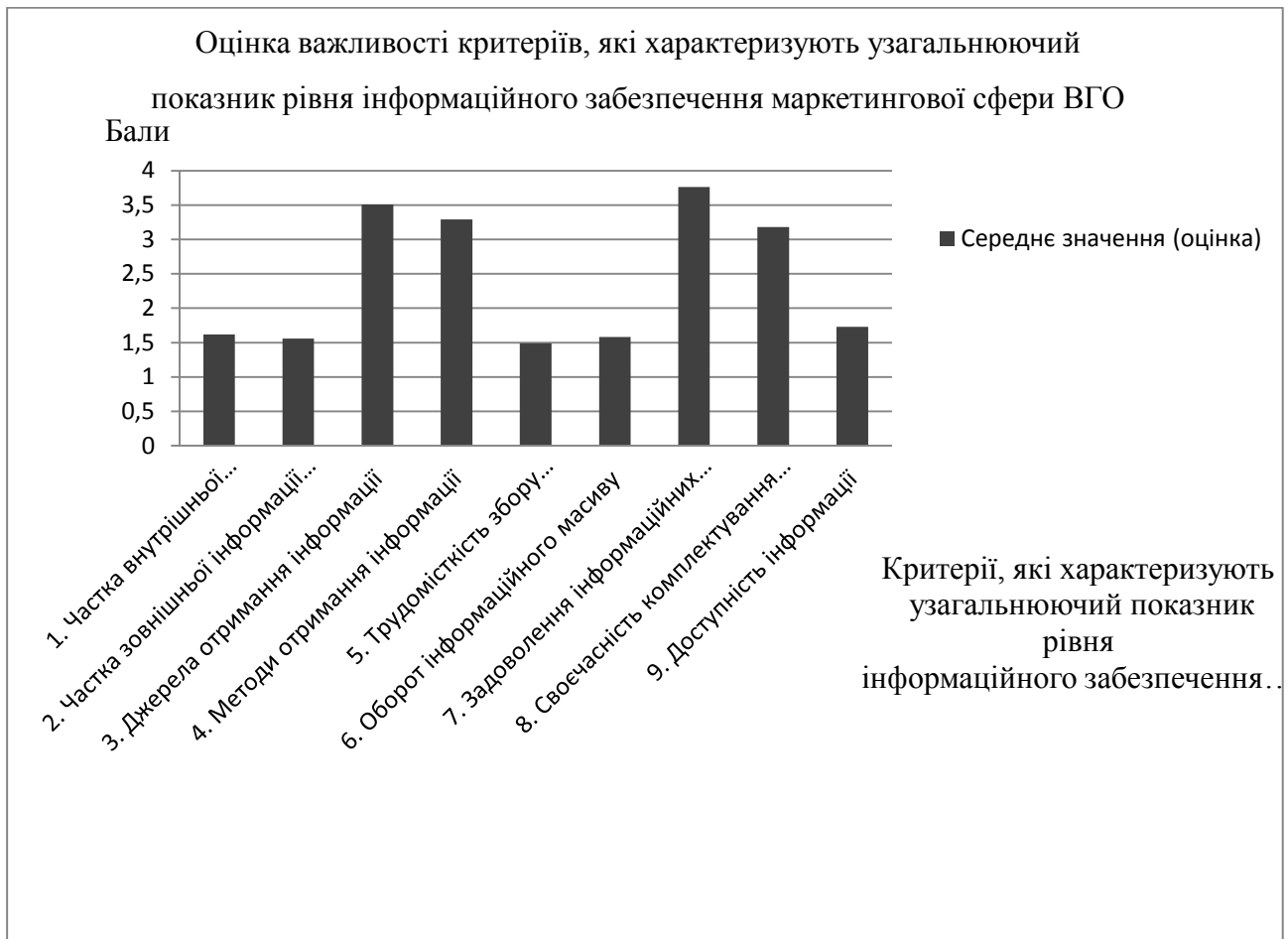

Рис. 2.11. Порівняння середніх оцінок важливості критеріїв, які характеризують узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення маркетингової сфери ВГО.

Отже, до критеріїв, які характеризують узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення маркетингової сфери ВГО, респондентами було віднесено джерела отримання інформації, методи отримання інформації, задоволення інформаційних потреб та своєчасність комплектування інформаційного масиву.

2.3. Застосування системи одночасних рівнянь для оцінювання рівня інформаційного забезпечення виробничо-господарського об'єднання в розрізі складових його інноваційного потенціалу

Використовуючи метод експертних оцінок, вдалося сформулювати перелік критеріїв оцінювання рівня інформаційного забезпечення по кожній із складових потенціалу інноваційного розвитку ВГО. Кожен визначений критерій характеризується відповідним індивідуальним показником, методи розрахунку яких подані у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Індивідуальні показники, що характеризують узагальнюючі показники рівня інформаційного забезпечення інноваційної діяльності ВГО

Узагальнюючі показники, що характеризують рівень інформаційного забезпечення інноваційної діяльності ВГО							
Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення інновацій		Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення фінансів		Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення виробництва		Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення маркетингу	
Назва показника	Метод розрахунку	Назва показника	Метод розрахунку	Назва показника	Метод розрахунку	Назва показника	Метод розрахунку
<i>Показник науко-місткості інформації</i>	Відношення обсягу інформації, використаної в процесі реалізації НДДКР до загального обсягу інформації, обробленої працівниками інформаційного відділу	<i>Коефіцієнт оперативності інформації</i>	Відношення числа документів з оцінкою «відоме з інших джерел» до загального числа оцінених документів	<i>Показник рівня компетентності працівників</i>	Відношення кількості осіб, що мають вищу (спеціальну) освіту відповідно до профілю діяльності під-ва, до загальної кількості працюючих	<i>Коефіцієнт використання джерел отримання інформації</i>	Відношення кількості використаних інформаційних джерел до загальної кількості джерел отримання інформації, яка могла б бути використаною
<i>Показник науково-інтелектуального рівня</i>	Відношення чисельності висококваліфікованих працівників суб'єкта господ. до середньоспискової чисельності працівників	<i>Коефіцієнт швидкості збору інформації</i>	Відношення суми витрат часу на обробку інформації до витрат часу на загальну оцінку документів	<i>Показник підвищення кваліфікації працівників в-ва у сфері інформатизації</i>	Відношення чисельності працівників виробничого підрозділу, які фактично підвищили свою кваліфікацію за певний період часу до загальної чисельності працівників сфери виробництва	<i>Коефіцієнт використання методів отримання інформації</i>	Відношення кількості використаних методів отримання інформації до загальної кількості методів отримання інформації, яка могла б бути використаною

Продовження табл. 2.3

<i>Коефіцієнт генерування інноваційно і ідеї</i>	Відношення кількості інновацій, прийнятих до серійного виробництва до кількості самостійно розроблених і запатентованих НДДКР	<i>Коефіцієнт надійності програмного забезпечення</i>	Відношення числа наборів вхідних даних, при яких відбулися збої, відмови програмного забезпечення до загального числа наборів вхідних даних	<i>Показник достовірності наявної і доступної інформації</i>	Співвідношення загальної кількості інформаційних повідомлень до моменту перевірки до кількості інформаційних повідомлень, які в результаті перевірки виявилися правдивими	<i>Коефіцієнт задоволення інформаційних потреб</i>	Відношення кількості задоволених інформаційних потреб до загальної кількості інформаційних потреб
<i>Показник винахідницької активності</i>	Відношення кількості винаходів до кількості працюючих	<i>Показник повноти інформації</i>	Співвідношення між обсягом інформації, яка є у розпорядженні ВГО до обсягу інформації, необхідної для прийняття рішення	<i>Показник документального підтвердження використаної інформації</i>	Співвідношення кількості документально підтверджених інформ. повідомлень до загальної кількості інформ. повідомлень, використаних в процесі в-ва	<i>Коефіцієнт своєчасності надання інформації</i>	Співвідношення між обсягом своєчасно наданої інформації, до обсягу інформації, необхідної для прийняття рішення
		<i>Показник точності інформації</i>	Відношення обсягу релевантної інформації до загального обсягу інформації	<i>Коефіцієнт забезпеченості виробничого процесу інформаційними ресурсами</i>	Відношення витрат на придбання інформаційних ресурсів до загальних річних витрат суб'єктів ВГО		

Джерело: сформовано автором

Зауважимо, що дослідженню теоретичних і практичних проблем оцінювання інформаційного забезпечення присвячені праці таких вітчизняних вчених та науковців, як О.Г. Саєнко, О.Є. Кузьміна, Й.М. Петровича, Т.В. Серкутан, С.Т. Пілецької, К.О. Дорошкевич, М.Г. Твердохліб, В.С. Пономаренко та інші. Однак, у більшості наукових розвідок мало уваги приділено проблемі оцінювання рівня інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань. Відтак метою даного підрозділу дисертаційного дослідження виступила розробка системи показників для оцінювання рівня інформаційного забезпечення ВГО в розрізі складових його інноваційного потенціалу.

Для оцінки рівня інформаційного забезпечення ВГО в розрізі складових його інноваційного потенціалу застосуємо систему одночасних рівнянь, яка містить стільки рівнянь, скільки в ній є спільно залежних змінних. Ця симультативна модель, як зазначається у [Олексів, 2006, Поддєрьогін, 2000], дасть змогу оцінити рівень інформаційного забезпечення діяльності ВГО в системі “інновації – маркетинг – фінанси – виробництво” системно, одночасно враховуючи всі істотні фактори впливу на результуючий показник.

Відтак, аналіз літературних джерел [Олексів, 2006, Поддєрьогін, 2000], дає підстави стверджувати, що економетричне моделювання економічних процесів, у нашому випадку використання системи одночасних рівнянь дозволяє проаналізувати взаємозв'язки залежних та незалежних змінних у моделі, силу впливу незалежних змінних (локальних показників) на залежні (загальні показники).

Інтегральну економічну оцінку рівня інформаційного забезпечення діяльності ВГО в системі “інновації – маркетинг – фінанси – виробництво” будемо здійснювати по чотирьох групах підсумкових показників: узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення науково-інтелектуальної складової потенціалу інноваційного розвитку (інновацій); узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення фінансової складової потенціалу інноваційного розвитку (фінансів); узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення виробничої складової потенціалу інноваційного розвитку (виробництва); узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення маркетингової складової потенціалу інноваційного розвитку (маркетингу).

На основі практик застосування моделей одночасних рівнянь під час дослідження різноманітних економічних явищ і процесів [Подольчак, Стеців, 2012, Олексів, 2006, Поддєрьогін, 2000, Шипуліна, 2005, Кльоба, 2007, Дідовець, 2010, Олексієнко, Малтих, 2011] сформовано симультативну модель оцінювання рівня інформаційного забезпечення діяльності ВГО в системі

“інновації – маркетинг – фінанси – виробництво”, що відображено системою рівнянь (2.1).

$$\begin{cases} Y_1 = a_0 + a_1x_1 + a_2x_2 + a_3x_3 + a_4x_4 + a_5x_5 + a_6Y_2 + a_7Y_3 + a_8Y_4, \\ Y_2 = b_0 + b_1x_6 + b_2x_7 + b_3x_8 + b_4x_9 + b_5Y_3 + b_6Y_4, \\ Y_3 = c_0 + c_1x_{10} + c_2x_{11} + c_3x_{12} + c_4x_{13} + c_5x_{14} + c_6Y_4, \\ Y_4 = d_0 + d_1x_{15} + d_2x_{16} + d_3x_{17} + d_4x_{18}, \end{cases} \quad (2.1)$$

де Y_1 – узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення фінансової складової потенціалу інноваційного розвитку (фінансів); Y_2 – узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення маркетингової складової потенціалу інноваційного розвитку (маркетингу); Y_3 – узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення виробничої складової потенціалу інноваційного розвитку (виробництва); Y_4 – узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення науково-інтелектуальної складової потенціалу інноваційного розвитку (інновацій); x_1 – коефіцієнт оперативності інформації; x_2 – коефіцієнт швидкості збору інформації; x_3 – коефіцієнт надійності програмного забезпечення; x_4 – показник повноти інформації; x_5 – показник точності інформації; x_6 – коефіцієнт використання джерел отримання інформації; x_7 – коефіцієнт використання методів отримання інформації; x_8 – коефіцієнт задоволення інформаційних потреб; x_9 – коефіцієнт своєчасності надання інформації; x_{10} – показник рівня компетентності працівників; x_{11} – показник підвищення кваліфікації працівників підприємства у сфері інформатизації; x_{12} – показник достовірності наявної і доступної інформації; x_{13} – показник документального підтвердження використовуваної інформації; x_{14} – коефіцієнт забезпеченості виробничого процесу інформаційними ресурсами; x_{15} – показник наукомісткості інформації; x_{16} – показник науково-інтелектуального рівня; x_{17} – коефіцієнт генерування інноваційної ідеї; x_{18} – показник винахідницької активності; a, b, c, d – параметри симультивної моделі, які характеризують силу впливу незалежних змінних на залежні.

Запропонована симультативна модель оцінки рівня інформаційного забезпечення ВГО відповідає умовам повноти, тобто кількість рівнянь у системі (2.1) дорівнює кількості ендогенних змінних у системі.

Розрахуємо параметри зображеної симультативної моделі окремо для таких учасників ВГО, як банк, страхова компанія та виробниче підприємство. Як вхідні дані для розрахунку параметрів моделі (2.1) використані реальні результати роботи ПАТ АКБ “Львів”, АСК “Дністер” та ПАТ НВО “Термоприлад” за 2013 – 2016 рр. Лаги між послідовними спостереженнями становлять півроку. Зазначимо також, що для обчислення показників, поданих у Додатку Ж, було також застосовано експертну процедуру. Для проведення експертного опитування було розроблено анкету, зміст якої поданий у Додатку Ж.

Для розрахунку параметрів моделі (2.1), необхідно крім коефіцієнтів та показників, поданих у Додатку Ж, розрахувати узагальнюючі показники рівня інформаційного забезпечення по кожній із складових потенціалу інноваційного розвитку учасників виробничо-господарського об’єднання за досліджуваний період. Для цього звернемося до вже раніше опублікованих робіт [Дорошкевич, 2010, Пілецька, 2010], де досліджувалась проблема оцінювання рівня інформаційного забезпечення. Розрахунок узагальнюючих показників ці автори пропонують здійснювати за формулами середньої геометричної:

$$Y1 = \sqrt[4]{x_1 \times x_2 \times x_3 \times x_4 \times x_5}, \quad (2.2)$$

$$Y2 = \sqrt[4]{x_6 \times x_7 \times x_8 \times x_9}, \quad (2.3)$$

$$Y3 = \sqrt[4]{x_{10} \times x_{11} \times x_{12} \times x_{13} \times x_{14}}, \quad (2.4)$$

$$Y4 = \sqrt[4]{x_{15} \times x_{16} \times x_{17} \times x_{18}}, \quad (2.5)$$

Результати розрахунку узагальнюючих показників рівня інформаційного забезпечення по кожній із складових потенціалу інноваційного розвитку учасників ВГО за досліджуваний період подані у Додатку К.

З метою підвищення адекватності моделей, при підготовці даних для оцінки їх параметрів було здійснено нормування даних за всіма залежними та незалежними змінними, що дозволило зменшити відмінності між числовими

рядами різних змінних. Стандартизація дала змогу впорядкувати всі числові дані у відносно невеликому діапазоні. Нормування проводилось за такою формулою:

$$z_j = \frac{x_j}{x_j^{\text{сеп}}},$$

де z_j – значення відповідного показника після нормування; x_j - значення відповідного показника до нормування; $x_j^{\text{сеп}}$ - середнє значення відповідного показника числового ряду.

Отже, модель (2.1) для банківської установи набуде такого вигляду:

$$\begin{cases} Y_1^A = 2,25 + 1,04x_1 + 1,26x_2 + 0,24x_3 + 0,38x_4 + 0,31x_5 + 0,12Y_2 + 1,35Y_3 + 0,72 Y_4; \\ Y_2^A = -0,23 + 0,41x_6 + 0,37x_7 + 0,54x_8 + 0,41x_9 + 0,31Y_3 + 0,21Y_4; \\ Y_3^A = -0,43 + 0,73x_{10} + 0,46x_{11} + 0,17x_{12} + 1,22x_{13} + 0,07x_{14} + 0,32Y_4; \\ Y_4^A = 0,16 + 0,12x_{15} + 0,4x_{16} + 0,06x_{17} + 0,26x_{18}, \end{cases} \quad (2.6)$$

Параметри моделі (2.6) дають можливість зробити такі висновки:

- факторами, які найбільше впливають на узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення науково-інтелектуальної складової потенціалу інноваційного розвитку є показник винахідницької активності та показник науково-інтелектуального рівня.

- узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення виробничої складової потенціалу інноваційного розвитку (виробництва чи надання послуг) найбільше визначається показником документального підтвердження використовуваної інформації та узагальнюючим показником рівня інформаційного забезпечення науково-інтелектуальної складової потенціалу інноваційного розвитку (інновацій), але цей зв'язок характеризується оберненою залежністю;

- узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення маркетингової складової потенціалу інноваційного розвитку (маркетингу) найбільше визначається коефіцієнтом використання джерел отримання інформації та коефіцієнтом задоволення інформаційних потреб;

- узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення фінансової складової потенціалу інноваційного розвитку (фінансів) банку найбільше визначається коефіцієнтом надійності програмного забезпечення та узагальнюючими показниками рівня інформаційного забезпечення виробничої та маркетингової складових потенціалу інноваційного розвитку (обернена залежність);

Що ж стосується діяльності страхових компаній, то модель (2.1) набуде такого вигляду:

$$\begin{cases} Y_1^B = -0,19 + 0,29x_1 + 0,29x_2 + 0,27x_3 + 0,03x_4 + 0,58x_5 + 0,25x_6 + 0,41Y_2 + 0,5Y_3; \\ Y_2^B = -1,3 + 0,55x_6 + 0,09x_7 + 0,92x_8 + 1,72x_9 + 0,64Y_3 + 0,75Y_4; \\ Y_3^B = 0,02 + 1,02x_{10} + 0,45x_{11} + 0,12x_{12} + 0,02x_{13} + 0,48x_{14} + 0,2Y_4; \\ Y_4^B = -0,03 + 0,21x_{15} + 0,69x_{16} + 0,15x_{17} + 0,26x_{18}, \end{cases} \quad (2.7)$$

Параметри моделі (2.7) дають можливість зробити такі висновки:

- факторами, які найбільше впливають на узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення науково-інтелектуальної складової потенціалу інноваційного розвитку є показник винахідницької активності та показник науково-інтелектуального рівня.

- узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення виробничої складової потенціалу інноваційного розвитку (виробництва чи надання послуг) найбільше визначається коефіцієнтом забезпеченості виробничого процесу інформаційними ресурсами та показником підвищення кваліфікації працівників виробництва у сфері інформатизації;

- узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення маркетингової складової потенціалу інноваційного розвитку (маркетингу) найбільше визначається коефіцієнтом використання методів отримання інформації та коефіцієнтом задоволення інформаційних потреб;

- узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення фінансової складової потенціалу інноваційного розвитку (фінансів) банку

найбільше визначається коефіцієнтом оперативності інформації та коефіцієнтом надійності програмного забезпечення;

Для виробничого підприємства модель (2.1) набуде такого вигляду:

$$\left\{ \begin{array}{l} Y_1^C = -0,88 + 0,28x_1 + 0,25x_3 + 0,42x_4 + 0,47x_5 + 0,14Y_2 + 0,62Y_3 + 0,11Y_4; \\ Y_2^C = 0,035 + 0,29x_6 + 0,21x_7 + 0,34x_8 + 0,15x_9 + 0,06Y_3 + 0,02Y_4; \\ Y_3^C = -0,53 + 0,23x_{10} + 0,3x_{11} + 0,35x_{12} + 0,26x_{13} + 1,3x_{14} + 0,05Y_4; \\ Y_4^C = 0,24 + 0,18x_{15} + 0,16x_{16} + 0,19x_{17} + 0,23x_{18}, \end{array} \right. \quad (2.8)$$

Параметри моделі (2.8) дають можливість зробити такі висновки:

- факторами, які найбільше впливають на узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення науково-інтелектуальної складової потенціалу інноваційного розвитку є показник винахідницької активності та показник наукомісткості інформації.

- узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення виробничої складової потенціалу інноваційного розвитку (виробництва чи надання послуг) найбільше визначається коефіцієнтом забезпеченості виробничого процесу інформаційними ресурсами та показником підвищення кваліфікації працівників виробництва у сфері інформатизації;

- узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення маркетингової складової потенціалу інноваційного розвитку (маркетингу) найбільше визначається коефіцієнтом використання методів отримання інформації та коефіцієнтом використання джерел отримання інформації;

- узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення фінансової складової потенціалу інноваційного розвитку (фінансів) банку найбільше визначається коефіцієнтом надійності програмного забезпечення та узагальнюючим показником рівня інформаційного забезпечення науково-інтелектуальної складової потенціалу інноваційного розвитку (інновацій).

Зазначимо, що наведені моделі потребують верифікації та перевірки їх відповідності реальному стану справ. Результати розрахунку параметрів моделей (2.6), (2.7), (2.8) та їх верифікації відображено в табл. 2.3. У даному випадку досліджувані показники характеризуються більш ніж двома ознаками, тому необхідно вивчити множинні залежності. Для оцінки сили зв'язку між

певною ознакою та усіма іншими ознаками слугує множинний коефіцієнт кореляції (R).

Таблиця 2.3

Симультативні моделі оцінювання інформаційного забезпечення діяльності виробничо-господарських об'єднань в системі “інновації – маркетинг – фінанси – виробництво”

Моделі,	Коефіцієнт кореляції, R	Коефіцієнт детермінації, R ²	F- критерій Фішера
Оцінювання інформаційного забезпечення банківської установи за результатами роботи ПАТ АКБ «Львів»			
$Y_1^A = 2,25 + 1,04x_1 + 1,26x_2 + 0,24x_3 + 0,38x_4 + 0,31x_5 + 0,12Y_2 + 1,35Y_3 + 0,72 Y_4$ *p = 0,99 (F t _{tab} = 5,06) **p = 0,95 (F t _{tab} = 3,07)	0,9941	0,9882	10,51**
$Y_2^A = -0,23 + 0,41x_6 + 0,37x_7 + 0,54x_8 + 0,41x_9 + 0,31Y_3 + 0,21Y_4$ *p = 0,99 (F t _{tab} = 6,37) **p = 0,95 (F t _{tab} = 3,58)	0,9999	0,9999	2531,1**
$Y_3^A = -0,43 + 0,73x_{10} + 0,46x_{11} + 0,17x_{12} + 1,22x_{13} + 0,07x_{14} + 0,32Y_4$ *p = 0,99 (F t _{tab} = 6,37) **p = 0,95 (F t _{tab} = 3,58)	0,9982	0,9965	48,62**
$Y_4^A = 0,16 + 0,12x_{15} + 0,4x_{16} + 0,06x_{17} + 0,26x_{18}$ *p = 0,99 (F t _{tab} = 7,01) **p = 0,95 (F t _{tab} = 3,84)	0,9935	0,9870	57,16**
Оцінювання інформаційного забезпечення страхової компанії за результатами роботи АСК «Дністер»			
$Y_1^B = -0,19 + 0,29x_1 + 0,29x_2 + 0,27x_3 + 0,03x_4 + 0,58x_5 + 0,25x_6 + 0,41Y_2 + 0,5Y_3$ *p = 0,99 (F t _{tab} = 5,06) **p = 0,95 (F t _{tab} = 3,07)	0,9988	0,9977	56,14**
$Y_2^B = -1,3 + 0,55x_6 + 0,09x_7 + 0,92x_8 + 1,72x_9 + 0,64Y_3 + 0,75Y_4$ *p = 0,99 (F t _{tab} = 6,37) **p = 0,95 (F t _{tab} = 3,58)	0,9998	0,9997	640,34**
$Y_3^B = 0,02 + 1,02x_{10} + 0,45x_{11} + 0,12x_{12} + 0,02x_{13} + 0,48x_{14} + 0,2Y_4$ *p = 0,99 (F t _{tab} = 7,01) **p = 0,95 (F t _{tab} = 3,84)	0,9996	0,9993	229,73**
$Y_4^B = -0,03 + 0,21x_{15} + 0,69x_{16} + 0,15x_{17} + 0,26x_{18}$ *p = 0,99 (F t _{tab} = 7,01) **p = 0,95 (F t _{tab} = 3,84)	0,9962	0,9923	97,31**

Продовження табл. 2.3

Оцінювання інформаційного забезпечення виробничого підприємства за результатами роботи ПАТ «НВП «Термоприлад» ім. В. Лаха			
$Y_1^C = -0,88 + 0,28x_1 + 0,25x_3 + 0,42x_4 + 0,47x_5 + 0,14Y_2 + 0,62Y_3 + 0,11Y_4$ $*p = 0,99 (F_{t_{tab}} = 6,19)$ $**p = 0,95 (F_{t_{tab}} = 3,50)$	0,9999	0,9999	3029,3**
$Y_2^C = 0,035 + 0,29x_6 + 0,21x_7 + 0,34x_8 + 0,15x_9 + 0,06Y_3 + 0,02Y_4$ $*p = 0,99 (F_{t_{tab}} = 6,37)$ $**p = 0,95 (F_{t_{tab}} = 3,58)$	0,9999	0,9999	3029,3**
$Y_3^C = -0,53 + 0,23x_{10} + 0,3x_{11} + 0,35x_{12} + 0,26x_{13} + 1,3x_{14} + 0,05Y_4$ $*p = 0,99 (F_{t_{tab}} = 6,37)$ $**p = 0,95 (F_{t_{tab}} = 3,58)$	0,9964	0,9928	23,26**
$Y_4^C = 0,24 + 0,18x_{15} + 0,16x_{16} + 0,19x_{17} + 0,23x_{18}$ $*p = 0,99 (F_{t_{tab}} = 7,01)$ $**p = 0,95 (F_{t_{tab}} = 3,84)$	0,9582	0,9183	8,43**

Примітка: *табличне значення F-критерію при рівні значущості $p = 0,99$; ** табличне значення F-критерію при рівні значущості $p = 0,95$.

З метою оцінювання щільності зв'язку між результируючим показником рівня інформаційного забезпечення та факторними ознаками обчислено значення коефіцієнтів множинної кореляції та детермінації за кожною моделлю та виконано перевірку адекватності моделей за критерієм Фішера (F). Результати розрахунків демонструють, що всі запропоновані моделі є статистично значущі при $p = 0,05$, оскільки для кожної із них $F_{\text{розрах}} = F_{\text{табл}}$.

Розрахунок узагальнюючих показників інформаційного забезпечення по кожній із складових потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання в цілому пропонуємо розраховувати за наступними формулами:

$$Y_1^{\text{ВГО}} = \sum_{i=1}^n Y_1^{Ai} + \sum_{j=1}^m Y_1^{Bj} + \sum_{k=1}^z Y_1^{Ck} \quad (2.9)$$

$$Y_2^{\text{ВГО}} = \sum_{i=1}^n Y_2^{Ai} + \sum_{j=1}^m Y_2^{Bj} + \sum_{k=1}^z Y_2^{Ck} \quad (2.10)$$

$$Y_3^{\text{ВГО}} = \sum_{i=1}^n Y_3^{Ai} + \sum_{j=1}^m Y_3^{Bj} + \sum_{k=1}^z Y_3^{Ck} \quad (2.11)$$

$$Y_4^{\text{ВГО}} = \sum_{i=1}^n Y_4^{Ai} + \sum_{j=1}^m Y_4^{Bj} + \sum_{k=1}^z Y_4^{Ck} \quad (2.12)$$

де $Y_1^{ВГО}, Y_2^{ВГО}, Y_3^{ВГО}, Y_4^{ВГО}$ – узагальнюючі показники рівня інформаційного забезпечення відповідно фінансової, маркетингової, виробничої та науково-інтелектуальної складових потенціалу інноваційного розвитку ВГО;

n, m, z – кількість у складі ВГО відповідно банків, страхових компаній та виробничих підприємств;

i, j, k – відповідні порядкові номери учасників ВГО (i – порядковий номер банківської установи, j – порядковий номер страхової компанії, k – порядковий номер виробничого підприємства);

$Y_1^{Ai}, Y_2^{Ai}, Y_3^{Ai}, Y_4^{Ai}$ – узагальнюючі показники рівня інформаційного забезпечення по кожній із складових потенціалу інноваційного розвитку відповідної банківської установи;

$Y_1^{Bj}, Y_2^{Bj}, Y_3^{Bj}, Y_4^{Bj}$ – узагальнюючі показники рівня інформаційного забезпечення по кожній із складових потенціалу інноваційного розвитку відповідної страхової компанії;

$Y_1^{Ck}, Y_2^{Ck}, Y_3^{Ck}, Y_4^{Ck}$ – узагальнюючі показники рівня інформаційного забезпечення по кожній із складових потенціалу інноваційного розвитку відповідного виробничого підприємства.

Результати дослідження наукової літератури [Колісник, Біленська, 2010, Іванова, 2008, Харів, Собко, 2003, Коюда, Лисенко, 2010] дають підстави визначати інтегральний показник рівня інформаційного забезпечення діяльності ВГО в системі «інновації – маркетинг – фінанси – виробництво» за наступною формулою:

$$I_{\text{заг}}^{\text{ВГО}} = \frac{Y_1^{\text{ВГО}}k_1 + Y_2^{\text{ВГО}}k_2 + Y_3^{\text{ВГО}}k_3 + Y_4^{\text{ВГО}}k_4}{I_{\text{заг}}^{\text{ВГО}}(\text{max})} \quad (2.13)$$

де k_1, k_2, k_3, k_4 – коефіцієнти вагомості відповідних узагальнюючих показників ($\sum k = 1$).

Для словесного трактування числових значень розрахованих показників (узагальнюючих та інтегрального показників інформаційного забезпечення діяльності ВГО) використовуємо вербально-числову шкалу Харінгтона (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Шкала оцінювання рівня інформаційного забезпечення ВГО*

Рівні інформаційного забезпечення	Числові інтервали
Дуже високий	1,000 – 0,081
Високий	0,800 – 0,631
Середній	0,630 – 0,371
Низький	0,370 – 0,210
Дуже низький	0,200 – 0,000

Джерело: [Кузьмін, Георгіаді, 2006]

*запропоновано використовувати в практичній діяльності виробничо-господарських об'єднань

Застосування запропонованої моделі дасть змогу суб'єктам господарювання, що здійснюють інноваційну діяльність, адекватно оцінювати рівень їх інформаційного забезпечення по кожній із складових потенціалу інноваційного розвитку та вчасно виявляти проблеми, що виникають. Зауважимо, що запропонована модель може бути використана для оцінки рівня інформаційного забезпечення як ВГО в цілому, так і його окремих учасників, зокрема виробничих підприємств, банків, страхових компаній тощо.

Однак, варто зазначити, що числові значення розрахованих узагальнюючих показників рівня інформаційного забезпечення можуть виходити за межі шкали Харінгтона, тому даний узагальнюючий показник слід попередньо стандартизувати, помноживши на відповідний коефіцієнт вагомості. Сума коефіцієнтів вагомості узагальнюючих показників має дорівнювати одиниці.

Розроблений автором метод оцінювання рівня інформаційного забезпечення був застосований у практичній діяльності таких суб'єктів господарювання, як ПАТ «НВО «Термоприлад» та ПАТ «Концерн Хлібпром». За результатами проведених розрахунків, рівень інформаційного забезпечення ПАТ «НВО «Термоприлад» виявився високий, а ПАТ «Концерн Хлібпром» - середній. Таким чином, розрахунки підтверджують можливість застосування шкали Харінгтона не тільки для окремих суб'єктів господарювання, а й для ВГО в цілому.

Висновки до розділу 2

Для проведення дослідження факторів, що формують основу інформаційного забезпечення оцінки інноваційного потенціалу інтегрованої структури було обрано метод експертних оцінок. Експертами виступили управлінці всіх рівнів – від спеціалістів центрального офісу до керівників компаній та їхніх структурних підрозділів. Дослідницьку вибірку склали респонденти, які усі мають вищу економічну освіту і всі працюють в економічній сфері.

Результати дослідження виявились значущими, тобто існування відмінностей щодо виділених факторів є статистично значущими. Між поглядами керівників та спеціалістів банків, страхових компаній, виробничих підприємств щодо чинників, які слід враховувати для оцінки їх інноваційного потенціалу існують не випадкові розходження на рівні значущості 0,05 і 0,01. Розходження інтересів суб'єктів інтегрованої структури часто призводить до деструктивних процесів у системі прийняття управлінських рішень, тому виявлення та врахування думок всіх учасників інтегрованої структури є першим кроком на шляху створення системи інформаційного забезпечення діяльності інтегрованих структур в системі «інновації – маркетинг – фінанси – виробництво».

Отже, найважливішими респонденти банку виявили фактори внутрішнього середовища, зокрема фінансово-інвестиційні та управлінські. А найменш важливими екологічні фактори.

Що ж стосується таких суб'єктів інтегрованої структури як страхові компанії, то їх респонденти найважливішими чинниками, які необхідно враховувати при оцінці інноваційного потенціалу виявили також фінансово-інвестиційні та управлінські, тоді як найменш важливими факторами виступили економіко-географічні.

За результатами експертного опитування респондентів виробничих підприємств найважливішими виступили фінансово-інвестиційні та управлінські, а найменш важливими соціокультурні та демографічні.

За результатами розрахунку середніх значень оцінок важливості виділених факторів найважливішими виявилися фінансово-інвестиційні та управлінські, а найменш важливими соціокультурні.

Використовуючи метод експертних оцінок, автору також вдалося сформуванати перелік критеріїв оцінювання рівня інформаційного забезпечення по кожній із складових інноваційного потенціалу ВГО.

Використання розробленої системи показників для оцінювання рівня інформаційного забезпечення ВГО в розрізі складових його інноваційного потенціалу дасть змогу оцінювати рівень інформаційного забезпечення діяльності ВГО в системі “інновації – маркетинг – фінанси - виробництво” системно, одночасно враховуючи всі істотні фактори впливу на результуючий показник. Зауважимо, що запропонована модель може бути використана для оцінки рівня інформаційного забезпечення як ВГО в цілому, так і його окремих учасників, зокрема виробничих підприємств, банків, страхових компаній тощо.

Згідно Головного управління статистики у Львівській області у 2015 році інноваційні заходи здійснювало 64 промислових підприємства Львівщини, що вдвічі менше, ніж попереднього року. Їх частка у загальній кількості промислових підприємств області склала 19,3 %.

Розглядаючи діяльність господарських структур Львівщини, було встановлено, що упродовж 2011-2015рр. найбільш рентабельними слід вважати структури харчової, машинобудівної та приладобудівної промисловостей. Серед структур машинобудівної та приладобудівної промисловостей зосереджено увагу на аналізі діяльності таких суб'єктів господарювання, як: ПАТ «Львівський інструментальний завод», ПАТ Науково-виробниче об'єднання «Термоприлад», ПАТ «Концерн – Електрон», ВАТ «Пасавтопром», ПАТ «Іскра», ТзДВ «Гал – Кат», ТОВ «Львівський приладобудівний завод» тощо.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВГО

3.1. Модель розроблення збалансованої системи показників для оцінки потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання

Однією із суттєвих причин неефективного використання інноваційних ресурсів у більшості суб'єктів господарювання є недостатній рівень менеджменту, що являється наслідком недосконалої системи інформаційного забезпечення. Інформаційне забезпечення виробничо-господарського об'єднання повинно бути спрямоване на досягнення його стратегічних цілей. Однак інформація, як і інший економічний ресурс, є обмеженою, тому більшість управлінських рішень щодо розробки та впровадження інновацій приймаються в умовах неповної, неточної, суперечливої інформації. Важливим чинником, що зумовлює неправильне прийняття управлінських рішень щодо розробки та впровадження інновацій, є відсутність надійної системи інформаційного забезпечення оцінки потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання.

Основним чинником зростання інноваційності є надходження ефективної інформації, яка слугує основою для збільшення обсягу продуктивних знань [Іванова, 2011].

Однак, постає питання, яку інформацію можна вважати ефективною? Інформацію можна вважати ефективною (корисною) тоді, коли вона сприяє виробництву знань, обсяг інформаційного потоку після переробки максимально перетворюється на знання й витрати для отримання знань на її основі є ефективними [Іванова, 2011].

Ухвалення управлінських рішень при наявності ефективної інформації сприятиме досягненню стратегічних цілей виробничо-господарського об'єднання.

За Н. Олексієнко та А. Малтих, успіх інноваційної діяльності будь-якого виробничо-господарського об'єднання залежить від правильно розробленої інноваційної стратегії, яка базується на інноваційно-інвестиційному потенціалі підприємства і відповідності його внутрішніх можливостей зовнішнім. Однак досвід зарубіжних підприємств практично всіх галузей виробництва свідчить про те, що успіх супроводжує ті підприємства, чії інноваційні стратегії спрямовані на активне використання їхнього внутрішнього потенціалу для зміни зовнішнього оточення, а не просто пристосування до нього. А тому сучасні інноваційні стратегії виробничо-господарських систем мають базуватися на пізнанні й розвитку їхнього внутрішнього потенціалу і прагненні так змінити своє зовнішнє оточення, щоб внутрішній потенціал отримав максимальне вираження, а також на своєчасному виявленні змін умов зовнішнього середовища і відповідного реагування на них [Олексієнко, Малтих, 2011, с. 218].

Створення єдиного інформаційного поля виробничо-господарського об'єднання можливо шляхом впровадження стратегічної карти, яка забезпечує однонаправленість інформаційних потоків згідно із стратегічними цілями виробничо-господарського об'єднання та дозволяє оперативно виявляти проблеми в діяльності підприємства і сприяє розробці шляхів їх вирішення.

Як зазначають Л.А. Гриценко та А.В. Височина, стратегія та її деталізація за окремими функціональними напрямками є головним орієнтиром у процесі функціонування компанії, оскільки вона дає змогу синхронізувати діяльність усіх підрозділів господарюючого суб'єкта навколо єдиної мети та досягти максимально позитивного ефекту у довгостроковій перспективі [Гриценко, Височина, 2012].

Варто зазначити, що стратегія – це генеральна комплексна програма дій, яка визначає пріоритетні для підприємства проблеми, головні і проміжні цілі та розподіл ресурсів для їх досягнення [Виханський, Наумов, 1996, Примаєк, 1998]. Однією із цілей стратегії є створення висококонкурентного потенціалу.

Оскільки стабільний розвиток виробничо-господарських об'єднань у довгостроковій перспективі залежить не стільки від ресурсних можливостей, скільки від інноваційних факторів, то в контексті розроблення й реалізації загальної стратегії ВГО особливу увагу необхідно звернути на її інноваційну складову. Водночас інноваційна стратегія має бути спрямована на усунення слабких сторін, які роблять підприємство вразливим і заважають його інноваційній діяльності.

Оскільки ми досліджуємо діяльності виробничо-господарських об'єднань, до складу яких входять виробничі підприємства, банки, страхові компанії, то для оцінювання потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарських об'єднань доцільно деталізувати його за такими складовими як: маркетингова, фінансова, виробнича, науково-інтелектуальна. Що ж стосується інноваційної стратегії, то її теж деталізуємо за аналогічними функціональними складовими (маркетингова, фінансова, виробнича, науково-інтелектуальна).

Розглянемо детальніше складові інноваційної стратегії виробничо-господарського об'єднання.

Щодо фінансової складової інноваційної стратегії, то А.М. Поддєрьогін зазначає, що її завданнями є [Поддєрьогін, 2000]:

- визначення способів проведення успішної фінансової стратегії та використання фінансових можливостей;
- визначення перспективних фінансових взаємовідносин із суб'єктами господарювання, бюджетом, банками та іншими фінансовими інститутами;
- фінансове забезпечення операційної та інвестиційної діяльності на перспективу;
- вивчення економічних та фінансових можливостей імовірних конкурентів, розробка та здійснення заходів щодо забезпечення фінансової стійкості;
- розробка способів виходу із кризового стану та методів управління за умов кризового стану підприємств.

Сучасний розвиток корпоративного управління вимагає пошуку оптимальних шляхів організації інформаційного забезпечення інноваційної діяльності інтегрованих структур. Т.Е. Беялов зазначає, що якість інформації при прийнятті управлінських рішень значною мірою залежить від обсягу фінансових ресурсів, розмірів прибутку, ринкової вартості підприємства та інших економічних параметрів, які формують рівень добробуту власників підприємства і темпи його економічного зростання [Беялов, 2011].

Щодо виробничої складової інноваційної стратегії, то вона існує у вигляді довгострокової програми або плану. Для реалізації інноваційної стратегії, кожен співробітник чи це виробничого підприємства, чи банку, чи страхової компанії повинен знати, які цілі ставить перед собою ВГО, якими шляхами, способами їх можна досягнути.

Маркетинговий потенціал як складова інноваційного потенціалу – це максимальна можливість підприємства до систематизованого і планомірного спрямування всіх його функцій на задоволення потреб споживачів і використання потенційних ринків збуту.

О.С. Федонін під маркетинговим потенціалом розуміє сукупність внутрішніх можливостей та зовнішніх шансів задовольняти потреби споживачів та отримувати на цій основі максимальні економічні вигоди. Цим поняттям позначають здатність підприємства ефективно виявляти, формувати та найповніше задовольняти потреби споживачів [Федонін, Рєпіна, Олексюк, 2004].

Що ж стосується маркетингової складової інноваційної стратегії, то вона визначає найефективніші маркетингові заходи, такі як: способи просування товару на відповідні ринки, товарну і цінову політику, канали розподілу товару, форми стимулювання збуту, організацію рекламних кампаній тощо.

Науково-інтелектуальна складова потенціалу інноваційного розвитку характеризує наявність започаткування результатів науково-дослідних робіт, достатніх для генерації нових знань, здатність проведення досліджень з метою перевірки ідей новацій і можливості використання новацій у виробництві. Суть

науково-інтелектуальної складової інноваційної стратегії полягає у збільшенні частки виконаних та впроваджених власних науково-дослідних розробок у виробництво.

Зазначимо, що рівень інформаційного забезпечення впливає на вибір стратегії виробничо-господарського об'єднання та ефективність її реалізації. Однак, необхідно визначити, яка інформація необхідна виробничо-господарському об'єднанню для досягнення його стратегічних цілей. Оскільки ми досліджуємо діяльність ВГО, що займаються інноваційною діяльністю, то стратегією виробничо-господарського об'єднання є інноваційна. Як відомо, інноваційна стратегія передбачає оцінку потенціалу інноваційного розвитку, який включає оцінку фінансового, виробничого, маркетингового та науково-інтелектуального потенціалів. Таким чином, інформаційне забезпечення ВГО деталізуємо за аналогічними функціональними напрямками, зокрема: забезпеченість суб'єктів виробничо-господарського об'єднання фінансовою, виробничою, науково-технічною та маркетинговою інформацією.

Керівництво ВГО має бути забезпечене інформацією не тільки про поточний стан своєї діяльності та чинники, що на нього впливають, а й про свій майбутній розвиток. Саме збалансована система показників дає можливість керівництву зосередитись на чинниках ефективного розвитку виробничо-господарського об'єднання у довгостроковій перспективі.

Одним із інструментів оцінювання стратегії підприємства (а отже і інструментом інформаційного забезпечення оцінки потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання), виявлення резервів для забезпечення стабільності та покращення організації бізнес-процесів, взаємодії з групами впливу та низки інших критеріїв є впровадження збалансованої системи показників (ЗСП), яка була розроблена професором Гарвардського університету Р. Капланом і зовнішнім консультантом Д. Нортоном протягом останнього десятиліття ХХ століття. Результатом впровадження ЗСП Р. Каплан і Д. Нортон бачать створення організації, орієнтованої на виконання стратегії [Каплан, Нортон, 2003].

Застосування збалансованої системи показників Нортон-Каплана для виробничо-господарських об'єднань має ряд переваг. Вона включає цільові показники, які всебічно охоплюють усі найважливіші сфери діяльності ВГО в системі “інновації – фінанси – виробництво – маркетинг”, такі, як фінанси, ринок, виробництво, інновації. Між усіма групами цих показників існують причинно-наслідкові зв'язки. Система включає 20-25 показників, що є орієнтирами управління будь-яким підприємством.

В управлінській теорії Р. Каплана та Д. Нортон [Каплан, Нортон, 2003], зосереджено увагу на необхідності розгляду функціонування підприємства як з внутрішньої, так і зовнішньої точок зору, зокрема діяльності суб'єкта господарювання з урахуванням таких аспектів: аспект фінансової діяльності (погляд з точки зору акціонерів), аспект організації внутрішніх бізнес-процесів (погляд з точки зору керівного персоналу), аспект відносин зі споживачами (погляд з точки зору споживачів) та інноваційний аспект (дослідження того, як організація може адаптуватися до змін в зовнішньому середовищі функціонування шляхом введення відповідних інновацій).

Отже, якщо на підприємстві є кваліфікований та мотивований персонал («трудова потенція»), і він має свої нові ідеї, знання («інновації») і вони направлені в потрібному напрямку – ефективно організоване виробництво («виробничий потенція») при налагоджених партнерських взаємовідносинах з постачальниками сировини та матеріально-технічних ресурсів («виробничий потенція» (сфера постачання), на основі вивчення ринку і використання маркетингового потенціалу підприємство буде отримувати прибутки, збільшуючи свій фінансовий потенціял, який буде направляти знову у розвиток інноваційного потенціалу підприємства [Тарасюк, 2010].

Як зазначається у [Нівен Пол, 2005], цінність ЗСП полягає в тому, що: по-перше, для керівників та власників вона є постійним джерелом інформації про ситуацію в компанії; по-друге, акцент на стратегії та зв'язок ЗСП з усіма основними видами діяльності дає змогу концентрувати увагу на головному.

Варто відзначити, що ЗСП використовують як в підприємницькій діяльності, так і в банківській.

Як зазначає І.В. Дідовець, для того, щоб керівництво банку було забезпечене інформацією щодо найважливіших показників його роботи, необхідно провести їх своєчасну діагностику. Кожен показник, включений до ЗСП, має бути складовою в ланцюзі причинно-наслідкових зв'язків, який доводить до відома всіх співробітників банку суть його стратегії.

З погляду стратегії інформаційне забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарського об'єднання включає чотири сфери або проекції: фінансова діяльність, відносини з клієнтами, організація внутрішніх бізнес-процесів, навчання та розвиток.

Перша складова містить фінансову інформацію. Основними користувачами фінансової інформації є: 1) зовнішні, які користуються в основному інформацією про результати фінансової діяльності підприємства і його фінансовий стан; 2) внутрішні, які використовують зовнішню інформаційну базу фінансового менеджменту підприємства, доповнюючи її внутрішньою інформацією та інформацією, що є комерційною таємницею. Джерелом інформації в задачах фінансового аналізу є документи бухгалтерської звітності: бухгалтерський баланс, звіт про стан майна та звіт про наявність і рух фінансів [Белялов, 2011]. Зовнішніми користувачами звітної і поточної економічної інформації виступають кредитори, інвестори, ділові партнери, держава. У свою чергу внутрішніми користувачами виступають власники, адміністрація, відділи та служби економічного суб'єкта (для господарської структури внутрішніми користувачами є також фінансово-кредитні установи, що входять до складу інтегрованого утворення).

До внутрішніх джерел інформації відносять дані бухгалтерського обліку і звітності; податкового обліку і звітності; управлінського обліку і звітності; операційних і фінансових бюджетів і звітів про їх виконання; оперативного фінансового обліку і звітності (платіжний баланс і звіт про його використання, журнали розрахунків з постачальниками і покупцями та ін.); статистичної

звітності; норм і нормативів, що розроблені на підприємстві (норма витрат і запасу сировини і матеріалів, нормативи оборотних коштів та ін.).

Зовнішня фінансова інформація включає відомості державних фінансових органів – положення, накази, огляди та ін; дані з фондових і валютних бірж про торги фінансовими інструментами і валютою; огляди про макроекономічну ситуацію в країні; договори (контракти), укладені з постачальниками матеріальних ресурсів і споживачами продукції даного підприємства; функціональні пакети прикладних програм, що використовуються для побудови системи фінансового і інвестиційного управління [Сокиринська, Аберніхіна, Наумов, 2010].

Друга складова містить інформацію щодо ставлення клієнтів до виробничо-господарського об'єднання, а також відомості стосовно динаміки ринку.

Третя складова зосереджує увагу на оцінці внутрішніх процесів від яких значною мірою залежить задоволення потреб клієнтів і досягнення фінансових завдань компанії в цілому.

Четверта складова призначена для оцінювання не лише забезпеченості компанії технічними, інформаційними засобами, людськими ресурсами, а й їхнього якісного рівня, зважаючи на ефективність впливу організаційних факторів.

Використання ЗСП в діяльності виробничо-господарських об'єднань дає можливість оцінити забезпеченість інтегрованого об'єднання як фінансовою інформацією, так і інформацією про ситуацію на ринку, інформацією про час, вартість і якість виконуваних в компанії процесів, інформацією про працівників, а також відкриє нові можливості для управління корпоративною інноваційною стратегією. Отже, за допомогою ЗСП можемо оцінити забезпеченість виробничо-господарського об'єднання як фінансовою інформацією, так і інформацією нефінансового характеру.

У більшості випадків процес інтеграції призводить до зростання обсягів виробництва (зокрема виробництва інноваційної продукції), що в свою чергу

зумовлює збільшення об'єму як фінансово-господарської інформації, так і маркетингової, виробничої та науково-технічної. Так, якщо інформаційні потоки, які виникають у процесі фінансово-господарської діяльності виробничо-господарського об'єднання, узагальнити в межах реалізації одного інноваційного проекту довгострокового розвитку, то отримаємо масив фінансово-господарської інформації, який виникає у ході інноваційної діяльності виробничого підприємства, банку, страхової компанії, що забезпечують прийняття управлінських рішень.

Із впровадженням у діяльність підприємства інформаційних систем організація масиву інформаційних потоків зазнає суттєвої оптимізації внаслідок автоматизації. Наприклад:

а) введена одноразово інформація про фінансові результати виробничого циклу автоматично завантажується у потрібні для роботи інших підрозділів компоненти системи формування фінансової звітності, планування тощо;

б) програмними засобами системи здійснюється автоматичний розрахунок показників, узагальнення результатів фінансово-господарської діяльності, формування звітних документів;

в) дані автоматично групуються та інтерпретуються у зручному для користувача вигляді [Вуйців, 2012].

Таким чином, завдяки програмним засобам інформаційних систем звільняється частина людського ресурсу (залежно від обсягів самої інформації), який може бути використаний на інших напрямках діяльності. У свою чергу, при проведенні контролю це пов'язується з інтеграцією у процес обліку: завдяки технологічним рішенням, реалізованим у програмному середовищі інформаційної системи, облік і контроль ведуться паралельно.

Ефективність функціонування системи інформаційного забезпечення оцінки потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання забезпечується саме вчасністю і достовірністю знаходження інформації для прийняття правильного управлінського рішення.

Аналіз літературних джерел [Дмитрієва, 2007, Олексів, 2006, Дідовець, 2010, Мельник, Савченко, 2011, Нівен Пол, 2005, Тарасюк, 2010] дає змогу стверджувати, що збалансована система показників відображує баланс між короткостроковими та довгостроковими цілями; фінансовими та нефінансовими показниками; індикаторами минулої діяльності та майбутнього розвитку; внутрішніми та зовнішніми факторами діяльності. ЗСП зазвичай складається з чотирьох частин, які відповідають основним аспектам діяльності підприємства чи виробничо-господарського об'єднання.

На практиці існує багато форм використання збалансованої системи показників для перетворення стратегії підприємства в конкретні дії. Але при всіх відмінностях їх можна об'єднати в загальну структуру, елементи якої мають такі властивості [Дмитрієва, 2007, Каплан, Мельник, Савченко, 2011, Наследов, 2006, Нівен Пол, 2005, Нортон, 2003, Олексів, 2006, Тарасюк, 2010]:

1. Формулювання головної стратегічної цілі (бачення).
2. Формулювання підцілей, як уточнення головної цілі, які створені на основі стратегічних орієнтирів, спрямованих на клієнтів, внутрішні бізнес-процеси, розвиток працівників, фінанси та контролінг.
3. Визначення показників як вимірювальних параметрів, досягнення головної мети та відповідних підцілей.
4. Визначення дій (завдань), необхідних для досягнення цілей, розробка плану заходів, організація роботи.
5. Інтеграція показників діяльності підприємства в єдину систему звітності.

С.А. Петренко зазначає, що збалансована система показників являється способом визначення стратегії підприємства. Як показує практика, збалансована система показників – це реальний, постійно діючий інструмент, в основі якого лежить послідовний принцип «Мета – Дія – Показник».

Керівництву компанії необхідний інструментарій, який дозволив би наповнити процес ухвалення рішення адекватною й достатньою інформацією.

Такими інструментами є ключові показники ефективності (КПЕ) [Мельник, Савченко, 2011].

За Ю.М. Мельник, О.С. Савченко під системою КПЕ розуміється система фінансових і нефінансових показників, що впливають на кількісну або якісну зміну результатів стосовно стратегічної цілі [Мельник, Савченко, 2011].

При використанні ЗСП для оцінки потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання необхідно визначити КПЕ для кожного із суб'єктів виробничо-господарського об'єднання, зокрема виробничого підприємства, банку, страхової компанії тощо. Набір показників задає основу для формування стратегії компанії й включає кількісні характеристики для інформування співробітників про основні фактори успіху сьогодні й у майбутньому.

При виборі КПЕ часто посилаються на так званий «принцип 80: 20» (принцип Парето), згідно з яким 20% чинників діяльності справляють 80% впливу на кінцевий результат діяльності, а решта 80 % чинників дає 20% впливу.

Л.А. Гриценко та А.В. Височина зазначають, що вибір найбільш оптимального набору ключових показників за кожною проекцією є надзвичайно важливим завданням, оскільки на основі отриманих результатів відбувається розробка конкретних заходів, а тому навіть незначні похибки при виборі системи показників можуть призвести до неадекватності отриманих висновків і, як наслідок, дестабілізації функціонування підприємства (формування неправильної стратегії) [Гриценко, Височина, 2012].

При використанні ЗСП з метою інформаційного забезпечення оцінки потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання необхідно розробити максимально об'єктивну систему показників. Порівнюючи планові та фактичні дані (на основі індивідуально розроблених показників ефективності), керівники отримують інформацію, що дозволяє оцінити ефективність вибраних стратегій за основними аспектами: фінансовим,

клієнтським (маркетинговим), бізнес-процесів (виробничим), навчання і розвитку (науково-дослідним).

Модель ЗСП повинна давати інформацію про силу впливу діагностичних показників на стратегічні показники розвитку організації. Діагностичні показники – це показники, за якими можна робити висновок, чи знаходиться бізнес під контролем, а також такі, які надають інформацію про неординарні ситуації, які відбуваються на підприємстві та потребують прийняття стратегічних рішень. Відповідно, стратегічні показники – це показники, за якими можна робити висновки про рівень досягнення стратегічних цілей підприємства.

ЗСП інтегрує оцінку діяльності компанії з точки зору фінансових і не фінансових перспектив, дає можливість виявити їх взаємозв'язок; оцінити ефективність обраної стратегії та відслідкувати хід її реалізації; досягти більшого рівня кореляції між місією підприємства, цілями його функціонування та конкретними заходами їх досягнення; отримати інформацію про комплексний стан суб'єкта господарювання на визначений момент часу, виявити недоліки його діяльності й оперативно відреагувати на вплив негативних чинників, використовуючи як базу для прийняття управлінських рішень набір ключових індикаторів [Гриценко, Височина, 2012].

Однак, для того, щоб правильно й адекватно підібрати ключові показники, необхідно з'ясувати сутність і зміст кожної з перспектив, які включено до ЗСП.

Зворотний зв'язок у моделі ЗСП має такий вигляд: причини незадовільних значень фінансово-економічних показників необхідно шукати у невдалій маркетинговій діяльності підприємства, незадоволеність клієнтів означає наявність проблем у внутрішніх бізнес-процесах, а неефективні бізнес-процеси є результатом недостатньої уваги з боку керівництва підприємства до навчання персоналу та розвитку інфраструктури [Дмитрієва, 2007].

Автором цієї дисертаційної роботи запропоновано використовувати систему збалансованих показників для оцінки потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання.

Як зазначає О. Дмитрієва, одним із етапів створення системи ЗСП є реалізація ІТ-контур (механізм реалізації системи в програмному середовищі, методи введення даних і візуалізації результатів) для ЗСП та визначення графіку внутрішнього документообороту цієї системи, який визначає регламент передавання інформації. Дані зі звітів заносяться у спеціальний програмний модуль ЗСП, розроблений на базі Excel. Доступ до цього модуля обмежено за рівнями управління в холдингу. Вся інформація подається в табличній формі [Дмитрієва, 2007].

З теоретичної точки зору, функціонування кожної інформаційної системи суб'єкта господарювання спрямоване на інформаційне забезпечення управлінських потреб.

І.А. Серова загальну схему формування системи збалансованих показників подає у такому вигляді: джерело інформації – формування екзогенних показників – формування ендогенних показників – визначення взаємозв'язку поміж явищами – визначення відповідності системи показників меті дослідження – формування системи збалансованих показників [Серова, 2009].

На практиці, компанії зіткнулися з необхідністю використання сховища даних, завданням якого є автоматична передача інформації до ЗСП.

Т.Е. Беялов зазначає, що електронна обробка економічної інформації при розробці управлінських рішень є процесом виконання взаємозалежних операцій, які здійснюються за встановленою упорядкованою послідовністю з метою перетворення вихідної (первинної) інформації на результат її обробки. Операції при цьому являють собою комплекс технологічних дій з перетворення інформації [Беялов, 2011].

Для визначення інтегрального показника потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання пропонуємо застосовувати

збалансовану систему показників (ЗСП), яка дозволить за сукупністю індивідуальних показників суб'єктів виробничо-господарського об'єднання отримати інтегральний показник потенціалу інноваційного розвитку в цілому.

Як зазначається у [Федонін, Рєпіна, Олексюк, 2004], цінність ЗСП полягає в тому, що: по-перше, для керівників та власників вона є постійним джерелом інформації про ситуацію в компанії; по-друге, акцент на стратегії та зв'язок ЗСП з усіма основними видами діяльності дає змогу концентрувати увагу на головному.

Зауважимо, що передумовою визначення інноваційної стратегії ВГО є оцінка потенціалу інноваційного розвитку, що включає оцінку його фінансової, виробничої, маркетингової та науково-інтелектуальної складових. Відтак, узагальнення власних досліджень дає змогу розробити збалансовану систему показників для оцінки потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання, модель якої подана на рис.3.1.

Першим етапом розробки ЗСП для оцінки потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання є визначення проєкцій ЗСП за складовими потенціалу інноваційного розвитку.

Наступними етапами розробки ЗСП є формування цілей для кожної з проєкцій та вибір збалансованих показників за складовими потенціалу інноваційного розвитку. Варто зазначити, що для ефективного використання ЗСП для оцінки потенціалу інноваційного розвитку ВГО необхідно підібрати оптимальну кількість показників. Чим більше показників, тим важче їх систематизувати і аналізувати, оскільки зростає ймовірність помилок.

Використовуючи ЗСП для оцінки потенціалу інноваційного розвитку необхідно також розробити бальну систему оцінки показників ЗСП та визначити середнє бальне значення за кожною з визначених проєкцій. Відтак, наступним етапом, визначити інтегральний показник, за яким будемо оцінювати потенціал інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання в цілому.

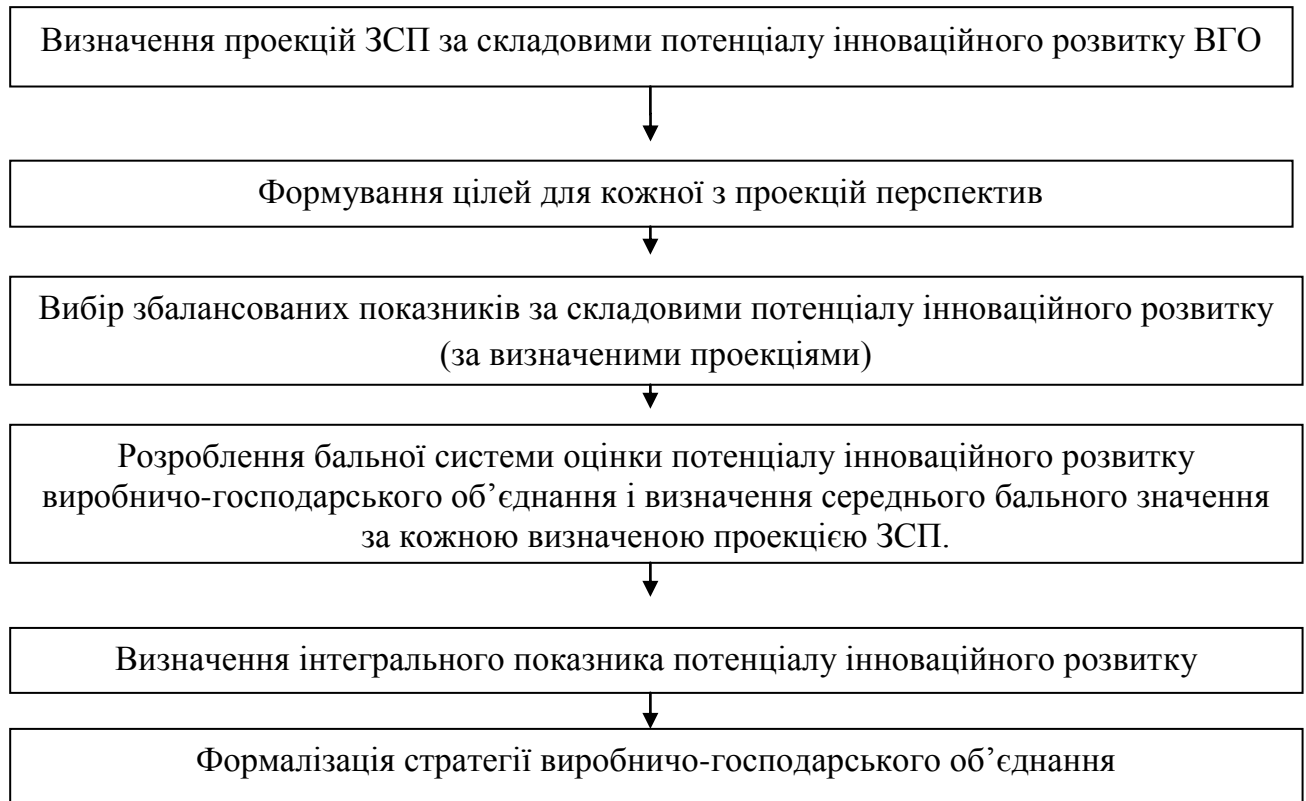

Рис. 3.1. Модель розроблення ЗСП для оцінки потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання.

Примітка: удосконалено автором

Таким чином, оцінивши інноваційні можливості ВГО, на завершальному етапі необхідно визначити інноваційну стратегію виробничо-господарського об'єднання, яка повинна бути спрямована на активне використання внутрішнього потенціалу інноваційного розвитку ВГО для зміни його зовнішнього оточення.

Автори наукових праць [Борщук, 2007, Дмитрієва, 2007, Римарська, Тарасенко, Королько, Белявська, 2009], зазначають, що ефективна стратегія інноваційного розвитку ВГО чи окремого підприємства, повинна бути спрямована на усунення слабких сторін, які перешкоджають його успішній діяльності та заважають використовувати потенційні можливості. Вона повинна базуватися на тому, за рахунок чого виробничо-господарське об'єднання може ефективно функціонувати, що сприяє створенню конкурентних переваг.

3.2. Розроблення системи показників оцінювання потенціалу інноваційного розвитку ВГО та інформаційне забезпечення

Як зазначається у [Борщук, 2007, Гриньов, 2003, Денисенко, Грищенко, Гречан, 2008, Маслак, Квятковська, 2010, Новікова, 2003, Римарська, Ільяшенко, Шипуліна, 2002, Петрович, Прокопишин-Рашкевич, 2010, Федоренко, Шипуліна, 2005], обов'язковою умовою, яка надає підприємствам змогу розвиватися інноваційним шляхом, є наявність потенціалу інноваційного розвитку.

Важливість оцінювання потенціалу інноваційного розвитку полягає в обґрунтуванні величини показників, які є в його структурі і відображають можливості і загрози суб'єкта господарювання щодо розробки і впровадження інновацій. З огляду на це, наявність необхідних ресурсів, обґрунтування їхньої потреби для здійснення інноваційної діяльності виступають першочерговими чинниками формування потенціалу інноваційного розвитку, сприяють посиленню конкурентних позицій вітчизняних підприємств на ринку. Варто також зазначити, що оцінка потенціалу інноваційного розвитку – необхідна операція процесу розробки стратегії, оскільки від стану потенціалу інноваційного розвитку залежить вибір інноваційної стратегії ВГО.

У дослідженні автором виділено чотири складові потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання, зокрема: науково-інтелектуальну, фінансову, виробничу та маркетингову.

Зауважимо, що оцінку потенціалу інноваційного розвитку ВГО доцільно здійснювати в наступній послідовності:

- оцінювання рівня інформаційного забезпечення діяльності ВГО в розрізі складових його інноваційного потенціалу;
- аналіз структури потенціалу інноваційного розвитку ВГО;
- виявлення ступеня використання внутрішніх інноваційних можливостей учасників ВГО;

- оцінка рівня інноваційної активності виробничо-господарського об'єднання в цілому.

Діагностика потенціалу інноваційного розвитку ВГО та його складових дозволяє оцінити їх достатність чи недостатність для здійснення інноваційної діяльності. Однак, наявність потенціалу інноваційного розвитку ВГО не є достатньою умовою забезпечення інноваційної активності.

Отже, інноваційна активність виробничо-господарського об'єднання визначається двома основними чинниками: станом його інноваційного потенціалу та ефективністю використання інформаційних ресурсів ВГО.

Оцінку потенціалу інноваційного розвитку ВГО будемо здійснювати використовуючи такі групи показників, як показники ефективності використання інноваційного потенціалу, показники фінансового стану та показники інноваційного потенціалу зокрема.

Науковцями розроблено велику кількість підходів до оцінки потенціалу інноваційного розвитку, більшість з яких акцентують увагу на оцінюванні інноваційного потенціалу загалом, тоді як проблемам діагностики окремих його складових приділено недостатньо уваги.

Варто зазначити, що у наукових працях [Борщук, 2007, Гриньов, 2004, Ільяшенко, Маслак, Квятковська, 2010, Римарська, Шипуліна, 2002, Шипуліна, 2005] виділено чотири методологічні підходи щодо оцінки потенціалу інноваційного розвитку суб'єктів господарювання, а саме: ресурсний, процесно-результативний, соціологічний (метод опитувань); особистісний (соціально-психологічна модель).

Кожний з вказаних підходів має свої особливості, при визначенні яких автори (Є. С. Галушко, А.М. Власова, М. Данько, А.І. Ніколаєв, В.Б. Яковенко, Є. Вітте) робили акцент на структуру інноваційного потенціалу підприємства, його складові елементи та їх взаємодію, фактори оцінки, систему показників, керуючись при цьому якісними, кількісними або ж інтегрованими показниками [Гриньов, 2004, с. 66].

Спроможність підприємства до інноваційного розвитку автор праці [Римарська, Борщук, 2007] розглядає як його здатність до розвитку, розв'язання економічних проблем, що стоять перед ним, на основі використання нагромаджених знань та здатності спеціалістів розробляти технологічні рішення.

Систему збалансованих показників представимо як сукупність показників, через які можна визначити величину потенціалу інноваційного розвитку ВГО. Дані показники підібрані відповідно до складових потенціалу інноваційного розвитку ВГО.

Для оцінки стану потенціалу інноваційного розвитку ВГО пропонується застосовувати такі показники: показник науково-інтелектуальної забезпеченості інноваційної діяльності, показник забезпеченості інноваційної діяльності фінансовими ресурсами, показник забезпеченості інноваційної діяльності виробничими ресурсами та коефіцієнт маркетингової забезпеченості інноваційної діяльності. При цьому визначено граничні рівні показників. Склад чинників, використовуваних для оцінки кожної складової визначається експертним методом.

У рамках дослідження виділимо ті показники, які найбільш повно характеризують рівень потенціалу інноваційного розвитку ВГО у розрізі складових його потенціалу. Для кожного показника автором визначено порогові значення, за якими можна простежити ступінь досягнення поставлених цілей. Порогове значення – це гранично допустима величина показника, недоотримання якої призводить до дестабілізаційних, а інколи руйнівних процесів, що перешкоджають досягненню стратегічних цілей ВГО.

Критеріальні значення показників аналізу встановлюються залежно від результатів аналізу інформації, наявної в періодичних і наукових виданнях, аналізу статистичних даних, а також інформації про ринки, на яких представлена продукція об'єкта аналізу. У якості бази порівняння можуть бути використані середні або порогові значення показників по галузі, а також значення за попередній період, прогнозні дані, значення аналогічних

показників конкурентів тощо. Як критерії для визначення порогових значень коефіцієнтів можна використовувати дані статистичного обстеження інноваційної діяльності провідних вітчизняних підприємств, результати досліджень учених, а також досвід закордонних компаній.

За результатами дослідження публікацій [Алексєєв, Хома, 2011, с. 178-193, Борщук, 2007, Гриньов, 2004, Маслак, Квятковська, 2010, Римарська, Ільяшенко, Шипуліна, 2002, Скворцов, 2011, Федонін, Рєпіна, Олексюк, 2004, Шипуліна, 2005] і власного моніторингу показників оцінки потенціалу інноваційного розвитку було сформовано сукупність із 23 показників: показник освітнього рівня, показник рівня наукомісткості робіт, показник плинності кадрів високої кваліфікації, показник оновлення знань, питома вага інженерно-технічного персоналу і науковців, показник винахідницької активності, показник частки прибутку від інноваційної діяльності в загальному обсязі прибутку суб'єкта господарювання, показник інноваційності, коефіцієнт самофінансування, коефіцієнт загальної ліквідності, коефіцієнт рентабельності реалізованої інноваційної продукції, продуктивність праці, коефіцієнт оновлення продукції або послуг, показник прямих запозичень нововведення, показник вартості просування інноваційної продукції чи послуг, показник обсягу реалізованої інноваційної продукції чи послуг, коефіцієнт темпів приросту продажу продукції, коефіцієнт частки спеціалістів, які виконують наукові та науково-технічні роботи, коефіцієнт ринкової частки, коефіцієнт перепродажної підготовки, коефіцієнт зміни обсягів продажу, коефіцієнт витрат на придбання результатів НДДКР, коефіцієнт використання позиченого капіталу.

Здійснивши кореляційно-регресійний аналіз, що дозволив визначити взаємозв'язок між показниками в дослідженні, з усіх прийнятих до аналізу 23 показників було відокремлено 14 показників, які мають суттєвий вплив на інноваційний розвиток ВГО, зокрема: показник рівня наукомісткості робіт, показник плинності кадрів високої кваліфікації, показник оновлення знань, показник частки прибутку від інноваційної діяльності в загальному обсязі

прибутку суб'єкта господарювання, показник інноваційності, коефіцієнт самофінансування, коефіцієнт загальної ліквідності, коефіцієнт рентабельності реалізованої інноваційної продукції, продуктивність праці, коефіцієнт оновлення продукції або послуг, показник прямих запозичень нововведення, показник вартості просування інноваційної продукції чи послуг, показник обсягу реалізованої інноваційної продукції чи послуг, коефіцієнт темпів приросту продажу продукції [Алексєєв, Хома, 2011, с. 178-193, Борщук, 2007, Гриньов, 2004, Ільяшенко, Шипуліна, 2002, Калініченко, 2011, Корінь, 2012, Римарська, Маслак, Квятковська, 2010, Федулова, 2008, Федонін, Репіна, Олексюк, 2004, Шипуліна, 2005].

Для розрахунку загального показника потенціалу інноваційного розвитку ВГО, порівнюємо порогові значення показників з фактичними. На основі величини відхилення визначаємо зони достатності потенціалу інноваційного розвитку ВГО. Аналіз літературних джерел дає змогу стверджувати, що при відхиленні 10-15 % - потенціал інноваційного розвитку є високим; 15 – 50 % - середнім і більше 50 % - низьким.

Отже, визначивши до якої зони відносяться показники, необхідно проставити їм відповідні бали: при високому потенціалі інноваційного розвитку (10-15%) показнику ставимо 2 бали; при середньому – 1 бал і при низькому 0 балів. Визначаємо середнє бальне значення загального показника потенціалу інноваційного розвитку ВГО та середнє бальне значення за складовими потенціалу інноваційного розвитку ВГО.

Якщо для відповідного показника немає нормативного порогового значення, а його позитивною тенденцією є зростання, то в залежності від величини відхилення пропонуємо використовувати такі коефіцієнти вагомості: при зростанні на 10-15 % - показнику ставимо 0 балів, 15-50 % - 1 бал і більше 50 % - 2 бали. Якщо ж тенденція показника негативна, то відповідному показнику ставимо 0 балів при будь-якій величині відхилення.

Серед показників, що характеризують науково-інтелектуальну складову потенціалу інноваційного розвитку ВГО, виділимо показник рівня науко-

місткості робіт, показник плинності кадрів високої кваліфікації та показник оновлення знань.

Показник рівня наукомісткості робіт визначається за формулою:

$$K_n = \frac{V_{ндр}}{V_p}, \quad (3.1)$$

де $V_{ндр}$ – витрати на проведення науково-дослідних робіт при розробці інноваційного виробу чи послуги, грн.;

V_p – чистий дохід, отриманий від реалізації інноваційних виробів чи послуг, грн.

Як зазначається у літературних джерелах [Калшніченко, 2011, Корінь, 2012, Федулова, 2008], формула коефіцієнта наукомісткості складається з відношення величини витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи до базового показника, який може бути представлений вартістю валової, товарної, відвантаженої або чистої продукції, собівартістю або витратами на збут. Вона може бути також представлена співвідношенням числа наукового персоналу галузі до обсягів збуту продукції.

Якщо коефіцієнт наукомісткості буде вище порогового значення, то діяльність суб'єкта господарювання вважається наукомісткою. Як правило, порогове значення змінюється в залежності від виду діяльності. Ось чому значення коефіцієнта наукомісткості залежить не тільки від обсягу ресурсів, що виділяються на науку, але також від галузі, структури витрат на виробництво продукції та інших факторів [Федулова, 2008].

Аналіз наукових праць [Федулова, 2008, Калшніченко, 2011], дає підстави стверджувати, що до наукомістких відносяться ті суб'єкти господарювання, у яких даний показник перевищує порогове значення 0,04 – 0,05 (4 – 5 %).

Для оцінювання рівня науково-інтелектуальної складової потенціалу інноваційного розвитку ВГО важливе значення має показник плинності кадрів високої кваліфікації (Іпл). Даний показник характеризує ступінь усталеності

(спрацьованості) колективу висококваліфікованих працівників і обчислюється за формулою:

$$I_{пл} = \frac{K_{зв. кв}}{K_{кв}}, \quad (3.2)$$

де $K_{зв.кв.}$ – кількість працівників високої кваліфікації, що звільнилися протягом року, чол.;

$K_{кв}$ – загальна кількість працівників високої кваліфікації, чол.

Оптимальне значення показника дорівнює нулю, однак таке значення буває лише теоретично, бо завжди є працівники які звільняються у зв'язку з виходом на пенсію, переїздом до іншої місцевості тощо. Звільнення працівників високої кваліфікації негативно впливає на рівень потенціалу інноваційного розвитку ВГО, зокрема на рівень його науково-інтелектуальної складової.

Рівень науково-інтелектуальної складової значною мірою залежить від стану перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників (обчислюється показником оновлення знань ($I_{о.з.}$)). Даний показник характеризує відповідність рівня знань працівників сучасним вимогам і обчислюється за формулою:

$$I_{о.з.} = \frac{K_{п. пв.}}{K_{заг}} \rightarrow 1, \quad (3.3)$$

де $K_{п.пв.}$ – кількість працівників, що пройшли підвищення кваліфікації чи

перепідготовку протягом певного періоду (3 – 5 років), чол.;

$K_{заг}$ – загальна кількість працівників суб'єкта господарювання, чол.

Отже, показник науково-інтелектуальної забезпеченості інноваційної діяльності ($\Pi_{НІЗІД}$) пропонуємо розраховувати за наступною формулою:

$$\Pi_{НІЗІД} = \frac{KB_{Кн} + KB_{I_{пл}} + KB_{I_{о.з.}}}{3} \longrightarrow 2, \quad (3.4)$$

де $KB_{Кн}$, $KB_{I_{пл}}$, $KB_{I_{о.з.}}$ – коефіцієнти вагомості відповідно показника рівня науко-місткості робіт, показника плинності кадрів високої кваліфікації та показника оновлення знань, бали.

Зростання показника є свідченням покращення рівня науково-інтелектуальної складової потенціалу інноваційного розвитку ВГО, і навпаки.

В умовах ринкової економіки чи не найважливішого значення набувають фінансові ресурси, які забезпечують умови реалізації інших складових інноваційної діяльності, і слугують підґрунтям кількісної оцінки її ефективності. Як зазначається у [Белявська, 2009, Калшніченко, 2011, Кльба, 2007, Малтих, 2011, Олексієнко, Тарасенко, Королько, Тимощук, 2010], фінансування інновацій на достатньому рівні забезпечує надходження коштів для реалізації інноваційних проектів, створює стимули й умови для розробки інновацій, впливає на вибір тематики новаторства у відповідності з потребами розвитку інноваційної діяльності підприємства чи галузі, сприяє ефективному формуванню витрат на нововведення.

Серед показників, що характеризують рівень фінансової складової потенціалу інноваційного розвитку ВГО виділено показник частки прибутку від інноваційної діяльності в загальному обсязі прибутку суб'єкта господарювання, показник інноваційності, коефіцієнт самофінансування, коефіцієнт загальної ліквідності та коефіцієнт рентабельності реалізованої інноваційної продукції.

Показник частки прибутку від інноваційної діяльності в загальному обсязі прибутку суб'єкта господарювання (ЧПін. д.) визначається за формулою:

$$\text{ЧПін. д.} = \frac{\text{Пін. д.}}{\text{Пзаг}} \rightarrow 1, \quad (3.5)$$

де Пін.д. – прибуток від інноваційної діяльності, грн.;

Пзаг – загальний прибуток суб'єкта господарювання, грн.

Позитивною тенденцією для ВГО є збільшення показника. Зауважимо, що даний показник аналізується в динаміці і порівнюється із середнім рівнем по ВГО.

Також до групи показників, що характеризують фінансову складову потенціалу інноваційного розвитку суб'єктів господарювання (ВГО в цілому та учасників ВГО зокрема) доцільно віднести показник інноваційності (Кін), який обчислюється за формулою:

$$\text{Кін.} = \frac{\text{Він.}}{\text{Взаг}} \rightarrow \text{зростання}, \quad (3.6)$$

де Він. – витрати на впровадження інновацій, грн.;

Взаг. – загальні витрати суб'єкта господарювання, грн.

Зазначимо, що даний показник також аналізується в динаміці. Якщо розраховується значення показника для фінансово-кредитної установи, то порівнюємо його із середнім рівнем по банківській системі. Що вищим є значення показника, то вищим є рівень фінансової складової потенціалу інноваційного розвитку банку, а отже і потенціалу інноваційного розвитку ВГО в цілому.

Ступінь фінансування необоротних активів за рахунок власного капіталу характеризує коефіцієнт самофінансування (Ксф). Даний показник визначається за формулою:

$$\text{Ксф} = \frac{\text{ВК}}{\text{НА}}, \quad (3.7)$$

де ВК – власний капітал, грн.;

НА – необоротні активи, грн.

Якщо $\text{Ксф} = 1$, то це свідчить про фінансування необоротних активів лише за рахунок власних коштів, а якщо $\text{Ксф} < 1$, то це означає, що капіталовкладення здійснюються частково за рахунок власних, а частково за рахунок залучених коштів.

Отже, чим наближенішим до одиниці є значення коефіцієнта самофінансування, тим інноваційно активнішим є виробничо-господарське об'єднання та відповідно вищим його інноваційний потенціал.

Найбільш загальне уявлення про оцінку ліквідності активів дає коефіцієнт загальної ліквідності (Кз.л.):

$$\text{Кз. л.} = \frac{\text{Ап}}{\text{Зп}}, \quad (3.8)$$

де Ап – поточні активи (для фінансово-кредитної установи загальні активи), грн.;

Зп – поточні зобов'язання (для фінансово-кредитної установи загальні зобов'язання), грн.

Даний показник дає оцінку ліквідності активів, показуючи скільки гривень поточних активів має припадати на 1 грн поточних зобов'язань. Оскільки поточні зобов'язання суб'єкта господарювання погашаються в основному за рахунок поточних активів, для забезпечення нормального рівня ліквідності необхідно, щоб вартість поточних активів перевищувала суму поточних зобов'язань. Нормальним значення даного коефіцієнта вважається 1,5...2,5, але не менше 1. Значення коефіцієнта, рівне 1, припускає рівність поточних активів і пасивів. Якщо ж значення коефіцієнта значно перевищує 1, то можна зробити висновок про те, що суб'єкт господарювання володіє значним обсягом вільних ресурсів, які сформувалися завдяки власним джерелам. В свою чергу, наявність значного обсягу вільних ресурсів свідчить про високий рівень фінансової складової потенціалу інноваційного розвитку ВГО.

Важливим фінансово-економічним показником, що характеризує рівень фінансової складової потенціалу інноваційного розвитку ВГО є коефіцієнт рентабельності реалізованої інноваційної продукції (Рін), який визначається за формулою:

$$Рін. = \frac{Пр. ін. прод.}{В}, \quad (3.9)$$

де Пр. ін. прод. – прибуток від реалізації інноваційної продукції, робіт і послуг, грн.;

В – сума отриманого чистого доходу, грн.

Коефіцієнт рентабельності реалізованої інноваційної продукції характеризує прибутковість господарської діяльності суб'єкта господарювання від інноваційної діяльності. Показник даної групи дає уявлення про те, наскільки ефективно ВГО здійснює свою інноваційну діяльність, контролює витрати на виробництво і реалізацію інноваційної продукції, і який чистий прибуток при цьому отримує [Гофман, 2012].

Нормативного значення для коефіцієнтів рентабельності не існує, але є загальне правило, чим вище значення коефіцієнта, тим краще [Гофман, 2012]. Збільшення коефіцієнта протягом звітного періоду свідчить про покращення результатів інноваційної діяльності, а зменшення – про погіршення.

Відтак, пропонуємо оцінювати рівень фінансової складової потенціалу інноваційного розвитку, використовуючи показник забезпеченості інноваційної діяльності фінансовими ресурсами ($\Pi_{ЗІДФР}$):

$$\Pi_{ЗІДФР} = \frac{K_{ВчПін.д.} + K_{ВКін.} + K_{ВКс.ф.} + K_{ВКз.л.} + K_{ВРН.}}{5} \longrightarrow 2, \quad (3.10)$$

де $K_{ВчПін.д.}$, $K_{ВКін.}$, $K_{ВКс.ф.}$, $K_{ВКз.л.}$, $K_{ВРН.}$ – коефіцієнти вагомості відповідно показника частки прибутку від інноваційної діяльності в загальному обсязі прибутку суб'єкта господарювання, показника інноваційності, коефіцієнта самофінансування, коефіцієнта загальної ліквідності та коефіцієнта рентабельності реалізованої інноваційної продукції, бали.

Серед показників, що характеризують рівень виробничої складової потенціалу інноваційного розвитку ВГО автором виділено продуктивність праці, коефіцієнт оновлення продукції або послуг та показник прямих запозичень нововведення. Продуктивність праці (Π) відображає роль персоналу в кінцевих результатах діяльності учасників ВГО і обчислюється за формулою:

$$\Pi = \frac{Дз}{Чсс}, \quad (3.11)$$

де $Дз$ – доходи від інноваційної діяльності, грн.;

$Чсс$ – середньоспискова чисельність працівників, чол.

Даний показник є узагальнюючим показником оцінювання ефективності використання трудових ресурсів. Чим більшим є значення показника продуктивності праці, тим вищим є рівень виробничої складової потенціалу інноваційного розвитку ВГО.

Наступним показником, що характеризує рівень виробничої складової потенціалу інноваційного розвитку ВГО автором виділено коефіцієнт оновлення продукції або послуг ($Кон$). Даний показник представляє собою

частину вартості тільки-но започаткованої у виробництві продукції у сукупних надходженнях від реалізації всієї виготовленої суб'єктом господарювання продукції чи наданих послуг на кінець звітного періоду і обчислюється за формулою:

$$K_{он.} = \frac{ВР_{нов}}{ВР_{кп}}, \quad (3.12)$$

де $ВР_{нов}$ – вартість реалізованої інноваційної продукції та наданих послуг, грн.;

$ВР_{кп}$ – вартість всієї реалізованої продукції чи наданих послуг на кінець звітного періоду, грн.

Оптимальне значення цього показника дорівнює 1.

Отже, якщо значення коефіцієнта оновлення продукції або послуг наближається до одиниці, то можемо говорити про підвищення рівня потенціалу інноваційного розвитку за рахунок його виробничої складової.

Аналіз літературних джерел [Тимошук, 2010, Шипуліна, 2005], дає змогу стверджувати, що рівень потенціалу інноваційного розвитку, зокрема його виробничу складову характеризує показник прямих запозичень нововведення (Пп.з.н.), який обчислюється за наступною формулою:

$$Пп.з.н. = [(T_p - T_d)/(T_p + T_i)] - 0.1, \quad (3.13)$$

де T_p – розрахункова трудомісткість (вартість) технічної підготовки виробництва до впровадження нововведення; T_d – трудомісткість (вартість) додаткових робіт з технічної підготовки виробництва (доопрацювання інформаційної продукції) з врахуванням внесення необхідних змін; T_i – трудомісткість (вартість) інформаційного забезпечення впровадження нововведення;

Даний показник необхідно аналізувати в динаміці за декілька останніх років.

Отже, для оцінювання рівня виробничої складової потенціалу інноваційного розвитку ВГО, запропоновано використовувати показник

забезпеченості інноваційної діяльності виробничими ресурсами ($\Pi_{ЗІДВР}$), який розраховується за формулою:

$$\Pi_{ЗІДВР} = \frac{K_{ВП} + K_{ВКОН.} + K_{ВПП.З.Н}}{3} \longrightarrow 2, \quad (3.14)$$

де $K_{ВП}$, $K_{ВКОН.}$, $K_{ВПП.З.Н}$ – коефіцієнти вагомості відповідно продуктивності праці, коефіцієнта оновлення продукції або послуг та показника прямих запозичень нововведення, бали.

Маркетингова складова потенціалу інноваційного розвитку характеризує можливості учасників виробничо-господарського об'єднання стосовно формування товарного асортименту та просування на ринок принципово нової та удосконаленої інноваційної продукції, дотримання співвідношення прибутків за рахунок звичайної та інноваційної продукції.

Серед показників, що характеризують рівень маркетингової складової потенціалу інноваційного розвитку ВГО автором виділено показник вартості просування інноваційної продукції чи послуг, показник обсягу реалізації інноваційної продукції чи послуг та коефіцієнт темпів приросту продажу продукції. Показник вартості просування інноваційної продукції чи послуг ($K_{в.п.}$) визначається як відношення загальної суми коштів, витрачених на просування інноваційної продукції (чи надання інноваційних послуг) до суми виручки, отриманої від їх реалізації і обчислюється за формулою:

$$K_{в.п.} = \frac{Він}{Вреал}, \quad (3.15)$$

де $Він$ – сума коштів, витрачених на просування інноваційної продукції чи послуг, грн.;

$Вреал$ – чистий дохід від реалізації інноваційної продукції чи послуг, грн.

Зауважимо, що в якості бази порівняння показника вартості просування інноваційної продукції чи послуг доцільно використовувати середні значення показника за попередні періоди часу.

Показник обсягу реалізації інноваційної продукції чи послуг визначається як відношення обсягу реалізованої інноваційної продукції чи наданих послуг до загального обсягу наукових розробок і обчислюється за формулою:

$$\text{Ко. р.} = \frac{\text{Ореал.}}{\text{Озаг.}}, \quad (3.16)$$

де Ореал. – обсяг реалізованої інноваційної продукції чи наданих послуг, шт.

Озаг. – загальний обсяг наукових розробок, шт.

Оптимальне значення цього показника дорівнює одиниці. Чим більшою є частка обсягу реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі наукових розробок, тим вищим є рівень маркетингової складової, а отже, і потенціалу інноваційного розвитку ВГО в цілому.

Коефіцієнт темпів приросту продажу продукції (чи надання послуг) характеризує приріст продаж продукції суб'єкта господарювання і визначається за формулою:

$$T = \frac{Q_n - Q_{n-1}}{Q_{n-1}}, \quad (3.17)$$

де Q_n - обсяги продаж продукції підприємства чи реалізації послуг банку (чи страхової компанії) за звітний період, шт.

Q_{n-1} - обсяги продаж продукції підприємства чи реалізації послуг банку (чи страхової компанії) в базовому періоді, шт.

Зростання коефіцієнта темпів приросту продажу продукції свідчить про покращення рівня маркетингової складової, а отже і зростання потенціалу інноваційного розвитку ВГО.

Отже, маркетингову складову потенціалу інноваційного розвитку характеризує показник маркетингової забезпеченості інноваційної діяльності ($\text{П}_{\text{МЗІД}}$), який пропонуємо обчислювати за формулою:

$$\text{П}_{\text{МЗІД}} = \frac{K_{\text{ВКв.п.}} + K_{\text{ВКв.р.}} + K_{\text{ВТ}}}{3} \longrightarrow 2, \quad (3.18)$$

де $K_{\text{ВКв.п.}}$, $K_{\text{ВКв.р.}}$, $K_{\text{ВТ}}$ – коефіцієнти вагомості відповідно показника вартості просування інноваційної продукції чи послуг, показника обсягу реалізації

інноваційної продукції чи послуг та коефіцієнта темпів приросту продажу продукції (чи надання послуг).

Між показниками усіх чотирьох аспектів чітко простежується причинно-наслідковий зв'язок. Зауважимо також, що збалансована система показників виступає засобом моніторингу і слугує інструментом як оперативного, так і довгострокового управління стратегією суб'єкта господарювання.

Оскільки об'єктом нашого дослідження є процеси інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань саме в системі «інновації – маркетинг – фінанси – виробництво», то оцінювання рівня потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарських об'єднань та їх суб'єктів пропонується з використанням структурно-інтегрального підходу, методом оцінки потенціалу інноваційного розвитку ВГО, як елемента більш складної системи. Структурно-інтегральний підхід у дисертаційному дослідженні базується на оцінюванні окремих складових потенціалу інноваційного розвитку суб'єктів господарювання.

Оцінювати потенціал інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання (I_c^{BGO}) пропонуємо за формулою середньої геометричної основних показників науково-інтелектуальної, маркетингової, фінансової та виробничої забезпеченості інноваційної діяльності:

$$I_c^{BGO} = \sum_{c=1}^n \sqrt[k]{\prod_{j=1}^k i_{cj} \times m_{ij}}, \quad (3.19)$$

де i_{cj} – частковий індекс для j -го фактора учасника ВГО (визначається як відношення розміру показників по кожному з суб'єктів ВГО до порогового значення або до середнього рівня по ВГО в цілому); n – кількість суб'єктів ВГО; m_{ij} - ваговий коефіцієнт для j -того фактора (враховує вагомість кожного з факторів); k – кількість факторів.

Середня геометрична дає найбільш правильний за змістом результат і в тих випадках, коли потрібно знайти таке значення економічної величини, яке було б якісно рівновіддаленим як від її максимального, так і від мінімального

значення [Маслак, Квятковська, 2010, Сокиринська, Аберніхіна, Наумов, 2010, Соловйова, 2009].

У дисертаційній роботі автор розмежовує такі поняття, як потенціал інноваційного розвитку окремого суб'єкта господарювання, і потенціал інноваційного розвитку суб'єкта-учасника ВГО, оскільки учасник інтегрованої структури має тісні взаємозв'язки з іншими учасниками, які впливають на його потенціал, зокрема інноваційний. Враховуючи результати досліджень автор пропонує інтегральний показник рівня потенціалу інноваційного розвитку суб'єкта ВГО оцінювати у співвідношенні з потенціалом інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання в цілому за формулою:

$$I_c = \frac{\sqrt[k]{\prod_{j=1}^k i_{cj} \times m_{ij}}}{\sum_{c=1}^n \sqrt[k]{\prod_{j=1}^k i_{cj} \times m_{ij} / n}}, \quad (3.20)$$

де i_{cj} – частковий індекс для j -го фактора учасника ВГО (визначається як відношення розміру показників по кожному з суб'єктів ВГО до порогового значення або до середнього рівня по ВГО в цілому); n – кількість суб'єктів ВГО; m_{ij} – ваговий коефіцієнт для j -того фактора (враховує вагомість кожного з факторів); k – кількість факторів.

Розрахунки фактичних та порогових значень показників, рекомендованих для оцінювання потенціалу інноваційного розвитку ПАТ «НВО «Термоприлад» та ПАТ «Концерн Хлібпром» подані у Додатку С. Рівень потенціалу інноваційного розвитку ПАТ «НВО «Термоприлад» виявився високим за рахунок високого рівня усіх його складових. Що ж стосується ПАТ «Концерн Хлібпром», то рівень його потенціалу інноваційного розвитку виявився середнім, що зумовлено низьким показником забезпеченості інноваційної діяльності виробничими ресурсами.

Зазначені показники є важливим інформаційним ресурсом при виборі інноваційної стратегії ВГО. Кожний із представлених вище показників надає корисну інформацію щодо характеристик досліджуваного об'єкта, використання системи показників підвищує обґрунтованість прийняття

управлінських рішень в інноваційній сфері (у напрямку підвищення рівня потенціалу інноваційного розвитку ВГО).

Зазначимо, що в залежності від об'єкта аналізу запропонована система показників при необхідності може бути доповнена іншими показниками.

Систематична та своєчасна оцінка наявного потенціалу інноваційного розвитку ВГО надасть можливість коректувати напрями інноваційного розвитку і прогнозувати вірогідність та характер результатів інноваційної діяльності. Необхідність здійснення об'єктивної оцінки потенціалу інноваційного розвитку ВГО також обумовлюється тим, що за допомогою запропонованої методики керівництво зможе своєчасно виявити загрозу інноваційної кризи та швидко підготувати інструменти подолання відповідної кризи.

Зауважимо також, що від рівня потенціалу інноваційного розвитку ВГО залежить вибір тієї або іншої стратегії інноваційного розвитку. Так, якщо у суб'єкта господарювання є всі необхідні ресурси, то воно може піти по шляху стратегії лідера, розробляючи і упроваджуючи принципово нові, або базисні, інновації. Якщо інноваційні можливості обмежені, то доцільно їх нарощувати і обирати стратегію послідовника, тобто реалізовувати поліпшуючі технології. Такий підхід до трактування інноваційного потенціалу можна вважати класичним [Квятковська, 2010].

Отже, аналіз і оцінка потенціалу інноваційного розвитку ВГО виявляє можливості для його інноваційного розвитку. Результати оцінки дозволяють розробити оптимальну стратегію інноваційного розвитку.

Основною перевагою системи показників оцінки рівня потенціалу інноваційного розвитку ВГО є її простота у застосуванні в поєднанні із практичною повнотою інформації, яку вона містить. Розрахунок вищенаведених показників можливий на практиці, є достатньо простим; інформація, яка міститься в показниках системи оцінки рівня потенціалу інноваційного розвитку ВГО, доступна для інноваційних менеджерів; оцінка

може бути проведена з мінімально можливими затратами на збір інформації та її обробку.

Слід зазначити, що визначення складу і структури показників оцінки рівня потенціалу інноваційного розвитку ВГО передбачає ведення обліку різного роду витрат і визначення результатів, пов'язаних з новаторством, що сприяє формуванню масиву інформації аналітичного характеру і систематизації процесу збирання внутрішньої інформації, необхідної для аналізу інноваційної діяльності.

Метод оцінки потенціалу інноваційного розвитку ВГО має бути практичним, гнучким, базуватися на доступному математичному апараті та відповідати сучасному рівню розвитку інноваційної діяльності вітчизняних підприємств. Різнобічна оцінка є необхідним і водночас важким завданням, адже виникають аспекти, пов'язані між собою, які треба розглядати окремо. До них належать оцінка науково-інтелектуальної, фінансової, виробничої та маркетингової складових потенціалу інноваційного розвитку ВГО.

Використання запропонованої системи показників дозволить реально оцінити інноваційні можливості при підготовці інноваційних проектів і програм та уникнути нерациональних витрат на проекти, які не можуть бути реалізовані.

3.3. Методичні засади вибору інноваційної стратегії виробничо-господарським об'єднанням

Ефективність управління інноваційною діяльністю суттєво залежить від обраної виробничо-господарським об'єднанням інноваційної стратегії. Інноваційна стратегія – це один із засобів досягнення цілей суб'єкта господарювання, який відрізняється від інших засобів своєю новизною. Інноваційна стратегія ВГО є однією із складових економічної стратегії і з цього

боку може розглядатися як набір правил, методів і засобів пошуку найкращих перспективних для виробничо-господарського об'єднання напрямів розвитку науково-технічних досягнень, ресурсної політики для їх реалізації.

Слід зазначити, що протиріччя з питань визначення змісту інноваційного потенціалу, і, як наслідок, розробки інноваційної стратегії існують досі. Сьогодні при виборі тієї або іншої стратегії інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання недостатньо обмежуватися оцінкою й обліком факторів тільки інноваційної сфери, але й необхідно оцінювати виробничі, фінансові та маркетингові можливості виробничо-господарського об'єднання.

Вибір інноваційної стратегії – складний процес, який повинен здійснюватися на підставі оцінки наявних інноваційних можливостей виробничо-господарського об'єднання та враховувати здатність загального керівництва до ефективної реалізації стратегії в умовах, які змінюються. Процес формування інноваційної стратегії діяльності ВГО залежить від його позиції на ринку, існуючого потенціалу, динаміки розвитку, поведінки конкурентів, стану економіки, соціального середовища і багатьох інших чинників. Відтак, зауважимо, що на вибір інноваційної стратегії безпосередньо впливає ефективність використання інформаційних ресурсів суб'єкта господарювання.

З вибором інноваційної стратегії пов'язана розробка планів, проведення досліджень, здійснення інших форм інноваційної діяльності. Як зазначається у літературних джерелах [Ільків, 2013, Головатюк, 2009, Ілляшенко, Пересадько, 2009], основу розробки інноваційної стратегії складає теорія життєвого циклу продукту, ринкові позиції суб'єкта господарювання і його науково-технічна політика.

Отже, для розроблення адекватної стратегії розвитку ВГО слід мати уявлення про стан і можливості розвитку всієї сукупності складових його потенціалу інноваційного розвитку.

В економічній літературі [Ільків, 2013, Головатюк, 2009, Ілляшенко, Пересадько, 2009] широко висвітлюються питання важливості вибору

ефективних стратегій інноваційного розвитку та представлена різнохарактерна типологія інноваційних стратегій.

Узагальнення власних досліджень дають змогу сформулювати модель формалізації інноваційної стратегії виробничо-господарського об'єднання, яка подана на рис. 3.2.

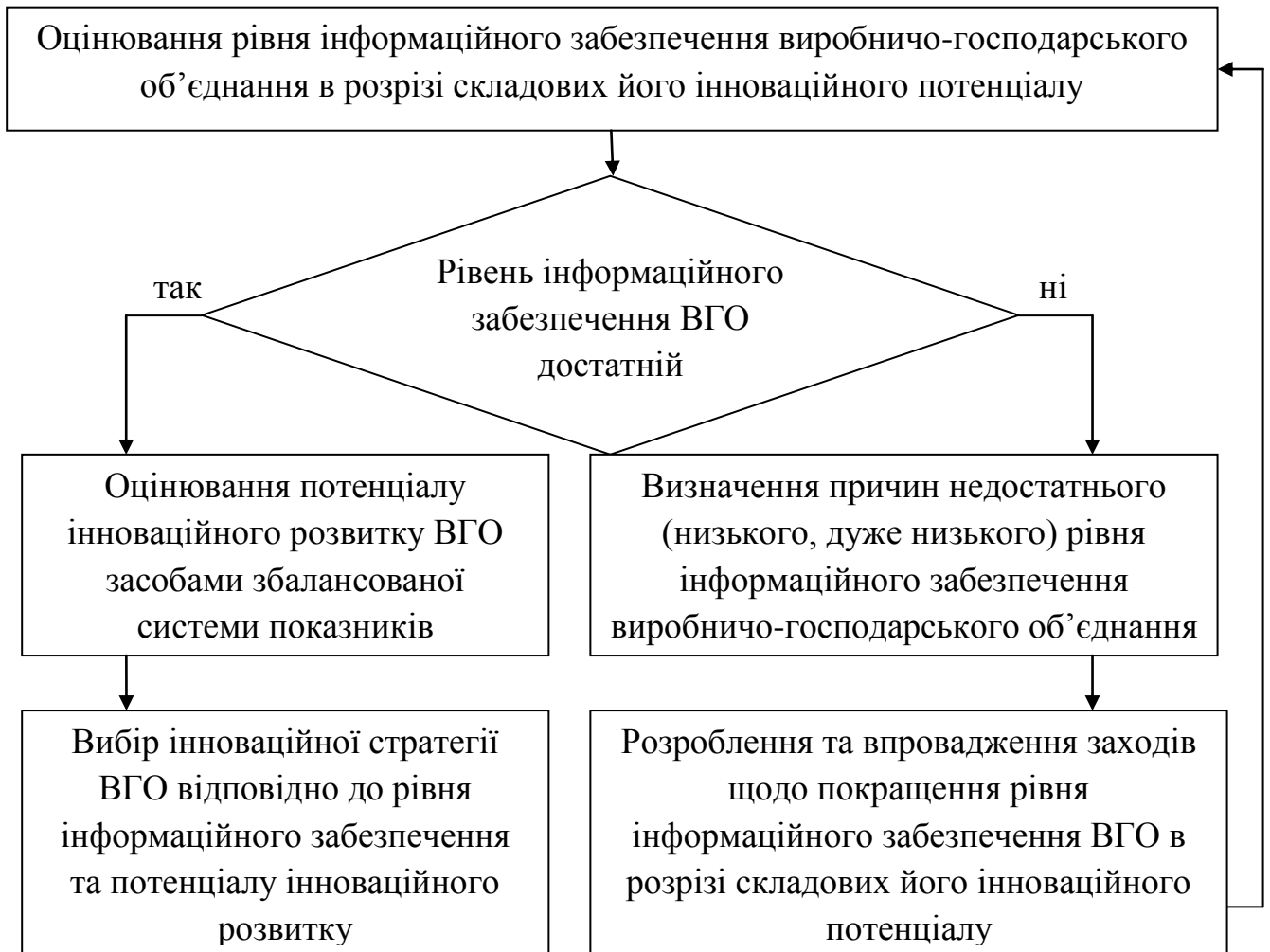

Рис. 3.2. Модель формалізації інноваційної стратегії виробничо – господарського об'єднання

Примітка: розроблено автором

На підставі проаналізованих літературних джерел, а також власних досліджень було виявлено, що визначення інноваційної стратегії виробничо-господарського об'єднання доцільно розпочинати з оцінювання рівня його інформаційного забезпечення. Метод оцінювання рівня інформаційного забезпечення ВГО подано у підрозділі 2.3 даного дисертаційного дослідження.

Якщо за результатами аналізу, рівень інформаційного забезпечення виявиться достатнім, то наступним етапом формалізації інноваційної стратегії буде оцінювання потенціалу інноваційного розвитку ВГО засобами збалансованої системи показників (достатнім слід вважати рівень інформаційного забезпечення, інтегральний показник якого за шкалою Харінгтона перевищує значення 0,370, тобто середній, високий та дуже високий). Якщо ж рівень інформаційного забезпечення виробничо-господарського об'єднання в розрізі складових його потенціалу інноваційного розвитку є недостатнім (низьким, дуже низьким), то відповідно оцінювати потенціал інноваційного розвитку ВГО є недоцільно. У такому випадку необхідно визначити причини недостатнього рівня інформаційного забезпечення, проаналізувавши узагальнюючі показники рівня інформаційного забезпечення по кожній із складових потенціалу інноваційного розвитку ВГО та фактори, якими вони визначаються. Відтак, усунути причини недостатнього рівня інформаційного забезпечення ВГО, шляхом розроблення відповідних заходів (наприклад, низький рівень узагальнюючого показника рівня інформаційного забезпечення інновацій можна покращити шляхом збільшення частки висококваліфікованих працівників у середньосписковій чисельності працівників суб'єкта господарювання тощо). Після впровадження розроблених заходів необхідно повторно оцінити рівень інформаційного забезпечення ВГО.

Удосконалений механізм оцінювання потенціалу інноваційного розвитку ВГО засобами збалансованої системи показників поданий у підрозділі 3.2 даного дисертаційного дослідження. Зазначимо, що від рівня потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання залежить вибір тієї або іншої інноваційної стратегії. Так, якщо потенціал інноваційного розвитку ВГО виявився високим, то суб'єкту господарювання доцільно обрати наступальну стратегію або стратегію лідера. Якщо інноваційні можливості виробничо-господарського об'єднання виявилися середніми, то йому можна рекомендувати обрати захисну стратегію або стратегію послідовника. Що ж

стосується низьких інноваційних можливостей, то в даному випадку доцільно обрати поглинаючу стратегію або як її ще називають – стратегію ліцензування.

Детальніше особливості вибору інноваційної стратегії в залежності від рівня інформаційного забезпечення та потенціалу інноваційного розвитку ВГО наведено у табл.3.1.

Таблиця 3.1

Особливості вибору інноваційної стратегії в залежності від рівня інформаційного забезпечення та потенціалу інноваційного розвитку ВГО

Ознаки		Рівень інформаційного забезпечення ВГО	
		Дуже високий, високий	Середній
Рівень потенціалу інноваційного розвитку ВГО	Високий	Активно-наступальна стратегія Пасивно-наступальна стратегія Поглинаюча стратегія Опортуністична стратегія Стратегія пошуку ринкової ніші	Пасивно-наступальна стратегія Поглинаюча стратегія Опортуністична стратегія Захисна стратегія Традиційна стратегія Стратегія пошуку ринкової ніші
	Середній	Пасивно-наступальна стратегія Поглинаюча стратегія Захисна стратегія Традиційна стратегія Опортуністична стратегія Стратегія пошуку ринкової ніші	Захисна стратегія Традиційна стратегія Опортуністична стратегія Стратегія пошуку ринкової ніші
	Низький	Захисна стратегія Традиційна стратегія Опортуністична стратегія Стратегія пошуку ринкової ніші	Традиційна стратегія Опортуністична стратегія Стратегія пошуку ринкової ніші

Примітка: розроблено автором

*З сукупності запропонованих стратегій вибирається одна залежно від різних сполучень складових потенціалу інноваційного розвитку ВГО.

Зауважимо, що рівень інформаційного забезпечення безпосередньо впливає на процес прийняття управлінських рішень щодо розроблення та впровадження інновацій виробничо-господарських об'єднань. Недостатній

рівень інформаційного забезпечення інноваційної діяльності суб'єкта господарювання, свідчить про те, що керівництвом не були враховані всі можливі внутрішні і зовнішні фактори, які формують основу інформаційного забезпечення оцінювання потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання; невірно сформована структура інформаційного забезпечення, що, в свою чергу, призводить до отримання надмірного обсягу непотрібної інформації, яка не використовується в процесі прийняття інноваційних рішень. Відтак, при недостатньому рівні інформаційного забезпечення, недоцільно здійснювати оцінку потенціалу інноваційного розвитку, а отже, і обирати інноваційну стратегію.

Пропоновані автором найбільш доцільні види стратегій інноваційного розвитку при різних сполученнях складових потенціалу інноваційного розвитку ВГО відображені у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Вибір стратегій інноваційного розвитку ВГО

		Потенціал інноваційного розвитку ВГО		
		високий	середній	низький
Науково-інтелектуальна складова потенціалу інноваційного розвитку ВГО	високий	Активно-наступальна стратегія	Пасивно-наступальна стратегія	Захисна стратегія
	середній	Пасивно-наступальна стратегія	Поглинаюча стратегія (ліцензування)	Захисна стратегія
	низький	Поглинаюча стратегія (ліцензування)	Стратегія пошуку ринкової ніші	Захисна стратегія
Фінансова складова потенціалу інноваційного розвитку ВГО	високий	Активно-наступальна стратегія	Поглинаюча стратегія (ліцензування)	Традиційна стратегія
	середній	Пасивно-наступальна стратегія	Пасивно-наступальна стратегія	Захисна стратегія
	низький	Опортуністична стратегія	Захисна стратегія	Захисна стратегія

Продовження табл. 3.2

Виробнича складова потенціалу інноваційного розвитку ВГО	високий	Активно-наступальна стратегія	Пасивно-наступальна стратегія	Опортуністична стратегія
	середній	Пасивно-наступальна стратегія	Традиційна стратегія	Захисна стратегія
	низький	Стратегія пошуку ринкової ніші	Захисна стратегія (а саме раціоналізація виробничих процесів)	Захисна стратегія (а саме раціоналізація виробничих процесів)
Маркетингова складова потенціалу інноваційного розвитку ВГО	високий	Активно-наступальна стратегія	Пасивно-наступальна стратегія	Стратегія пошуку ринкової ніші
	середній	Пасивно-наступальна стратегія	Традиційна стратегія	Опортуністична стратегія
	низький	Опортуністична стратегія	Опортуністична стратегія	Захисна стратегія

Розглянемо детальніше види інноваційних стратегій, характеристика яких подана у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Характеристика інноваційних стратегій ВГО, за станом його потенціалу інноваційного розвитку

Рівень потенціалу інноваційного розвитку ВГО	Рекомендовані заходи щодо вибору інноваційної стратегії ВГО
Високі інноваційні можливості	Оскільки у суб'єкта господарювання є всі необхідні ресурси, то він може обрати будь-яку стратегію інноваційного розвитку. Зокрема при високих інноваційних можливостях та середньому рівні інформаційного забезпечення ВГО рекомендуємо обрати одну із наступного переліку стратегій, зокрема: активно-наступальна, пасивно-наступальна, поглинаюча стратегія, опортуністична стратегія, стратегія пошуку ринкової ніші. Якщо інноваційні можливості високі при середньому рівні інформаційного забезпечення, то враховуючи ризик достовірного оцінювання потенціалу інноваційного розвитку рекомендуємо обирати одну із наступних стратегій: пасивно-наступальна, поглинаюча, опортуністична, захисна, традиційна, стратегія пошуку ринкової ніші.

Продовження табл. 3.3

Середні інноваційні можливості	При середніх інноваційних можливостях та високому рівні інформаційного забезпечення доцільно обирати пасивно-наступальну стратегію, поглинаючу стратегію, захисну стратегію, традиційну стратегію, опортуністичну стратегію, стратегію пошуку ринкової ніші, тоді як при середньому рівні інформаційного забезпечення – захисну стратегію, традиційну, опортуністичну, стратегію пошуку ринкової ніші.
Низькі інноваційні можливості	При низьких інноваційних можливостях та високому рівні інформаційного забезпечення впроваджувати інноваційну стратегію є частково ризиковано, тому рекомендуємо обирати ВГО одну із наступного переліку стратегій: захисну стратегію, традиційну стратегію, опортуністична, стратегія пошуку ринкової ніші; тоді як при середньому рівні інформаційного забезпечення учасникам ВГО інноваційну стратегію обирати взагалі недоцільно, оскільки результати оцінювання потенціалу інноваційного розвитку свідчать, що ВГО перебуває в інноваційній кризі. У таких випадках необхідно вишукувати можливості інноваційного зростання.

Характеристика стратегій інноваційного розвитку ВГО подана в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Характеристика інноваційних стратегій ВГО

Тип інноваційної стратегії	Сутність стратегії
Активно-наступальна	Активно-наступальна інноваційна стратегія характеризується високим рівнем ризику та ефективності. При обранні такої стратегії орієнтуються на фундаментальні та прикладні дослідження, виробництво нових продуктів та застосування новітніх технологій. Цей вид стратегії вимагає високої кваліфікації при розробці нововведень, вміння швидко реалізувати нововведення та здатності передбачати ринкові потреби.
Пасивно-наступальна	Пасивно-наступальна стратегія характеризується виведенням поліпшеної продукції після апробації її у підприємств-лідерів, а також постійними та значними інвестиціями в НДДКР.

Продовження табл. 3.4

Опортуністична (стратегія якості)	Опортуністична або стратегія якості характеризується підвищенням якості продукції II покоління – лідера на ринку, який не потребує високих витрат на НДДКР.
Захисна	Захисна стратегія характеризується невисоким рівнем ризику, достатньо високим рівнем технічних розробок і певною завойованою часткою ринку.
Поглинаюча стратегія (ліцензування)	Поглинаюча стратегія передбачає використання інноваційних розробок, виконаних іншими організаціями. Зауважимо, що суб'єкти господарювання застосовують поглинаючу інноваційну стратегію поряд з іншою (наприклад, з наступальною).
Традиційна (стратегія ринкової переваги)	Традиційна стратегія характеризується підвищенням якості цієї продукції та удосконаленням форм обслуговування цієї традиційної продукції.
Стратегія пошуку власної ніші	Стратегія пошуку власної ніші характеризується пошуком власних особливих ніш на існуючих ринках.

(авторська розробка на основі [Ілляшенко, Пересадько, 2009, Карюк, 2012, Прокопенко, 2010])

Отже, якщо рівень потенціалу інноваційного розвитку ВГО високий, то суб'єкт господарювання знаходиться в стані абсолютної рівноваги за всіма складовими потенціалу інноваційного розвитку: має потужну виробничу базу, висококваліфікованих працівників, кошти для розроблення і впровадження інновацій, високі маркетингові можливості. Тому на даному етапі розвитку ВГО може вибрати будь-яку стратегію інноваційного розвитку. Оскільки у суб'єкта господарювання є всі необхідні ресурси, то він може обрати активно-наступальну стратегію, розробляючи і упроваджуючи принципово нові інновації. Якщо інноваційні можливості високі, при середньому рівні однієї із складових потенціалу інноваційного розвитку ВГО (науково-інтелектуальної, фінансової, виробничої та маркетингової), то рекомендуємо обирати пасивно-наступальну стратегію. Якщо ж рівень потенціалу інноваційного розвитку загалом високий, а однієї із його складових – низький, то необхідно діяти наступним чином: якщо рівень науково-інтелектуальної складової низький – рекомендуємо обирати поглинаючу стратегію, яка передбачає використання інноваційних розробок, виконаних іншими підприємствами; якщо низьким виявився рівень фінансової або маркетингової складових потенціалу

інноваційного розвитку ВГО – обираємо опортуністичну стратегію; при низьких виробничих можливостях – стратегію пошуку ринкової ніші.

При середніх інноваційних можливостях суб'єкт господарювання успішно функціонує, але є окремі труднощі і проблеми, які можна подолати і виправити. Для реалізації окремих інноваційних проектів необхідно залучати ззовні певний обсяг коштів, висококваліфікований персонал або поліпшувати технологічну базу, шукати нові сфери використання продукції. Якщо ж рівень потенціалу інноваційного розвитку загалом виявився середнім, а його окремих складових – високим, то рекомендуємо обирати пасивно-наступальну стратегію. Якщо ж рівень окремих складових потенціалу інноваційного розвитку середній при середніх інноваційних можливостях ВГО загалом, то діяти необхідно наступним чином: якщо рівень науково-інтелектуальної складової середній – рекомендуємо обирати поглинаючу стратегію; якщо середнім виявився рівень фінансової складової потенціалу інноваційного розвитку ВГО – обираємо пасивно-наступальну стратегію, тоді як при середніх виробничих та маркетингових можливостях – традиційну стратегію.

Що ж стосується низьких інноваційних можливостей окремих складових потенціалу інноваційного розвитку ВГО, то: при низькому рівні науково-інтелектуальної складової та середніх інноваційних можливостях ВГО загалом рекомендуємо обирати стратегію пошуку ринкової ніші; при низьких інноваційних можливостях фінансової та виробничої складових – захисну стратегію, вигода якої полягає в тому, що суб'єкти господарювання можуть концентруватися на продуктах, послугах, які вже стали відомими ринкові і одержали (мінімальне) визнання; при низьких інноваційних можливостях маркетингової складової потенціалу інноваційного розвитку рекомендуємо обирати опортуністичну стратегію.

Щодо низьких інноваційних можливостей ВГО загалом, то необхідно зазначити, що для інноваційного розвитку необхідне залучення значної кількості фінансових ресурсів, пошук нових ринків збуту, зниження виробничих витрат, пошук виробничих потужностей тощо. При низькому рівні

потенціалу інноваційного розвитку ВГО, в більшості випадків, необхідно обирати захисну стратегію. Винятки можуть виникати лише при високому рівні фінансової та виробничої складових, а також високому та середньому рівні маркетингової складової потенціалу інноваційного розвитку ВГО, зокрема: при високому рівні фінансової складової потенціалу інноваційного розвитку ВГО рекомендуємо обирати традиційну стратегію; при високому рівні виробничої складової – опортуністичну стратегію; при високому рівні маркетингової складової – стратегію пошуку ринкової ніші і при середньому рівні маркетингової складової – опортуністичну стратегію.

Якщо ж рівень кожної складової потенціалу інноваційного розвитку є низьким, то це свідчить про нульові інноваційні можливості виробничо-господарського об'єднання: низька забезпеченість основними виробничими фондами, матеріалами, сировиною, комплектуючими, трудовими ресурсами, неефективне їх використання; відсутність фінансових, маркетингових та науково-інтелектуальних ресурсів для інноваційного розвитку. Необхідним є пошук інвесторів, переорієнтація виробництва, здавання в оренду виробничих потужностей тощо.

Висновки до розділу 3

Оскільки метою нашого дослідження є інтегровані об'єднання, які крім виробничих підприємств включають банки, страхові компанії, то для визначення інтегрального показника потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання пропонуємо застосовувати збалансовану систему показників (ЗСП), яка дозволить за сукупністю індивідуальних показників суб'єктів виробничо-господарського об'єднання отримати інтегральний показник потенціалу інноваційного розвитку в цілому.

Узагальнення власних досліджень дає змогу розробити збалансовану систему показників для оцінювання потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання.

Оскільки ми досліджуємо діяльність інтегрованих структур, що займаються інноваційною діяльністю, то стратегією ВГО є інноваційна. Як відомо, інноваційна стратегія передбачає оцінку потенціалу інноваційного розвитку, який включає оцінку його фінансової, виробничої, маркетингової та науково-інтелектуальної складових. Відповідно інформаційне забезпечення оцінювання інноваційного потенціалу виробничо-господарського об'єднання включає чотири сфери або проекції: фінансова діяльність, відносини з клієнтами, організація внутрішніх бізнес-процесів, навчання та розвиток.

Система показників оцінки рівня потенціалу інноваційного розвитку ВГО покликана забезпечити оцінку інноваційних можливостей учасників виробничо-господарського об'єднання, і має слугувати мірою успіху у цій сфері. Вона задає формалізовану базу для прийняття інноваційних рішень та розробки інноваційної стратегії. Це особливо важливо з огляду на притаманні інноваціям високі ризики та необхідність забезпечення довгострокової перспективи інноваційного розвитку. Запропонована система показників дозволяє дослідити інноваційну діяльність виробничо-господарських об'єднань через призму їх комплексної діяльності, зокрема оцінити рівень потенціалу інноваційного розвитку ВГО через оцінку його складових.

Таким чином, розроблена за аналогією із системою збалансованих показників Нортон-Каплана, система показників оцінки рівня потенціалу інноваційного розвитку ВГО дозволить забезпечити:

- ефективний моніторинг рівня управління інноваційною діяльністю, що сприятиме активізації інноваційних процесів;
- організацію оптимального інформаційного зв'язку між учасниками виробничо-господарського об'єднання з метою розробки інноваційної стратегії;
- своєчасне надходження достовірної, повної та точної інформації щодо стану інноваційної діяльності;
- скорочення часу прийняття управлінських рішень в інноваційній сфері.

На підставі проаналізованих літературних джерел, а також власних досліджень було виявлено, що визначення інноваційної стратегії виробничо-господарського об'єднання доцільно розпочинати з оцінювання рівня його інформаційного забезпечення. Методику оцінювання рівня інформаційного забезпечення ВГО в розрізі складових його інноваційного потенціалу автором розглянуто у підрозділі 2.3 даного дисертаційного дослідження.

Якщо за результатами аналізу, рівень інформаційного забезпечення виявиться достатнім, то наступним етапом формалізації інноваційної стратегії буде оцінювання потенціалу інноваційного розвитку ВГО засобами збалансованої системи показників (достатнім слід вважати рівень інформаційного забезпечення, інтегральний показник якого за шкалою Харінгтона перевищує значення 0,370, тобто середній, високий та дуже високий). Якщо ж рівень інформаційного забезпечення виробничо-господарського об'єднання в розрізі складових його потенціалу інноваційного розвитку є недостатнім (низьким, дуже низьким), то відповідно оцінювати потенціал інноваційного розвитку ВГО є недоцільно. В такому випадку необхідно визначити причини недостатнього рівня інформаційного забезпечення, проаналізувавши узагальнюючі показники рівня інформаційного забезпечення по кожній із складових потенціалу інноваційного розвитку ВГО та фактори, якими вони визначаються. Відтак, усунути причини недостатнього рівня інформаційного забезпечення ВГО, шляхом розроблення відповідних заходів (наприклад, низький рівень узагальнюючого показника рівня інформаційного забезпечення інновацій можна покращити шляхом збільшення частки висококваліфікованих працівників в середньосписковій чисельності працівників суб'єкта господарювання тощо). Після впровадження розроблених заходів необхідно повторно оцінити рівень інформаційного забезпечення ВГО.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання – розроблення теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань. Основні результати дисертаційної роботи полягають у такому:

1. На основі вивчення та аналізування літературних джерел, розкрито сутність і значення понять «інформаційне забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарського об'єднання», «інформаційний потенціал виробничо-господарського об'єднання», розвинуто сутність потенціалу інноваційного розвитку ВГО та визначено його складові. Інформаційне забезпечення інноваційної діяльності ВГО запропоновано трактувати як систему інтеграції інформаційних ресурсів та сукупність способів їх організації щодо науково-інтелектуальних, фінансових, виробничих та маркетингових можливостей інноваційного розвитку діяльності ВГО, які необхідні для прийняття ефективних управлінських рішень в сфері інновацій.

В роботі дістали подальшого розвитку означення інформаційного потенціалу виробничо-господарського об'єднання під яким слід розуміти можливості інформаційної системи забезпечувати потреби у достовірній та достатній інформації всіх учасників ВГО для прийняття ефективних управлінських рішень.

Наголошено, що під потенціалом інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання, слід розуміти сукупність всіх тих видів ресурсів, які необхідні для здійснення інноваційної діяльності ВГО та можливостей цих ресурсів забезпечувати розробку та впровадження інновацій. Відповідно до зазначеного запропоновано виділяти такі складові потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання: науково-інтелектуальну, фінансову, виробничу, маркетингову та інформаційно-інтерфейсну.

2. Удосконалено процес корпоративного управління інформаційними потоками виробничо-господарського об'єднання, що передбачає створення інноваційно-інформаційного центру ВГО, діяльність якого повинна спрямовуватись на збір, обробку, аналіз і зберігання інформації, організацію маркетингових досліджень, постійне і систематичне відслідковування нормативної документації, розробку альтернативних варіантів прийняття рішень та передачею їх керівництву.

3. Сформовано класифікацію джерел формування інформаційного забезпечення ВГО з виділенням таких класифікаційних ознак внутрішнього середовища як інформаційні ресурси науково-інтелектуальної, виробничої, фінансової та маркетингової складових потенціалу інноваційного розвитку ВГО. Визначено етапи формування інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарського об'єднання.

4. Удосконалено модель оцінювання потенціалу інноваційного розвитку ВГО, який на відміну від наявних ґрунтується на застосуванні збалансованої системи показників. Визначено чинники, що формують основу інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань та сформовано критерії оцінювання рівня інформаційного забезпечення ВГО.

5. Розроблено теоретико-методичний підхід до оцінювання рівня інформаційного забезпечення виробничо-господарського об'єднання в розрізі складових його інноваційного потенціалу, який ґрунтується на засадах застосування системи одночасних рівнянь. Використання розробленої системи показників дасть змогу оцінювати рівень інформаційного забезпечення діяльності ВГО в системі “інновації – маркетинг – фінанси – виробництво” системно, одночасно враховуючи всі істотні фактори впливу на результуючий показник. Зауважимо, що запропонована модель може бути використана для оцінювання рівня інформаційного забезпечення як ВГО в цілому, так і його окремих учасників, зокрема виробничих підприємств, банків, страхових компаній тощо.

6. З метою покращення процесу прийняття управлінських рішень виробничо-господарськими об'єднаннями щодо розроблення та впровадження інновацій запропоновано інформаційно-структурну модель формалізації інноваційної стратегії, яка ґрунтується на оцінюванні рівня інформаційного забезпечення діяльності ВГО в системі «інновації - маркетинг – фінанси – виробництво» та визначенні показників науково-інтелектуальної, маркетингової, фінансової та виробничої забезпеченості інноваційної діяльності ВГО, що дає змогу керівникам та менеджерам структурно оцінювати рівень потенціалу інноваційного розвитку інтегрованої структури з урахуванням кожної із його складових. Водночас виявлено, що від рівня потенціалу інноваційного розвитку ВГО залежить вибір тієї чи іншої стратегії інноваційного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Авер'янов, В.Б., ред., 2003. *Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики*. К.: Факт.
2. Алексеев, И.В. та Хома, И.Б., 2011. Оценка инновационной деятельности в системе контроля уровня экономической безопасности промышленного предприятия. Булеева, И.П. та Брюховецка, Н.Е., ред. *Капитализация предприятий: теория и практика: монография*. Донецк, с. 178–193.
3. Анастафьева, Н.Е. та ін., 1999. *Теория и практика управления процессами информатизации: Монография*. Тамбовський обласний інститут підвищення кваліфікації робітників освіти.
4. Аржевітін, С., 2000. У переддень десятирічного ювілею. Штрихи до історії розвитку вітчизняної банківської системи за роки державної незалежності України. *Вісник Національного банку України*, 2, с.41-45.
5. Артюшок, В.С., 2011. Інформаційне забезпечення управління розвитком потенціалу підприємства. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Серія «Економіка»*, 3 (55), с. 3 – 10.
6. Балабанов, И.Т., 2002. *Инновационный менеджмент. Учеб. пособ.* – СПб.: Питер.
7. Балан, О.С., 2014. Науково-методичний підхід до формування інформаційно-аналітичного забезпечення процесу прийняття інвестиційних рішень на підприємствах виробничої сфери. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*, 6, (68), с. 48-57.
8. Белан, М.Г. *Фактори фінансової надійності страхової компанії* [online] Доступно: <<http://www.nauka.zinet.info>> [Дата звернення 12 березня 2011].
9. Белых, Л.П., 1996. *Устойчивость коммерческих банков. Как банкам избежать банкротства*. М.: Банки и биржи, ЮНИТИ.

- 10.Белялов, Т.Е., 2011. Інформаційне забезпечення управління фінансовою діяльністю підприємств легкої промисловості. *Актуальні проблеми економіки*, 1 (115), с. 219-226.
- 11.Беляевский, И.К., 2007. *Маркетинговое исследование: информация, анализ, прогноз: Учеб. пособие*. М.: Финансы и статистика.
- 12.Бернштам, Е.С. та Лузанов, А.Н., 2001. *Региональные аспекты организации и государственного регулирования банковской сферы: зарубежный и российский подходы*. М: Эдиториал УРСС.
- 13.Білошицький, О.В., 2009. Аналіз фінансової стабільності страхової компанії в умовах інформаційної невизначеності. *Моделювання та інформаційні системи в економіці*. К.: КНЕУ, 79, с. 140-160.
- 14.Бузько, І.Р. та Дмитренко, І.Є., 2002. *Стратегічний потенціал і формування пріоритетів у розвитку підприємства: монографія*. Алчевськ: Вид-во ДГМІ.
- 15.Боднар, А.В., 2011. Інформація и комунікації в управленні підприємством. *Маркетинг і менеджмент інновацій*, 3, Т. 2, с. 219-227.
- 16.Бойко, Н.І., 2009. *Формування інформаційних потоків та управління ними в логістичній системі торговельних підприємств*. Кандидат наук. Львівська комерційна академія.
- 17.Бондаренко, Є.Д., 2005. *Фінансовий менеджмент*. Поддєрьогін, А.М., ред., К.: КНЕУ, с. 56.
- 18.Босак, І.П. та Палига, Є.М., 2007. Інформаційне забезпечення управління підприємством: економічний аспект. *Регіональна економіка*, 4, с. 193 – 195.
- 19.Борисов, А.Б., 2003. *Большой экономический словарь*. М.: Книжный мир.
- 20.Ващенко, Л.О. та Сухарев, П.М., 2007. *Аналіз фінансового стану підприємства: інформаційне та методичне забезпечення*. Донецьк: „Вебер” (Донецька філія).
- 21.Великий, Ю.В., 2012. *Стратегічний потенціал інноваційного розвитку машинобудівних підприємств України: теорія, методологія та практика*

- регулювання. Доктор наук. Чорноморський державний університет імені Петра Могили.
22. Верба, В.А., 2009. Інформаційне забезпечення управління розвитком компанії. *Формування ринкової економіки. Збірник наукових праць ДВНЗ «КНЕУ імені В. Гетьмана»*, 22, с. 145-154.
 23. Веб-сайт Головного управління статистики у Львівській області [online] Доступно: <www.stat.lviv.ua> [Дата звернення 15 вересня 2011].
 24. Ведернікова, С.В., 2012. Інформаційні технології як інструмент взаємодії банківської сфери з національною економікою. *Актуальні проблеми економіки*, 4 (130), с.78-85.
 25. Виханский, О.С. та Наумов, А.И., 1996. *Менеджмент: человек, стратегия, процессы: 2-е изд. Учебник*. М.: «Фирма Гардарика».
 26. Вінничук, О.Ю., 2011. Деякі підходи до формування інформаційних ресурсів підприємства. *Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. Економічні науки*. Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ. Вип. II (42), с. 121-126.
 27. Волод, О.І., 2012. *Інформаційне забезпечення та його вплив на ефективність управління підприємствами харчової промисловості регіону*. Кандидат наук. Чернігівський державний технологічний університет.
 28. Вуйців, М.М., 2012. Розвиток функції контролю при впровадженні інтегрованих інформаційних систем. *Актуальні проблеми економіки*, 4 (130). – с. 266-275.
 29. Воройский, Ф.С., 2001. *Информатика: Новый систематизированный толковый словарь – справочник*. М. Либерия.
 30. Возняк, Г.В. та Кузнецова, А.Я., 2007. *Інноваційна діяльність промислових підприємств та способи її фінансування в Україні: Монографія*. К.: УБС НБУ.
 31. Гайдук, В.А., 2008. Особливості створення конкурентоспроможного інноваційного продукту в умовах ринку. *Інвестиції: практика і досвід*, 2, с. 18-20.

32. Гавловська, Н.І. та Козік, О.М., 2010. Специфіка діяльності підприємств в умовах зростання потоків інформації. *Вісник Хмельницького національного університету*, 1. Т. 2, с. 16 – 20.
33. Гайовик, Т.В. *Фактори фінансової стійкості страхової компанії* [online] Доступно: <<http://www.intkonf.org>> [Дата звернення 18 жовтня 2011].
34. Гальків, Л.І., 2011. Теоретико-методологічні основи дослідження інфраструктури товарного ринку в контексті формування людського капіталу. Інфраструктура ринку товарів та послуг і її вплив на людський капітал. *Управління розвитком економічної та соціальної інфраструктури Західного регіону в контексті євроінтеграції : [монографія]*. Степура, Т.М., Кучер, Л.Д., Гальків Л.І. та ін., ред. Львів : Вид-во Ліга-Прес, с. 15-30, с. 100-106.
35. Гвоздю, С.Ю., 2009. Аналіз основних чинників активізації інноваційної діяльності підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. Вип.19.11, с. 268 – 274.
36. Гайдук, Л.А., 2006. *Управління інноваційним потенціалом підприємств України*. Кандидат наук. Донецький національний університет.
37. Годин, В.В. та Корнеев, И.К., 2000. *Управление информационными ресурсами: 17 – модульная программа для менеджеров «Управление развитием организации»*. М.: Инфра-М».
38. Гончаренко, А.П., 2009. *Інформаційне забезпечення інноваційного розвитку економіки на базі системи науково-технічної інформації*. Кандидат наук. Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Доброва Національної академії наук України.
39. Головатюк, В.М., 2009. Вимірювання інноваційного потенціалу в контексті формування стратегії розвитку підприємства. *Механізм регулювання економіки*, 1, с. 102 – 111.
40. Гольдштейн, Г.Я., 1998. *Инновационный менеджмент: учеб. пособие*. Таганрог: Изд-во ТРТУ.

- 41.Гофман, М.О., 2012. *Вплив попиту на функціонування підприємств АПК*. Кандидат наук. ПВНЗ «Європейський університет».
- 42.Гребешков, О.М., 2012. *Інформаційна стратегія підприємства: теоретико-методичні аспекти розробки та впровадження*. Кандидат наук. ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана».
- 43.Григораш, О.В., 2012. Інноваційний розвиток малого підприємництва у регіоні. В.: *Реалії та перспективи 2012 року: XII Міжнародна науково-практична конференція молодих науковців*. Київ, Україна, 23 березня 2012 року. К.: УДУФМТ.
- 44.Гриньов, А.В., 2004. *Організація та управління науково-дослідними і дослідно-конструкторськими розробками на підприємстві: Монографія*. Х.: ВД «ІНЖЕК».
- 45.Гриньов, А.В., 2003. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства. *Проблеми науки*, 12, с. 12-15.
- 46.Гриньова, В.М. та Козирева, О.В. 2006. *Соціально-економічні проблеми інноваційного розвитку підприємств: монографія*. Х.: ВД «ІНЖЕК».
- 47.Гриценко, Л.Л. та Височина, А.В., 2012. Збалансована система показників як інструмент оцінювання стратегії підприємства. *Актуальні проблеми економіки*, 3 (129), с. 161 – 167.
- 48.Грекул, В.И., Денищенко, Г.Н. та Коровкина Н.Л., 2005. Проектирование информационных систем. *Интернет-университет информационных технологий*. ИНТУИТ.
- 49.Гук, О.В. та Шкурят, В.О., 2015. Формування стратегії інноваційного розвитку підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Електронне наукове видання. Вип. 7, с. 545-548.
- 50.Даль, В., 1991. *Толковый словарь живого великорусского языка*, Т. 4. М.: Рус. яз.

- 51.Денисенко, М.П. та Колос, І.В., 2006. Інформаційне забезпечення ефективного управління підприємством. *Економіка та держава*, 7, с. 19-24.
- 52.Дзюба, С.Г. та Гайдай, І.Ю., 2012. Загальна характеристика зовнішнього середовища функціонування підприємств. *Актуальні проблеми економіки*, 1 (127), с. 144 – 155.
- 53.Дзюбалюк, О.В. та Малахова, О.Л., 2008. *Банки і підприємства: кредитні аспекти взаємодії в умовах ринкової трансформації економіки: Монографія*. Тернопіль: Вектор.
- 54.Дубровіна, Н.А та Пирогова, Н.Л. Моделювання основних показників діяльності страхової компанії [online] Доступно: <<http://www.rusnauka.com>> [Дата звернення 5 квітня 2012].
- 55.Дзюбіна, А.В., 2008. Розкриття змісту поняття «інноваційний потенціал» та визначення його складових. *Вісник НУ «Львівська політехніка»*, 628, с. 72-77.
- 56.Дмитрієва, О., 2007. Збалансована система показників у стратегічному управлінні підприємствами в Україні та Угорщині. *Вісник КНТЕУ*, 2, с. 21 – 28.
- 57.Дідовець, І.В., 2010. Система збалансованих показників як основний інструмент розробки і реалізації стратегії банку. *Держава та регіони*, 1, с. 105-110.
- 58.Дорошкевич, К.О., 2010. Оцінювання інформаційного забезпечення використання стратегічних карт машинобудівних підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України: Збірник науково-технічних праць*. Львів: РВВ НЛТУ України. Вип. 20.6, с. 301 – 307.
- 59.Другов, О.О., 2013. Інтелектуалізація як фактор забезпечення інноваційного розвитку економіки України. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. Вип. 1, с. 206-213.
- 60.Мочерний, С.В. та ін., ред., 2000. *Економічна енциклопедія: У 3-х т. Т1*. К.: Вид. центр „Академія”.

61. Мочерний, С.В. та ін., ред., 2002. *Економічна енциклопедія: У 3-х т. Т3. К.: Вид. центр „Академія”*.
62. Егоров, Е.В., Романов, А.В. та Романова, В.А. *Маркетинг банковских услуг: Учеб. пособие. М.: ТЕИС.*
63. Єрмошенко, А.М., 2012. Корпоративне управління як стратегічний чинник розвитку інтеграції страхових компаній з банками. *Актуальні проблеми економіки*, 1 (127), с. 200 – 208.
64. Єрмоїна, Н.В., 2009. *Банківські інформаційні системи. К.: КНЕУ.*
65. Ільясов, С.М., 2001. *Устойчивость банковской системы: механизмы управления, региональные особенности: Учеб. пособ. М.: ЮНИТИ – ДАНА.*
66. Ілляшенко, С.Н. та Шипулина, Ю.С., 2002. Составляющие инновационного потенциала субъекта хозяйственной деятельности. *Вісник Сумського державного університету. Серія “Економіка”*, 7 (40). – с. 118 – 125.
67. Іванов, Ю.Б. та Тищенко, О.М., 2006. *Теоретичні основи конкурентної стратегії підприємства: Монографія. Х.: ВД «ІНЖЕК».*
68. Іванова, В.В., 2008. Щодо формування системи інформаційного забезпечення розвитку економіки України. *Економіст*, 4, с. 61 – 63.
69. Іванова, В.В., 2011. Вплив ефективної інформації на обсяги національного виробництва. *Актуальні проблеми економіки*, 1 (115), с. 246 – 251.
70. Івахненко, С.В., 2004. *Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту. К.: Знання.*
71. Ілляшенко, С.М., 2003. *Управління інноваційним розвитком. Суми: Університетська книга.*
72. Ілляшенко, С.М., 2004. Інформаційний потенціал підприємства. *Вісник Сумського державного університету*, 9 (68), с. 11 – 18.
73. Ілляшенко, С.М., ред., 2008. *Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу: монографія. Суми: ВТД «Університетська книга».*

- 74.Ілляшенко, С.М. та Пересадько, Г.О., 2009. Методичні засади вибору інноваційної стратегії підприємства з позицій концепції маркетингу. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*, 5, с. 69 – 72.
- 75.Ільків, Л.А., 2013. Інноваційний потенціал аграрного підприємства: сутність та стратегія використання. *Інноваційна економіка*, 8. – с. 86 – 88.
- 76.Федоренко, В.Г. та Денисенко, М.П., ред., 2008. *Інноваційні процеси в змішаній економіці*: Монографія. К.: ІІ КД СЗУ. Т. 1.
- 77.Каплан, Р.С. та Нортон, Д.П., 2003. *Сбалансованная система показателей. От стратегии к действию*. М.: Олимп-Бизнес.
- 78.Капітан, І.Б., 2007. Принципи і методи аналізу в управлінні інноваційною діяльністю при виведенні нових товарів на ринок. *Актуальні проблеми економіки*, 7 (73), с. 54-61.
- 79.Калініченко, Л.Л., 2009. Методика порівняльної оцінки ефективності діяльності підприємств у складі ПФГ та самостійно функціонуючих підприємств. *Вісник економіки транспорту і промисловості*, 25, с. 34 – 38.
- 80.Калініченко, Л.Л., 2011. Інтегровані бізнес-структури: сутність та оцінка ефективності функціонування. *Вісник економіки транспорту і промисловості*, 34, с. 393-396.
- 81.Кальченко, А.Г., 1999. *Основы логистики: Учебное пособие*. К.: Общество «Знание», КОО.
- 82.Качмар, С.І., 2011. Методичний підхід до оцінювання рівня інформаційного забезпечення у сфері інвестиційного банкінгу. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*, 2 (11), с. 202 – 205.
- 83.Качаєв, Ю.Д., 2001. Територіальні фактори банківської діяльності в Україні. *Вісник Національного банку України*, 4, с.11-15.
- 84.Карюк, В.І., 2012. Методика вибору стратегічних альтернатив у процесі формування інноваційної стратегії підприємства. *Теоретичні та прикладні питання економіки*, 27, Т.1, с. 385 – 391.

- 85.Квятковська, Л.А. 2010. *Економічна оцінка виробничого потенціалу машинобудівного підприємства*. Кандидат наук. Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського.
- 86.Кирсанова, Т.А., 2004. *Екологический контроллинг в системе управления предприятием*. Кандидат наук. Сумский государственный университет.
- 87.Кірейцев, Г.Г., 2004. *Фінансовий менеджмент*. К.: Центр навчальної літератури, с. 24.
- 88.Кльоба, Л.Г., 2007. *Управління банківською інвестиційною діяльністю*. Монографія. Реверчук, С.К., ред. Львів: Тріада плюс.
- 89.Кужда, Т.І., 2007. *Аналізування факторів інноваційного розвитку підприємств*. *Вісник Хмельницького національного університету*, 1 (88) – с. 7-12.
- 90.Кузьмін, О.Є. та Георгіаді, Н.Г., 2006. *Формування і використання інформаційної системи управління економічним розвитком підприємства*: Монографія. Львів: Видавництво національного університету „Львівська політехніка”.
- 91.Кузьмін, О.Є. та Мельник, О.Г., 2003. *Теоретичні та прикладні засади менеджменту*: Навч. пос. – 2-ге вид. доп. і перероб. Львів: НУ «Львівська політехніка», «Інтелект-Захід».
- 92.Кузіна, Л.І., 2009. *Інформація як складова інноваційного розвитку*. В.: *Сучасна інформаційна Україна: інформатика, економіка, філософія: Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції*. Донецьк, Україна, 14-15 травня 2009 р.
- 93.Куликова, Н.В. *Модификация производственной функции: теоретические подходы* [online] Доступно: <<http://www.anrb.ru>> [Дата звернення 17 травня 2012].
- 94.Кулицький, С.П., 2002. *Основи організації інформаційної діяльності у сфері управління*.К.: МАУП.
- 95.Кокурин, Д.И., 2001. *Инновационная деятельность*. – М.: Экзамен.

96. Колісник, М.К., 2009. *Антикризове управління виробничо-господарськими структурами у машинобудуванні*. Монографія. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка».
97. Колісник, М.К. та Біленська, Я.Р., 2010. Діяльність виробничо-господарських структур в системі „інновації – фінанси – виробництво”. *Науковий вісник НЛТУ України: Збірник науково-технічних праць*. Львів: РВВ НЛТУ України. Вип. 20.8, с. 190 - 195.
98. Конституція України [online] Доступно: <zakon1.rada.gov.ua> [Дата звернення 8 грудня 2011].
99. Коюда, В.О. та Лисенко, Л.А., 2010. *Інноваційна діяльність підприємства та оцінка її ефективності*. Монографія. Х.: ФОП Павленко О.Г.; ВД «ІНЖЕК».
100. Корінь, М.В., 2012. Показник результативності та оцінка економічної ефективності функціонування ЛПМЦ. *Вісник Хмельницького національного університету*, 6 – С. 106 – 112.
101. Книш, А.Г., 2010. Проблеми розроблення системи управління інформаційними потоками. В.: *Ефективність бізнесу в умовах трансформаційної економіки: Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції*. Сімферополь, Україна, 4-6 червня 2010. Сімферополь: ВіТроПринт.
102. Краснова, І., 2009. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління ресурсним потенціалом банку. *Вісник НБУ*, жовтень, с. 46 – 51.
103. Крушельницька, О.В., 2003. *Управление материальными ресурсами: Навч. посobie*. К.: Кондор.
104. Лаптев, В.І., 2007. Дослідження факторів, які впливають на управління корпораціями. В.: *Корпорації та інтегровані структури: проблеми науки та практики: Тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції*. Харків, Україна, 22-23 травня 2007. Х.: ВД «ІНЖЕК».
105. Лафта, Дж. К., 2005. *Менеджмент: [учеб. посobie]*. М.: ТК Велби.

- 106.Лисенко, Л.А., 2010. Оцінка ефективності інноваційної діяльності промислового підприємства. Кандидат наук.
- 107.Любченко, Н.Л., 2010. Визначення впливу факторів зовнішнього середовища на стабільність підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*, 3. Т. 3, с. 62 – 66.
- 108.Макаренко, М.В., 2012. *Управління формуванням конкурентних переваг як основної умови регіонального розвитку*. Доктор наук. Донецький державний університет управління.
- 109.Мартюшева, Л.С. та Калишенко, В.О., 2002. Інноваційний потенціал підприємства як об'єкт економічного дослідження. *Фінанси України*, 10, с.61-66.
- 110.Матвиенко, О.В., 2004. *Основи інформаційного менеджмента: Навчальний пос.* К.: ЦНЛ.
- 111.Матов, О.Я. та Храмова, І.О., 2009. Сучасні технології інтеграції інформаційних ресурсів. *Реєстрація, зберігання і обробка даних*, 1, Т. 11, с. 34-37.
- 112.Маслак, О.О. та Жежуха, В.Й., 2008. Чинники впливу на інноваційну активність підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України*, вип. 18.8, с. 203 – 207.
- 113.Маслак, О.І. та Квятковська, Л.А., 2010. Система показників оцінки інноваційного потенціалу промислового підприємства. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка».
- 114.Мех, Я.В., 2003. *Інформаційне забезпечення управління внутрішніми резервами підприємства (методологія і організація): Монографія*. Тернопіль: ПП «Синтез-Поліграф».
- 115.Малиновський, Ю.В., 2011. Інформаційне забезпечення стратегічного планування інноваційної діяльності. *Науковий вісник НЛТУ України*. Вип. 21.5, с. 352 – 357.

- 116.Мельник, Ю.М. та Савченко, О.С., 2011. Проблеми застосування збалансованої системи показників на вітчизняних підприємствах. *Маркетинг і менеджмент інновацій*, 1, с. 192 – 202.
- 117.Мельник, О.Г., 2008. Інформація як складова інноваційного розвитку. *Актуальні проблеми економіки*, 10 (88), с. 136-141.
- 118.Миронов, В.А., 2004. *Информационное управление финансово-хозяйственной деятельностью на предприятиях*. Учеб. пособие. Тверь:ТГТУ.
- 119.Матвієнко-Біляєва Г.Л., 2010. *Контролінг логістичної діяльності підприємства*. Кандидат наук. Харківський національний економічний університет.
- 120.Мягких, І.М., 2009. Аналіз і оцінка використання ресурсного потенціалу в системі споживчої кооперації. *Актуальні проблеми економіки*, 1(91), с. 136-141.
- 121.Мних, Є., 2005. Критерії досконалості систем бухгалтерського обліку і аудиту в Україні. В.: Концепція розвитку бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту в умовах міжнародної інтеграції. Частина 1.: міжнародна науково-практична конференція. Київ – КНТСУ.
- 122.Наследов, А.Д., 2006. Математические методы психологического исследования. *Анализ и интерпретация данных*. Учебное пособие [2-ге изд.]. – СПб.: Речь.
- 123.Нивен, Пол Р., 2005. *Сбалансированная система показателей для государственных и неприбыльных организаций*. Максимова, О.Б., ред., пер с англ. Днепропетровск: Баланс Бизнес Букс.
- 124.Новак, В.О., Симоненко, Ю.Г. та Бондар, В.П., 2008. *Інформаційні системи в менеджменті*: Підручник. К.: Каравела.
- 125.Новаківський, І.І., Грибик, І.І. та Федак, Т.В., 2010. *Інформаційні системи у менеджменті: системний підхід*: навч. посібник. Львів: Вид. Львів. політ.

126. Новаківський, І.І., 2002. Інформаційний потенціал системи управління підприємством. Кандидат наук. Нац. ун-т "Львів. політехніка".
127. Новікова, І.В., 2003. Інноваційний потенціал підприємства: оцінка та фінансово-інвестиційне забезпечення розвитку (за матеріалами підприємств алмазно-інструментального виробництва України). Кандидат наук. Київський національний економічний ун-т.
128. Оберемчук, В.Ф., 2002. Маркетинг інноваційної діяльності. *Стратегія економічного розвитку України. Наук. зб. К.; КНЕУ, Вип 1, с. 191 – 197.*
129. Овчар, О.С., 2012. *Інноваційно-інвестиційне забезпечення стійкого розвитку промислових підприємств.* Кандидат наук. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут».
130. Олексів, І.Б., 2006. Побудова системи збалансованих показників підприємства на основі моделі одночасних рівнянь. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка», 567, с. 132-138.*
131. Олексієнко, Н. та Малтих, А., 2011. Інноваційні підходи до управління виробничо-господарськими системами в умовах глобалізації. *Вісник ТНЕУ, 5-1, с. 208 – 220.*
132. Оліфіров, О.В., 2003. *Контролінг інформаційної системи підприємства.* Монографія. Донецьк: ДонГУЕТ ім. М. Туган-Барановського.
133. Павленко, Л.А., 2003. *Корпоративні інформаційні системи: Навчальний посібник.* Х.: ВД «ІНЖЕК».
134. Петренко, С.М., 2007. *Інформаційне забезпечення внутрішнього контролю господарських систем: Монографія.* Донецьк: ДонНУЕТ.
135. Петрович, Й.М. та Прокопишин-Рашкевич, Л.М., 2010. *Інноваційний потенціал управління організацією: монографія.* Львів: Видавництво Львівської політехніки.
136. Пиріг, Д.З., 2010. Застосування інформаційних технологій в управлінні розвитком інноваційного потенціалу. *Актуальні проблеми економіки, 5 (107), с. 135-142.*

137. Писаренко, Т.В. та ін., 2015. *Інформаційне забезпечення інноваційного розвитку: світовий та вітчизняний досвід : монографія*. К. : УкрІНТЕІ.
138. Пілецька, С.Т., 2010. Система інформаційного забезпечення фінансової незалежності підприємств. *Сталий розвиток економіки*, 3, с. 290 – 295.
139. Подольчак, Н. та Стеців, С., 2012. Застосування системи одночасних рівнянь для ідентифікації та планування змін у процесі життєвого циклу підприємства. *Галицький економічний вісник*, 4 (37), с. 69 – 75.
140. Подольський, В.И., Дик, В.В. та Уринцов, А.И., 1998. *Информационные системы бухгалтерского учета*. М.: Аудит, ЮНИТА.
141. Поддєрьогін, А.М., ред. 2000. *Фінанси підприємств: Підручник*, 3-тє вид., перероб. та доп. К.: КНЕУ.
142. Примак, Т.А., 1998. *Руководство по планированию деятельности предприятия*. К.: Влад и Влада.
143. Прокопенко, О.В., 2010. Вибір стратегії розвитку підприємств залежно від стану інноваційного потенціалу. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: [наук. збірник]*. Вип. 6. Т. 1, с. 116 – 122.
144. *Про банки і банківську діяльність: Закон України*. [online] Доступно: <zakon1.rada.gov.ua> [Дата звернення 16 вересня 2011].
145. *Про інформацію: Закон України*. [online] Доступно: <zakon1.rada.gov.ua> [Дата звернення 12 лютого 2011].
146. *Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України*. [online] Доступно: <zakon1.rada.gov.ua> [Дата звернення 23 березня 2011].
147. *Про інформаційні агентства: Закон України*. [online] Доступно: <zakon1.rada.gov.ua> [Дата звернення 12 лютого 2011].
148. *Про зв'язок: Закон України*. [online] Доступно: <zakon1.rada.gov.ua> [Дата звернення 15 березня 2011].
149. *Про Концепцію Національної програми інформатизації: Закон України*. [online] Доступно: <zakon1.rada.gov.ua> [Дата звернення 16 березня 2011].

150. *Про авторське право і суміжні права: Закон України.* [online] Доступно: <zakon1.rada.gov.ua> [Дата звернення 19 березня 2011].
151. *Про обов'язковий примірник документів: Закон України.* [online] Доступно: <zakon1.rada.gov.ua> [Дата звернення 26 лютого 2012].
152. *Про національну систему конфіденціального зв'язку: Закон України.* [online] Доступно: <zakon1.rada.gov.ua> [Дата звернення 19 квітня 2011].
153. *Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України.* [online] Доступно: <zakon1.rada.gov.ua> [Дата звернення 28 квітня 2011].
154. Радецька, Л.П., 2007. Стимулювання інноваційної діяльності підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*, 1 (88) – с. 35-38.
155. Рижкова, Г.А., 2011. Систематизація факторів внутрішнього і зовнішнього середовища торговельного підприємства для подальшого аналізу. *Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму*, 1(4), с. 339-345.
156. Римарська, Н.І. та Борщук, І.В., 2007. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства та його конкурентоспроможність. *Науковий вісник НЛТУ України: Збірник науково-технічних праць*. Львів: РВВ НЛТУ України. Вип. 17.3, с. 262 – 265.
157. Розкошна, О.А., 2012. Управління комунікаційними процесами у банківських установах. *Вісник Хмельницького національного університету*, 2, Т. 1, с. 147 – 151.
158. Сабадирьова, А.Л., 2010. Організаційні основи інформаційної системи оцінки потенціалу промислового підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*, 5, Т.4, с. 303 – 307.
159. Салавеліс, Д.Є., 2012. Система оцінки конкурентоспроможності інформаційного потенціалу підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*, 4. Т. 3, с. 255 – 257.

160. Салига, С.Я. та Фатюха, В.В., 2007. *Інформаційне забезпечення управлінських рішень на підприємствах: Монографія*. Запоріжжя: ГУ «ЗІДМУ».
161. Сасенко, В.Г. та Демидова, І.А., 2009. *Інформаційне забезпечення промислового підприємства на шляху стійкого розвитку економіки: Монографія*. Луганськ: Вид. СНУ ім. В. Даля.
162. Соколов, Г.М., 2008. *Автоматизация деятельности учреждений банков*. М.: Финансы и статистика.
163. Сегедій, О.М., 2006. *Інформаційне забезпечення оцінювання та регулювання інвестиційної привабливості виробничо-господарських структур*. Кандидат наук. Національний університет „Львівська політехніка”.
164. Сергеев, В.И. та ін., 2008. *Логистика: Учебник*. М: Эксмо.
165. Серова, І.А., 2009. Інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття управлінських рішень: загальнометодологічний аспект. *БізнесІнформ*, 4 (1), с. 141 – 143.
166. Скворцов, І.Б., 2011. Капіталізація та інноваційний розвиток підприємств як причина утворення фіктивного капіталу. *Міжгалузевий науково-практичний журнал «Проблеми науки»*, 9, с. 19-23.
167. Смирнова, Г.Н., Сорокин, А.А. та Тельнов, Ю.Ф., 2001. *Проектирование экономических информационных систем: Учебник*. Тельнов, Ю.Ф., ред. М.: Финансы и статистика, с. 65.
168. Смирнова, В.В., 2006. *Інформаційне забезпечення діяльності підприємства*. Кандидат наук.
169. Сокиринська, І.Г., Аберніхіна, І.Г. та Наумов, О.С., 2010. Система інформаційного забезпечення фінансового менеджменту як основа для оцінки фінансового потенціалу підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*, 2, Т. 2, с.80-83.

170. Соловйова, О.А., 2009. Чинники впливу на розвиток інвестиційної і страхової діяльності страховика. *Культура народів Причорномор'я*, 171, с. 171-176.
171. Суходоев, Д.В. та Малахов, П.В., 2005. *Финансовый потенциал организации*. Н. Новгород: Изд-во В ВГАГС.
172. Степаненко, О.П., 2012. Сучасні підходи до побудови системи корпоративного управління в банку. *БізнесІнформ*, 3, с. 198 – 201.
173. Тарасенко, І.О., Королько, О.М. та Белявська, К.С., 2009. Оцінка інноваційної активності підприємства в системі стратегічного управління. *Актуальні проблеми економіки*, 9 (99), с. 133 – 141.
174. Тарасюк, Г.М., 2010. Методологічні підходи до формування збалансованої системи планових показників в концепції планування потенціалу підприємств харчової промисловості. *Вісник ЖДТУ*, 1 (51), с. 225 – 233.
175. Тарельник, Н.В., 2011. Інформаційне забезпечення страхового менеджменту ризиків в аграрній сфері. *Економіка АПК*, 12, с. 156 – 161.
176. Твердохліб, М.Г., 2002. *Інформаційне забезпечення менеджменту*: Навч. посібник. Вид. 2-ге, доп. та перероб. К.: КНЕУ.
177. Терехов, Д.С., 2012. Інформаційний потенціал у системі розвитку підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*, 4, Т. 2, с. 209 – 212.
178. Тимошук, М.П., 2010. Інформаційне забезпечення інноваційної діяльності. *Науковий вісник НЛТУ України*. Вип 20.12, с. 260-265.
179. Тимошенко, Н.Ю., 2010. Аспекти управління інтелектуальним потенціалом промислових підприємств. Менеджмент організації: Збірник наукових праць. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*.
180. Титаренко, І.В., 2015. Удосконалення процесу інформаційного забезпечення як інструменту ефективного управління підприємством. Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 1 (19).

- 181.Ткаченко, А.М., Лівашко, Т.В. та Шляга О.В., 2009. *Економічна інформація як ключовий елемент інформаційного забезпечення системи управління та планування господарської діяльності промислових підприємств*. Монографія. Запоріжжя: Видавництво Запорізької державної інженерної академії, с. 6.
- 182.Ермошенко, Н.Н., ред., 1995. *Толковый словарь по основам информационной деятельности*. К.:УкрИНТЕИ.
183. Тридід, О.М., 2002. *Організаційно-економічний механізм стратегічного розвитку підприємства*: монографія. Х.: Вид. ХДЕУ.
- 184.Федонін, О.С., Репіна, І.М. та Олексюк, О.І., 2004. *Потенціал підприємства: формування та оцінка*: навч. посібник. К.: КНЕУ.
- 185.Федулова, Л.І., 2008. Методичні підходи до оцінки технологічного рівня промислового підприємства. *Наука та інновації*, 4, Т.4, с.65 – 84.
- 186.Харів, П.С., 2003. *Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів*. Тернопіль: «Економічна думка».
- 187.Харів, П.С. та Собко, О.М., 2003. *Активізація інноваційної діяльності промислових підприємств регіону*. Тернопіль: ТАНГ.
- 188.Чубай, В.М., 2010. Аналіз інноваційного потенціалу машинобудівного підприємства у процесі формування і реалізації інноваційної стратегії. *Актуальні проблеми економіки*, 8 (110), с. 183-190.
- 189.Чумаченко, М.Г., 2001. *Економічний аналіз*. Навчальний посібник. Київ.
- 190.Чухрай, Н.І., 2002. *Формування інноваційного потенціалу підприємства: маркетингове і логістичне забезпечення*: Монографія. Львів: Націон. ун-т «Львівська політехніка».
- 191.Шелест, Є.О., 2012. *Механізм формування та використання експортного потенціалу машинобудівних підприємств*.Кандидат наук. Хмельницький національний університет.
- 192.Шипуліна, Ю.С., 2005. Управління розвитком інноваційного потенціалу промислових підприємств. *Проблеми управління інноваційним розвитком*

- підприємств у транзитивній економіці: монографія*. Ілляшенко, С.М., ред. Суми: ВТД «Університетська книга», с. 174 – 231.
193. Шипуліна, Ю.С., 2005. *Управління потенціалом інноваційного розвитку промислових підприємств*. Кандидат наук. Сумський держ. ун-т.
194. Шірінян, Л.В., 2007. Рейтингова система і рейтинг оцінка фінансової стійкості страхових компаній України. *Світ фінансів*, 2 (11), с. 152 – 163.
195. Юзва, Р.П., 2011. Оцінка якості інформаційного забезпечення управління підприємством. *Інноваційна економіка*, 2 (21), с. 44 – 47.
196. Яремко, І.Й., 2005. *Оцінка капіталу підприємства: інформаційне забезпечення вартісно-орієнтованої концепції управління підприємством: Монографія*. Л.: «Новий світ — 2000».
197. Sosnowska, A., Poznanska, K., Łobejko, S., Brdulak, J., Chinowska, K., 2003. Systemy wspierania innowacji i transferu technologii w krajach Unii Europejskiej i w Polsce. *Poradnik przedsiębiorcy*. Warszawa, S. 15-25.
198. Zdrowomyslow, N., Spies, C., Gellink, M., 2004. Sanierung in Krisenzeiten. *Der Betriebswirtschaft*, 2, S. 25.

ДОДАТОК А

Результати експертного опитування керівників та спеціалістів банків

Фактори	Оцінки важливості експертного опитування керівників та спеціалістів банків															Середнє значення
Фактори зовнішнього середовища																
1. Макроекономічні	4	3	3	4	4	2	3	4	4	4	3	2	3	3	4	50/15=3,33
2. Ринкові	3	3	3	4	3	4	2	3	3	3	3	3	4	4	3	48/15=3,2
3. Інституційні	4	3	3	3	2	2	3	2	2	3	4	3	3	3	3	46/15=3,07
4. Політичні	2	4	4	3	2	3	4	3	3	2	2	4	2	3	3	44/15=2,93
5. Технологічні	2	3	1	2	3	2	2	3	2	2	3	2	3	3	2	35/15=2,33
6. Соціокультурні	1	1	2	2	2	1	3	2	1	2	2	1	2	3	3	28/15=1,87
7. Екологічні	2	3	2	1	2	1	1	2	2	3	2	3	1	1	1	27/15=1,8
8. Демографічні	2	3	3	2	2	3	4	1	3	2	1	2	3	2	2	35/15=2,33
9. Міжнародні	3	2	2	2	1	3	3	3	4	1	2	2	3	3	3	37/15=2,47
Фактори внутрішнього середовища																
10. Управлінські	4	4	3	3	4	4	4	3	3	4	4	4	2	3	4	53/15=3,53
11. Виробничі	3	2	3	3	3	4	3	3	3	2	2	3	4	2	3	43/15=2,87
12. Маркетингові	2	3	4	4	2	3	2	2	3	3	3	2	3	3	3	42/15=2,8
13. Техніко-економічні	1	2	3	3	3	2	3	3	2	1	3	3	1	3	3	36/15=2,4
14. Фінансово-інвестиційні	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	4	4	4	4	3	58/15=3,87
15. Економіко-географічні	2	1	2	2	2	2	2	3	2	2	2	1	2	3	2	30/15 = 2

Продовження Додатку А

Результати експертного опитування керівників та спеціалістів страхових компаній

Фактори Фактори зовнішнього середовища	Оцінки важливості експертного опитування керівників та спеціалістів страхових компаній															Середнє значення
1. Макроекономічні	3	3	3	2	3	2	3	4	3	4	3	3	2	3	4	45/15=3
2. Ринкові	2	3	4	3	2	4	3	2	3	3	3	4	3	4	3	46/15=3,07
3. Інституційні	2	3	3	3	2	2	3	2	2	3	2	3	2	3	2	37/15=2,47
4. Політичні	4	4	4	3	4	3	4	3	3	3	2	3	3	3	4	50/15=3,33
5. Технологічні	3	2	3	3	3	4	2	3	3	3	3	2	3	3	3	43/15=2,87
6. Соціокультурні	2	2	2	2	2	2	3	2	3	2	2	3	2	3	3	35/15=2,33
7. Екологічні	3	3	2	2	2	3	3	2	2	3	2	2	2	2	2	35/15=2,33
8. Демографічні	1	3	2	2	2	3	3	3	3	2	1	2	3	1	3	34/15=2,27
9. Міжнародні	3	1	3	2	1	2	3	3	2	1	3	2	3	2	3	34/15=2,27
Фактори внутрішнього середовища																
10. Управлінські	3	3	4	3	3	4	3	3	4	3	4	4	3	2	3	49/15=3,27
11. Виробничі	4	3	3	4	3	2	3	3	4	3	2	3	3	2	2	44/15=2,93
12. Маркетингові	3	3	2	4	3	3	2	3	3	2	2	2	2	3	2	39/15=2,6
13. Техніко-економічні	2	2	3	2	3	2	3	3	2	2	3	3	1	2	3	36/15=2,4
14. Фінансово-інвестиційні	3	4	3	3	4	3	4	3	4	3	4	4	3	4	3	52/15=3,47
15. Економіко-географічні	2	1	3	1	2	3	2	3	2	2	2	2	2	3	2	32/15 = 2,13

Продовження Додатку А

Результати експертного опитування керівників та спеціалістів виробничих підприємств

Фактори зовнішнього середовища	Оцінки важливості експертного опитування керівників та спеціалістів виробничих підприємств															Середнє значення
1. Макроекономічні	2	2	3	3	3	2	3	2	3	4	3	3	2	3	3	41/15=2,73
2. Ринкові	4	3	4	3	4	4	3	3	3	3	3	4	3	4	3	51/15=3,4
3. Інституційні	2	3	3	3	3	2	2	2	1	3	2	3	2	3	2	36/15=2,4
4. Політичні	3	2	3	3	3	3	2	3	2	3	2	3	3	3	3	41/15=2,73
5. Технологічні	4	3	3	3	4	4	3	3	4	3	3	2	3	4	3	49/15=3,27
6. Соціокультурні	1	2	2	3	2	1	3	2	3	2	1	3	2	2	3	32/15=2,13
7. Екологічні	2	3	2	2	3	1	3	1	2	3	2	3	2	2	3	34/15=2,27
8. Демографічні	2	2	2	2	2	3	3	1	3	2	2	2	3	1	2	32/15=2,13
9. Міжнародні	2	2	3	1	3	2	3	2	2	2	3	2	3	3	3	36/15=2,4
Фактори внутрішнього середовища																
10. Управлінські	4	3	4	4	3	4	4	4	4	3	4	4	3	3	4	55/15=3,67
11. Виробничі	4	4	4	4	3	4	3	3	4	3	3	3	3	2	3	50/15=3,33
12. Маркетингові	3	3	3	3	3	4	3	3	3	4	3	3	4	3	4	49/15=3,27
13. Техніко-економічні	2	3	3	2	3	3	3	3	2	2	3	3	3	2	3	40/15=2,67
14. Фінансово-інвестиційні	4	4	3	4	4	4	4	4	4	3	4	4	4	4	4	58/15=3,87
15. Економіко-географічні	2	2	3	4	2	3	3	3	2	2	3	2	3	3	3	40/15 = 2,67

ДОДАТОК Б
Результати розрахунку критерію Фрідмана

Кількість респондентів (господарських структур)	Сума оцінок важливості факторів		
	Банк	Страхова компанія	Виробниче підприємство
1	39	40	41
2	41	40	41
3	42	44	45
4	42	39	44
5	39	39	45
6	40	42	44
7	43	44	45
8	41	42	39
9	41	43	42
10	35	39	42
11	40	38	41
12	37	42	44
13	40	37	43
14	43	40	42
15	42	42	46
Середнє	40,33	40,73	42,93
	Ранги		
i	Банк	Страхова компанія	Виробниче підприємство
1	1	2	3
2	2,5	1	2,5
3	1	2	3
4	2	1	3
5	1,5	1,5	3
6	1	2	3
7	1	2	3
8	2	3	1

Продовження Додатку Б

9	1	3	2
10	1	2	3
11	2	1	3
12	1	2	3
13	2	1	3
14	3	1	2
15	1,5	1,5	3
T_j=	23,5	26	40,5
n=	15		
c=	3		
$\Sigma(T_j)^2=$	2868,5		
$\chi_r^2=$	11,23		
$X_{0,05}^2=$	5,99		
$X_{0,01}^2=$	9,21		

ДОДАТОК В

Результати експертного опитування суб'єктів виробничо-господарського об'єднання

Фактори	Сума оцінок важливості експертного опитування керівників та спеціалістів суб'єктів виробничо-господарського об'єднання			Середнє значення
	Банк	Страхова компанія	Виробниче підприємство	
Фактори зовнішнього середовища				
1. Макроекономічні	50	45	41	136/45=3,02
2. Ринкові	48	46	51	145/45=3,22
3. Інституційні	46	37	36	119/45=2,64
4. Політичні	44	50	41	135/45=3
5. Технологічні	35	43	49	127/45=2,82
6. Соціокультурні	28	35	32	95/45=2,11
7. Екологічні	27	35	34	96/45=2,13
8. Демографічні	35	34	32	101/45=2,24
9. Міжнародні	37	34	36	107/45=2,38
Фактори внутрішнього середовища				
10. Управлінські	53	49	55	157/45=3,49
11. Виробничі	43	44	50	137/45=3,04
12. Маркетингові	42	39	49	130/45=2,88
13. Техніко-економічні	36	36	40	112/45=2,49
14. Фінансово-інвестиційні	58	52	58	168/45=3,73
15. Економіко-географічні	30	32	40	102/45=2,27

ДОДАТОК Г

Вихідні і розрахункові дані для обчислення коефіцієнтів асиметрії і ексцесу оцінок респондентів за чинником – лідером (фінансово-інвестиційним)

x_i	Частота n_i	Розрахункові дані ($x_{\text{сеп}} = 3,73$)							
		$x_i n_i$	$x_i - x_{\text{сеп}}$	$(x_i - x_{\text{сеп}})^2$	$(x_i - x_{\text{сеп}})^3$	$(x_i - x_{\text{сеп}})^4$	$(x_i - x_{\text{сеп}})^2 n_i$	$(x_i - x_{\text{сеп}})^3 n_i$	$(x_i - x_{\text{сеп}})^4 n_i$
4	33	132	0,27	0,0729	0,0197	0,0053	2,4	0,65	0,1749
3	12	36	-0,73	0,5329	-0,3890	0,2839	6,39	-4,67	3,41
Всього	45	168					8,79	-4,02	3,5849

$\sigma=0,44$; $x_{\text{сеп}}=3,73$; $As = -1,09$; $Ex = -0,84$.

Вихідні і розрахункові дані для обчислення коефіцієнтів асиметрії і ексцесу оцінок респондентів за чинником – аутсайдером (соціокультурний)

x_i	Частота n_i	Розрахункові дані ($x_{\text{сеп}} = 2,11$)							
		$x_i n_i$	$x_i - x_{\text{сеп}}$	$(x_i - x_{\text{сеп}})^2$	$(x_i - x_{\text{сеп}})^3$	$(x_i - x_{\text{сеп}})^4$	$(x_i - x_{\text{сеп}})^2 n_i$	$(x_i - x_{\text{сеп}})^3 n_i$	$(x_i - x_{\text{сеп}})^4 n_i$
3	13	39	0,89	0,7921	0,7049	0,6274	10,29	9,16	8,15
2	24	48	-0,11	0,0121	-0,0013	0,0001	0,29	-0,03	0,0024
1	8	8	-1,11	1,2321	-1,3676	1,5181	9,86	-10,94	12,14
Всього	45	95					20,44	-1,81	20,29

$\sigma=0,68$; $x_{\text{сеп}}=2,11$; $As = -0,14$; $Ex = -0,76$.

ДОДАТОК Д

Результати експертного опитування керівників та спеціалістів банків

Критерії, які характеризують узагальнюючі показники	Оцінки важливості експертного опитування керівників та спеціалістів банків															Середнє значення
	Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення інноваційної сфери															
1. Науковість інформації	2	3	1	2	2	3	4	2	1	2	4	2	3	4	2	37/15=2,47
2. Використання власних розробок	2	1	2	3	1	2	2	1	2	1	3	2	2	1	1	26/15=1,73
3. Використання результатів придбаних розробок	1	2	1	3	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1	3	23/15=1,53
4. Співвідношення власних і придбаних розробок	1	3	1	3	1	1	2	1	2	1	3	2	2	1	2	26/15=1,73
5. Наявність висококваліфікованих працівників	4	3	2	4	2	3	3	1	4	3	4	3	4	3	2	45/15=3
6. Універсальність кадрів	4	2	1	2	1	3	3	2	2	3	1	2	4	1	1	32/15=2,13
7. Генерування інноваційної ідеї	2	3	1	3	2	1	3	4	3	4	3	4	3	2	2	40/15=2,67
8. Компетентність працівників	3	4	2	1	3	1	3	2	2	1	2	2	1	2	2	31/15=2,07
9. Винахідницька активність працівників	3	1	4	1	4	4	3	2	2	1	2	3	4	3	4	41/15=2,73
Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення фінансової сфери																
1. Оперативність комплектування інформаційного масиву	3	4	4	3	2	3	4	3	3	4	4	3	2	3	4	49/15=3,27
2. Час пошуку інформації в масиві	4	4	4	4	3	3	3	4	3	3	4	4	4	4	4	55/15=3,67

забезпечення маркетингової сфери																	
1. Частка інформації в загальному обсязі інформації в внутрішній використаній	2	1	1	2	1	2	1	2	3	2	1	2	2	1	1		$24/15 = 1,6$
2. Частка інформації в загальному обсязі інформації зовнішній використаній	1	2	1	3	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1	3		$23/15 = 1,53$
3. Джерела інформації отримання	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	4	4	4	4	4		$58/15 = 3,87$
4. Методи інформації отримання	4	3	2	4	2	3	3	1	4	3	4	3	4	3	2		$45/15 = 3$
5. Трудомісткість інформації збору	1	2	1	3	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1	3		$23/15 = 1,53$
6. Оборот інформаційного масиву	2	2	1	2	1	2	2	1	1	1	2	1	2	1	3		$24/15 = 1,6$
7. Задоволення інформаційних потреб	4	4	4	4	3	3	3	4	3	3	4	4	4	4	4		$55/15 = 3,67$
8. Своєчасність комплектування інформаційного масиву	3	1	4	1	4	4	3	2	2	1	2	3	4	3	4		$41/15 = 2,73$
9. Доступність інформації	3	4	2	1	3	1	3	2	2	1	2	2	1	2	2		$31/15 = 2,07$

Продовження Додатку Д

Результати експертного опитування керівників та спеціалістів страхових компаній

Критерії, які характеризують узагальнюючі показники	Оцінки важливості експертного опитування керівників та спеціалістів страхових компаній															Середнє значення
	Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення інноваційної сфери															
1. Науковість інформації	4	3	4	3	4	3	3	4	4	3	3	4	2	3	3	50/15 = 3,33
2. Використання власних розробок	2	1	2	1	1	2	1	2	2	1	2	3	1	1	1	23/15 = 1,53
3. Використання результатів придбаних розробок	1	2	2	2	1	1	1	2	2	1	2	2	1	1	1	22/15 = 1,47
4. Співвідношення власних і придбаних розробок	2	2	1	2	1	2	2	1	1	1	2	1	2	1	3	24/15 = 1,6
5. Наявність висококваліфікованих працівників	3	4	3	4	4	3	3	4	3	4	4	4	3	3	3	52/15 = 3,47
6. Універсальність кадрів	1	2	2	2	2	1	1	2	1	1	1	2	2	1	1	22/15 = 1,47
7. Генерування інноваційної ідеї	3	4	3	4	3	3	4	3	2	3	4	3	2	3	4	48/15 = 3,2
8. Компетентність працівників	2	2	1	1	1	2	2	2	1	1	1	3	1	1	1	22/15 = 1,47
9. Винахідницька активність працівників	4	3	3	4	3	4	4	4	3	4	3	2	4	4	4	53/15 = 3,53
Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення фінансової сфери																
1. Оперативність комплектування інформаційного масиву	4	3	4	3	4	3	3	4	4	3	3	4	2	3	3	50/15 = 3,33
2. Час пошуку інформації в масиві	3	4	3	4	3	3	4	3	2	3	4	3	2	3	4	48/15 = 3,2

забезпечення маркетингової сфери																	
1. Частка інформації в загальному обсязі внутрішньої інформації в загальному використаній	2	1	2	1	1	2	1	2	2	1	2	3	1	1	1		$23/15 = 1,53$
2. Частка інформації в загальному обсязі зовнішньої інформації в загальному використаній	2	1	2	1	1	2	1	2	2	1	2	3	1	1	1		$23/15 = 1,53$
3. Джерела інформації отримання	3	3	3	4	4	4	3	4	3	3	4	4	3	4	3		$52/15 = 3,47$
4. Методи інформації отримання	4	4	4	4	3	3	3	4	3	3	4	4	3	4	3		$55/15 = 3,67$
5. Трудомісткість інформації збору	1	2	2	2	1	1	1	2	2	1	2	2	1	1	1		$22/15 = 1,47$
6. Оборот інформаційного масиву	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1	2	2	2	1	1		$21/15 = 1,4$
7. Задоволення інформаційних потреб	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	4	4	4	4	4		$58/15 = 3,87$
8. Своєчасність комплектування інформаційного масиву	4	3	3	4	3	4	4	4	3	4	3	2	4	4	4		$53/15 = 3,53$
9. Доступність інформації	1	2	2	2	2	1	1	2	1	1	1	2	2	1	1		$22/15 = 1,47$

Результати експертного опитування керівників та спеціалістів виробничих підприємств

Критерії, які характеризують узагальнюючі показники	Оцінки важливості експертного опитування керівників та спеціалістів виробничих підприємств															Середнє значення
	Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення інноваційної сфери															
1. Науковість інформації	3	4	2	4	3	3	3	2	4	2	3	3	4	3	2	$45/15 = 3$
2. Використання власних розробок	2	1	1	2	1	2	1	2	3	2	1	2	2	1	1	$24/15 = 1,6$
3. Використання результатів придбаних розробок	1	2	1	2	1	2	1	2	1	1	2	2	1	2	1	$22/15 = 1,47$
4. Співвідношення власних і придбаних розробок	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1	2	2	2	1	1	$21/15 = 1,4$
5. Наявність висококваліфікованих працівників	4	3	2	3	4	4	3	3	4	3	2	3	4	4	3	$49/15 = 3,27$
6. Універсальність кадрів	1	2	1	1	2	2	1	2	2	3	3	1	2	1	1	$25/15 = 1,67$
7. Генерування інноваційної ідеї	3	4	3	4	2	4	3	3	4	3	4	3	4	4	4	$52/15 = 3,47$
8. Компетентність працівників	2	1	1	3	2	1	2	1	1	2	1	2	1	3	1	$24/15 = 1,6$
9. Винахідницька активність працівників	3	2	4	3	4	3	4	4	3	4	2	4	3	3	3	$49/15 = 3,27$
Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення фінансової сфери																
1. Оперативність комплектування інформаційного масиву	4	3	2	3	4	3	2	3	4	3	3	4	3	4	3	$48/15 = 3,2$
2. Час пошуку інформації в масиві	4	3	3	4	3	4	4	4	3	4	3	2	4	4	4	$53/15 = 3,53$

забезпечення маркетингової сфери																	
1. Частка інформації в загальному обсязі інформації в внутрішній використаній	2	1	2	3	1	2	2	1	2	1	3	2	2	1	1		$26/15 = 1,73$
2. Частка інформації в загальному обсязі інформації зовнішній використаній	2	1	1	2	1	2	1	2	3	2	1	2	2	1	1		$24/15 = 1,6$
3. Джерела інформації отримання	3	4	3	4	3	3	4	3	2	3	4	3	2	3	4		$48/15 = 3,2$
4. Методи інформації отримання	3	4	3	4	3	3	4	3	2	3	4	3	2	3	4		$48/15 = 3,2$
5. Трудомісткість інформації збору	1	2	1	2	1	2	1	2	1	1	2	2	1	2	1		$22/15 = 1,47$
6. Оборот інформаційного масиву	1	3	1	3	1	1	2	1	2	1	3	2	2	1	2		$26/15 = 1,73$
7. Задоволення інформаційних потреб	4	4	4	4	4	3	3	4	3	3	4	4	4	4	4		$56/15 = 3,73$
8. Своєчасність комплектування інформаційного масиву	3	2	4	3	4	3	4	4	3	4	2	4	3	3	3		$49/15 = 3,27$
9. Доступність інформації	1	2	1	1	2	2	1	2	2	3	3	1	2	1	1		$25/15 = 1,67$

ДОДАТОК Е
Результати розрахунку критерію Фрідмана

Кількість респондентів (господарських структур)	Сума оцінок важливості факторів		
	Банк	Страхова компанія	Виробниче підприємство
1	98	88	88
2	99	93	92
3	82	86	72
4	96	98	99
5	83	85	82
6	83	84	90
7	100	82	92
8	87	94	88
9	76	82	86
10	76	79	86
11	99	95	96
12	95	102	87
13	95	85	91
14	85	82	93
15	97	78	82
Середнє	90,07	87,53	88,27
	Ранги		
i	Банк	Страхова компанія	Виробниче підприємство
1	3	1,5	1,5
2	3	2	1
3	2	3	1
4	1	2	3
5	2	3	1
6	1	2	3
7	3	1	2
8	1	3	2

Продовження Додатку Е

9	1	2	3
10	1	2	3
11	3	1	2
12	2	3	1
13	3	1	2
14	2	1	3
15	3	1	2
T_j=	31	28,5	30,5
n=	15		
c=	3		
$\sum(T_j)^2=$	2703,5		
$\chi_r^2=$	0,23		
$X_{0,05}^2=$	5,99		
$X_{0,01}^2=$	9,21		

ДОДАТОК Є

Результати експертного опитування суб'єктів виробничо-господарського об'єднання

Критерії, які характеризують узагальнюючі показники	Сума оцінок важливості експертного опитування керівників та спеціалістів суб'єктів виробничо-господарського об'єднання			Середнє значення
	Банк	Страхова компанія	Виробниче підприємство	
Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення інноваційної сфери				
1. Наукомісткість інформації	37	50	45	$132/45 = 2,93$
2. Використання власних розробок	26	23	24	$73/45 = 1,62$
3. Використання результатів придбаних розробок	23	22	22	$67/45 = 1,49$
4. Співвідношення власних і придбаних розробок	26	24	21	$71/45 = 1,58$
5. Наявність висококваліфікованих працівників	45	52	49	$146/45 = 3,24$
6. Універсальність кадрів	32	22	25	$79/45 = 1,76$
7. Генерування інноваційної ідеї	40	48	52	$140/45 = 3,11$
8. Компетентність працівників	31	22	24	$77/45 = 1,71$
9. Винахідницька активність працівників	41	53	49	$143/45 = 3,18$
Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення фінансової сфери				

1. Оперативність комплектування інформаційного масиву	49	50	48	$147/45 = 3,27$
2. Час пошуку інформації в масиві	55	48	53	$156/45 = 3,47$
3. Надійність програмного забезпечення	52	57	45	$154/45 = 3,42$
4. Рівень комп'ютеризації комунікаційного процесу	31	24	31	$86/45 = 1,91$
5. Повнота інформаційного масиву	32	40	53	$125/45 = 2,78$
6. Точність інформації	57	45	52	$154/45 = 3,42$
7. Своєчасність комплектування інформаційного масиву	26	22	25	$73/45 = 1,62$
8. Змістовність інформації	24	21	26	$71/45 = 1,58$
9. Актуальність інформації	31	21	32	$84/45 = 1,87$
Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення виробничої сфери				
1. Забезпеченість інформаційними ресурсами	56	49	37	$142/45 = 3,16$
2. Наукомісткість виробництва	26	21	31	$78/45 = 1,73$
3. Рівень компетентності працівників	55	56	53	$164/45 = 3,64$
4. Обізнаність працівників у сфері інформаційних технологій	50	45	37	$132/45 = 2,93$
5. Захищеність інформації	31	22	24	$77/45 = 1,71$
6. Плинність працівників відділу ІТ	25	25	23	$73/45 = 1,62$
7. Достовірність інформації	58	52	48	$158/45 = 3,51$
8. Документальне підтвердження інформації	57	52	49	$158/45 = 3,51$

9. Укомплектованість відділу ІТ технічними засобами передачі інформації	23	22	22	$67/45 = 1,49$
Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення маркетингової сфери				
1. Частка внутрішньої інформації в загальному обсязі використаної інформації	24	23	26	$73/45 = 1,62$
2. Частка зовнішньої інформації в загальному обсязі використаної інформації	23	23	24	$70/45 = 1,56$
3. Джерела отримання інформації	58	52	48	$158/45 = 3,51$
4. Методи отримання інформації	45	55	48	$148/45 = 3,29$
5. Трудомісткість збору інформації	23	22	22	$67/45 = 1,49$
6. Оборот інформаційного масиву	24	21	26	$71/45 = 1,58$
7. Задоволення інформаційних потреб	55	58	56	$169/45 = 3,76$
8. Своєчасність комплектування інформаційного масиву	41	53	49	$143/45 = 3,18$
9. Доступність інформації	31	22	25	$78/45 = 1,73$

ДОДАТОК 3

Розрахунок параметрів симультаивної моделі оцінки рівня інформаційного забезпечення для банківської установи

Оцінимо параметри моделі методом МНК:

$$A = (X'X)^{-1}X'Y,$$

де матриця X характеризує всі незалежні змінні моделі. Оскільки модель має вільний член a_0 , для якого всі $x_i = 1$, то матрицю потрібно доповнити першим стовпцем, в якому всі члени є одиницями, X' - транспонована матриця до даної, а вектор Y - вектор залежної змінної.

Транспонуємо дану матрицю:

Знайдемо добуток транспонованої матриці і даної:

Обчислимо обернену матрицю:

Знайдемо добуток транспонованої матриці і вектора Y :

Помноживши обернену матрицю на попередню, одержимо шукані коефіцієнти:

Таким чином, $d_0 = 0,16$; $d_1 = 0,12$; $d_2 = 0,4$; $d_3 = 0,06$; $d_4 = 0,26$.

Отже, лінійна економетрична модель має вигляд:

$$Y_4^A = 0,16 + 0,12x_{15} + 0,4x_{16} + 0,06x_{17} + 0,26x_{18}$$

Параметри моделі дають можливість зробити такі висновки:

факторами, які найбільше впливають на узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення науково-інтелектуальної складової інноваційного потенціалу є показник винахідницької активності та показник науково-інтелектуального рівня.

Побудуємо матрицю парних коефіцієнтів кореляції:

Таким чином, $c_0 = -0,43$; $c_1 = 0,73$; $c_2 = 0,46$; $c_3 = 0,17$; $c_4 = 1,22$; $c_5 = 0,07$; $c_6 = 0,32$.

Отже, лінійна економетрична модель має вигляд:

$$Y_3^A = -0,43 + 0,73x_{10} + 0,46x_{11} + 0,17x_{12} + 1,22x_{13} + 0,07x_{14} + 0,32Y_4$$

Параметри моделі дають можливість зробити такі висновки:

- узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення виробничої складової інноваційного потенціалу (виробництва чи надання послуг) найбільше визначається показником документального підтвердження використаної інформації та показником рівня компетентності працівників;

Таким чином, $b_0 = -0,23$; $b_1 = 0,41$; $b_2 = 0,37$; $b_3 = 0,54$; $b_4 = 0,41$; $b_5 = 0,31$; $b_6 = 0,21$.

Отже, лінійна економетрична модель має вигляд:

$$Y_2^A = -0,23 + 0,41x_6 + 0,37x_7 + 0,54x_8 + 0,41x_9 + 0,31Y_3 + 0,21Y_4$$

Параметри моделі дають можливість зробити такі висновки: узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення маркетингової складової інноваційного потенціалу (маркетингу) найбільше визначається коефіцієнтом використання джерел отримання інформації, коефіцієнтом задоволення інформаційних потреб та коефіцієнтом своєчасності надання інформації;

Таким чином, $a_0 = 2,25$; $a_1 = 1,04$; $a_2 = 1,26$; $a_3 = 0,24$; $a_4 = 0,38$; $a_5 = 0,31$; $a_6 = 0,12$; $a_7 = 1,35$; $a_8 = 0,72$.

Отже, лінійна економетрична модель має вигляд:

$$Y_1^A = 2,25 + 1,04x_1 + 1,26x_2 + 0,24x_3 + 0,38x_4 + 0,31x_5 + 0,12Y_2 + 1,35Y_3 + 0,72 Y_4$$

Параметри моделі дають можливість зробити такі висновки: узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення фінансової складової інноваційного потенціалу (фінансів) банку найбільше визначається коефіцієнтом швидкості збору інформації, коефіцієнтом оперативності інформації та узагальнюючими показниками рівня інформаційного забезпечення виробничої складової інноваційного потенціалу;

Отже, модель (1) – (4) для банківської установи набуде такого вигляду:

$$Y_1^A = 2,25 + 1,04x_1 + 1,26x_2 + 0,24x_3 + 0,38x_4 + 0,31x_5 + 0,12Y_2 + 1,35Y_3 + 0,72 Y_4 \quad (5)$$

$$Y_2^A = -0,23 + 0,41x_6 + 0,37x_7 + 0,54x_8 + 0,41x_9 + 0,31Y_3 + 0,21Y_4 \quad (6)$$

$$Y_3^A = -0,43 + 0,73x_{10} + 0,46x_{11} + 0,17x_{12} + 1,22x_{13} + 0,07x_{14} + 0,32Y_4$$

$$Y_4^A = 0,16 + 0,12x_{15} + 0,4x_{16} + 0,06x_{17} + 0,26x_{18}$$

Зазначимо, що наведена модель потребує верифікації та перевірки її відповідності реальному стану справ. Результати верифікації моделі (5) відображено в табл. 2.3.

Розрахунок параметрів симультаивної моделі оцінки рівня інформаційного забезпечення для страхової компанії

Оцінимо параметри моделі методом МНК:

$$A = (X'X)^{-1}X'Y,$$

де матриця X характеризує всі незалежні змінні моделі. Оскільки модель має вільний член a_0 , для якого всі $x_i = 1$, то матрицю потрібно доповнити першим стовпцем, в якому всі члени є одиницями, X' - транспонована матриця до даної, а вектор Y - вектор залежної змінної.

Транспонуємо дану матрицю:

Знайдемо добуток транспонованої матриці і даної:

Обчислимо обернену матрицю:

Знайдемо добуток транспонованої матриці і вектора Y :

Помноживши обернену матрицю на попередню, одержимо шукані коефіцієнти:

Таким чином, $d_0 = -0,03$; $d_1 = 0,21$; $d_2 = 0,69$; $d_3 = 0,15$; $d_4 = 0,26$.

Отже, лінійна економетрична модель має вигляд:

$$Y_4^B = -0,03 + 0,21x_{15} + 0,69x_{16} + 0,15x_{17} + 0,26x_{18}$$

Параметри моделі дають можливість зробити такі висновки:

факторами, які найбільше впливають на узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення науково-інтелектуальної складової інноваційного потенціалу є показник винахідницької активності та показник науково-інтелектуального рівня.

Побудуємо матрицю парних коефіцієнтів кореляції:

Таким чином, $c_0 = 0,02$; $c_1 = 1,02$; $c_2 = 0,45$; $c_3 = 0,12$; $c_4 = 0,02$; $c_5 = 0,48$; $c_6 = 0,2$.

Отже, лінійна економетрична модель має вигляд:

$$Y_3^B = 0,02 + 1,02x_{10} + 0,45x_{11} + 0,12x_{12} + 0,02x_{13} + 0,48x_{14} + 0,2Y_4$$

Параметри моделі дають можливість зробити такі висновки:

- узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення виробничої складової інноваційного потенціалу (виробництва чи надання послуг) найбільше визначається коефіцієнтом забезпеченості виробничого процесу інформаційними ресурсами та показником рівня компетентності працівників;

Таким чином, $b_0 = -0,08$; $b_1 = 0,19$; $b_2 = 0,25$; $b_3 = 0,36$; $b_4 = 0,33$; $b_5 = -0,09$; $b_6 = 0,07$.

Отже, лінійна економетрична модель має вигляд:

$$Y_2^B = -1,3 + 0,55x_6 + 0,09x_7 + 0,92x_8 + 1,72x_9 + 0,64Y_3 + 0,75Y_4$$

Параметри моделі дають можливість зробити такі висновки:

узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення маркетингової складової інноваційного потенціалу (маркетингу) найбільше визначається коефіцієнтом своєчасності надання інформації та коефіцієнтом задоволення інформаційних потреб;

Таким чином, $a_0 = -0,19$; $a_1 = 0,29$; $a_2 = 0,29$; $a_3 = 0,27$; $a_4 = 0,03$; $a_5 = 0,58$; $a_6 = 0,25$; $a_7 = 0,41$; $a_8 = 0,5$.

Отже, лінійна економетрична модель має вигляд:

$$Y_1^B = -0,19 + 0,29x_1 + 0,29x_2 + 0,27x_3 + 0,03x_4 + 0,58x_5 + 0,25x_6 + 0,41Y_2 + 0,5Y_3$$

Параметри моделі дають можливість зробити такі висновки:

узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення фінансової складової інноваційного потенціалу (фінансів) банку найбільше визначається показником точності інформації та узагальнюючим показником рівня інформаційного забезпечення виробничої складової потенціалу інноваційного розвитку;

Отже, модель (1) – (4) для страхової компанії набуде такого вигляду:

$$Y_1^B = -0,19 + 0,29x_1 + 0,29x_2 + 0,27x_3 + 0,03x_4 + 0,58x_5 + 0,25x_6 + 0,41Y_2 + 0,5Y_3$$

$$Y_2^B = -1,3 + 0,55x_6 + 0,09x_7 + 0,92x_8 + 1,72x_9 + 0,64Y_3 + 0,75Y_4 \quad (6)$$

$$Y_3^B = 0,02 + 1,02x_{10} + 0,45x_{11} + 0,12x_{12} + 0,02x_{13} + 0,48x_{14} + 0,2Y_4$$

$$Y_4^B = -0,03 + 0,21x_{15} + 0,69x_{16} + 0,15x_{17} + 0,26x_{18}$$

Зазначимо, що наведена модель потребує верифікації та перевірки її відповідності реальному стану справ. Результати верифікації моделі (6) відображено в табл. 2.3.

Розрахунок параметрів симультативної моделі оцінки рівня інформаційного забезпечення для виробничого підприємства

Оцінимо параметри моделі методом МНК:

$$A = (X'X)^{-1}X'Y,$$

де матриця X характеризує всі незалежні змінні моделі. Оскільки модель має вільний член a_0 , для якого всі $x_i = 1$, то матрицю потрібно доповнити першим стовпцем, в якому всі члени є одиницями, X' - транспонована матриця до даної, а вектор Y - вектор залежної змінної.

Транспонуємо дану матрицю:

Знайдемо добуток транспонованої матриці і даної:

Обчислимо обернену матрицю:

Знайдемо добуток транспонованої матриці і вектора Y :

Помноживши обернену матрицю на попередню, одержимо шукані коефіцієнти:

Таким чином, $d_0 = 0,24$; $d_1 = 0,18$; $d_2 = 0,16$; $d_3 = 0,19$; $d_4 = 0,23$.

Отже, лінійна економетрична модель має вигляд:

$$Y_4^C = 0,24 + 0,18x_{15} + 0,16x_{16} + 0,19x_{17} + 0,23x_{18}$$

Параметри моделі дають можливість зробити такі висновки:

факторами, які найбільше впливають на узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення науково-інтелектуальної складової інноваційного потенціалу є показник винахідницької активності та показник генерування інноваційної ідеї.

Побудуємо матрицю парних коефіцієнтів кореляції:

Таким чином, $c_0 = -0,53$; $c_1 = 0,23$; $c_2 = 0,3$; $c_3 = 0,35$; $c_4 = 0,26$; $c_5 = 1,3$; $c_6 = 0,05$.

Отже, лінійна економетрична модель має вигляд:

$$Y_3^C = -0,53 + 0,23x_{10} + 0,3x_{11} + 0,35x_{12} + 0,26x_{13} + 1,3x_{14} + 0,05Y_4$$

Параметри моделі дають можливість зробити такі висновки: узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення виробничої складової інноваційного потенціалу (виробництва чи надання послуг) найбільше визначається коефіцієнтом забезпеченості виробничого процесу інформаційними ресурсами та показником достовірності наявної і доступної інформації;

Таким чином, $b_0 = 0,035$; $b_1 = 0,29$; $b_2 = 0,21$; $b_3 = 0,34$; $b_4 = 0,15$; $b_5 = 0,06$; $b_6 = 0,02$.

Отже, лінійна економетрична модель має вигляд:

$$Y_2^C = 0,035 + 0,29x_6 + 0,21x_7 + 0,34x_8 + 0,15x_9 + 0,06Y_3 + 0,02Y_4$$

Параметри моделі дають можливість зробити такі висновки: узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення маркетингової складової інноваційного потенціалу (маркетингу) найбільше визначається коефіцієнтом використання методів отримання інформації та коефіцієнтом задоволення інформаційних потреб;

Таким чином, $a_0 = -0,88$; $a_1 = 0,25$; $a_2 = 0$; $a_3 = 0,25$; $a_4 = 0,42$; $a_5 = 0,47$; $a_6 = 0,14$; $a_7 = 0,62$; $a_8 = 0,11$.

Отже, лінійна економетрична модель має вигляд:

$$Y_1^C = -0,88 + 0,28x_1 + 0,25x_3 + 0,42x_4 + 0,47x_5 + 0,14Y_2 + 0,62Y_3 + 0,11Y_4$$

Параметри моделі дають можливість зробити такі висновки: узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення фінансової складової інноваційного потенціалу (фінансів) банку найбільше визначається показником

точності інформації та узагальнюючим показником рівня інформаційного забезпечення виробничої складової інноваційного потенціалу (інновацій);

Отже, модель (1) – (4) для машинобудівного підприємства набуде такого вигляду:

$$\begin{aligned}
 Y_1^C &= -0,88 + 0,28x_1 + 0,25x_3 + 0,42x_4 + 0,47x_5 + 0,14Y_2 + 0,62Y_3 + 0,11Y_4 \\
 Y_2^C &= 0,035 + 0,29x_6 + 0,21x_7 + 0,34x_8 + 0,15x_9 + 0,06Y_3 + 0,02Y_4 \\
 Y_3^C &= -0,53 + 0,23x_{10} + 0,3x_{11} + 0,35x_{12} + 0,26x_{13} + 1,3x_{14} + 0,05Y_4 \\
 Y_4^C &= 0,24 + 0,18x_{15} + 0,16x_{16} + 0,19x_{17} + 0,23x_{18}
 \end{aligned}
 \tag{7}$$

Зазначимо, що наведена модель потребує верифікації та перевірки її відповідності реальному стану справ. Результати верифікації моделі (7) відображено в табл. 2.3.

ДОДАТОК Ж

Вхідні дані для розрахунку параметрів симультазивної моделі для банківської установи за результатами роботи

ПАТ АКБ “Львів”

Показники	Роки							
	I півріччя 2013 р.	II півріччя 2013 р.	I півріччя 2014р.	II півріччя 2014р.	I півріччя 2015 р.	II півріччя 2015 р.	I півріччя 2016 р.	II півріччя 2016 р.
Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення інновацій								
1. Показник наукомісткості інформації	0,47 (1,04*)	0,43 (0,96*)	0,42 (0,93*)	0,42 (0,93*)	0,44 (0,98*)	0,46 (1,02*)	0,49 (1,09*)	0,47 (1,04*)
2. Показник науково-інтелектуального рівня	0,72 (0,91*)	0,75 (0,95*)	0,83 (1,05*)	0,79 (1*)	0,78 (0,99*)	0,8 (1,01*)	0,82 (1,04*)	0,83 (1,05*)
3. Коефіцієнт генерування інноваційної ідеї	0,8 (0,98*)	0,78 (0,95*)	0,76 (0,93*)	0,79 (0,96*)	0,83 (1,01*)	0,84 (1,02*)	0,87 (1,06*)	0,85 (1,04*)
4. Показник винахідницької активності	0,03 (0,5*)	0,04 (0,67*)	0,06 (1*)	0,06 (1*)	0,04 (0,67*)	0,06 (1*)	0,07 (1,17*)	0,1 (1,67*)
Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення фінансів								
1. Коефіцієнт оперативності інформації	0,46 (1,07*)	0,41 (0,95*)	0,38 (0,88*)	0,39 (0,91*)	0,43 (1*)	0,44 (1,02*)	0,45 (1,05*)	0,45 (1,05*)
2. Коефіцієнт швидкості збору інформації	1,26 (1,05*)	1,19 (0,99*)	1,12 (0,93*)	1,13 (0,94*)	1,27 (1,06*)	1,26 (1,05*)	1,22 (1,02*)	1,18 (0,98*)
3. Коефіцієнт надійності програмного забезпечення	0,01 (0,33*)	0,01 (0,33*)	0,02 (0,67*)	0,03 (1*)	0,05 (1,67*)	0,03 (1*)	0,02 (0,67*)	0,04 (1,33*)
4. Показник повноти інформації	1,06	1,07	1,1	1,1	1,08	1,1	0,98	1,07

	(0,99*)	(1*)	(1,03*)	(1,03*)	(1,01*)	(1,03*)	(0,92*)	(1*)
5. Показник точності інформації	0,98 (1,13*)	0,9 (1,03*)	0,87 (1*)	0,85 (0,98*)	0,79 (0,91*)	0,84 (0,97*)	0,93 (1,07*)	0,8 (0,92*)
Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення виробництва								
1. Показник рівня компетентності працівників	0,97 (1,13*)	0,91 (1,06*)	0,86 (1*)	0,85 (0,99*)	0,83 (0,97*)	0,84 (0,98*)	0,82 (0,95*)	0,81 (0,94*)
2. Показник підвищення кваліфікації працівників виробництва у сфері інформатизації	0,85 (1,12*)	0,8 (1,05*)	0,73 (0,96*)	0,73 (0,96*)	0,74 (0,97*)	0,76 (1*)	0,75 (0,99*)	0,69 (0,91*)
3. Показник достовірності наявної і доступної інформації	1,24 (1,07*)	1,26 (1,09*)	1,28 (1,1*)	1,2 (1,03*)	1,11 (0,96*)	1,02 (0,88*)	1,09 (0,94*)	1,1 (0,95*)
4. Показник документального підтвердження використовуваної інформації	0,97 (1,02*)	0,95 (1*)	0,95 (1*)	0,94 (0,99*)	0,93 (0,98*)	0,95 (1*)	0,98 (1,03*)	0,96 (1,01*)
5. Коефіцієнт забезпеченості виробничого процесу інформаційними ресурсами	0,21 (1,17*)	0,2 (1,11*)	0,19 (1,06*)	0,19 (1,06*)	0,17 (0,94*)	0,16 (0,89*)	0,16 (0,89*)	0,15 (0,83*)
Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення маркетингу								
1. Коефіцієнт використання джерел отримання інформації	0,67 (0,99*)	0,69 (1,01*)	0,71 (1,04*)	0,69 (1,01*)	0,64 (0,94*)	0,67 (0,99*)	0,67 (0,99*)	0,72 (1,06*)
2. Коефіцієнт використання методів отримання інформації	0,45 (0,98*)	0,43 (0,93*)	0,42 (0,91*)	0,45 (0,98*)	0,46 (1*)	0,49 (1,06*)	0,48 (1,04*)	0,52 (1,13*)
3. Коефіцієнт задоволення інформаційних потреб	0,87 (1*)	0,87 (1*)	0,88 (1,01*)	0,88 (1,01*)	0,87 (1*)	0,85 (0,98*)	0,89 (1,02*)	0,88 (1,01*)

4. Коефіцієнт своєчасності надання інформації	0,88 (1,05*)	0,89 (1,06*)	0,91 (1,08*)	0,81 (0,96*)	0,78 (0,93*)	0,81 (0,96*)	0,83 (0,99*)	0,81 (0,96*)
---	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

*стандартизоване значення показника

Вхідні дані для розрахунку параметрів симультаивної моделі для страхової компанії за результатами роботи

АСК “Дністер”

Показники	Роки							
	I півріччя 2013 р.	II півріччя 2013 р.	I півріччя 2014 р.	II півріччя 2014 р.	I півріччя 2015 р.	II півріччя 2015 р.	I півріччя 2016 р.	II півріччя 2016 р.
Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення інновацій								
5. Показник наукомісткості інформації	0,25 (0,83*)	0,24 (0,8*)	0,27 (0,9*)	0,3 (1*)	0,34 (1,13*)	0,34 (1,13*)	0,31 (1,03*)	0,32 (1,07*)
6. Показник науково-інтелектуального рівня	0,87 (1,09*)	0,83 (1,04*)	0,75 (0,94*)	0,75 (0,94*)	0,77 (0,96*)	0,8 (1*)	0,82 (1,02*)	0,8 (1*)
7. Коефіцієнт генерування інноваційної ідеї	0,97 (1,09*)	0,92 (1,03*)	0,86 (0,97*)	0,84 (0,94*)	0,82 (0,92*)	0,89 (1*)	0,91 (1,02*)	0,9 (1,01*)
8. Показник винахідницької активності	0,07 (1*)	0,08 (1,14*)	0,05 (0,71*)	0,04 (0,57*)	0,06 (0,86*)	0,09 (1,29*)	0,08 (1,14*)	0,09 (1,29*)
Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення фінансів								
6. Коефіцієнт оперативності інформації	0,47 (0,9*)	0,51 (0,98*)	0,55 (1,06*)	0,54 (1,04*)	0,51 (0,98*)	0,56 (1,08*)	0,48 (0,92*)	0,52 (1*)
7. Коефіцієнт швидкості збору інформації	0,87 (1,06*)	0,83 (1,01*)	0,76 (0,93*)	0,75 (0,91*)	0,73 (0,89*)	0,82 (1*)	0,89 (1,09*)	0,87 (1,06*)
8. Коефіцієнт надійності програмного забезпечення	0,09 (1,5*)	0,07 (1,17*)	0,08 (1,33*)	0,09 (1,5*)	0,08 (1,33*)	0,05 (0,83*)	0,03 (0,5*)	0,02 (0,33*)

9. Показник повноти інформації	0,87 (1,26*)	0,69 (1*)	0,54 (0,78*)	0,6 (0,87*)	0,65 (0,94*)	0,7 (1,01*)	0,72 (1,04*)	0,72 (1,04*)	
10. Показник точності інформації	0,81 (1,03*)	0,8 (1,01*)	0,78 (0,99*)	0,81 (1,03*)	0,84 (1,06*)	0,8 (1,01*)	0,76 (0,96*)	0,73 (0,92*)	
Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення виробництва									
6. Показник рівня компетентності працівників	0,86 (1,04*)	0,86 (1,04*)	0,85 (1,02*)	0,83 (1*)	0,83 (1*)	0,8 (0,96*)	0,81 (0,98*)	0,8 (0,96*)	
7. Показник підвищення кваліфікації працівників виробництва у сфері інформатизації	0,69 (0,97*)	0,68 (0,96*)	0,66 (0,93*)	0,7 (0,99*)	0,72 (1,01*)	0,72 (1,01*)	0,75 (1,06*)	0,75 (1,06*)	
8. Показник достовірності наявної і доступної інформації	1,25 (0,99*)	1,27 (1,01*)	1,31 (1,04*)	1,22 (0,97*)	1,17 (0,93*)	1,2 (0,95*)	1,35 (1,07*)	1,31 (1,04*)	
9. Показник документального підтвердження використовуваної інформації	0,86 (1,04*)	0,97 (1,17*)	0,87 (1,05*)	0,73 (0,88*)	0,84 (1,01*)	0,72 (0,87*)	0,83 (1*)	0,79 (0,95*)	
10. Коефіцієнт забезпеченості виробничого процесу інформаційними ресурсами	0,12 (0,92*)	0,13 (1*)	0,09 (0,69*)	0,09 (0,69*)	0,14 (1,08*)	0,14 (1,08*)	0,17 (1,31*)	0,18 (1,38*)	
Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення маркетингу									
2. Коефіцієнт використання джерел отримання інформації	0,54 (0,92*)	0,56 (0,95*)	0,58 (0,98*)	0,58 (0,98*)	0,57 (0,97*)	0,64 (1,08*)	0,53 (0,9*)	0,7 (1,19*)	
5. Коефіцієнт використання методів отримання інформації	0,63 (1,05*)	0,7 (1,17*)	0,67 (1,12*)	0,69 (1,15*)	0,54 (0,9*)	0,6 (1*)	0,43 (0,72*)	0,51 (0,85*)	
6. Коефіцієнт	0,67	0,7	0,69	0,61	0,66	0,72	0,67	0,67	

задоволення інформаційних потреб	(1*)	(1,04*)	(1,03*)	(0,91*)	(0,99*)	(1,07*)	(1*)	(1*)
7. Коефіцієнт своєчасності надання інформації	0,72 (0,96*)	0,74 (0,99*)	0,74 (0,99*)	0,8 (1,07*)	0,76 (1,01*)	0,72 (0,96*)	0,7 (0,93*)	0,82 (1,09*)

*стандартизоване значення показника

Вхідні дані для розрахунку параметрів симультаивної моделі для виробничого підприємства за результатами роботи ПАТ НВО “Термоприлад”

Показники	Роки							
	I півріччя 2013 р.	II півріччя 2013 р.	I півріччя 2014 р.	II півріччя 2014 р.	I півріччя 2015 р.	II півріччя 2015 р.	I півріччя 2016 р.	II півріччя 2016 р.
Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення інновацій								
1. Показник наукомісткості інформації	0,42 (1*)	0,45 (1,07*)	0,37 (0,88*)	0,37 (0,88*)	0,38 (0,9*)	0,42 (1*)	0,47 (1,12*)	0,5 (1,19*)
2. Показник науково-інтелектуального рівня	0,65 (0,97*)	0,55 (0,82*)	0,68 (1,01*)	0,7 (1,04*)	0,67 (1*)	0,72 (1,07*)	0,69 (0,94*)	0,73 (1,09*)
3. Коефіцієнт генерування інноваційної ідеї	1,1 (1,09*)	0,98 (0,97*)	1,2 (1,19*)	0,96 (0,95*)	0,98 (0,97*)	0,96 (0,95*)	0,95 (0,94*)	0,96 (0,95*)
4. Показник винахідницької активності	0,07 (0,82*)	0,1 (1,18*)	0,09 (1,06*)	0,12 (1,41*)	0,08 (0,94*)	0,1 (1,17*)	0,07 (0,82*)	0,05 (0,59*)
Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення фінансів								
1. Коефіцієнт оперативності інформації	0,37 (1,03*)	0,3 (0,83*)	0,32 (0,89*)	0,4 (1,11*)	0,39 (1,08*)	0,38 (1,06*)	0,34 (0,94*)	0,35 (0,97*)
2. Коефіцієнт швидкості	0,81	0,8	0,84	0,77	0,83	0,78	0,88	0,88

збору інформації	(0,99*)	(0,97*)	(1,02*)	(0,94*)	(1,01*)	(0,95*)	(1,07*)	(1,07*)
3. Коефіцієнт надійності програмного забезпечення	0,09 (1,06*)	0,09 (1,06*)	0,07 (0,82*)	0,06 (0,7*)	0,12 (1,41*)	0,1 (1,17*)	0,07 (0,82*)	0,08 (0,94*)
4. Показник повноти інформації	1,25 (0,87*)	1,25 (0,87*)	1,47 (1,02*)	1,5 (1,04*)	1,76 (1,22*)	1,2 (0,83*)	1,59 (1,1*)	1,5 (1,04*)
5. Показник точності інформації	0,77 (0,91*)	0,7 (0,82*)	0,84 (0,99*)	0,82 (0,96*)	0,93 (1,09*)	0,9 (1,06*)	0,99 (1,16*)	0,85 (1*)
Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення виробництва								
1. Показник рівня компетентності працівників	0,65 (1*)	0,6 (0,92*)	0,67 (1,03*)	0,65 (1*)	0,68 (1,05*)	0,7 (1,08*)	0,64 (0,98*)	0,65 (1*)
2. Показник підвищення кваліфікації працівників виробництва у сфері інформатизації	0,53 (0,93*)	0,5 (0,88*)	0,54 (0,95*)	0,55 (0,96*)	0,58 (1,02*)	0,6 (1,05*)	0,61 (1,07*)	0,66 (1,16*)
3. Показник достовірності наявної і доступної інформації	1,08 (0,99*)	1,02 (0,94*)	1,06 (0,97*)	1,09 (1*)	1,15 (1,05*)	1,15 (1,05*)	1,16 (1,06*)	1,05 (0,96*)
4. Показник документального підтвердження використовуваної інформації	0,75 (1,07*)	0,75 (1,07*)	0,73 (1,04*)	0,55 (0,79*)	0,68 (0,97*)	0,7 (1*)	0,73 (1,04*)	0,72 (1,03*)
5. Коефіцієнт забезпеченості виробничого процесу інформаційними ресурсами	0,3 (1,15*)	0,31 (1,24*)	0,28 (1,07*)	0,25 (0,96*)	0,23 (0,88*)	0,24 (0,92*)	0,24 (0,92*)	0,25 (0,96*)
Узагальнюючий показник рівня інформаційного забезпечення маркетингу								
1. Коефіцієнт використання джерел отримання інформації	0,86 (1,06*)	0,8 (0,99*)	0,84 (1,04*)	0,75 (0,93*)	0,83 (1,02*)	0,69 (0,85*)	0,87 (1,07*)	0,87 (1,07*)

2. Коефіцієнт використання методів отримання інформації	0,34 (0,74*)	0,37 (0,8*)	0,45 (0,98*)	0,45 (0,98*)	0,48 (1,04*)	0,5 (1,09*)	0,53 (1,15*)	0,55 (1,2*)
3. Коефіцієнт задоволення інформаційних потреб	0,65 (0,82*)	0,7 (0,89*)	0,73 (0,92*)	0,76 (0,96*)	0,84 (1,06*)	0,86 (1,09*)	0,89 (1,13*)	0,9 (1,14*)
4. Коефіцієнт своєчасності надання інформації	0,8 (0,98*)	0,8 (0,98*)	0,74 (0,9*)	0,8 (0,98*)	0,86 (1,05*)	0,86 (1,05*)	0,87 (1,06*)	0,8 (0,98*)

*стандартизоване значення показника

ДОДАТОК М

Основні показники інноваційної діяльності промислових підприємств Львівської області за 2011-2015 рр.

Роки	2011	2012	2013	2014	2015
Кількість інноваційно активних підприємств, одиниць	100	101	116	129	64
Обсяг реалізованої інноваційної продукції, млн.грн.	447,4	658,1	849,5	731,9	1193,9
Обсяг інноваційних витрат, млн. грн.	162,7	280,6	257,1	219,8	277,8
Впроваджено нових технологічних процесів, од.	39	46	47	60	49
Впроваджено інноваційних видів продукції, од.	119	115	111	132	251

Анкета стандартизованого інтерв'ю

Фактори впливу	Не важливий	Помірно важливий	Важливий	Дуже важливий
1. Макроекономічні (рівень загальноекономічної стабільності; інфляційні процеси; рівень зайнятості тощо);				
2. Ринкові (коливання попиту на продукцію; доступність ресурсів; рівень конкуренції; життєвий цикл галузі та продукту тощо);				
3. Інституційні (розвиненість інститутів державного регулювання; ефективність інститутів ринку праці; стабільність і зрозумілість податкової системи; розвиненість фондового ринку тощо);				
4. Політичні (лояльність держави до бізнесу та можливості державної підтримки; зовнішньоекономічне співробітництво держави; податкова політика тощо);				
5. Технологічні (державне регулювання та стимулювання у сфері НДДКР та інновацій; розвиненість і доступність сучасних технологій тощо).				
6. Соціокультурні (рівень освіченості та професійної підготовки населення (в т. ч. працівників господарської структури), життєві цінності та традиції населення);				
7. Екологічні (вплив нових технологій, матеріалів на навколишнє середовище, вплив екологічних норм на рівень собівартості інноваційної продукції тощо);				
8. Демографічні (вплив динаміки чисельності населення, його вікової та статеві структури на формування основних характеристик людського капіталу, а в інноваційній діяльності на формування попиту на інноваційну продукцію);				
9. Міжнародні (вартість ресурсів за кордоном, купівельна спроможність місцевого населення, митні збори, особливості національного законодавства);				
10. Управлінські (якість корпоративного управління; кваліфікація управлінського персоналу тощо);				
11. Виробничі (ефект масштабу; ритмічність поставок сировини і матеріалів; структура та специфіка витрат виробництва; розвиненість логістичної мережі тощо);				
12. Маркетингові (внутрішні можливості задовольняти потреби споживачів);				
13. Техніко-економічні (технологічні умови виробництва; специфічність активів; ритмічність відтворювальних процесів тощо);				
14. Фінансово-інвестиційні (доступність і вартість фінансових ресурсів; можливості податкової оптимізації; можливість реструктуризації фінансових потоків; можливість залучення відносно дешевих фінансових ресурсів тощо);				
15. Економіко-географічні (масштаби і ступінь концентрації і локалізації виробництва; розташування учасників господарської структури відносно об'єктів, які мають для них господарське значення, доступність транспортних мереж тощо)				

Додаток С

Фактичні та порогові значення показників, рекомендованих для оцінювання
потенціалу інноваційного розвитку
ПАТ «НВО «Термоприлад» та ТзДВ «Гал-Кат»

Показники	Порогове значення ($X_{\text{порогове}}$) або значення за попередній період	Фактичне значення ($X_{\text{фактичне}}$)	Відхилення, %	Коефіцієнт Вагомості
1. Показник рівня наукомісткості робіт	0,1	0,27*	63	2
		0,18**	44,4	1
2. Показник плинності кадрів високої кваліфікації	0,1	0,09*	-10	0
		0,13**	30	1
3. Показник оновлення знань	1	0,31*	69	0
		0,27**	73	0
4. Показник частки прибутку від інноваційної діяльності в загальному обсязі прибутку суб'єкта господарювання	1	0,63*	37	1
		0,51**	49	1
5. Показник інноваційності	0,46*	0,47*	2,1	0
	0,37**	0,39**	5,1	0
6. Коефіцієнт самофінансування	1	0,89*	-11	0
		0,76**	-24	0
7. Коефіцієнт загальної ліквідності	1	1,68*	68	2
		1,94**	94	2
8. Коефіцієнт рентабельності реалізованої інноваційної продукції	0,73*	0,89*	21,9	1
	0,68**	0,77**	13,23	0
9. Продуктивність праці, грн./чол	468*	549*	17,3	1
	275**	328**	16,2	1
10. Коефіцієнт оновлення продукції або послуг	1	0,86*	14	2
		0,62**	38	1
11. Показник прямих запозичень нововведення	0,31*	0,43*	38,7	1
	0,34**	0,48**	29,2	1
12. Показник вартості просування інноваційної продукції чи послуг	0,07*	0,09*	-28,57	0
	0,11**	0,08**	27,27	1
13. Показник обсягу реалізації інноваційної продукції чи послуг	1	0,89*	11	2
		0,74**	26	1
14. Коефіцієнт темпів приросту продажу продукції (чи надання послуг)	0,12*	0,23*	91,6	2
	0,16**	0,28**	75	2

Примітка: розраховано автором

*розраховані показники інноваційної діяльності ПАТ «НВО «Термоприлад» за 2015-2016 рр.

** розраховані показники інноваційної діяльності ТзДВ «Гал-Кат» за 2015-2016 рр.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1.1. Монографія

1. Біленська, Я.Р., 2016. Методичні засади вибору інноваційної стратегії виробничо-господарським об'єднанням. *Теорія та практика регіонального розвитку: колективна монографія*. Ковальчук, К.Ф. та Савчук, Л.М., ред., с. 136–144.

1.2. Праці у наукових фахових виданнях України

2. Біленська, Я.Р. та Бондарчук, М.К., 2010. Діяльність виробничо-господарських структур в системі «інновації – фінанси – виробництво». *Науковий вісник НЛТУ України: Збірник науково-технічних праць*. Вип. 20.8., с. 190-195. (Особистий внесок автора: розкрито сутність поняття системи «інновації – фінанси – виробництво» та визначено основні взаємозв'язки між процесом зародження інновацій, їх фінансовим забезпеченням та впровадженням у виробництво).

3. Біленська, Я.Р., 2011. Інформаційне забезпечення інноваційного розвитку діяльності промислового підприємства. *Управління розвитком: Збірник наукових робіт*, 4 (101), с. 243-245.

4. Біленська, Я.Р. та Бондарчук, М.К., 2012. Фактори інформаційного забезпечення оцінювання потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання. *Науковий журнал Галицький економічний вісник*, 6 (39), с. 29 – 35. (Особистий внесок автора: досліджено фактори, що формують основу інформаційного забезпечення оцінювання потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання).

5. Біленська, Я.Р. та Бондарчук, М.К., 2010. Проблеми формування та використання інформаційного забезпечення діяльності ВГС в системі «інновації – фінанси – виробництво». *Збірник наукових праць «Економічний простір»*, 42, с. 145-152. (Особистий внесок автора: розкрито сутність інформаційного забезпечення діяльності виробничо-господарських структур в системі «інновації – фінанси – виробництво»).

6. Біленська, Я.Р. та Бондарчук, М.К., 2011. Складові інноваційного потенціалу промислових підприємств господарських структур. *Науковий журнал «Бізнес Інформ»*, 8, с.42 - 45. (Особистий внесок автора: визначено складові інноваційного потенціалу промислового підприємства господарської структури).

7. Біленська, Я.Р. та Бондарчук, М.К., 2012. Етапи формування інформаційного забезпечення діяльності господарських структур в системі «інновації – фінанси – виробництво». *Науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету «Наука й економіка»*, 1 (25), с.7 – 10. (Особистий внесок автора: охарактеризовано сутність поняття

«інформаційний потенціал господарської структури» та запропоновано етапи формування інформаційного забезпечення діяльності господарських структур в системі «інновації – фінанси – виробництво»).

1.3. Публікації у виданнях України, які віднесено до міжнародних наукометричних баз даних

8. ³Біленська, Я.Р., 2013. Застосування системи одночасних рівнянь для оцінювання рівня інформаційного забезпечення виробничо-господарського об'єднання в розрізі складових його інноваційного потенціалу. *Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка»*, 8 (46), с. 353 – 356. (Міжнародна наукометрична база *Index Copernicus (Польща)*).

9. ³Біленська, Я.Р., 2014. Використання збалансованої системи показників для оцінювання потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання. *Бізнес Інформ*, 1, с. 216-221. (Міжнародні наукометричні бази: *Ulrichsweb Global Serials Directory (США)*, *Research Papers in Economics (США)*, *Російський індекс наукового цитування (Росія)*, *Index Copernicus (Польща)*, *Directory of Open Access Journals, CiteFactor (США)*, *Academic Journals Database (Швейцарія)*, *Research Bible (Японія)*, *Соціонет (Росія)*, *Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського (Україна)*).

2. Опубліковані праці апробаційного характеру

10. Біленська, Я.Р., 2010. Діяльність виробничо-господарських структур в системі «інновації – фінанси – виробництво». В.: *Ефективність бізнесу в умовах трансформаційної економіки: III Міжнародна науково-практична конференція*. Сімферополь, Україна, 4-6 червня 2010 р. Сімферополь: ВіТроПринт.

11. Біленська, Я.Р. та Бондарчук, М.К., 2010. Проблеми формування та використання інформаційного забезпечення діяльності виробничо-господарських структур в системі «інновації – фінанси – виробництво». В.: *Маркетинг та логістика в системі менеджменту: VIII Міжнародна науково-практична конференція*. Львів, Україна, 4-6 листопада 2010 р. Львів: Видавництво Львівської політехніки. (Особистий внесок автора: розроблено засади організаційної будови системи інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань).

12. Біленська, Я.Р. та Бондарчук, М.К., 2011. Характеристика складових інноваційного потенціалу господарських структур в системі «інновації – фінанси – виробництво». В.: *Сучасні проблеми економіки і менеджменту: Міжнародна науково-практична конференція*. Львів, Україна, 10-12 листопада 2011 р. Львів: Видавництво Львівської політехніки. (Особистий внесок автора: удосконалено складові потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарських об'єднань).

³ Видання також відноситься до фахових видань України

13. Біленська, Я.Р. та Бондарчук, М.К., 2011. Інформаційний потенціал діяльності господарських структур в системі «інновації – фінанси – виробництво». В.: *Розвиток економічних і політико-правових систем України та інших країн Європи на початку XXI століття: VIII Міжнародна науково-практична конференція*. Львів, Україна, 27-28 жовтня 2011 р. Львів: ПВНЗ «Львівський університет бізнесу та права». (Особистий внесок автора: удосконалено зміст поняття «інформаційний потенціал виробничо-господарського об'єднання»).

14. Біленська, Я.Р. та Бондарчук, М.К., 2012. Етапи формування інформаційного забезпечення інноваційного розвитку діяльності господарської структури. В.: *Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід: V Ювілейна Міжнародна конференція молодих учених і студентів*. Тернопіль, Україна, 19-20 квітня 2012 р. Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ». (Особистий внесок автора: удосконалено етапи інформаційного забезпечення інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання).

15. Біленська, Я.Р. та Бондарчук, М.К., 2012. Алгоритм розроблення збалансованої системи показників для оцінки потенціалу інноваційного розвитку господарської структури. В.: *Методи та моделі фінансового забезпечення сталого економічного розвитку: Всеукраїнська науково-практична конференція*. Севастополь, Україна, 5-8 вересня 2012 р. Севастополь: СевНТУ. (Особистий внесок автора: удосконалено модель оцінювання потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання).

16. Біленська, Я.Р., 2013. Корпоративне управління комунікаційними процесами між учасниками виробничо-господарського об'єднання. В.: *Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід: VI Міжнародна наукова конференція молодих учених і студентів*. Тернопіль, Україна, 25-26 квітня 2013 р. Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ».

17. Біленська, Я.Р. та Бондарчук, М.К., 2016. Впровадження антикризових інновацій у виробничо-господарських структурах [online] Доступно: <http://econ.kdu.edu.ua/sites/default/files/files/tezi_int_conf.pdf> В.: *Стратегічно-інноваційний розвиток суб'єктів економічної системи в умовах глобалізації: I Міжнародна науково-практична інтернет-конференція*. Кременчук, Україна, 16-18 листопада 2016 р., Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського. (Особистий внесок автора: визначено основні етапи інформаційного забезпечення процесу впровадження інновацій у виробничо-господарських структурах).

Апробація результатів дисертаційної роботи

№ п/п	Тип конференції	Назва конференції	Місце і дата проведення	Тип участі
1	III Міжнародна науково-практична конференція	«Ефективність бізнесу в умовах трансформаційної економіки»	м. Сімферополь, 4-6 червня 2010 р.	заочна
2	VIII Міжнародна науково-практична конференція	«Маркетинг та логістика в системі менеджменту»	м. Львів, 4-6 листопада 2010 р.	очна
3	Міжнародна науково-практична конференція	«Сучасні проблеми економіки і менеджменту»	м. Львів, 10-12 листопада 2011 р.	заочна
4	VIII Міжнародна науково-практична конференція	«Розвиток економічних і політико-правових систем України та інших країн Європи на початку XXI століття»	м. Львів, 27-28 жовтня 2011 р.	заочна
5	V Ювілейна Міжнародна конференція молодих учених і студентів	«Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід»	м. Тернопіль, 19-20 квітня 2012 р.	очна
6	Всеукраїнська науково-практична конференція	«Методи та моделі фінансового забезпечення сталого економічного розвитку»	м. Севастополь, 5-8 вересня 2012 р.	заочна
7	VI Міжнародна наукова конференція молодих учених і студентів	«Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід»	м. Тернопіль, 25-26 квітня 2013 р.	заочна
8	I Міжнародна науково-практична інтернет-конференція	«Стратегічно-інноваційний розвиток суб'єктів економічної системи в умовах глобалізації»	м. Кременчук, 16-18 листопада 2016 р.	заочна

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи
Національного університету
«Львівська політехніка»
д.е.н., професор Чухрай Н.І.

" 05 " 2018 р.

АКТ

**про використання результатів дисертаційної роботи
Біленської Ярини Романівни, представленої на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук, при виконанні науково-дослідної роботи кафедри
фінансів Національного університету «Львівська політехніка»
за темою «Проблеми моніторингу податкового навантаження і фінансового
стану виробничо-господарських структур в машинобудуванні та
приладобудуванні» (номер державної реєстрації 0108U010403)**

Комісія у складі голови – начальника НДЧ, к.т.н., доц. Жук Л.В. та членів: д.е.н., проф., зав. кафедри фінансів Алексеева І.В., завідувача відділу науково-організаційного супроводу наукових досліджень, к.т.н. Лазько Г.В. та заступника начальника планово-фінансового відділу Чулой Т.М. цим актом підтверджують, що результати дисертаційного дослідження викладача ПВНЗ «Львівський університет бізнесу та права» Біленської Ярини Романівни використані при виконанні науково-дослідної роботи кафедри фінансів Національного університету «Львівська політехніка» за темою «Проблеми моніторингу податкового навантаження і фінансового стану виробничо-господарських структур в машинобудуванні та приладобудуванні» (номер державної реєстрації 0108U010403), у 2010 р. при написанні Розділу 3 «Дослідження фінансового стану виробничо-господарських структур в машинобудуванні та приладобудуванні». Зокрема, Біленською Я.Р. в межах визначення теоретико-методологічних засад здійснення ефективної виробничо-господарської діяльності уточнено тлумачення поняття господарської структури в машинобудуванні.

Голова комісії:

Начальник НДЧ,
к.т.н., доц.

Л.В.Жук

Члени комісії:

зав. кафедри фінансів
д.е.н., проф.

І.В. Алексеев

Зав. відділу науково-організаційного
супроводу наукових досліджень
к.т.н.

Г.В.Лазько

Заст. нач. ПВФ

Т.М. Чулой

**ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
Львівський університет бізнесу та права**

79021, м. Львів,
вул. Кульпарківська, 99,
тел. (032) 292 – 87 - 08
вих. № 198 від 31.10 2013 р.

Kulparkivska st., 99,
Lviv – 79021, Ukraine,
tel. (032) 292 – 87 – 08

До спеціалізованої вченої ради Д 35.052.03
Національного університету «Львівська політехніка»

**ДОВІДКА
про впровадження результатів дисертаційної роботи
Біленської Ярини Романівни**

Основні положення та результати дисертаційної роботи Біленської Ярини Романівни на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук були впроваджені у навчальний процес ПВНЗ «Львівський університет бізнесу та права», використовувались при викладанні дисципліни «Інформаційні системи та технології у фінансах» (напрямок підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво»). Зокрема, у навчальному процесі використовувались запропоновані Біленською Я.Р.:

- 1) теоретико-методичний підхід до оцінювання рівня інформаційного забезпечення виробничо-господарського об'єднання в розрізі складових його інноваційного потенціалу («Інформаційні системи та технології у фінансах», тема 11 «Автоматизація управління фінансами підприємств і комерційних структур»; п. 11.1 «Організаційно-концептуальні та інформаційні засади прийняття фінансових рішень»);
- 2) визначення категорій “інформаційне забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарського об'єднання” та “інформаційний потенціал виробничо-господарського об'єднання”; етапи та класифікація джерел формування інформаційного забезпечення інноваційної діяльності ВГО («Інформаційні системи та технології у фінансах», тема 4 «Організація інформаційної бази систем оброблення економічної інформації»; п. 4.1. «Інформаційне забезпечення – поняття і структура. Інформаційна база»).

Ректор ПВНЗ «Львівський університет
бізнесу та права»,
д.е.н., професор,
Заслужений працівник освіти України

Янковська Л.А.

ТОВАРИСТВО З ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ГАЛ-КАТ»

45008, Волинська обл., м. Ковель, вул. М. Левицького, буд. 75А, кв. 3,

Р/р 2600401624070 в ПАТ

«Кредобанк», МФО 325365, код ЄДРПОУ 38456790 ІНП 384567913043

№ 365 від 04.11.2016 р.

Довідка

про впровадження результатів наукових досліджень

Біленської Ярини Романівни

Результати наукових досліджень викладача Львівського університету бізнесу та права Біленської Ярини Романівни щодо оцінювання рівня інформаційного забезпечення виробничо-господарських об'єднань в розрізі складових їх інноваційного потенціалу успішно застосовуються на підприємствах. Зокрема, керівниками застосовується теоретико-методичний підхід до оцінювання рівня їх інформаційного забезпечення в системі «інновації – фінанси – виробництво – маркетинг», який ґрунтується на засадах застосування системи одночасних рівнянь.

Застосування результатів наукових досліджень дало змогу оцінювати рівень інформаційного забезпечення діяльності підприємств в системі «інновації – фінанси – виробництво – маркетинг» системно, одночасно враховуючи всі істотні фактори впливу на результуючий показник.

Директор
ТзДВ «Гал-Кат»

Луцишин В.В.

ТОВ «ЛЬВІВСЬКИЙ ПРИЛАДОБУДІВНИЙ ЗАВОД»

www.LPZ.com.ua

Юр. адр.: Україна, 81110, Львівська обл.,
Пустомитівський р-н, с. Зимна Вода, вул. Львівська, 3,
Фіз. адреса: 79040, м. Львів, вул. Курмановича, ген., буд. 9
інд. под. № 339640513250, св. № 18550455, ЄДРПОУ 33964057,
п/р 26002000003745, у ПАТ „УКРСОЦБАНК” м. Київ, МФО 300023,
e-mail: office@lpz.com.ua, тел./факс (032) 297-73-45, 297-73-46

№ 165 від 07.11.2016р.

Довідка

про впровадження результатів наукових досліджень

Біленської Ярини Романівни

Результати наукових досліджень викладача Львівського університету бізнесу та права Біленської Ярини Романівни щодо інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань успішно застосовуються на підприємстві ТОВ «Львівський приладобудівний завод». Зокрема, керівництвом підприємства застосовується інформаційно-структурна модель формалізації інноваційної стратегії, яка ґрунтується на оцінюванні рівня інформаційного забезпечення діяльності суб'єкта господарювання в системі «інновації – маркетинг – фінанси – виробництво» та визначенні показників науково-інтелектуальної, маркетингової, фінансової та виробничої забезпеченості його інноваційної діяльності.

Застосування результатів наукових досліджень дає змогу структурно оцінювати рівень інноваційного потенціалу підприємства з урахуванням кожної із його складових та визначати стратегію інноваційного розвитку.

Директор

ТОВ «Львівський приладобудівний завод»

Баран І.М.

№ 148 від 31.10.2016 р.

Довідка
про впровадження результатів наукових досліджень
Біленської Ярини Романівни

Результати наукових досліджень викладача Львівського університету бізнесу та права Біленської Ярини Романівни щодо інформаційного забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань успішно застосовуються на підприємствах. Зокрема, керівниками застосовується, удосконалений Біленською Я.Р., метод оцінювання потенціалу інноваційного розвитку, який, на відміну від наявних, ґрунтується на застосуванні адекватної збалансованої системи показників та попередньому оцінюванні рівня інформаційного забезпечення діяльності ВГО в системі «інновації – маркетинг – фінанси – виробництво».

Застосування результатів наукових досліджень дає змогу керівникам підприємств підвищувати рівень достовірності даних про стан їх інноваційного потенціалу та визначати стратегію інноваційного розвитку.

Директор
ПП «Галенерго»

Гнатуш П.Б.